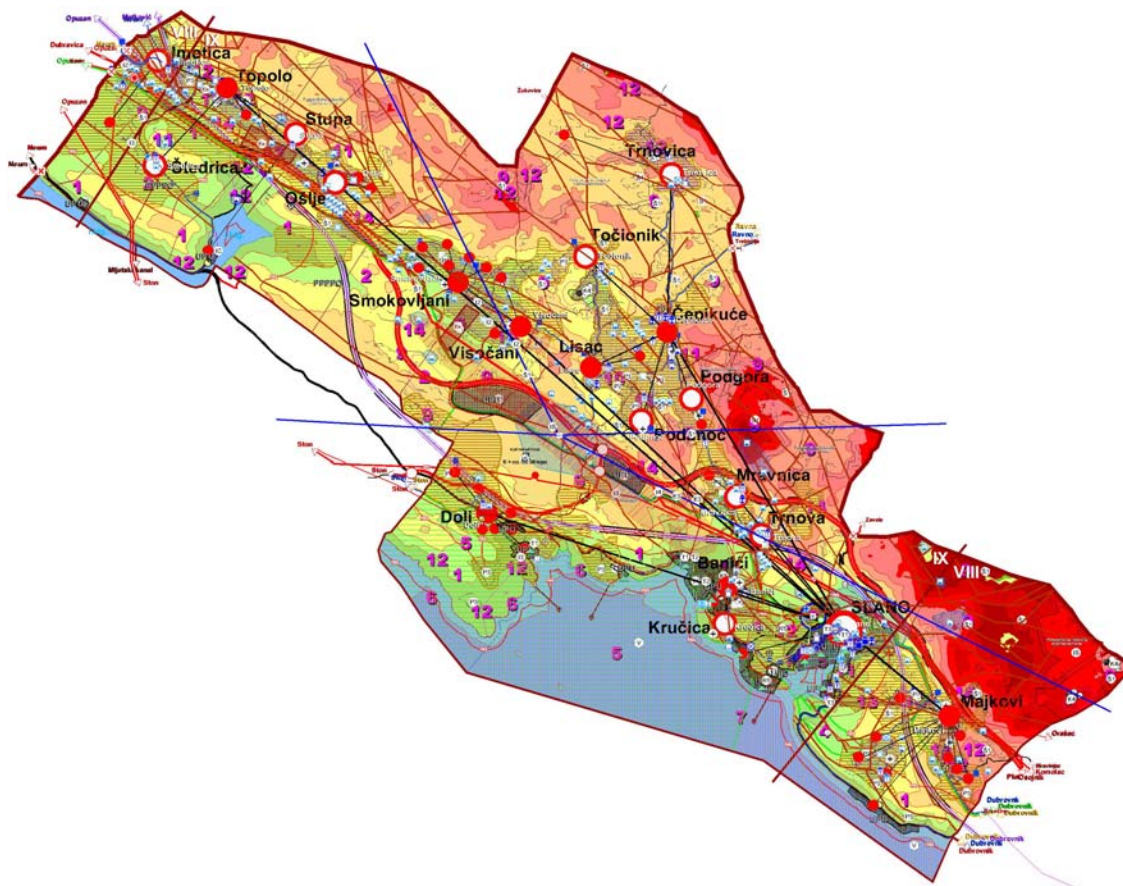

Dubrovačko-neretvanska županija
Općina Dubrovačko primorje

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

B - TEKSTUALNI DIO

URBING

d.o.o. za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša

Zagreb, studeni 2007. g.

Županija:

Dubrovačko-neretvanska županija

Jedinica lokalne samouprave:

Općina Dubrovačko primorje

Naziv prostornog plana:

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

Broj plana:

A 281 / 2005

Programi mjera za unapređenje stanja u prostoru:

**Službeni Glasnik Dubrovačko-
neretvanske županije, br. 1/99 i 6/04**

Odluka predstavničkog tijela o donošenju plana:

**Službeni Glasnik Dubrovačko-
neretvanske županije, br. 6/07**

datum objave javne rasprave (glasilo):

14.12.2005. (Slobodna Dalmacija)

Javni uvid održan:

od 22.12.2005. do 27.01.2006.

Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave:

Odgovorna osoba:

Ivo Kola

M.P.

vlastoručni potpis

Suglasnost na plan prema članku 45.a Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), a u svezi primjene odredbi članka 325. Zakona o prostornom uređenju i gradnji ("Narodne novine", br. 76/07)

Broj suglasnosti klasa: **350-02/07-04/168** Urbroj: **531-06-07-2** Datum: **15. listopada 2007.**

Pravna osoba koja je izradila plan:

URB/ING, d.o.o.za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša, Av.Većeslava Holjevca 20, Zagreb

Pečat pravne osobe koja je izradila plan:

Odgovorna osoba:

Darko Martinec, dipl.ing.arh.

M.P.

vlastoručni potpis

Voditelj izrade plana:

- Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.

Stručni tim u izradi plana:

- Držislav Dobrinić, dipl.ing.arh.
- Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.
- Darko Martinec, dipl.ing.arh.
- Vitomir Štokić, dipl.ing.arh.

- mr.sci. Tonko Radica, geograf
- John Leko, dipl.ing.prom.
- Tomislav Doležal, dipl.ing.građ.
- Nenad Kosanović, geodet

Pečat općinskog vijeća:

Predsjednik općinskog vijeća:

Marko Kovačević, dipl.ing.građ.

M.P.

vlastoručni potpis

Istovjetnost ovog prostornog plana s izvornikom ovjerava:

Pečat nadležnog tijela:

M.P.

vlastoručni potpis

Županija:

Dubrovačko-neretvanska županija

Jedinica lokalne samouprave:

Općina Dubrovačko primorje

Naziv prostornog plana:

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

NOSITELJ IZRADE PLANA:

Općina Dubrovačko primorje
20 232 SLANO

Načelnik:

Nikola Dobrosravić

Donačelnik:

Nikola Milić

Koordinacija u ime nositelja izrade Plana:

Jedinstveni upravni odjel

Pročelnik: Ivo Kola

STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:

URBING d.o.o.

Av.Većeslava Holjevca 20, MB 0758680

10 020 ZAGREB

Direktor:

Darko Martinec, dipl.ing.arh.

Koordinacija u ime stručnog izrađivača Plana:

Voditelj izrade Plana: Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.

Stručni tim u izradi Plana:

Držislav Dobrinić, dipl.ing.arh.

Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.

Darko Martinec, dipl.ing.arh.

Vitomir Štokić, dipl.ing.arh.

Mr.sc. Tonko Radica, geograf

John Leko, dipl.ing.prom.

Tomislav Doležal, dipl.ing.grad.

Nenad Kosanović, geodet

- **Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Služba za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Zagreb**
Načelnik: bojnik Tomislav Čepnić, dipl.ing.arh.
- **Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb**
pomoćnik ministra: Zoran Šikić
- **Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Dubrovačko-neretvanska, Odjel upravnih, inspeksijskih i poslova zaštite i spašavanja**
- **Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Dubrovnik, Odjel za zaštitu i spašavanje**
Zoran Benić, dipl.ing.
- **Državna geodetska uprava, Sektor za topografsku izmjeru i državne zemljovide, Odjel kartografije**
Danijela Martić, geod.
- **Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik**
Ravnateljica: dr.sc. Zrinka Rudež
- **Hrvatski centar za razminiranje**
- **Hrvatska pošta d.d., Središte pošta Dubrovnik**
- **Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma podružnica Split, Šumarija Dubrovnik**
Upravitelj: Ivan Vukić, dipl.ing.šum.
- **Hrvatske ceste d.o.o., Sektor za studije i projektiranje, Odjel za studije, zakonsku i tehničku regulativu, Zagreb**
Šef odjela: Vladimir Gostimir, dipl.ing.prom.
- **Hrvatske željeznice, Razvoj i investicije, Zagreb**
Izvršni direktor: Zdenko Bilić, dipl.ing.
- **Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za studije i projekte, Zagreb**
Voditelj projekta autoceste: Tomislav Vincek, dipl.ing.građ.
- **Županijska uprava za ceste na području Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik**
ravnatelj: Pavo Dabrović, dipl.ing.građ.
- **Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o., Zagreb**
Direktor: Dražen Ramljak
- **Hrvatske telekomunikacije d.d., Regija2-jug, Sektor za regionalnu mrežu, Split**
Direktor: Klario Šober, dipl.ing.
- **Odašiljači i veze d.o.o., radna jedinica projektiranje i nadzor, Zagreb**
Rukovoditelj: Tigran Vržina, dipl.ing.el.
- **Hidroprojekt-ing, Zagreb**
Mladen Višnjić, Davor Stanković, dipl.ing.građ.
- **Lovački savez Dubrovačko-neretvanske županije, Dubrovnik**
predsjednik: Matko Knežić
- **Adria Wind Power d.o.o., Sesvete**
Direktor: Tonći Panza, dipl.ing.el.
- **IGH d.d., Zagreb**
Berislav Krtalić, dipl.ing.arh., Domagoj Vranješ, dipl.ing.agr.
- **Kamen d.d. Pazin**
Mr.sc. Ivan Cotman, dipl.ing.
- **GP Dubrovnik d.d., Dubrovnik**
- **ADF d.o.o., Karlovac**
Branka Petrović, dipl.ing.arh., Vladimir Petrović, dipl.ing.arh.

SADRŽAJ

A	TEKSTUALNI DIO	<i>str.br.</i>
<i>I. Obrazloženje</i>		
1.	POLAZIŠTA	1
1.1.	POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE	2
1.1.1.	OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU	2
1.1.2.	PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE	4
1.1.3.	PLANSKI POKAZATELJI I OBVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA	61
1.1.4.	OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE I GOSPODARSKÉ PODATKE, TE PROSTORNE POKAZATELJE	71
2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	81
2.1.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA	81
2.1.1.	RAZVOJ NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	81
2.1.2.	RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA	81
2.1.3.	OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNIH DIJELOVA OKOLIŠA	82
2.2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA	82
2.2.1.	DEMOGRAFSKI RAZVOJ	82
2.2.2.	ODABIR PROSTORNO RAZVOJNE STRUKTURE	85
2.2.3.	RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	85
2.2.4.	ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA	89
2.3.	CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE	91
2.3.1.	RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA	91
2.3.2.	UTVRĐIVANJE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA	91
2.3.3.	UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE	92
3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	93
3.1.	PRIKAZ PROSTORNOG RAZVOJA NA PODRUČJU OPĆINE U ODNOSU NA PROSTORNU I GOSPODARSKU STRUKTURU ŽUPANIJE	93
3.2.	ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA	94
3.2.1.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA	100
3.3.	PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI	108
3.3.1.	GOSPODARSKÉ DJELATNOSTI	108
3.3.2.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	112
3.4.	UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA	113
3.4.1.	UVJETI KORIŠTENJA	113
3.4.2.	PODRUČJA PRIMJENE POSEBNIH MJERA UREĐENJA I ZAŠTITE	129
3.5.	RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	136
3.5.1.	PROMETNI SUSTAVI	136
3.5.2.	ENERGETSKI SUSTAVI	139
3.5.3.	VODNOGOSPODARSKI SUSTAVI	142
3.6.	POSTUPANJE S OTPADOM	145
3.7.	SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ	147
3.7.1.	OČUVANJE I POBOLJŠANJE KVALITETE VODE	147
3.7.2.	OČUVANJE I ZAŠTITA KAKVOĆE TLA	148
3.7.3.	OČUVANJE KAKVOĆE ZRAKA	149
3.7.4.	SMANJENJE PREKOMJERNE BUKE	149
3.7.5.	SMANJENJE OPASNOSTI OD POŽARA	150
3.7.6.	SPRJEČAVANJE NEGATIVNOG UTJECAJA GRAĐEVINA I UREĐAJA ZA GOSPODARENJE OTPADOM NA OKOLNI PROSTOR	150
3.7.7.	PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ	150

II. Odredbe za provođenje

	POJMOVNIK	151
1.	UVJETI ZA ODREĐIVANJE NAMJENA POVRŠINA NA PODRUČJU GRADA	153
1.1.	POVRŠINE ZA RAZVOJ I UREĐENJE NASELJA	153
1.2.	POVRŠINE ZA RAZVOJ I UREĐENJE IZVAN NASELJA	154
1.2.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA IZDVOJENIH NAMJENA	154
1.2.2.	POVRŠINE ZA RAZVOJ I UREĐENJE IZVAN GRAĐEVINSKIH PODRUČJA	157
2.	UVJETI ZA UREĐENJE PROSTORA	159
2.1.	OPĆI UVJETI	159
2.1.1.	OBLIK, VELIČINA I IZGRAĐENOST GRAĐEVNE ČESTICE	159
2.1.2.	SMJEŠTAJ GRAĐEVINA NA GRAĐEVNOJ ČESTICI	160
2.1.3.	OBLIKOVANJE I VELIČINA GRAĐEVINA	161
2.1.4.	UREĐENJE GRAĐEVNE ČESTICE I OGRADA	162
2.1.5.	PRIKLJUČAK GRAĐEVNE ČESTICE NA JAVNU PROMETNU POVRŠINU, TE ENERGETSKU I KOMUNALNU INFRASTRUKTURU	163
2.2.	GRAĐEVINE OD VAŽNOSTI ZA DRŽAVU I ŽUPANIJU	164
2.2.1.	ZAHVATI U PROSTORU OD VAŽNOSTI ZA DRŽAVU	165
2.2.2.	ZAHVATI U PROSTORU OD VAŽNOSTI ZA ŽUPANIJU	165
2.3.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	166
2.3.1.	SMJEŠTAJ STAMBENIH GRAĐEVINA	167
2.3.2.	SMJEŠTAJ GOSPODARSKIH DJELATNOSTI	169
2.3.3.	SMJEŠTAJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI	175
2.3.4.	UREĐENJE ZELENIH POVRŠINA	178
2.4.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA IZDVOJENIH NAMJENA	179
2.4.1.	GOSPODARSKE DJELATNOSTI	179
2.4.2.	ŠPORTSKO-REKREACIJSKE DJELATNOSTI	187
2.4.3.	GROBLJA	189
2.4.4.	RAZVOJNO-ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA MARIKULTURU	189
2.5.	IZGRAĐENE STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKIH PODRUČJA	189
2.5.1.	GOSPODARSKE DJELATNOSTI	190
2.5.2.	REKREACIJSKE DJELATNOSTI	195
2.5.3.	OSTALE IZGRAĐENE STRUKTURE IZVAN GRAĐEVINSKIH PODRUČJA	196
3.	UVJETI SMJEŠTAJA GOSPODARSKIH DJELATNOSTI	196
4.	UVJETI SMJEŠTAJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI	197
5.	UVJETI ZA UTVRĐIVANJE KORIDORA / TRASA I POVRŠINA PROMETNIH, INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	197
5.1.	PROMETNA INFRASTRUKTURUA	198
5.1.1.	CESTOVNI PROMET	198
5.1.2.	ŽELJEZNIČKI PROMET	202
5.1.3.	ZRAČNI PROMET	202
5.1.4.	POMORSKI PROMET	203
5.1.5.	POŠTA I JAVNE TELEKOMUNIKACIJE	203
5.2.	INFRASTRUKTURNI I KOMUNALNI SUSTAVI	204
5.2.1.	ENERGETIKA	204
5.2.2.	VODNO GOSPODARSTVO	206
6.	MJERE ZAŠTITE KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA	209
6.1.	PODRUČJA POSEBNIH UVJETA KORIŠTENJA	210
6.1.1.	PRIRODNA BAŠTINA	210
6.1.2.	KULTURNA BAŠTINA	211
6.2.	PODRUČJA POSEBNIH OGRANIČENJA U KORIŠTENJU	219
6.2.1.	KRAJOBRAZ – MJERE OČUVANJA KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI	219
6.2.2.	TLO	222
6.2.3.	VODE I MORE	224
7.	POSTUPANJE S OTPADOM	226
8.	MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ	227
8.1.	OČUVANJE I POBOLJŠANJE KVALITETE VODE	228
8.2.	OČUVANJE I ZAŠTITA KAKVOĆE TLA	228
8.3.	OČUVANJE KAKVOĆE ZRAKA	229
8.4.	SMANJENJE PREKOMJERNE BUKE	230
8.5.	SMANJENJE OPASNOSTI OD POŽARA	230

8.6.	SPRJEČAVANJE NEGATIVNOG UTJECAJA GRAĐEVINA I UREĐAJA ZA GOSPODARENJE OTPADOM NA OKOLNI PROSTOR	230
8.7.	PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ	231
9.	MJERE PROVEDBE PLANA	232
9.1.	OBVEZA IZRADE PROSTORNIH PLANOVA	232
9.1.1.	PROSTORNI PLAN ŠIREG PODRUČJA	232
9.1.2.	PROSTORNI PLANOVU UŽIH PODRUČJA	232
9.2.	PRIMJENA POSEBNIH RAZVOJNIH I DRUGIH MJERA	234
9.2.1.	UREĐENJE ZEMLJIŠTA	234
9.2.2.	ZAŠTITA POSEBNIH VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA	235
9.2.3.	MJERE ZAŠTITE OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I RATNIH OPASNOSTI	235
9.3.	REKONSTRUKCIJA GRAĐEVINA ČIJA JE NAMJENA PROTIVNA PLANIRANOJ NAMJENI	239

Prilog I.
Preslike ovlaštenja za izradu prostornih planova

1.	SUGLASNOST ZA UPIS U SUDSKI REGISTAR
2.	IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA
3.	POTVRDA O UPISU U IMENIK OVLAŠTENIH ARHITEKATA ODGOVORNE OSOBE U PRAVNOJ OSOBI
4.	RJEŠENJE O UPISU U IMENIK OVLAŠTENIH ARHITEKATA VODITELJA IZRADE PLANA

Prilog II.
Preslike suglasnosti i mišljenja

1.	SUGLASNOST MINISTARSTVA ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I GRADITELJSTVA
2.	SUGLASNOST UREDA DRŽAVNE UPRAVE U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI
3.	MIŠLJENJE ŽUPANIJSKOG ZAVODA ZA PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE
4.	PRETHODNA SUGLASNOST UPRAVE ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE MINISTARSTVA KULTURE
5.	PRETHODNA SUGLASNOST UPRAVE ZA ZAŠTITU PRIRODNE BAŠTINE MINISTARSTVA KULTURE
6.	MIŠLJENJE UPRAVE ZA POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE MINISTARSTVA, POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODNOG GOSPODARSTVA
7.	MIŠLJENJE MINISTARSTVA OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
8.	PRETHODNO MIŠLJENJE UPRAVE ŠUMARSTVA MINISTARSTVA, POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODNOG GOSPODARSTVA
9.	PRETHODNO MIŠLJENJE HRVATSKIH VODA

B	GRAFIČKI DIO	<i>mjerilo</i>
1.	KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA	1 : 25.000
2.	INFRASTRUKTURNI SUSTAVI	1 : 25.000
3.	UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA	1 : 25.000
4.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA (40 LISTOVA: 4.1 – 4.40)	1 : 5.000

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

Obzirom na nastale društveno-gospodarske, teritorijalne i zakonodavne promjene u ustrojstvu Države, dosadašnji osnovni dokument prostornog uređenja Prostorni plan općine Dubrovnik (Službeni glasnik općine Dubrovnik, br. 12/86, 10/87, 13/88, 13/89, 8/91 i Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 7/00) u svom velikom dijelu postaje neprimjenjiv za sadašnje prostorno-razvojne potrebe općine Dubrovačko primorje. Stoga je temeljem odredbi članka 23. Zakona o prostornom uređenju (Narodne Novine, br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), te članka 298. Odluke o donošenju Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 6/03, 3/05 i 3/06) i članka 2. Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru općine Dubrovačko primorje (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 1/99 i 6/04) izrađen Prostorni plan uređenja općine Dubrovačko primorje (dalje u tekstu: Plan). Stupanjem na snagu ovoga Plana, spomenuti Prostorni plan općine Dubrovnik prestaje važiti na području općine Dubrovačko primorje.

Plan je temeljni, a ujedno i obvezatni dokument prostornog uređenja Općine. Njime su iskazane sve zajedničke potrebe, razvojne opcije i njihova operacionalizacija kroz smjernice za uređivanje i zaštitu prostora na ukupnom području Općine.

Planom je dana ocjena stanja i definirani su ciljevi prostornog uređenja kroz značaj i posebnosti prostora, mogućnosti i ograničenja razvoja prostorno-gospodarske strukture Općine i njezinih dijelova, te je temeljem toga utvrđena koncepcija njenog budućeg prostornog uređenja.

Koncepcijom prostornog uređenja utvrđeni su uvjeti za uređenje općinskog područja, određeno je njegovo svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, sanacija građevinskog i drugog zemljišta, zaštita okoliša, te zaštita graditeljske baštine i osobito vrijednih dijelova prirode, a sve u skladu s osnovnim smjernicama dokumenata prostornog uređenja šireg područja; Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, te Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije.

Tijekom izrade Nacrta prijedloga Plana provedena je 29. studenog 2005. prethodna rasprava. Temeljem Nacrta prijedloga Plana i Izvješća o prethodnoj raspravi općinsko vijeće utvrdilo je na 7. sjednici održanoj 12. prosinca 2005. godine Prijedlog Plana koji je bio predložen na javnoj raspravi u trajanju od 37 dana i to od 22.12.2005. do 27.01.2006. s javnim izlaganjem 10.01.2006. godine.

Temeljem Prijedloga Plana i Izvješća s javne rasprave općinsko Poglavarstvo je 28. srpnja 2006. utvrdilo konačni prijedlog Plana, te isti uputilo nadležnim upravnim tijelima radi ishodovanja suglasnosti i mišljenja na isti.

Po ishodovanju suglasnosti i mišljenja na konačni prijedlog Plana Općinsko vijeće je na sjednici održanoj 27. studenog 2007. usvojilo Odluku o donošenju Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje.

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Općine u odnosu na prostor i sustav Županije i Države

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

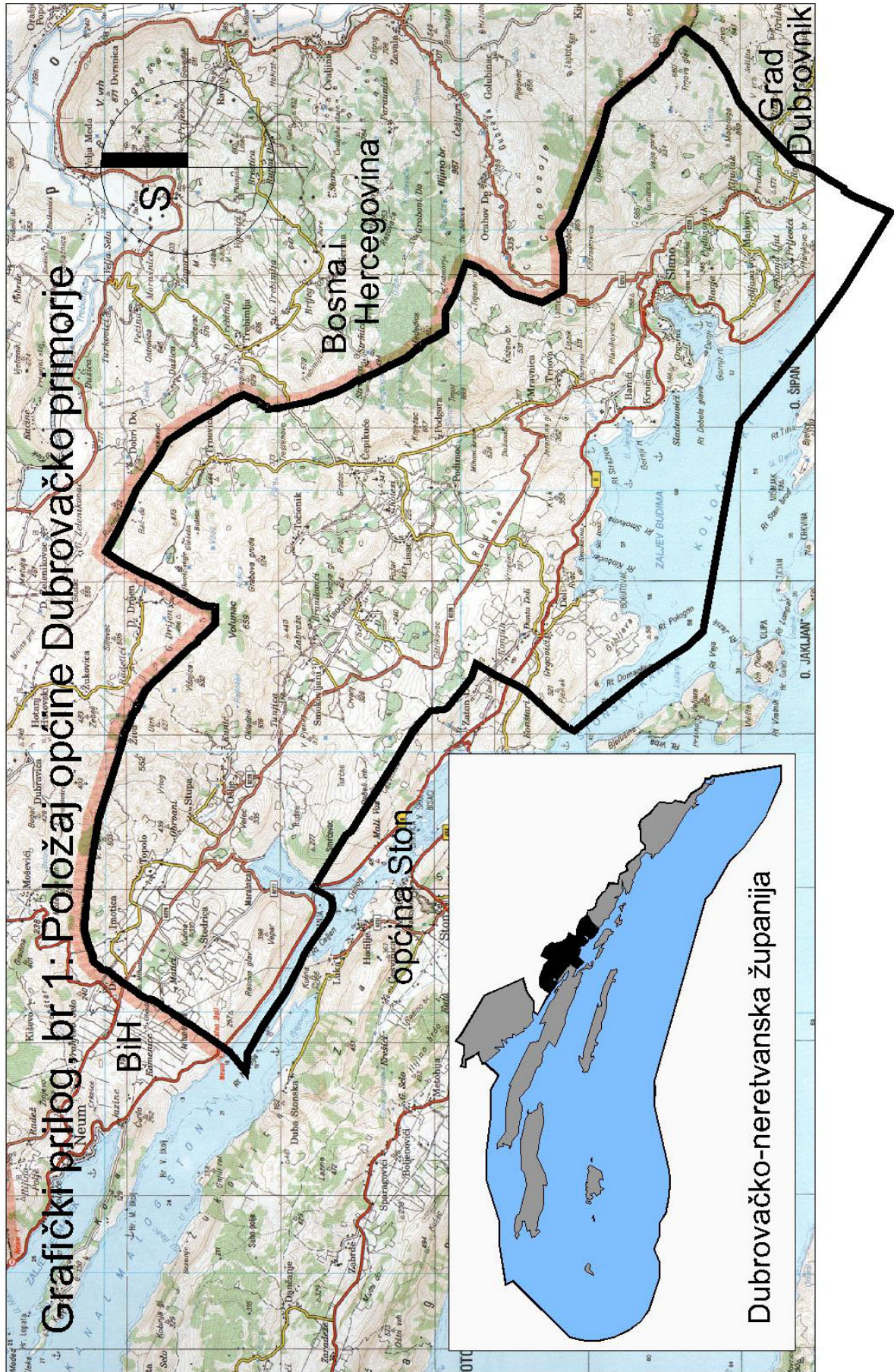
Općina Dubrovačko primorje je izdvojena političko-teritorijalna i geografska cjelina na krajnjem jugoistoku Hrvatskog primorja i Republike Hrvatske. Sastavni je i to središnji dio Dubrovačko-neretvanske županije i Dubrovačke regije. Druga je po veličini teritorija (197,11 km²) među 22 političko-teritorijalne jedinice lokalne samouprave (odmah iza općine Konavle), te zaprema 11,06% površine Županije. U njezinih 20 samostalnih naselja živjelo je 31.3.2001. godine 2.216 stanovnika, koji su činili 1,80% stanovnika Dubrovačko-neretvanske županije. Prosječna gustoća naseljenosti općine Dubrovačko primorje 2001. godine je bila samo 11,24 stanovnika na km², što je nekoliko puta manja nego je bio prosjek na nivou Dubrovačko-neretvanske županije (68,97 st/km²) ili Države (78,48 st/km²).

Tablica 1. – OSNOVNI PODACI (površina, naselja i stanovništvo)

BROJ STANOVNIKA (popis 1991.):	2.378	
BROJ STANOVNIKA (popis 2001.):	2.216	
POVRŠINA OPĆINE:	197,11	km ²
GUSTOĆA STANOVANJA - 1991.:	12,1	st./km ²
GUSTOĆA STANOVANJA - 2001.:	11,2	st./km ²
BROJ SAMOSTALNIH NASELJA (2001.):	20	
OPĆINSKO SREDIŠTE SLANO S 552 STANOVNIKA (2001.):	1	(24,9%)*
NASELJA S 200-499 STANOVNIKA (2001.):	2	(19,2%)*
NASELJA S 100 DO 199 STANOVNIKA (2001.):	4	(24,0%)*
NASELJA S 50 DO 99 STANOVNIKA (2001.):	5	(18,5%)*
NASELJA S MANJE OD 50 STANOVNIKA (2001.):	8	(13,4%)*
PROSJEČNI BROJ STANOVNIKA PO NASELJU (2001.):	111	

* udio od ukupnog stanovništva općine

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Geografske značajke

Područje općine Dubrovačko primorje predstavlja izduženo (oko 40 km) i usko (5-15 km) pogranično područje, koje se nalazi i razvija 30-tak i više kilometara udaljeno prema sjeverozapadu od najprivlačnije gradske aglomeracije, regionalnog i županijskog središta Dubrovnika, kojemu gravitira i s kojim je uspostavljena uska demografska, društvena, gospodarska i prometna povezanost. Zato graniči s Gradom Dubrovnikom kopnom na jugoistoku i morem na jugozapadu, općinskom jedinicom lokalne samouprave Ston na zapadu, dok prema sjeveroistoku i sjeverozapadu graniči s državom Bosnom i Hercegovinom.

Ima povoljan geografski i prometno geografski položaj, ali i veoma osjetljiv i važan geostrateški i geopolitički položaj.

Veliko je geostrateško značenje ovog rubnog i pograničnog uskog priobalnog područja unutar neovisne i suverene hrvatske države (hrvatske periferije). Ono se izražava velikom udaljenošću od središta zemlje, "otočkom" odvojenošću velikog, pa i ovog, dijela dubrovačkog područja od ostalog teritorija Republike Hrvatske, zbog prekida državnog kopnenog kontinuiteta s 8 km uskim izlazom Bosne i Hercegovine na more (Neum-Klek), te oko 50 km dugom državnim graničnom linijom s Bosnom i Hercegovinom.

Geografska obilježja Dubrovačkog primorja ukazuju da je to tipični bezvodni kraški dinarski prostor s malo plodnih površina, dok u krajoliku dominiraju manje pošumljene i opožarene površine, oskudni pašnjaci i goli kamenjar. To je dio pravog hrvatskog mediteranskog područja.

Dubrovačko primorje ima slična prirodno-geografska obilježja kao i drugi dijelovi Dubrovačke regije, Dalmacije i cjelokupnog Hrvatskog primorja. Ipak, ovo je pravi i izraziti hrvatski mediteranski prostor, najviše podložan utjecaju mora.

U prostoru se razlikuju i ističu dvije prirodne cjeline:

- niže priobalno područje (Doli - Banići - Kručica - Slano - Majkovi) s Jadranskom turističkom cestom kao okosnicom i dugom obalom kao atrakcijom, te
- više brdovito zaleđe (od Trnove na jugoistoku do Imotice na sjeverozapadu) s nekim posebnostima za istočno i zapadno područje, ali ipak odvojeno i različito od nešto višeg submediteranskog niskog hercegovačkog kraškog prostora prema unutrašnjosti.

Zbog današnjih geopolitičkih prilika, velikih ratnih razaranja, neizgrađenosti potrebne suvremene magistralne infrastrukturne mreže i društveno - gospodarske nerazvijenosti slijedi izvjesna geografska izoliranost i nerazvijenost općine Dubrovačko primorje, koju još više potencira činjenica slabog stanja ostalih regionalnih i lokalnih cesta i pomorskih veza unutar ovog izduženog primorskog područja u međusobnom povezivanju i vezama sa susjednim područjima.

Prema tome prostor općine Dubrovačko primorje od posebnog je interesa za Republiku Hrvatsku zbog svojih obilježja, jer je to:

- novo teritorijalno ustrojena općina - jedinica lokalne samouprave unutar Dubrovačko - neretvanske županije u neovisnoj Republici Hrvatskoj sa sjedištem u Slanom prema Zakonu iz siječnja 1997. godine (što je već bila i ranije, ali različitog rasprostiranja prema političko - teritorijalnim podjelama iz 1886., 1918. i 1952. godine, ali unutar Kraljevine Dalmacije i Austrije, odnosno države SHS i Kraljevine Jugoslavije, te konačno Kotara Dubrovnik, SR Hrvatske i SFR Jugoslavije),
- pogranično područje prema državi Bosni i Hercegovini (četiri državna granična prijelaza: Bistrina - G.Klek, Imotica - Duži, Čepikuće - Trebimlja i Slano - Zavala),
- spojno područje s državom Bosnom i Hercegovinom, odnosno između dva odvojena dijela Dubrovačko - Neretvanske županije i Republike Hrvatske,
- obalno područje mora (ima oko 40 km razvedene obale, te posebno zaštićeni rezervat u moru Malostonski zaljev),
- područje od posebne državne skrbi zbog nedavnih velikih ratnih i potresnih razaranja i stradanja, ali dijelom i zbog planinsko - brdskog karaktera općinskog teritorija, depopulacije, prevladavajućih ruralnih osobina naselja, pograničnog položaja, te slabije društveno-gospodarske razvijenosti.

1.1.2.2. Povijesne značajke

Dubrovačko primorje je bilo naseljeno već u pretpovijesno doba (ostaci kasteljera i gomila) i u antici (rimski kastrum, starokršćanski sarkofazi). Naseljavaju ga Hrvati i nalazi se u sastavu hrvatske države (ruševine ranohrvatske crkve, stećci). Dubrovačka republika je 1399. godine kupila širi teritorij Dubrovačkog primorja od Osojnika do Imotice i Zamasline od bosanskog kralja Ostoje, te odlučuje da sjedište nove knežije bude u Slanom, koje tako postaje upravnim i duhovnim središtem Primorja (odmah se u njemu počinje graditi knežev dvor i franjevačka crkva). U brojnim mjestima nalaze se razni tipovi obrambenih građevina iz tog razdoblja (sklopovi kuća s kulom izvidnicom, druge kule s cisternama) kako bi se štitila naselja i stanovnici od eventualnih opasnosti iz zaleđa i s mora. U sastavu Dubrovačke republike ostaje do njezinog zaposjedanja od Napoleonove francuske vojske 1806. godine, koja ukida knežije, a u Slanome osniva kanton, koji obuhvaća područja bivše knežije. Pod vlašću Austrije (Habsburške monarhije) je od 1814. pa do kraja I. svjetskog rata 1918. godine. Osniva se Općina Slano za područje od Podgore do Dubravice, te Sud za područje Dubrovačkog primorja i veliki dio Pelješca, koji se 1848. godine premješta u Ston.

1.1.2.3. Sustav središnjih naselja

Naselja su naseobine/jedinice u kojima se njihovi stanovnici okupljaju radi stanovanja, ali i zbog obavljanja određenih gospodarskih aktivnosti. Ona imaju različita fizionomska, funkcionalna i strukturna obilježja, zavisno gdje su smještene, zbog čega su osnovana i što razvijaju te kakav imaju način života, komunalnu opremljenost i demografsku strukturu.

U općini Dubrovačko primorje nalazi se 20 nastanjenih samostalnih naselja s oko stotinjak postojećih ili napuštenih zaselaka ili dijelova naselja. Većina naselja se sastoji od više

dijelova ili skupina kuća - zaselaka. Malo je kompaktnih samostalnih naselja. Od svih postojećih naselja nešto veća su samostalna naselja smještena na samoj obali ili u priobalnom području, okupljeni oko pojedinih uvala i drugih podobnih lokaliteta, npr. oko plodnog zemljišta, vrela i sl. (Slano, Doli, Majkovi, Banići). Ostala samostalna naselja su razmještena u zaleđu Dubrovačkog primorja, podignuta oko manjih površina plodnog zemljišta, uz ceste ili na nekom drugom prikladnom mjestu. Veća su naselja u zapadnom području zaleđa (Topolo, Visočani, Smokovljani, Ošlje), jer tamo ima više plodnog zemljišta, dok je škrti krški prostor u istočnom području zaleđa još više raštrkao, danas već mala naselja (najveće je Čepikuće, ali s manje od 100 stanovnika). Prema tome, na području općine Dubrovačko primorje nema većih pa ni pravih gradskih naselja.

Naselja koja razvijaju središnje uslužne funkcije i pružaju drugima usluge su **središnja naselja ili središta**. Na temelju opisa pojedinih samostalnih naselja, koja imaju povoljniji geografski položaj, zadovoljavajuće prirodne uvjete i odgovarajuće mogućnosti za gospodarski razvitak, ali razvijaju i neke potrebne središnje uslužne funkcije, lakše će se valorizirati i sagledati **razvojna središta i sustav središnjih naselja**. O razini, brojnosti, stupnju razvijenosti i utjecaju središnjih uslužnih funkcija zavisi značenje i kategorizacija središnjih naselja.

U Hrvatskoj su vršeni razni pokušaji kategorizacije središnjih naselja za potrebe prostornog planiranja. Može se općenito utvrditi da je kod izrade prostornih planova uglavnom prihvaćena sljedeća kategorizacija središnjih naselja (središta):

1. središte Republike (države), 2. središte makroregije, 3. središte regije, 4. središte manje regije (subregije, mezoregije), 5. središte mikroregije (bivše općine), 6. lokalno središte, 7. pomoćno središnje naselje i 8. naselja s pojedinačnim središnjim uslužnim funkcijama.

Središnje naselje pripada nekoj kategoriji središnjih naselja ako udovoljava većini postavljenih kriterija i ako ima veći broj različitih središnjih uslužnih funkcija, koje se odnose na tu kategoriju. U tom smislu treba razlikovati barem tri podvrste unutar svake kategorije središnjih naselja (iznad prosjeka, u prosjeku i ispod prosjeka).

Na temelju razmještaja i razvijenosti središnjih uslužnih funkcija u naseljima na području Republike Hrvatske, Južnog Hrvatskog primorja (Dalmacije) i Dubrovačko - neretvanske županije te drugih kriterija (broj stanovnika naselja i skupine naselja, međusobna prostorno-prometna udaljenost između pojedinih naselja, odnosno središta i drugih naselja unutar gravitacijskog područja, konfiguracija terena, prometne mreže i drugi) može se utvrditi da za naselja i stanovništvo u prostoru općine Dubrovačko primorje u postojećem sustavu središnjih naselja (središta) u Hrvatskoj **ZAGREB** obavlja funkciju **središta države** (1. kategorija), **SPLIT** ima funkciju **središta makroregije** (2. kategorija), dok **DUBROVNIK** vrši funkciju **središta županije, regije i mikroregije** (3., 4. i 5. kategorija). Zbog specifičnosti rasprostiranja ovog prostora **manja regionalna i mikroregionalna središta** (4. i 5. kategorija) su **METKOVIĆ** u prostoru Donje Neretve i **KORČULA** za otočki prostor županije, ali bez nekog većeg utjecaja na prostoru općine Dubrovačko primorje.

Dosadašnji razmještaj stanovništva i razvitak središnjih uslužnih funkcija i s tim u svezi uspostavljeni sustav središnjih naselja u prostoru općine Dubrovačko primorje uglavnom je u skladu s dostignutim stupnjem društveno - gospodarskog, kulturno - civilizacijskog, demografskog i infrastrukturnog razvitka ovog područja, odnosno s razmještajem i veličinom naselja te s promjenama političko - upravno - administrativno - teritorijalnog

ustrojstva i razvojem pojedinih procesa u tom prostoru (deagrarizacija, urbanizacija, industrijalizacija, tercijarizacija i kvartarizacija).

Na području ove jedinice lokalne samouprave svojim značenjem se ističe najveće i najvažnije naselje **SLANO**, tradicionalno **lokalno a često i općinsko središte (6. kategorija)** ili **malo lučko i razvojno središte**, u kojem su zastupljene i stalno se razvijaju gospodarske i središnje uslužne funkcije potrebne u svakodnevnom životu stanovnicima okolnih 20-tak samostalnih naselja (s ukupno više od 2.000 stanovnika, od kojih se polovica nalazi u bližim okolnim priobalnim naseljima), gdje dijelom svojih uslužnih funkcija služi turistima i posjetiteljima ovog dijela Dubrovačkog turističkog područja (Dubrovačke rivijere), te tranzitnim putnicima. Tradicionalno mu gravitiraju i stanovnici petnaestak naselja u neposrednom zaleđu, sastavnom dijelu općine Dubrovačko primorje, a dijelom i stanovnicima susjedne Hercegovine s kojima je povezan državnim, županijskim i lokalnim cestama. Udaljen je 37 km prema sjeverozapadu od županijskog središta Dubrovnika.

Slano se nalazi uvučeno u prostranoj i prekrasnoj istoimenoj luci-uvali-zaljevu, potopljenoj udolini, 2 km dugoj i 1 km širokoj, nasuprot otoku Šipanu, od kojeg ga dijeli Koločepski kanal, širok oko 1 Nm. Dubine u sredini uvale dosežu 20 - 30, pa i više metara, a uz zidanu obalu u luci more je duboko 2,6 m. Slano je atraktivno zbog brojnih šljunčanih plaža, bujne vegetacije i ugodne klime. Ranije je parobrodarskim linijama redovito bilo povezano s Dubrovnikom i Korčulom, ali i s drugim malim lukama - pristaništima u Dubrovačkom primorju i na poluotoku Pelješcu (Zaton, Orašac, Trsteno, Doli, Ston i dr.). Moguće su brodske veze sa susjednim otocima, odnosno lukama u ovom širem području (Šipan, Mljet i dr.). Za bure je najpovoljnije sidrište u uvali Banja u jugoistočnom dijelu luke Slano, dok se velike jahte mogu sidriti ispred ulaza u uvalu, jugozapadno od rta Gornji.

Slano ima 552 stanovnika, 195 kućanstava, 221 stan za stalno stanovanje i 36 stanova/kuća za odmor i rekreaciju (2001. godine). Obuhvaća ranije samostalna naselja Banju i Grguriće s dijelovima naselja Koceljevići, Rt Donja Punta i Slađenovići, ali i bivše dijelove - zaselke ovog središnjeg samostalnog naselja Barbijerići, Jasenje, Kovačev Brijeg, Lovči Luka, Onoselje, Postranje i Radovčići. Danas je to jedinstveno i funkcionalno povezano samostalno naselje rasprostrto na površini od 12,30 km², pa mu je zato i veća gustoća naseljenosti (44,88 st/km²).

Područje Slanoga bilo je naseljeno već u pretpovijesno doba (ostaci kasteljera i gomila na obližnjim brdima) u antici (rimski kastrum na brdu Gradina, starokršćanski sarkofazi, danas pred franjevačkom crkvom). Dubrovčani su stekli Slano 1399. godine. Ondje je bilo sjedište kneza (knežev dvor, pregrađen potkraj XIX. stoljeća). U blizini je ljetnikovac obitelji Ohmučevića. Sadašnja franjevačka crkva sagrađena je u XVI. stoljeću (na glavnom oltaru se nalazi poliptih Lovre Dobričevića). Župna crkva Sv. Vlaha je iz 1407 godine, pregrađena je u vrijeme baroka. U zaselku Banja su crkvice Luncijata, Navještenja i Sv. Petra iz XIII. stoljeća, ali unutar šireg područja naselja još se nalaze između Slanog i Banje kapela Gospe od kamena s grobištem, te kapelica i crkva Sv. Rok u Grgurićima te kapelica u Slađenovićima.

Gospodarstvo se temelji na poljodjelstvu (maslinarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, sadnja duhana, skupljanje ljekovitog i aromatskog bilja: kadulja, lovor, pelin i dr.), ribarstvu (u uvali i njezinoj blizini, ali i na otvorenom moru, 1956. godine u Slanome izgrađena tvornica za preradu ribe u kojoj se godišnje proizvodilo oko 150 tona ribljih konzervi) i turizmu (ranije hotel "Admiral", ali porušen, a danas hotel "Osmine" u istoimenoj uvali sa 168 soba i 336

kreveta, te ostalim komplementarnim smještajnim objektima: privatne sobe, apartmani, kuće za odmor i rekreaciju, kampovi i drugim sadržajima). Sve to utječe na razvijanje stacionarnog turizma u Slanom. Osim toga, u njemu se nalaze i djeluju brojne druge uslužne funkcije i sadržaji koje pripadaju trgovinskim, obrtničkim, komunalnim, financijskim, upravnim, obrazovnim, zdravstvenim, kulturnim, športskim i drugim djelatnostima općinskog i lokalnog značenja.

Usporen je razvitak ili sve više slabi utjecaj ostalih naselja, odnosno onih nižeg reda, zbog depopulacije ovog područja i bitnog smanjenja broja stanovnika u njima samima i koji im gravitiraju. U takvim uvjetima ova naselja nisu mogla jače razvijati i unaprijediti svoje središnje uslužne funkcije. Među ovim naseljima ipak se je razvilo nekoliko **pomoćnih središnjih naselja (7. kategorija)** ili pravih **poticajnih razvojnih središta**, odnosno **naselja s pojedinačnim središnjim uslužnim funkcijama (8. kategorija)** ili **inicijalnih središta razvitka**, svako sa svojim posebnostima, koja preuzimaju razvitak nekih središnjih uslužnih i razvojnih funkcija za bliži okolni prostor, koja zadovoljavaju svakodnevne potrebe lokalnog stanovništva, bilo u njima samima ili onih u neposrednom susjedstvu, zbog njihove udaljenosti od glavnog lokalnog središta, ali pružaju usluge i povremenim korisnicima koji privremeno u njima borave.. U tom smislu treba gledati daljnji razvitak naselja u općini Dubrovačko primorje. Među tim naseljima nalaze se ostala postojeća veća naselja u priobalnom području, odnosno u zaleđu općine Dubrovačko primorje.

Banići je samostalno naselje, 5 km udaljeno prema sjeverozapadu od općinskog središta Slano, pa je zato s njime u najužoj prostornoj i funkcionalnoj vezi, dok je od županijskog središta Dubrovnika udaljeno 42 km. Nalazi se iznad uvale Janska. Danas, Jadranska turistička cesta dijeli naselje na dva dijela. Ima 143 stanovnika, 45 kućanstava, 52 stana za stalno stanovanje i 13 stanova/kuća za odmor i rekreaciju, pa je na površini naselja od 3,86 km² (uključeno i naselje Kručica sa svoja 34 stanovnika) prosječna gustoća naseljenosti iznosila 45,85 st/km², najviša u ovoj općini (2001. g). To je naselje s nekoliko manje istaknutih zaselaka (Gornje Selo, Donje Selo, Janska, Nenkovići i Prestranj). Uvala Janska čini funkcionalnu cjelinu dijelova naselja Banići i Kručica. U toj uvali nalazi se luka otvorena za javni promet lokalnog zanačaja sa zidanim pristanom u koju mogu pristati plovila do 4 m gaza. Gospodarska osnova naselja su: poljodjelstvo, vinogradarstvo, ribarstvo, turizam i stočarstvo. U poslovnoj zoni je bila izgrađena peradarska farma s četiri objekta i 85.000 kokoši nesilica za proizvodnju jaja, te s 20-tak zaposlenih. U Domovinskom je ratu zapaljena i porušena, te više ne djeluje. Na toj lokaciji sada djeluje građevinska tvrtka. Tu se nalazi poslovno-poduzetnička zona. Banići su također turističko mjesto s potencijalnom ugostiteljsko-turističkom zonom na prostoru Budima-Rat, sa šljunčanom plažom u uvali Budima, te autokampom. Klima u Banićima je blaga, mediteranskog ugođaja. U istoimenoj župi, osnovanoj 1771. godine, župna crkva Sv. Marije Mandaljene (Magdalene) zaštićeni je spomenik kulture, izgrađena je 1600. godine, a obnovljena 1933. godine. Tijekom Domovinskog rata (studeni/prosinac 1991. godine) župni dvor i župna crkva su teško oštećeni. Danas u Banićima djeluju župni ured, Dobrotvorna udruga žena, autokamp, trgovačka ddruštva i dr.

Doli je samostalno naselje na sjeverozapadnoj obali Koločepskog kanala i priobalno područja u općini Dubrovačko primorje, između općinskih središta Stona i Slano (podjednaka udaljenost od po 10 km). Prostire se na 14,02 km² površine oko dijela duge kraške udoline između uvale Doli i uvale Kuti u Malostonskom kanalu sa središtem na 149 m nadmorske visine. Ima 207 stanovnika, 81 kućanstvo, 74 stana za stalno stanovanje i

22 stana/kuće za odmor i rekreaciju s prosječnom gustoćom naseljenosti od 14,76 st/km² (2001.g.). Uz istoimeno samostalno naselje, koje se sastoji iz zaselaka Butori, Doli, Glunčići, Grgorići, Na moru, Ogreste i Petrovići, obuhvaća i ranije samostalno naselje Đonta Doli s njezinim zaselcima Đonta Doli, Kobile, Konjusi i Zabreže. U uvali Doli postoji mali zidani lukobran, uz koji je dubina 2,5-3 m. Ranije je brodskim vezama bilo povezano sa Stonom, Slanim i Dubrovnikom (Gruž). Kroz dio naselja prolazi Jadranska turistička cesta s kojom je od Dubrovnika udaljeno 47 km. Doli se spominju u XV. stoljeću. Pripada župi Sv.Petra i Pavla, čija se crkva nalazi u susjednom naselju Zaton Doli (općina Ston). U dijelu naselja Đonta Doli nalazi se crkva Velike Gospe iz XVI. stoljeća oko koje se nalaze ornamentirani stećci. U sastavu naselja je četverokutna kula za obranu od gusara. Ruralno graditeljstvo karakteriziraju lokalne posebnosti (zatvoreni zdenci i dr.). Gospodarska osnova naselja su: poljodjelstvo, vinogradarstvo, stočarstvo, ugostiteljstvo (konoba), obrt-promet (brodarska i pomorska agencija - brodoprijevoz, autoprijevoz), poštanski ured i ATC, Veterinarska ambulanta, Zaklada braće Nikole i Miha Mihanovića za unapređenje župe Doli i sela Smokvine (Podimoč), Doli - Ploča (rođeni u Dolima, bili brodovlasnici u Argentini), zgrada stare područne osnovne škole, dok su ranije u zaselku Na moru još bili pogoni za čišćenje, preradu i pakiranje školjaka (dagnji) i destilerija eteričnih ulja, koji više ne rade.

Majkovi su samostalno naselje u jugoistočnom dijelu priobalnog područja općine Dubrovačko primorje. Prostire se na površini od 28,76 km² i to od mora (Majkovski magazini - Ratac - vikend naselje/kuće za odmor) do iznad 300 m nadmorske visine, obuhvaćajući ranija samostalna naselja Donji i Gornji Majkovi sa zaselcima Donji Majkovi, Grbljava, Kunja Ljut-Sjekavica, Podosojnik, Rajkovići, Gornji Majkovi, Drvenik, Kovačići, Prljevići, Prodanići i Rožetići. Kroz taj prostor prolaze uz obalu Jadranska turistička cesta, a kroz gornji dio naselja stara županijska cesta Metković - Dubrovnik (Ž6228). Udaljeni su od Slanog 3 - 6 km, a od Dubrovnika 30 - 35 km. Ima 218 stanovnika, 87 kućanstava, 102 stana za stalno stanovanje i 22 stana/kuće za odmor i rekreaciju (2001. godine). U Majkovima se nalaze crkve, crkvice i kapele Sv. Petra, Sv. Liberana, Sv. Ilije i dr. U naselju se nalaze Rk župni ured, zgrada stare područne osnovne škole, Dobrotvorna udruga žena, Udruga mladeži, Pčelarsko društvo "Dubrovačko primorje", KGM, klesarska radionica - Ratac.

U istočnom području zaleđa općine Dubrovačko primorje nalaze se uglavnom naselja s malim brojem stanovnika i nema jedinstvenog manjeg lokalnog središta, već tu funkciju, na neki način, dijele naselja **Čepikuće** i **Lisac**, koji imaju po neku središnju uslužnu funkciju koju koriste i drugi stanovnici tog dijela zaleđa.

Čepikuće je samostalno naselje na 243 m nadmorske visine. Nalazi se na lokalnoj cesti L69042 Čepikuće - Trnovica, 9 km sjeverozapadno od općinskog središta Slano, a udaljeno je od Dubrovnika oko 45 km. Prostire se na površini od 8,19 km², obuhvaća i bivše dijelove naselja Bržići i Radnići. Ima 95 stanovnika, 32 kućanstva i 40 stalno nastanjenih stanova te prosječnu gustoću naseljenosti od 11,60 st/km² (2001.g.). U naselju su sačuvane obrambene građevine, kao Pasarićeva kula s cisternom i sklop kuća Andrijaševića s kulom izvidnicom. U crkvi Sv.Martina ima ostataka starokršćanske arhitekture. Kraj crkve Sv. Roka je u stijeni isklesan natpis bosančicom, koji spominje kugu iz 1616. godine. Na tri mjesta u naselju nalaze se skupine stećaka. Jako stradalo zbog agresije neprijatelja tijekom Domovinskog rata i napada iz pravca Trebimlje (BiH). Gospodarska osnova: poljodjelstvo, vinogradarstvo, stočarstvo i turizam. Ima mjesni odbor

koji zastupa istočno područje zaleđa u ovoj općini, područje od posebne državne skrbi, dom kulture. Granično mjesto na cesti prema susjednoj državi Bosni i Hercegovini.

Lisac je samostalno naselje na 225 m nadmorske visine, udaljeno 11 km sjeverozapadno od općinskog središta Slano i oko 48 km od županijskog i regionalnog središta Dubrovnika. Nalazi se na lokalnoj cesti L69043 Mravinca - Čepikuće - Lisac - Rudine. Prostire se na 6,98 km² površini. Sastoji se iz dva zaselka: Kotezi i Lisac, ali unutar naselja su se nalazili i bivši zaselci Đuran i Vojvoda, Glumci, Jarak, Rudine i Vidovići. Ima 34 stanovnika, 18 kućanstava, 30 stanova za stalno stanovanje te gustoću naseljenosti od 4,87 st/km² (2001.g.). Središte Rk župe, osnovane u XVII. stoljeću, koja pokriva cijelo istočno područje zaleđa u ovoj općini, s župnim uredom i župnom crkvom Gospe od rožarija, izgrađenom 1611. godine, a obnovljenom 1955. godine te ponovno nakon razaranja u Domovinskom ratu. Gospodarsku osnovu čine poljodjelstvo i vinogradarstvo vezani za plodno polje, stočarstvo i obrt (autoprijevoz).

U zapadnom području zaleđa općine Dubrovačko primorje nedostaje jedinstveno manje lokalno središte, već tu funkciju dijele naselja **Topolo**, **Ošlje**, **Smokovljani** i **Visočani**, vršeći svaki od njih po neku središnju uslužnu funkciju i gospodarsku radnu djelatnost za potrebe stanovnika i naselja tog dijela zaleđa.

Topolo je samostalno naselje sastavljeno od zaselaka Klačina i Topolo te bivšeg zaselka Matići. Smješteno je iznad plodnog polja na više od 300 m nadmorske visine. Lokalnom cestom je vezano na županijsku cestu Ž6228 Metković - Dubrovnik, prometnu okosnicu ovog područja. Udaljeno je od općinskog središta Slano 28 km, a od županijskog središta Dubrovnika 65 km. Ima 152 stanovnika, 39 kućanstava, 59 stanova za stalno stanovanje (samo 38 stanova nastanjeno) i 2 stana/kuće za odmor i rekreaciju, a unutar katastarske općine Topolo, površine 17,50 km², zajedno s naseljem Štedrica, ima prosječnu gustoću naseljenosti od 12,17 st/km² (2001.g.). Gospodarsku osnovu čine: poljodjelstvo, vinogradarstvo i stočarstvo, ali i još neke funkcije: Rk župa, župni ured i župna crkva Male Gospe, poštanski ured i ATC, Šumsko gospodarstvo Dalmacije, Bočarsko društvo Topolo, nekoliko tvrtki za proizvodnju, ribarstvo, trgovinu, turizam, ugostiteljstvo i posredničke usluge.

Ošlje je samostalno naselje sastavljeno od zaselaka Gorica, Gornje selo, Milovčići, Ošlje, Podorah, Sridselo, Živa i Živanovići te bivših zaselaka Bašić, Butjerović, Gale, Kunići i Pod stražom. Smjestilo se u neposrednoj blizini županijske ceste Ž6228 Metković - Dubrovnik, udaljeno je 16 km sjeverozapadno od općinskog središta Slano i 53 km od županijskog središta Dubrovnik. Ima 96 stanovnika, 36 kućanstava, 36 stanova za stalno stanovanje i 6 stanova/kuća za odmor i rekreaciju, a na površini naselja od 17,90 km² ima prosječnu gustoću naseljenosti od 5,36 st/km² (2001.g.). Spominje ga prvi put Konstantin Porfirogenet u X. stoljeću (Josle). Na lokalitetu Bijela lokva nalaze se ruševine važne rano hrvatske crkve osmerostrane osnove s razvijenim predvorjem tipa westwerka, jedinstvena oblika i odlične gradnje. Gospodarska osnova je vezana za polje i brdske pašnjake, kao i kod drugih okolnih naselja: poljodjelstvo, vinogradarstvo i stočarstvo, a od drugih funkcija još Matični ured za zapadno područje zaleđa, Rk župa, župni ured i župna crkva Sv. Roka, zgrada stare područne osnovne škole, Sportsko društvo "Croatia" i drugo.

Smokovljani su samostalno naselje sastavljeno od sljedećih zaselaka: Dolina, Polje, Smokovljani, Smokovljanske Rudine, Tunjica i Zabrežje te od bivših zaselaka: Bendeviš, Lepeš, Maškarić, Mjenovići, Nikić, Oblizalo, Pribisalić, Slade i Tvrdiša. Vezani su za

županijsku cestu Ž6228 Metković - Dubrovnik, a udaljeni su od općinskog središta Slano 13 km i od županijskog središta Dubrovnik 50 km. Ima 101 stanovnik, 36 kućanstava, 38 stanova za stalno stanovanje i 1 stan/kuća za odmor i rekreaciju, dok je na površini naselja od 15,35 km² bila gustoća naseljenosti od 6,58 st/km² (2001. g.). Gospodarsku osnovu čini: poljodjelstvo, vinogradarstvo, stočarstvo i kamenarstvo. Od ostalih funkcija ima Rk župa, župni ured i župna crkva, Osnovna škola Primorje, Nogometni klub "Dubrovačko primorje", tvrtka za poljodjelstvo, građevinarstvo i trgovinu,. Ranije velika hala za s pogonom za obradu kamena.

Visočani su samostalno naselje, koje se sastoji iz zaselaka Branilovići, Ivaniševići, Kikilji i Visočani, odnosno Donji i Gornji Visočani. Nalazi se nedaleko županijske ceste Ž6228 Metković - Dubrovnik. Udaljeni su od općinskog središta Slano 13 km i od županijskog središta Dubrovnika 50 km. Ima 135 stanovnika, 37 kućanstava, 36 stanova za stalno stanovanje i 1 stan/kuća za odmor i rekreaciju, a na površini naselja od 9,56 km² ima gustoću naseljenosti od 14,12 st/km² (2001.g.). Gospodarsku osnovu čini poljodjelstvo, stočarstvo, a osobito kamenarstvo, kamenolom za industrijsko vađenje arhitektonskog - ukrasnog kamena, pogoni za preradu kamena, klesarski radovi i dr. Ima Mjesni odbor za čitavo zapadno područje zaleđa ove općine.

Ostala naselja u ovoj općini su s malim brojem stanovnika i bez ili s pojedinačnim radnim i središnjim uslužnim funkcijama. Tu se još nalaze u priobalnom području **Kručica** (34 st.), u istočnom području zaleđa **Trnova** (45 st.), **Mravinca** (45 st.), **Podgora** 33 st.), **Podimoč** (44 st.), **Točionik** (26 st.) i **Trnovica** (37 st.), a u zapadnom području zaleđa **Imotica** (85 st.), **Štedrica** (61 st.) i **Stupa** (73 st.). Samo neka od ovih naselja imaju ili su imala po neki zaselak. Ona su vezana na druga naselja - središta kada trebaju koristiti pojedine usluge.

1.1.2.4.

Demografske značajke

Razmještaj stanovništva i gustoća naseljenosti

Općina Dubrovačko primorje je slabo naseljeno područje, koje se ubraja među najrjeđe naseljene jedinice lokalne samouprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Tako je prema posljednjem službenom popisu stanovništva iz 2001. godine prosječna gustoća naseljenosti ove općine iznosila 11,24 stanovnika na km², što je manje nego je bila u susjednim područjima, ali i u Dubrovačko - neretvanskoj županiji kao cjelini. To je istovremeno i najmanja do sada dostignuta gustoća naseljenosti u ovom području, što je više nego dva puta manje od njegove najveće prosječne gustoće naseljenosti (26,74 st/km²), koja je bila koncem XIX. i početkom XX. stoljeća (prema popisima 1900. i 1910. godine). Iz toga se može zaključiti da je naseljenost ovog područja uvijek bila relativno manja nego kod mnogih susjednih područja, što ukazuje na skromnije uvjete za život stanovništva koji su boravili u ovom prostoru.

Stanovništvo općine Dubrovačko primorje je razmješteno u 20 samostalnih naselja. Njihova prosječna veličina prema popisu iz 2001. godine je iznosila 110,80 stanovnika. U ovoj jedinici lokalne samouprave prevladavala su relativno mala naselja prema broju stanovnika. Samo je 6 naselja imalo više stanovnika nego je bila prosječna veličina naselja u ovoj općini, dok je ostalih 14 naselja imalo manje stanovnika nego je bio općinski prosjek, odnosno manje od 100 stanovnika.

Područje općine Dubrovačko primorje podijeljeno je na 19 katastarskih općina. Unutar njih se, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. godine, prosječna gustoća naseljenosti kretala od najviše u priobalnom području (Slano 44,88 st/km² i Banići - Kručica 45,85 st/km²) do najmanje u istočnom području zaleđa (Lisac 4,87 st/km², Podimoč 3,89 st/km², Trnovica 3,00 st/km² i Točionik 2,41 st/km²). Tamo gdje je u posljednje vrijeme došlo do najvećeg rasta broja stanovnika i do intenzivne stambene izgradnje, ali i gdje su najrazvijeniji gospodarstvo i uslužne funkcije, najveća je prosječna gustoća naseljenosti. Najmanja je gustoća naseljenosti u rubnim i krševitim naseljima i područjima, gdje naselja nazaduju prema broju stanovnika.

Potrebno je naglasiti da i unutar priobalnog područja, gdje je 2001. godine prosječna gustoća naseljenosti bila 19,58 st/km², postoje bitne i velike razlike između najgušće naseljenih naselja Slano i Banići - Kručica, gdje su i najpovoljniji uvjeti za razvitak gospodarstva, te ostala dva preostala rubna naselja Doli 14,76 st/km² i Majkovi 7,58 st/km².

Postoje izvjesne razlike u intenzitetu naseljenosti i unutar zaleđa. U prosjeku je gustoća naseljenosti u zaleđu bila 7,70 st/km², odnosno nešto veća u zapadnom području (9,94 st/km²) nego u istočnom području (5,35 st/km²), ali i unutar njih samih. Tako u istočnom području k.o. i naselje Čepikuće ipak dostiže najveću gustoću (11,60 st/km²), što je pet puta veća nego je bila u naselju Točionik. U zapadnom su području isto bitne razlike u gustoći naseljenosti, ali do tri puta. Tako je u k.o. i naselju Imotica ona iznosila 17,06 st/km², a u k.o. i naselju Ošlje samo 5,36 st/km². Ove su razlike bile uzrokovane razmještajem plodnog zemljišta.

Iz svega navedenog proizlazi da je slabija naseljenost ovog područja odraz nepovoljnijih prirodnih, demografskih, gospodarskih, prometnih i drugih uvjeta. Jedno su vrijeme naseljenost i gustoća naseljenosti zavisili o veličini plodnog zemljišta i mogućnosti osiguranja egzistencije od njezine obrade u pojedinim njezinim dijelovima, dok je kasnije, a to znači i danas, prvenstveno povezana s razvitkom ne poljodjelskih djelatnosti gospodarstva, kao što su turizam, školjkaštvo, kamenarstvo, prerađivačke, uslužne i druge radne djelatnosti koje se tu razvijaju.

Ta slabija stalna naseljenost u području općine Dubrovačko primorje nešto se mijenja tijekom ljetne turističke sezone kada se povećava, dolaskom u ovaj prostor povremenih ili privremenih stanovnika u njihove kuće za odmor i rekreaciju, ali i drugih turista - gostiju i putnika, pa se tome mora posvetiti posebna i dužna pozornost.

Kretanje broja stanovnika

Općina Dubrovačko primorje ima nepovoljne demografske prilike i pokazuje izrazito lošu demografsku sliku. Splet okolnosti, a prije svih prirodno-geografski, gospodarski, društveni, politički, prometni i drugi razlozi, učinili su općinu Dubrovačko primorje izrazito depopulacijskim i iseljeničkim krajem.

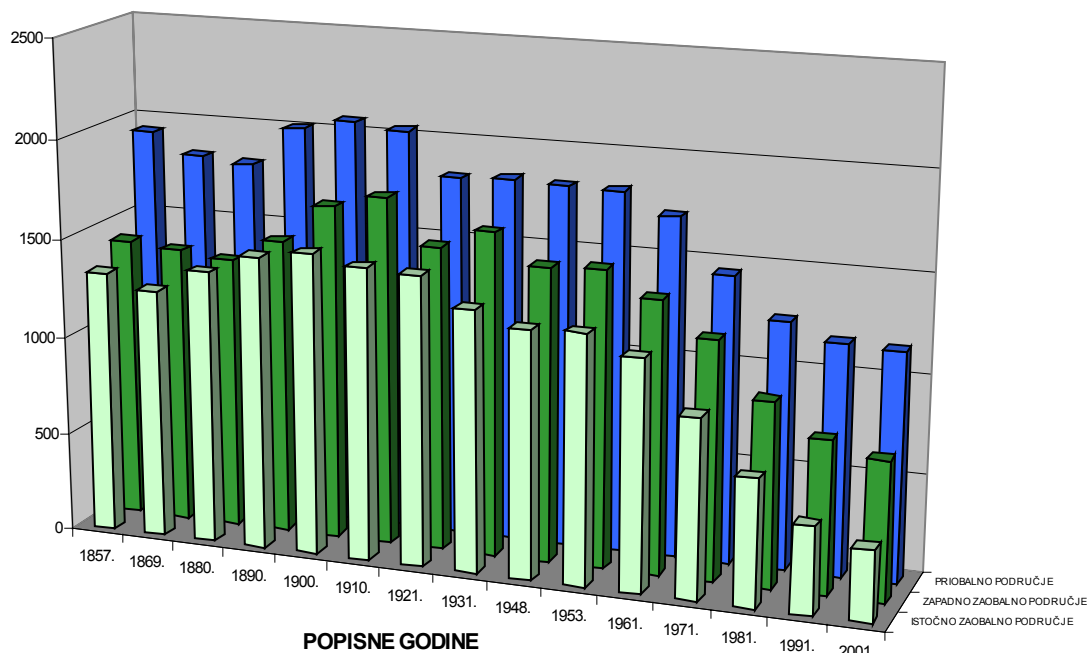
U kretanju broja stanovnika općine Dubrovačko primorje u razdoblju 1857. - 2001. godine broj se stanovnika više nego prepolovio, odnosno prema popisima se smanjio za 2.473 stanovnika ili uz pad indeksa na svega 47,26. Razlikuju se tri bitno različita razdoblja.

Od sredine XIX. stoljeća do I. svjetskog rata (razdoblje 1857. - 1910.) povećao se broj stanovnika za nešto malo više od 12% ili za 577 stanovnika te je uopće najveći broj

stanovnika u ovom području do sada bio utvrđen popisom iz 1900. godine, kada je tu živjelo čak 5.271 stanovnika, dok je 1910. godine bilo neznatno manje ili 5.266 stanovnika. To je bilo razdoblje visokog nataliteta i prirodnog priraštaja u relativno mirnim prilikama. Veći je porast u zaleđu nego u priobalnom području, jer je tim unutarnjim prostorom prolazila glavna prometna cestovna okosnica te je težište gospodarskog i društvenog života još uvijek bilo u zaleđu, gdje je bila življa gospodarska aktivnost (više plodnog zemljišta i razvijenije stočarstvo), pa iz toga i veći broj naselja i više stanovnika.

U razdoblju 1910. - 1948. godine počinje se smanjivati broj stanovnika u Dubrovačkom primorju, kao posljedica ratnih stradanja (I. i II. svjetski rat), bolesti i sve težeg gospodarskog stanja (propast vinogradarstva, iseljavanje stanovništva i dr.). Broj se stanovnika smanjio za 712 uz indeks 86,48, pa je u tom prostoru 1948. godine živjelo manje stanovnika (ukupno 4.554) nego ga je bilo 90 godina ranije. To je smanjenje bilo dvostruko veće u zaleđu nego u priobalnom području. Tek se naslućuje pomicanje života i gospodarskih aktivnosti iz zaleđa prema obali.

KRETANJE BROJA STANOVNIKA OD 1857.-2001.

U posljednjem razdoblju 1948. - 2001., odnosno poslije II. svjetskog rata, ubrzano se smanjuje broj stanovnika na području općine Dubrovačko primorje. Kroz tih pola stoljeća njihov broj je pao na manje nego na polovicu, tako da je prema posljednjem službenom popisu stanovništva općina Dubrovačko primorje dosegla svoj najmanji broj stanovnika (2.216) u proteklih 1,5 stoljeća. Još se osjećaju posljedice prethodnih ratnih stradanja i iseljavanja stanovništva, a na njih su se nadovezale u posljednjem međupopisnom razdoblju negativne posljedice, odnosno velike štete i stradanja, za vrijeme Domovinskog rata i katastrofalnog potresa. Bitno su se smanjili natalitet i prirodni prirast, koji postepeno prelazi u prirodni pad stanovništva. Sve više umire nego se rađa stanovništva, odnosno sve više iseljava postojeće nego useljava novo stanovništvo (pretjerani egzodus). Na ovakvo kretanje broja stanovnika u posljednje vrijeme, što je posebno važno, utjecali su prema tome suvremeni politički, društveno - gospodarski i populacijski procesi, koji su se odrazili na prirodnom kretanju stanovništva (natalitet, mortalitet, prirodni prirast/pad) i na

demografski migracijski saldo (useljavanje i iseljavanje stanovništva). To se može točno pratiti u općini Dubrovačko primorje u posljednjih 40 godina.

U prvoj dekadi ovog posljednjeg razdoblja (1961. - 1971.) još je bilo pozitivno prirodno kretanje stanovništva u većem broju naselja i u Dubrovačkom primorju kao cjelini (prirodni priraštaj +77 stanovnika), ali zabilježen je bio i najveći negativan migracijski saldo (-775 stanovnika), što znači da je bilo došlo do novog velikog vala iseljavanja stanovništva. To je početak razdoblja deagrarizacije i industrijalizacije, ali i začetak razvitka procesa tercijarizacije, među kojima su se naročito počinjali razvijati pomorstvo i turizam. U tom je razdoblju bila izgrađena i stavljena u promet nova Jadranska turistička cesta, koja prolazi priobalnim područjem Dubrovačkog primorja. K tome se mora dodati da je postojala i svjesna državna politika stimuliranja što većeg broja preseljavanja stanovništva iz sela u gradove, a počelo se dozvoljavati i iseljavanje na privremeni rad u inozemstvo.

U sljedećem 10-godišnjem razdoblju (1971. - 1981.) već je dolazilo do pojave prevladavanja prirodnog pada stanovništva u velikoj većini naselja, ali i u cijeloj današnjoj općini Dubrovačko primorje (prirodni pad -132 stanovnika). Sve više se je djece školovalo, ne samo u osnovnoj, nego i u srednjim školama, pa i na višim i visokim obrazovnim institucijama, pa su nakon školovanja mladi stanovnici u znatnoj mjeri napuštali ovaj kraj. Kako je još uvijek bilo prisutno jako iseljavanje stanovništva migracijski saldo je iznosio - 606 stanovnika. On je bio negativan u svim naseljima ove općine.

Slijedi razdoblje (1981. - 1991.) daljnjeg rasta prirodnog pada stanovništva (-181 stanovnik), prisutan gotovo u svim naseljima, ali i bitno smanjenje iseljavanja, tako da je migracijski saldo, iako i dalje negativan, iznosio svega -264 stanovnika. U tom razdoblju današnje općinsko i glavno gospodarsko središte Slano počinje privlačiti novo stanovništvo, kako iz drugih naselja u općini, tako i iz drugih područja, jer je u tom razdoblju imao pozitivan migracijski saldo za čak +93 stanovnika. U tom razdoblju je definitivno težište gospodarskog i društvenog života prešlo iz zaleđa u priobalno područje, osobito u najveće i najvažnije naselje i središte Slano.

U posljednjem međupopisnom razdoblju 1991. - 2001. godine, u kojem je općina Dubrovačko primorje prošla kroz velika stradanja i ljudske gubitke, sasvim je razumljivo da je još prilično visok bio prirodni pad stanovništva (oko -150 stanovnika). Međutim, prethodnim prirodnim smanjivanjem i velikim iseljavanjem stanovništva bitno se bio smanjio broj stanovnika u općini. Ona više nije bila neiscrpni izvor novih iseljenika, već se taj egzodus postepeno zaustavljao, tako da je migracijski saldo u ovom području bio još samo -12 stanovnika. U četiri naselja zabilježen je bio porast broja stanovnika, ali ne baš spektakularan, osim što je nešto izraženiji bio u općinskom središtu Slano, koje je poraslo za 40 novih stanovnika.

Na temelju takvog kretanja broja stanovnika u općini Dubrovačko primorje može se rezimirati da je u razdoblju 1961. - 2001. godine izgubljeno više od 2.000 stanovnika (-2.043 stanovnika), od čega negativnim prirodnim kretanjem -386 stanovnika (prirodnim padom, jer više stanovnika umire nego se rađa djece), a zbog iseljavanja -1.657 stanovnika (negativan migracijski saldo).

Kao što se već istaklo, razni su razlozi pripomogli intenziviranju procesa depopulacije i pojave egzodusa stanovništva. Mogu se istaknuti propast vinogradarstva koncem XIX. i početkom XX. stoljeća, negativne posljedice I. i II. svjetskog rata te Domovinskog rata

(1991. - 1995. godine) i nedavnih potresa (1979. i 1996. godine), gospodarska nerazvijenost u kraškom prostoru, proces deagrarizacije i iseljavanja viška stanovništva iz poljodjelstva, koje nije bilo obuhvaćeno procesom industrijalizacije u ovom kraju, napuštanje ovog kraja zbog odlaska u škole, dok je još u početnoj fazi proces tercijarizacije i kvartarizacije u ovom području. Sve to imalo je za posljedicu smanjenje nataliteta i fertiliteta, porast broja umrlih, isticanje prirodnog pada i iseljavanja stanovništva, dakle došlo je do postepene pojačane depopulacije ovog kraja.

Za razliku od nekih drugih krajeva u Dubrovačko - neretvanskoj županiji, prema popisu iz 1991. godine, u općini Dubrovačko primorje nešto je više stanovnika od rođenja stanovalo u istom mjestu, gdje je popisano (1.689 osoba ili 71,03% od svih stanovnika u ovoj općini), dok je svega 689 stanovnika ili 28,97% od ukupnog broja stalnih stanovnika preselilo iz jednog u drugo naselje unutar iste ove općine, odnosno doselilo u ovu općinu iz drugih susjednih područja u županiji ili iz naselja u susjednoj Hercegovini. I tu postoje razlike među naseljima. Tako je u općinskom središtu Slano od rođenja stanovalo samo 43,75% stanovništva, dok je u nekoliko samostalnih naselja njihov broj bio viši od 80% (Doli 80,24%, Majkovi 80,95%, Topolo 82,17%, Ošlje 82,20%, Podgora 84,85%), a najviše je stanovnika od rođenja stanovalo u naseljima Točionik 88,37% i Visočani 88,44%.

Najviše je doseljenika prema popisu iz 1991. godine doselilo u naselja svog stalnog stanovanja u priobalnom području (425 ili 61,68% doseljenog stanovništva), a osobito u općinsko središte Slano (288 osoba), dok je 137 osoba doselilo u ostala četiri priobalna samostalna naselja. Isto tako je više doseljenika nastanilo naseljenije i gospodarski aktivnije zapadno područje zaleđa (147 osoba), nego slabije naseljeno i gospodarski pasivnije istočno područje zaleđa (117 osoba). U priobalna naselja, a osobito u općinsko središte Slano, doseljavalo je stanovništvo u znatnom broju i iz drugih naselja u ovoj općini, iz susjednih područja Županije i iz susjedne Hercegovine, dok je u istočnom području zaleđa bilo zastupljenije preseljavanje iz susjednih naselja, a u zapadnom području zaleđa iz susjedne Hercegovine.

Prvo jače doseljavanje u pojedina naselja na području općine Dubrovačko primorje bilo je u razdoblju neposredno nakon II. svjetskog rata 1946. - 1960. g. (140 osoba). Nakon toga slijedi nekako podjednak intenzitet doseljavanja po pojedinim razdobljima (između 92 i 99 osoba po dekadi), da bi ponovno nešto poraslo doseljavanje u tada posljednjem međupopisnom razdoblju 1981. - 1991. godina (108 osoba), od čega više od polovice u Slano (55 osoba). To pokazuje da je bilo počelo razdoblje oživljavanja ovog kraja, posebno razvitkom turizma i drugih neagrarnih djelatnosti.

Prema službenom popisu stanovništva iz 1991. godine utvrđeno je da je veći dio stanovništva općine Dubrovačko primorje stalno boravilo u zemlji (2.240 ili 94,20%), dok je živjelo u inozemstvu 138 ili 5,80% stalnih stanovnika općine (64 osoba na radu i 74 osoba kao članovi obitelji). Proces deagrarizacije ruralnih naselja u ovoj općini, zbog nepovoljnih uvjeta života i rada, utjecao je da se stvarao višak poljodjelskog stanovništva, koje je samo dijelom nalazilo zaposlenje izvan agrara u ovom području, dok su većim dijelom iseljavali u gradska središta izvan ovog područja, a nakon otvaranja državnih granica i mogućnosti odlaska na privremeni ili trajni boravak i rad u inozemstvo. Više je stanovnika na boravku i radu u inozemstvu bilo iz zaleđa (osobito iz zapadnog područja - po 30 osoba na radu ili kao članovi obitelji), ali prema naseljima najviše iz općinskog središta Slano (37 osoba, od čega dvostruko više kao članova obitelji nego na radu).

Dio tih stanovnika ostao je trajno živjeti u inozemstvu. To je potvrđeno i prvim rezultatima posljednjeg službenog popisa stanovništva iz 2001. godine, gdje su među 117 stanovnika ukupno odsutnih iz naselja popisa iskazana i 32 stanovnika, koji su se nalazili godinu i duže dana na radu/boravku u inozemstvu, odnosno 4 takva stanovnika su radila negdje u zemlji. Prema tome, svi ostali iseljeni stanovnici može se računati da su trajno iselili iz ovog područja. Suprotno tome, prvi rezultati popisa iz 2001. godine utvrdili su da je u ovoj općini bilo privremeno prisutno u nekom od njegovih naselja popisa ukupno samo 10 stanovnika, od kojih su dvije osobe bile prisutne godinu i duže i rjeđe odlaze u iskazano prebivalište, pa se iz toga daje zaključiti da se one smatraju definitivno doseljenim i stalnim stanovnicima općine Dubrovačko primorje. Rezultati ovog posljednjeg popisa stanovništva potvrđuju da iz općine Dubrovačko primorje nema više prognanika, već su se svi koji su htjeli vratili u svoje uglavnom obnovljene domove, ali nema ni izbjeglica iz drugih područja, koji su se ili integrirali u općinu Dubrovačko primorje ili su definitivno iselili iz ovog područja.

Do pozitivnih demografskih kretanja u općini Dubrovačko primorje dolazi najprije u lokalnom, općinskom i turističkom središtu Slano, kada ono 2001. godine dostiže svoj najveći broj stanovnika (552), što ukazuje na ponovni početak gospodarskog razvitka i rast njegove privlačnosti (više od polovice je doseljeno stanovništvo), kako zbog bolje povezanosti magistralnim prometnicama s bližim gradskim središtima te naročito pod utjecajem razvitka turizma i drugih uslužnih funkcija. U njemu je također omogućen viši standard stanovanja i bolja kvaliteta života stanovništva.

Na ostalom prostoru u ovom kraškom i pograničnom, ali dijelom i priobalnom području, dolazi do preranog napuštanja i propadanja sela, Tako 2001. godine čak 15 samostalnih naselja ili njih 75% dostiže svoj najmanji broj stanovnika u posljednjih 140 godina. To su naselja koja gube znatan dio svog stanovništva i u kojima je prisutan prirodni pad stanovnika, jer je stalno više umrlih nego rođenih stanovnika, odnosno više iseljava postojeće nego doseljava novo stanovništvo (čak u 7 naselja od rođenja stanuje u istom naselju i preko 80% njihovih stanovnika). To su tipična depopulacijska ili emigracijska naselja. Razloge ovim negativnim kretanjima treba tražiti u propadanju sela zbog neadekvatnog odnosa prema agraru, zbog njihove slabije prometne povezanosti s gradom, zbog nedostatka pitke vode i općenito zbog niže kvalitete života. Iseljavaju školovani ljudi, ali i poljodjelci koji ne vide u agraru perspektivu svog ostanka na selu. U tom pogledu najteža je situacija u istočnom području zaleđa, gdje se u posljednjih 90 godina broj stanovnika smanjio za više od četiri puta.

Veće promjene u tom svojstvu nastupile su nakon posljednjih migracijskih kretanja, bilo zbog iseljavanja domicilnog stanovništva, bilo kao posljedica useljavanja novog stanovništva iz drugih krajeva, ali i uslijed migracija između pojedinih naselja unutar same ove općine. Pretpostavlja se da je sada manji broj osoba koje od rođenja stanuju u istom naselju, što će točno trebati pokazati konačni rezultati popisa stanovništva iz 2001. godine po naseljima u ovoj općini.

Na temelju svega navedenog može se zaključiti da je proces iseljavanja i depopulacije velikih razmjera bio zahvatio područje općine Dubrovačko primorje i utjecao na sve brže raslojavanje većine naselja. U posljednjem međupopisnom razdoblju samo su četiri naselja: Slano, Banići, Podimoč i Štedrica zabilježila porast broja stanovnika, prvenstveno zbog doseljavanja novog stanovništva, a djelomično i zbog pozitivnog prirodnog priraštaja u nekim od tih naselja, pa se zato ubrajaju među demografsko dinamična naselja koja

privlače novo stanovništvo. Uza sve to, u ovoj općini nema većih naselja, a jedino općinsko središte Slano pruža veće mogućnosti zapošljavanja i bolje uvjete za život stanovništva i domaćinstava/kućanstava.

Strukture stanovništva

Spolna struktura

Opće je pravilo za **spolnu strukturu stanovništva** u našim krajevima da se u većoj populaciji rađa više muške nego ženske djece, da se u zrelim dobnim skupinama izjednačava njihov broj, a da u starijim dobnim skupinama prevladava žensko stanovništvo. Proces feminizacije općenito je prisutan, osobito u ruralnim naseljima.

U općini Dubrovačko primorje prema popisima iz 1991. i 2001. godine neznatno je bilo više ženskog stanovništva (1.199 ili 50,40%, odnosno 1.119 ili 50,50%) nego muških stanovnika (1.179 ili 49,60%, odnosno 1.097 ili 49,50%). Tako je na 1000 muških stanovnika dolazilo 1.017 - 1.020 žena, odnosno na 1000 ženskih stanovnika dolazilo je 983 - 980 muškaraca.

Međutim, nije istovjetno stanje bilo među naseljima i područjima. Ima naselja i područja u kojima su jače bile izražene razlike u spolnom sastavu stanovništva.

Tako je više ženskog nego muškog stanovništva bilo u priobalnom području i u istočnom području zaleđa, a više muškog nego ženskog stanovništva u zapadnom području zaleđa. Prema popisu iz 1991. godine u 9 naselja je bilo više muškog, a u 10 naselja više ženskog stanovništva, dok je prema popisu iz 2001. godine muških stanovnika bilo više u 8 naselja, a ženskih u 11 naselja. U općinskom središtu Slano bio je podjednaki broj muških i ženskih stanovnika. Izrazito "muška" naselja su bila 1991. godine Imotica i Banići odnosno 2001. godine Imotica i Trnova (više od 55% muških stanovnika), a kao "žensko" naselje isticalo se 1991. godine naselje Podimoč (više od 55% ženskih stanovnika), odnosno 2001. godine kao izrazito "ženska" naselja Točionik, Lisac i Kručica (više od 60% ženskih stanovnika).

Razni su razlozi ovakvog kretanja strukture stanovništva prema spolu.

Više muškog stanovništva imaju naselja u kojima je bio najvjerojatnije nešto povećan natalitet i više rađanja muške djece ili su muškarci ostali u naselju raditi na zemlji ili su se doselili zbog rada u nekim neagrarnim djelatnostima ili se to slučajno dogodilo prilikom velikih migracijskih promjena.

Veći broj ženskog stanovništva najčešće je bio posljedica pojačanog iseljavanja i većih ratnih stradanja muškog stanovništva iz tih naselja, a kasnije zbog pojačanog smanjenja nataliteta, odnosno useljavanja ženskog stanovništva radi udaje. Veći broj ženskog stanovništva bio je i u naseljima, gdje je prevladavala starija dobná struktura stanovništva, jer je duži vijek života kod žena i zato dolazi do feminizacije pojedinih naselja, ali postepeno i cijele današnje općine.

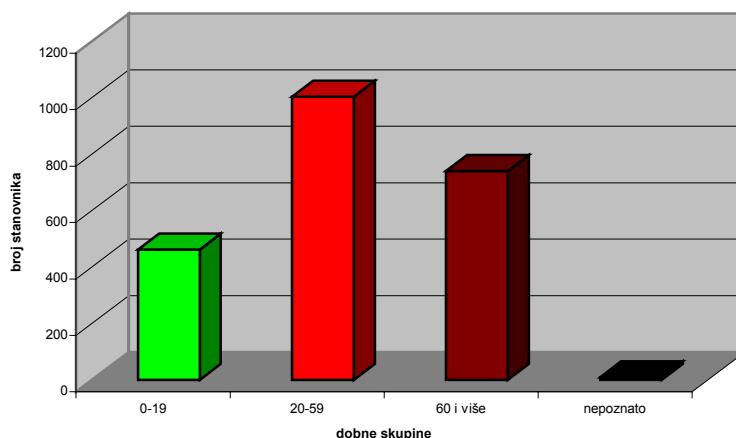
Samo detaljnije istraživanje moglo bi pokazati prave uzroke ovakvim razlikama, odnosima i kretanjima, odnosno pomoći u tumačenju ove pojave za svako pojedino samostalno naselje i općinu u cjelini.

Dobna struktura

Razvoj stanovništva u razdoblju poslije II. svjetskog rata s bitnim negativnim promjenama u prirodnom kretanju i migracijama stanovništva morao se negativno odraziti i na promjene u **dobnoj strukturi stanovništva** u općini Dubrovačko primorje.

Posljednji službeni popis stanovništva iz 2001. godine pokazuje bitne značajke nepovoljnih međusobnog odnosa glavnih dobnih skupina stanovništva. Odnos skupina mladog stanovništva (0-19 godina) s 20,85% i starog stanovništva (60 i više godina) s čak 33,44%, pa iz toga i nepovoljan indeks starosti od 160,39, ali i udjel skupine zrelog stanovništva (20-59 godina) sa samo 45,31% nepovoljniji su nego u cijeloj Dubrovačko - neretvanskoj županiji i Republici Hrvatskoj. To je tip dobnog sastava stanovništva izrazite duboke demografske starosti. Iseljavanje mlađeg i zrelog stanovništva i bitno smanjen natalitet, kao i produženje vijeka života ljudi, osobito žena, doveli su do ovako nepovoljnog dobnog sastava stanovništva, odnosno do prevladavanja veoma stare populacije u općini Dubrovačko primorje. Ona je prema ovom popisu bila još nešto malo nepovoljnija nego prethodnog popisa iz 1991. godine, kada su bili utvrđeni neznatno manji udjeli skupina mladog (20,77%) i starog stanovništva (32,67%) s indeksom starosti od 157,29, ali i s nešto malo manjim udjelom skupine zrelog stanovništva (44,58%). Njegovo stanovništvo izrazito stari, sve je manje djece, a sve više samačkih i staračkih domaćinstava.

DOBNE SKUPINE

Da je zaista bila nepovoljna dobna struktura stanovništva u ovom području 2001. godine potvrđuje se činjenicom da su, ne samo općina u cjelini, nego i sva posebno odvojena područja i velika većina naselja (18), imala indeks starosti s negativnom vrijednosti. Brojna su naselja već počela izumirati, jer imaju veoma brz tijek starenja i visok stupanj ostarjelosti populacije. U tom pogledu najteža je situacija u naseljima istočnog područja zaleđa, koja su ostala s veoma malim brojem mladog stanovništva, neka od njih imala su i manje od 30% zrelog za rad i reprodukciju sposobnog stanovništva, dok je kod polovice naselja staro stanovništvo činilo više od polovice ukupnog stanovništva naselja. Tako su u tom području četiri samostalna naselja imala obilježja izrazite duboke demografske starosti i već bila u procesu izumiranja (Točionik s indeksom starosti 900,00, Trnova 625,00, Lisac 550,00 i Mravinca 520,00), dok su na putu da im se pridruže bila još i samostalna naselja Čepikuće i Trnovica u istočnom području zaleđa (s indeksima starosti 229,41 i 266,67), samostalno naselje Smokovljani (200,00) u zapadnom području zaleđa te samostalna naselja Majkovi (263,89) i Doli (245,45) u priobalnom području općine Dubrovačko

primorje. Neka od tih naselja teško će se demografski oporaviti, jer izumiru ili su skoro ostala bez mladog, pa i bez zrelog stanovništva.

Povoljnu ili zadovoljavajuću dobnu strukturu stanovništva imala su samo samostalna naselja Štedrica (indeks starosti 36,36) u krajnjem zapadnom području zaleđa, gdje je znatno više mladog (36,07%) nego starog stanovništva (13,11%) i zadovoljavajući udjel skupine zrelog stanovništva (50,82%) te u priobalnom području samostalno naselje Banići (indeks starosti 96,97) s neznatno većim brojem i udjelom mladog (23,08%) od starog stanovništva (22,38%), ali i s najvećim udjelom (54,54%) skupine zrelog stanovništva u ukupnom stanovništvu naselja među samostalnim naseljima u općini Dubrovačko primorje. To su samostalna naselja, koja su pokazala osobine dobne strukture progresivnog stanovništva, odnosno izrazitu mladost i vitalnost svog stanovništva bez naglašenih znakova njegova starenja, koja su imala zapaženiji natalitet i prirodni priraštaj ili su privukla novo stanovništvo, ali koja imaju i povoljan geografski položaj i mogućnosti gospodarskog razvitka, odnosno pokazuju tendencije da će se dalje demografski pozitivno razvijati

Narodnosna struktura

Općina Dubrovačko primorje je prema **narodnosnom sastavu stanovništva** utvrđenom popisom iz 2001. godine potpuno homogeno područje s apsolutnim udjelom matičnog hrvatskog stanovništva (2.195 ili 99,05%). Ostalih 21 stanovnik čine: nacionalne manjine 14 (Srbi 5, Albanci 1, Česi 2 i ostali 6), nisu se nacionalno izjasnili 5, dok je nepoznato za 2 osobe. Nove društvene i političke prilike u zemlji još su više homogenizirali narodnosni sastav stanovništva u ovoj općini.

Prema popisu iz 1991. godine u 11 samostalnih naselja bio je stopostotni udjel hrvatskog stanovništva, u ponekom samostalnom naselju bilo je predstavnika nacionalnih manjina ili stanovnika za koje je bilo nepoznato opredjeljenje, a jedino je općinsko središte Slano pokazivalo obilježja nekakve etničke mješovitosti, jer je imalo nešto manji udjel hrvatskog stanovništva (89,45%), bilo je još predstavnika 6-7 nacionalnih manjina, dok se 24 stanovnika ili nisu nacionalno izjasnili (8) ili su se smatrali Jugoslaveni (12), odnosno bilo je nepoznato njihovo nacionalno opredjeljenje (4).

Jezična i vjeroispovijedna struktura

Ovakvu narodnosnu strukturu stanovništva prema popisu iz 2001. godine pratila je i **struktura stanovništva prema državljanstvu, vjeroispovijedi i prema materinskom jeziku**, pa je stanovništvo većinom uzelo državljanstvo hrvatske države, govori hrvatskim materinskim jezikom i pripada rimokatoličkoj vjeroispovijedi.

Hrvatsko **državljanstvo** je prema popisu iz 2001. godine imalo 2.212 ili 99,05% stanovnika, dok je daljnjih 5 stanovnika imalo, pored hrvatskog, još neko drugo državljanstvo, jedan je stanovnik imao strano državljanstvo, dva su stanovnika bila bez državljanstva, a za jednog stanovnika je to ostalo nepoznato.

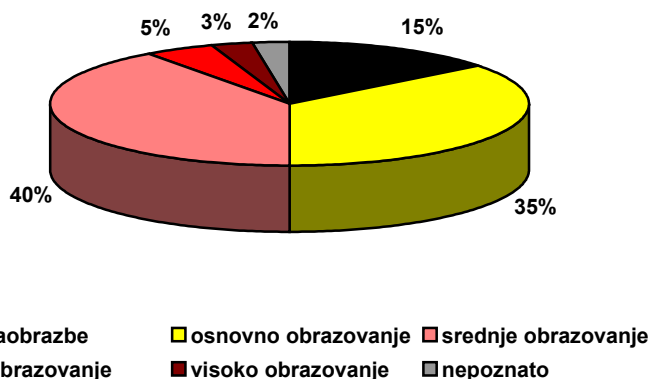
Prema ovom popisu 2.190 ili 98,83% stanovnika izjasnilo se da **prema vjeri** pripada katoličkoj crkvi. Ostali su stanovnici pripadali drugim vjerskim zajednicama (pravoslavnoj crkvi 7, islamskoj vjerskoj zajednici 1 i ostalim vjerama 2) ili su izjavili da su agnosticima ili se nisu izjasnili (13), odnosno su izjavili da nisu vjernici (3).

Što se tiče izjašnjavanja **prema materinskom jeziku** 2.208 ili 99,64% stanovnika izjasnila su se da im je materinski jezik hrvatski, dok je preostalih 8 stanovnika navelo kao materinski jezik jedan od nekoliko jezika nacionalnih manjina.

Obrazovna struktura

Obrazovna struktura stanovništva općine Dubrovačko primorje starijeg od 15 godina prema popisu iz 2001. godine (1.870 stanovnika ili 84,39% od ukupnog broja stanovnika) potvrđuje da je do sada u ovom području dosta truda i sredstava uloženo oko opismenjivanja i obrazovanja njegovog stanovništva, te da općina Dubrovačko primorje ipak može biti djelomično zadovoljna s dostignutim stanjem. To je rezultat dugogodišnje izgradnje i otvaranja brojnih osnovnih škola po naseljima, nastojanja vlasti i samih stanovnika oko svog obrazovanja, ali i zakonske obveze da djeca moraju završiti osnovnu školu, a tko može povoljno je da stekne srednje, više ili visoko obrazovanje.

OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Prema popisu iz 2001. u odnosu na prethodni popis iz 1991. godine u općini Dubrovačko primorje bilo je povoljnije stanje prema obrazovnim obilježjima stanovništva. Prepolovio se broj stanovnika bez školske spreme (samo 82 ili 4,39% stanovnika, uključujući i one nepismene, uglavnom stanovnici starijih dobnih skupina, među njima više od 85% su žene), kao i skupine stanovnika koji su završili 4 - 7 razreda osnovne škole (397 ili 21,23% stanovnika, odnosi se prvenstveno na starije stanovnike koji su završili tada obveznu četverorazrednu, šesterorazrednu ili sedmogodišnju osnovnu školu, znatno više ženskog stanovništva). Neznatno se povećao broj stanovnika sa završenih samo 1 - 3 razreda osnovne škole (117 ili 6,26% stanovnika, starije stanovništvo i znatno više žena), povećao se broj i udjel stanovnika s potpunim 8-godišnjim osnovnim školovanjem (432 ili 23,10%, pretežno mlađe stanovništvo, više muškaraca nego žena), bitno se povećao broj stanovnika sa stečenim srednjim obrazovanjem raznih usmjerenja (698 ili 37,33% stanovnika, najviše u školama za stjecanje zanimanja i kvalifikacije u trajanju od 3 godine, bitno više muških stanovnika) i s višim obrazovanjem (69 ili 3,69% stanovnika), dok se čak udvostručio broj stanovnika koji su stekli visoku naobrazbu ili stekli znanstveni stupanj magistra i doktora znanosti (ukupno 66 ili 3,53% stanovnika). Među školovanim stanovništvom ima više muškaraca nego žena. Za 9 stanovnika starijih od 15 godina ostao je nepoznat stupanj obrazovanja. Ovi ostvareni rezultati su pozitivan trend s tendencijom daljnjeg smanjenja neškolovanih i porastom srednje, više i visoko obrazovanih stanovnika u naseljima općine Dubrovačko primorje. Kada bi prilike dozvoljavale vjerojatno bi bila povoljnija obrazovna struktura stanovništva općine Dubrovačko primorje. Sve je to u

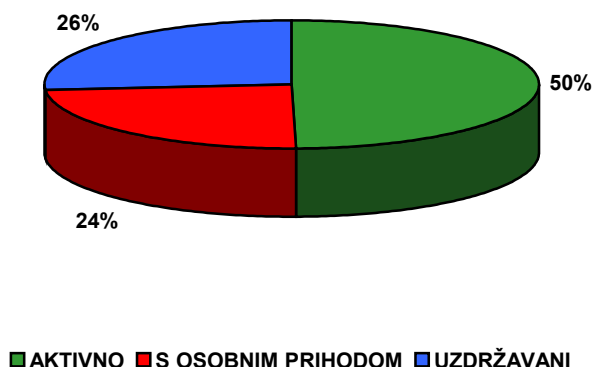
skladu s razvijenošću njegovih funkcija, te potrebama i mogućnostima zapošljavanja u gospodarstvu i drugim djelatnostima. Znatno broj djece iz općine Dubrovačko primorje, koja se školuje, više se ne vraća na rad u ovaj svoj kraj, već traže zaposlenje u gradovima (prvenstveno u Dubrovniku) i nekim drugim područjima u Hrvatskoj ili u inozemstvu.

Nema pretjerano velikih razlika u obrazovanju stanovnika između pojedinih naselja. U svakom slučaju obrazovanije je stanovništvo u priobalnom području od onog u zaleđu, a posebno se po tome ističe općinsko središte Slano, gdje je u najvećem broju koncentrirano stanovništvo koje je steklo srednje, više ili visoko obrazovanje. To je sasvim logično, jer se u tom naselju nalaze funkcije koje traže upravo takve zaposlenike.

Stanovništvo u zemlji prema aktivnosti i djelatnostima

Temeljno je obilježje **stanovništva u zemlji prema aktivnosti** na području općine Dubrovačko primorje, usporedbom rezultata prema popisima iz 1991. i 2001. godine, bilo u bitnom porastu broja i udjela aktivnog stanovništva i osoba s osobnim prihodima te u znatnom smanjenju broja i udjela uzdržavanog stanovništva. Ovi pokazatelji na prvi pogled zbunjuju, jer bi ukazivali na pojačani gospodarski razvitak ovog područja i s tim u svezi porast aktivnosti stanovništva. Situacija ipak nije takva i ako se malo podrobnije analizira dolazi se do drugačijih rezultata i zaključaka.

STANOVNIŠTVO PREMA AKTIVNOSTI

U općini Dubrovačko primorje tijekom Domovinskog rata bitno je stradalo gospodarstvo. Većina industrijskih i drugih eksploatacijskih i prerađivačkih pogona je opljačkana i uništena, hoteli i drugi uslužni sadržaji porušeni ili devastirani, dok su poljodjelske površine zapuštene, a poljodjelske kulture opljačkane i uništene. Nakon ratnih razaranja, a i zbog loše provedene pretvorbe društvenog vlasništva, radnici zaposleni u ne poljodjelskim djelatnostima su u većem broju ostali bez zaposlenja i izvora prihoda. Slijedi djelomična obnova pojedinih pogona i djelatnosti, ali isto tako zaustavlja se raniji ubrzani proces deagrarizacije i stanovništvo se, u nedostatku novih radnim mjestima, u znatnoj mjeri vraća radu u poljodjelstvu (obnova kultura), što se osobito odnosi na žensko stanovništvo. Zato nije čudno što je prema popisu iz 2001. godine porastao broj i udjel aktivnih stanovnika na 1.101 ili 49,69%. Tako poljodjelstvo, uključujući još stočarstvo, marikulturu i ribarstvo, od sporednog i dopunskog zanimanja, ponovno u znatnoj mjeri postaju za velik broj stanovnika i kućanstava glavni izvor prihoda na kojemu se temelji egzistencija i razvitak ovog područja i pojedinih naselja. Tako je došlo do toga da se na području općine Dubrovačko primorje prema popisu iz 2001. godine povećao broj i udjel na 396 ili 18,25% stanovništva koje je živjelo isključivo od poljodjelstva. Posebno je interesantna pojava da

se je u toj skupini stanovništva ne samo udvostručio broj aktivnih poljodjelskih stanovnika, nego i drastično smanjio broj uzdržavanog poljodjelskog stanovništva. To se osobito odnosi na žensko stanovništvo, koje se je bitno reaktiviralo u poljodjelstvu, uključujući i brojne iz skupine starog stanovništva, posebno ako su ostali sami u domaćinstvu/kućanstvu.

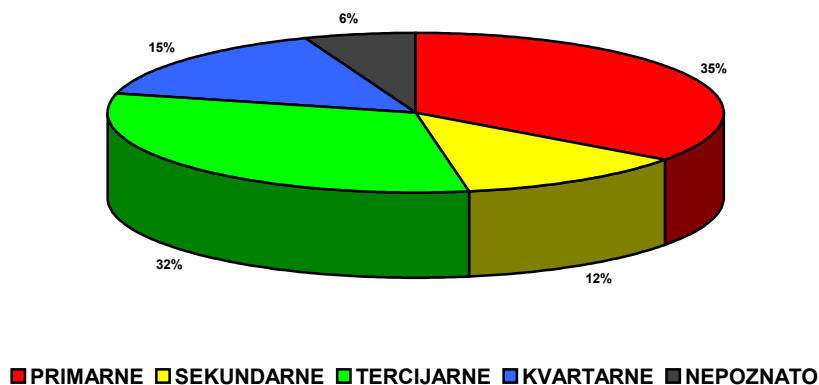
Porast osoba s osobnim prihodima na 531 ili 23,96% rezultat je ubrzanog i prisilnog umirovljenja znatnog broja starijih radnika, ali i kao rezultat što su neki stanovnici dobili status branitelja i dragovoljaca Domovinskog rata i tako stekli određene osobne prihode.

Do smanjenja broja i udjela uzdržavanog stanovništva na svega 584 ili 26,35% došlo je prema tome zbog reaktiviranja u poljodjelstvu dijela dotadašnjeg uzdržavanog, pretežno ženskog, stanovništva, ali i zbog nastavka procesa niskog nataliteta i slabog priliva mladog uzdržavanog stanovništva u ovoj općini u posljednjem međupopisnom razdoblju.

Još nema objavljenih podataka po naseljima za najnoviji popis stanovništva iz 2001. godine, pa je teško analizirati promjene unutar pojedinih samostalnih naselja i područja. Ipak može se pretpostaviti da je došlo do povećanja broja i udjela aktivnog stanovništva i osoba s osobnim prihodima, kao i do smanjenja uzdržavanog stanovništva, u svim naseljima i područjima.

Aktivno stanovništvo prema glavnim skupinama djelatnosti u općini Dubrovačko primorje prema popisima iz 1991. i 2001. godine najbolje pokazuje gospodarsko usmjerenje ovog područja. Ono znatno odstupa od pokazatelja za razvijenija područja.

**AKTIVNO STANOVNIŠTVO PREMA
DJELATNOSTIMA**

Među aktivnim stanovništvom u zemlji u općini Dubrovačko primorje prema popisu iz 1991. godine, a u skladu s razvijanjem procesa deagrarizacije i tercijarizacije te dominacijom razvitka turističke funkcije, najviše je radilo u tercijarnim djelatnostima (promet i veze, trgovina, ugostiteljstvo i turizam, obrt i osobne usluge, stambena i komunalne djelatnosti, financijske i druge slične usluge) - 369 ili 45,39% od ukupnog broja aktivnih stanovnika u zemlji. Slijedio je više nego dvostruko manji broj i udjel u primarnim djelatnostima (poljodjelstvo, ribarstvo, marikultura, vodno gospodarstvo, šumarstvo i lovstvo), gdje je radilo 165 ili 20,30% aktivnih stanovnika, što je bilo u skladu s razvijanjem procesa deagrarizacije i potvrđivalo ipak ograničenu važnost ovih djelatnosti u ovom prostoru. Skroman je bio broj i udjel zaposlenih u sekundarnim djelatnostima (industrija, rudarstvo i građevinarstvo) sa svega 145 ili 17,84% unutar skupine aktivnih stanovnika. Najslabija je

bila zaposlenost u kvartarnim djelatnostima (državna uprava i lokalna samouprava, prosvjeta, kultura, umjetnost, znanost, zdravstvo, socijalna skrb, tehnička i fizička kultura i druge) - 68 ili 8,36% aktivnih osoba, što znači da je tek započeo proces kvartarizacije (razvijanje svih vrsta negospodarskih usluga) u ovom području. Samo nešto manje bilo je aktivnih stanovnika izvan djelatnosti (nezaposleni, u vojsci, u zatvoru i drugi) i nepoznato (ukupno 66 ili 8,11%).

Prema popisu iz 2001. godine među zaposlenim stanovništvom (953 osobe) potvrdilo se ono što je već istaknuto, a to je da je najzastupljenija skupina zaposlenih u primarnim djelatnostima (337 ili 35,36%), ponajviše u poljodjelstvu, zbog reaktiviranja znatnog broja uzdržavanih stanovnika i aktivnih stanovnika ranije zaposlenih u drugim djelatnostima. Velike ratne štete i uništavanja posebno su utjecali na smanjenje broja i udjela zaposlenih u sekundarnim djelatnostima (117 ili 12,28%), što se osobito odrazilo na smanjenje broja zaposlenih u industriji i rudarstvu (-56 zaposlenih osoba), iako se povećao broj zaposlenih u građevinarstvu (+28). Uništavanjem hotela i drugih objekata u uslužnim gospodarskim djelatnostima došlo je do prisilnog smanjenja broja i udjela zaposlenih u tercijarnim djelatnostima (304 ili 31,90%), gdje je posebno smanjena zaposlenost u ugostiteljstvu i turizmu (-36 zaposlenih osoba), ali i u trgovini (-23 osobe) te još u ponekim djelatnostima, iako je nešto porastao broj zaposlenih u prometu (+11 osoba) i financijskim i sličnim djelatnostima (+13 osoba). Posebno pozitivne promjene se mogu istaknuti u posljednjem međupopisnom razdoblju, jer se udvostručio broj i udjel zaposlenih u kvartarnim djelatnostima (146 ili 15,32%), zbog porasta zaposlenih u skupinama djelatnosti obrazovanje i kultura (+7 osoba), zdravstvo i socijalna skrb (+12 osoba) te posebno u institucijama državne vlasti (+59 osoba), što je i razumljivo jer je u tom razdoblju ovo područje dobilo status jedinice lokalne samouprave, postalo je državno pogranično područje, a uvršteno je i u područja posebne državne skrbi. Sve je to moralo naći odraza u porastu stupnja kvartarizacije, iako još nije završen taj proces. Izvan djelatnosti i nepoznato je standardno malo aktivnih stanovnika, svega 49 ili 5,14%.

Struktura aktivnih ili zaposlenih stanovnika prema djelatnostima za pojedina naselja sigurno je također doživjela promjene u posljednjem međupopisnom razdoblju 1991. - 2001. godine, ali još nisu objavljeni službeni podaci. U svakom slučaju smatra se s velikom sigurnošću da će najviše zaposlenih u poljodjelstvu biti u tradicionalnim agrarnim i ruralnim naseljima u zaleđu, najviše u marikulturi u samostalnim naseljima Doli i Stupa, u kamenarstvu u naselju Visočani u zaleđu, dok će najviše zaposlenih stanovnika u tercijarnim i kvartarnim djelatnostima biti u općinskom središtu Slano.

U vrijeme popisa stanovništva iz 1991. godine u općini Dubrovačko primorje bio je ukupno 601 **zaposleni radnik**. Među njima su bila 183 zaposlena mještanina, ali i 317 dnevnih migranata, od kojih su najmanje 134 radnika iz ovog područja odlazila svakodnevno raditi kao dnevni migranti u radna središta izvan ove općine. Znatno je manje u ovoj općini bilo **radnih mjesta** (366), među kojima su radila 183 zaposlena mještanina, dok je isti toliki broj radnika svakodnevno dolazio raditi u radna središta ove općine iz drugih naselja (radnici-dnevni migranti), većim dijelom iz iste općine, ali i iz susjednih općina. To pokazuje nizak stupanj društveno-gospodarske razvijenosti ove općine ili njezinu društveno-gospodarsku nerazvijenost.

Među središtima rada u općini Dubrovačko primorje 1991. godine se je isticalo svega nekoliko naselja i to: Slano, kao glavno središte rada s ukupno 179 radnih mjesta, te Visočani sa 61 radnim mjestom, Banići s 30 radnih mjesta, Doli s 26 radnih mjesta, Stupa

(Bistrina) s 24 radna mjesta, Smokovljani s 13 radnih mjesta i Topolo s 10 radnih mjesta. U ostalim naseljima se nalazio neznatni broj radnih mjesta, a bilo je i nekoliko naselja bez i jednog radnog mjesta.

Domaćinstva/kućanstva

Na području općine Dubrovačko primorje prema popisu iz 1991. godine bila su utvrđena 772 domaćinstva, a 2001. godine 764 kućanstava, što znači da se neznatno smanjio njihov broj (-8). Indeks kretanja broja domaćinstava / kućanstava u tom razdoblju bio je 98,96, što je bilo približno isto kao i indeks kretanje broja stanovnika u tom razdoblju (indeks 98,08).

U prosjeku je na jedno domaćinstvo / kućanstvo 1991. godine dolazilo 3,08 članova, a 2001. godine 2,90 članova. Dakle, u ovoj općini, postepeno se smanjivala prosječna veličina domaćinstava/kućanstava prema broju članova. To je nepovoljnije kretanje u odnosu na Dubrovačko-neretvansku županiju.

Prema popisu iz 1991. godine samo je općinsko središte Slano imalo više od 100 domaćinstava (173), dok je prema prvim rezultatima popisa iz 2001. godine njihov broj narastao na 195 kućanstava. U tom je razdoblju u još 6 samostalnih naselja (Banići - Kručica, Doli, Podimoč, Imotica, Štedrica i Visočani) porastao broj domaćinstava/kućanstava, što znači da su se u nekim naseljima doseljavale čitave obitelji ili su iz postojećih domaćinstava/kućanstava proizašla neka nova. U svim ostalim naseljima smanjio se broj domaćinstava/kućanstava, kao posljedica sve manjeg broja stanovnika, uslijed prirodnog pada ili iseljavanja domicilnog stanovništva i čitavih obitelji.

Najniži prosjek broja domaćinstava / kućanstava 2001. godine imala su mala naselja u izumiranju, posebno naselja Točionik (1,80) i Lisac (1,89). Te godine, prema prvim rezultatima popisa, najveći prosjek je imalo naselje Štedrica u zapadnom području zaleđa s 5,17 članova (nešto veći natalitet i prirodni priraštaj), dok su se sva ostala naselja kretala s veličinom domaćinstava od 2-4 člana. Opadanje prosječne veličine domaćinstava / kućanstava prema broju članova u općini Dubrovačko primorje u tom razdoblju je posljedica depopulacije i daljnjeg dijeljenja kućanstava, a često i doseljavanja kućanstava sa samo jednim članom.

U općini Dubrovačko primorje prema popisu iz 2001. godine prevladavala su samačka, ali često i staračka kućanstva (198) i dvočlana obiteljska kućanstva (168), a tek onda obitelji s 3 člana (130), 4 člana (105) ili 5 članova (73). Još je bilo nešto obitelji s većim brojem članova (6 i više članova - ukupno 69) ili višečlanih neobiteljskih kućanstava (20). Gotovo je bilo dvostruko više obitelji s djecom (316) nego onih bez djece (178), a isto tako je bilo znatno više majki s djecom (75) nego očeva s djecom (40), ali ipak najviše je bilo samačkih neobiteljskih kućanstava (198). U odnosu na popis iz 1991. godine stanje se pogoršava, jer ima sve manje obitelji s djecom ili s više djece, a nažalost raste broj samačkih domaćinstava/kućanstava i samo jednog roditelja s djecom.

Procesi deagrarizacije, iseljavanja i zapošljavanja u neagrarnim djelatnostima utjecali su da je prema popisu iz 1991. godine 337 ili 43,65 domaćinstava bilo bez poljodjelskih gospodarstava i potpuno usmjereno na neagrarne aktivnosti i prihvaćanje urbaniziranog načina života. U tom pogledu odskaču priobalna naselja Slano i Doli s više od 75% domaćinstava bez poljodjelskih gospodarstava pa zatim Majkovi i Banići-Kručica s oko polovicom takvih domaćinstava. Naselja Podgora i Podimoč uopće nisu imala takvih

domaćinstava. Preostalih 435 domaćinstava ili 56,35% još je posjedovalo poljodjelsko gospodarstvo, gdje su dopunskim radom, obradom zemlje ili sličnim aktivnostima na gospodarstvu, proizvodili neke poljodjelske proizvode za svoje potrebe ili njihovom prodajom osiguravali dopunske izvore prihoda te tako popravljali svoje gospodarsko stanje i svoj životni standard. Takvih je više bilo u zaleđu, a unutar njega najviše u zapadnom području zaleđa, gdje ima i najviše plodnog zemljišta.

Funkcija stanovanja

Jedna od glavnih funkcija naselja u općini Dubrovačko primorje, kao važna prostorno razvojna i resursna značajka, je funkcija stanovanja. Tako je u ovoj općini 1991. godine bilo popisano 1.090 stanova s ukupno 78.565 m² stambene površine, dok je posljednjim službenim popisom iz 2001. godine utvrđeno 1.000 stanova s ukupnom stambenom površinom od 74.557 m². Prema tome indeks je iznosio 91,74. Iz toga slijedi da se je u tom 10 godišnjem razdoblju smanjio njihov broj za 90 stambenih jedinica i za 4.008 m² stambene površine.

Ovo smanjenje stambenog fonda ne bi trebalo čuditi, jer se u tom razdoblju smanjio i broj stanovnika i broj domaćinstava / kućanstava. Ipak, nije do toga došlo samo zbog iseljavanja stanovništva i procesa depopulacije, već kao posljedica velikih razaranja u ovom području za vrijeme Domovinskog rata (1991. - 1995. godine), kada su gotovo sva naselja stradala, a brojne kuće spaljene, razorene, oštećene, napuštene, a stanovništvo velikim dijelom bilo prognano te privremeno sklonjeno i zbrinuto na više mjesta, najprije izvan ovog područja, a kasnije i unutar njega samog, pa su tako neki prognanici mijenjali i više puta svoje privremeno boravište. To se stanje još više pogoršalo 1996. godine kada je ovaj kraj pogodio razorni potres i još više ošteti kuće, a neke i potpuno srušio. Slijedila je obnova stambenog fonda, a nakon toga i definitivni povratak prognanog stanovništva.

Očito je da se nisu stigle ili mogle ili nije više bilo potrebe obnoviti sve kuće za stanovanje i zato je došlo do smanjenja njihovog ukupnog broja i površine. Ipak ovom obnovom bitno je poboljšana statika, ali i oprema većine kuća komunalnim instalacijama i pomoćnim prostorijama, a nerijetko je povećan i broj soba i njihova površina, što je sve utjecalo na poboljšanje standarda stanovanja u općini Dubrovačko primorje (već prema popisu iz 1991. godine svi su stanovi bili u zgradama od tvrdog materijala, prevladavali su trosobni stanovi, 2/3 stanova za stalno stanovanje imalo je vodovod, kanalizaciju i električnu struju, a manji broj i centralno grijanje, 68,19% stanova je imalo zahod, a 60,84% i kupaonicu u stanu). Tako se između ta dva popisa povećala prosječna veličina (površina) svih stanova sa 72,08 m² na 74,56 m², stanova za stalno stanovanje sa 70,49 m² na 75,78 m², a nastanjenih stanova za stalno stanovanje sa 72,82 m² na čak 78,52 m². U ovim posljednjim su prema tome 2001. godine u prosjeku stalno stanovale 3,13 osobe (ranije 3,25 osobe), dok je na jednu osobu u prosjeku dolazilo zadovoljavajućih 25,09 m² stambene površine stalno nastanjenih stanova (ranije 22,11 m²).

Drugo obilježje stambenog fonda u općini Dubrovačko primorje, koje proizlazi iz ova dva posljednja popisa, dobiva se ako se razmatra struktura stanova prema načinu korištenja. Pokazuje se porast broja i površine stanova za stalno stanovanje (s 830 stanova i 58.510 m² stambene površine na 873 stana i 66.155 m² stambene površine, što je povećanje od 43 stana i 7.645 m² stambene površine), a bitno smanjenje broja i površine stanova koji se koriste povremeno i za druge namjene (kao kuće za odmor i rekreaciju, za vrijeme sezonskih radova u poljodjelstvu ili su stanovi u kojima se isključivo obavlja neka djelatnost) i to s 260 stanova i 20.055 m² na samo 127 stanova i svega 8.402 m², što

predstavlja smanjenje za 133 stana i za 11.653 m² stambene površine. Na ovu bitnu promjenu nije utjecalo samo ratno i potresno razaranje stambenog fonda i njegova obnova, kojom nisu obuhvaćeni svi stanovi/kuće za odmor i rekreaciju u ovoj općini, jer od nekih su sigurno odustali njihovi vlasnici, posebno oni koji stalno ne žive na teritoriju Republike Hrvatske. Došlo je i do prenamjene nekih stanova za povremeno korištenje u stanove za stalno stanovanje. To je pojava koja je prisutna i u drugim područjima u ovoj županiji i u zemlji i o kojoj treba posebno voditi računa. Posljedica ovih promjena u obnovi i namjeni stanova/kuća za odmor i rekreaciju je i bitno smanjenje njihove prosječne površine sa čak 76,97 m² iz 1991. godine na samo 67,50 m² u 2001. godini, što ne znači da se negativno odrazilo i na standard stanovanja u tim objektima (već prema popisu iz 1991. godine svi su stanovi za odmor i rekreaciju bili u zgradama od tvrdog materijala, prevladavali su dvosobni i trosobni stanovi/kuće za odmor i rekreaciju, prosječne površine 41-60 m², odnosno više od 80 m², oko 75% stanova je imalo vodovod, kanalizaciju i električnu struju, a njih 2/3 kuhinju, kupaonicu i zahod).

Da je to bilo zaista tako pokazuju i neki drugi pokazatelji vidljivi iz proteklih popisa. Tako se unutar skupine stanova namijenjenih za stalno stanovanje u razdoblju 1991. - 2001. godine u općini Dubrovačko primorje neznatno smanjio broj nastanjenih stanova (sa 722 na 708 uz povećanje stambene površine s 52.577 m² na 55.592 m²). Suprotno tome, znatno se povećao broj i površina privremeno nenastanjenih stanova za stalno stanovanje (sa svega 44 takva stana s površinom od 2.953 m² na čak 130 stanova s površinom od 8.543 m²). Bitno smanjenje napuštenih stanova prethodno korištenih za stalno stanovanje (sa 64 na 35 stanova) može se tumačiti na način da je određeni njihov broj obnovljen i osposobljen za stalno stanovanje, ali su privremeno nenastanjeni, ili su toliko bili oštećeni i ruševni da su do kraja porušeni i otklonjeni, pa više i ne postoje.

Da su postavljene teze i tvrdnje zaista na mjestu potvrđuju i podaci za pojedina naselja. Postoje razlike među naseljima i područjima unutar općine po strukturi, tipovima, opremljenosti i stanju stambenog fonda.

Prema popisu iz 1991. godine u zaleđu je općine Dubrovačko primorje bilo nešto malo više stanovnika, domaćinstava/kućanstava, pa zato i stanova za stalno stanovanje, dok je u priobalnom području bilo nekoliko puta više stanova/kuća za odmor, a i u obje skupine stanova bila je veća stambena površina. Ako se unutar tog područja razmatraju naselja, onda je najveći broj stanova za stalno stanovanje, ali i onih za povremeno korištenje (za odmor i rekreaciju i u kojima se isključivo obavljala neka djelatnost) bio u priobalnom naselju i općinskom središtu Slano, gdje je bio najviši standard stanovanja i življenja.

Posljednjim popisom iz 2001. godine utvrđeno je da je u općini Dubrovačko primorje po prvi put u posljednjih 150 godina priobalno područje imalo više stanovnika i domaćinstava/kućanstava, ali i stanova i stambene površine, nego zaleđe. U priobalnom području je zabilježen porast broja i površine stanova za stalno stanovanje, a unutar toga nastanjenih stanova. U istom tom razdoblju smanjuje se broj i površina stanova u zaleđu. Sigurno je razaranje stambenog fonda tijekom Domovinskog rata, a nakon toga i od potresa, jedan od glavnih razloga, njegovom smanjenju u zaleđu ove općine, ali u tom su području i veći demografski gubici zbog većeg prirodnog pada i iseljavanja stanovništva, od čega je dio bio usmjeren i prema priobalnom području ove općine. Najviše se smanjio broj stanova u istočnom dijelu zaleđa, gdje su bila najveća rušenja i ratna stradanja, ali i depopulacija. U svakom području unutar ove općine bilo je naselja s porastom i sa smanjenjem broja stanova.

Interesantan je primjer općinskog središta Slano. U njemu je utvrđen 221 stan za stalno stanovanje, što predstavlja povećanje za 30 stanova i 1.373 m² stambene površine. Među tom skupinom stanova porast od 14 stanova se je odnosio na stalno nastanjene stanove, a 16 stanova na privremeno nenaseljenih stanova za stalno stanovanje. Slano nema napuštenih stanova. Ono što je posebno važno istaknuti za Slano između popisa 1991. i 2001. godine je značajno smanjenje broja i površine stanova za odmor i rekreaciju, jer se u tom 10-godišnjem razdoblju njihov broj smanjio sa 120 na 36 ili za čak 81 stan i 8.154 m² stambene površine. Određeni broj tih stanova je promijenio namjenu i od stanova koji su se povremeno koristili dobio status stanova za stalno stanovanje, ali sigurno se dio tih stanova/kuća, nakon njihovog paljenja i rušenja, nije obnovio i zapravo je nestao. U Slanome su se također s 10 smanjili na 3 stanovi u kojima se samo obavlja neka djelatnost, što znači da su i oni stradali u prošlim ratnim prilikama ili promijenili namjenu.

Tablica 2. – STANOVİ PREMA KORIŠTENJU

NASELJE / PODRUČJE	Ukupni broj stanova	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno			Stanovi u kojima se isključivo obavlja djelatnost
		ukupno	Nastanjenih	Nenaseljeni		ukupno	Za odmor	Sezonski rad u poljop.	
				privremeno	napušteni				
Slano	260	221	178	43	-	39	36	-	3
svega općinsko središte	260	221	178	43	-	39	36	-	3
Banići	67	52	41	11	-	15	13	-	2
Doli	96	74	73	1	-	22	22	-	-
Kručica	15	13	10	3	-	2	2	-	-
Majkovi	127	102	79	15	8	25	22	3	-
svega ostala priobalna naselja	305	241	203	30	8	64	59	3	2
UKUP. PRIOBALNO PODRUČJE	565	462	381	73	8	103	95	3	5
Čepikuće	40	40	30	10	-	-	-	-	-
Lisac	30	30	18	2	10	-	-	-	-
Mravnica	20	20	19	1	-	-	-	-	-
Podgora	14	14	9	5	-	-	-	-	-
Podimoć	16	13	13	-	-	3	2	-	1
Točionik	27	20	14	3	3	7	-	7	-
Trnova	21	21	17	4	-	-	-	-	-
Trnovica	21	21	13	8	-	-	-	-	-
svega istočno područje zaleđa	189	179	133	33	13	10	2	7	1
Imotica	32	31	26	3	2	1	1	-	-
Ošlje	42	36	32	4	-	6	6	-	-
Smokovljani	39	38	35	3	-	1	1	-	-
Stupa	24	23	21	2	-	1	1	-	-
Štedrica	11	9	9	-	-	2	2	-	-
Topolo	61	59	38	9	12	2	2	-	-
Visočani	37	36	33	3	-	1	1	-	-
svega zapadno područje zaleđa	246	232	194	24	14	14	14	-	-
UKUPNO ZALEĐE	435	411	327	57	27	24	16	7	1
SVEUK. opć. DUBR. PRIMORJE	1000	873	708	130	35	127	111	10	6

U ostalim priobalnim naseljima zadržan je jednak broj stanova/kuća za odmor i rekreaciju s time da se njihov broj neznatno povećao u naseljima Doli i Majkovi, a smanjio u naseljima Banići i Kručica.

U istočnom području zaleđa postoje još samo dva stana/kuće za odmor (a 1991. godine ih je bilo 28) i to u naselju Podimoč (vjerojatno u priobalnom zaselku Smokvina). U zapadnom području zaleđa njihov broj se smanjio sa 41 na 14, dakle za 27 stanova/kuća, ali ih i dalje ima po neko u svakom naselju u tom području. Interesantno je istaknuti da je u zaleđu općine Dubrovačko primorje u proteklom 10-godišnjem razdoblju porastao broj stanova/kuća koji se koriste povremeno u vrijeme sezonskih radova u poljodjelstvu s 3 na 7, čime se još jednom potvrđuje porast interesa za bavljenjem poljodjelstvom, pa makar i kao sezonskom ili povremenom djelatnošću.

Iz gore navedenoga razvidno je da ni jedno naselje 2001. godine nije imalo više od 50% stanova za odmor i rekreaciju, odnosno za povremeno korištenje.

1.1.2.5. Geološke značajke

Područje općine Dubrovačko primorje, kao i ostalo područje dubrovačkog primorja, istraženo je geološki veoma pomno, brojnim regionalnim ili detaljnim lokalnim istraživanjima, te se ustanovila prisutnost sedimenata trijasa, jure, krede, tercijsara i kvartara.

U sastavu i građi stijena prevladavaju vapnenci i dolomiti, te fliš. Od unutrašnjosti prema obali smjenjuju se gornjokredni vapnenci, jurski vapnenci, gornjotrijaski dolomit, eocenski fliš i vapnenci, koji se djelomično nastavljaju na kredne vapnence i dolomite.

Gornje trijaske naslage predstavljene su dolomitima sa rijetkim proslojcima vapnenca. Dolomiti su masivni do bankoviti, rjeđe uslojeni do pločasti. Prema tektonskom položaju čine navlaku visokog krša i mogu se pratiti od Slivnog Ravnog preko zaleđa Dubrovačkog primorja. Propusnost ovih naslaga je različita, što ovisi o stupnju okršenosti i izlomljenosti, te su u cjelini ocijenjene kao djelomično propusne.

Jurske naslage razvijene su neposredno uz trijaske dolomite. Izgrađuju kraško područje u zaleđu čela navlake visokog krša, a manjim dijelom i strmi odsjek prema para-autohtonu (Slano). Lijas leži u trijaskim dolomitima i predstavljen je sivim slojevitim vapnencima, dolomitima, dolomitičnim i laporovitim vapnencima. Ove naslage u cjelini su djelomično nepropusne. Doger je predstavljen uslojenim, rjeđe masivnim vapnencima s rijetkim proslojcima dolomita koji konkordantno leže preko lijasa. Područje koje izgrađuju dogerske naslage je dobro vodopropusno. Malm je razvijen u više facijesa. Stariji dio naslaga je propustan, dok je mlađi djelomično propustan. Ove naslage nalazimo od Kuta u smjeru jugoistoka preko Točionika i zaleđa Slanog.

Najzastupljenije su naslage krede. U zoni visokog krša donju kedu nalazimo na području između Kuta (dolina Neretve) i zaleđa Slanog. Donjokredne naslage djelomično su propusne u donjem dijelu, odnosno djelomično nepropusne do propusne u gornjem dijelu. Gornja kreda je predstavljena vapnenačko dolomitnom izmjenom. Pretežito je razvijena uzduž priobalnog pojasa. U višem dijelu gornje krede razvijeni su vapnenci koji su propusni, bankoviti dolomiti su djelomično propusni, dok su pločasti do bankoviti laporoviti vapnenci djelomično nepropusni.

Sedimenti tercijara razvijeni su u većem dijelu para-autohtona, na potezu Malostonski kanal - uvala Slano - uvala Zaton. Tercijar je predstavljen liburnijskim naslagama, foraminiferskim vapnencima i flišem. Liburnijske naslage nalazimo između foraminiferskih i krednih naslaga, a predstavljeni su dobro slojevitim vapnencem. Ove stijene su u cjelini vodopropusne. Klastične naslage, fliš, nalazimo uz reverzne rasjede, posebno uz veliku dislokaciju visoki krš - para-autohton. Kompleks izgrađuju pješčenjaci, lapori, laporoviti vapnenci, breče, konglomerati i lokalni ulošci plinovitog materijala. U cjelini, naslage su nepropusne.

Naslage kvartara su razvijene u manjim poljima. Glavni litološki sastav naslaga su glina, pijesak, šljunak, treset, crvenica i kameno kršje. Ovisno o litološkim odnosima, svojstvene su im vertikalne i bočne promjene, s izmjeničnim hidrogeološkim osobitostima.

Obalno područje se odlikuje vrlo složenom tektonskom građom, gdje se razlikuju slijedeće tektonske jedinice: para-autohton i visoki krš. Osnovna značajka je velika tektonska poremećenost - boranje, rasjedanje, navlačenje i ljuskanje. Para-autohton obuhvaća priobalni pojas do čela navlake visokog krša. Izgrađen je od vapnenca i dolomita krede, te vapnenca i fliša eocena. Osnovne karakteristike su bore i reverzni rasjedi. Flišne naslage imaju ulogu potpune do nepotpune, viseće barijere. Značajni su dijagonalni i poprečni rasjedi koji su uvjetovali pojavu vrela. Navlaka visokog krša navučena je na para-autohton. U čelu navlake najčešće su trijaski dolomiti. Izgrađena je od trijaskih, jurskih, krednih i tercijarnih naslaga. Poprečni rasjedi (Slano-Zavala, Slano-Crnoglava) predstavljaju drenove podzemne vode prema primorju.

1.1.2.6.

Seizmičke značajke

Intenzivna seizmička istraživanja omogućila su da se dobije jasnija slika o seizmičnosti Hrvatske, posebice o seizmično najaktivnijem području duž obale Jadrana. Zaključci svih dosadašnjih istraživanja su jedinstveni, seizmička se aktivnost u južnom dijelu Jadrana, počevši od Sinjskog i Imotskog polja pojačava, dosežući svoj maksimum na području Dubrovnika. Veliki dubrovački potres (velika trešnja) 1667. ($I_0 = X^\circ$ MCS) i potres koji je pogodio Crnogorsko primorje i Dubrovnik 1979. ($M = 7,1$; $I_0 = IX - X^\circ$ MCS; $h = 17$ km) pokazatelj je za to. Zadnji veliki potres na ovom području bio je 5. rujna 1996. na području Slanog, s epicentrom u moru, čiji je intenzitet s obzirom na učinak na građevine ocijenjen sa VII-VIII stupnjeva Merkalijeve ljestvice, a zahvatio je uz područje općine Dubrovačko primorje i susjedno područje općine Ston.

Na području općine Dubrovačko primorje, razlikuju se: jadransko-jonska zona (para-autohton) i zona visokog krša. Zona visokog krša obuhvaća kraško zaleđe ovog područja, a jadransko-jonska uključuje priobalni pojas. Pojedine jedinice odvojene su regionalnim, reverznim rasjedima. U zoni visokog krša prevladava izdizanje, dok je jadransko-jonska zona prijelazna. Mjesta kontakta tektonskih jedinica su i tektonski najnestabilnija, a posljedica tih procesa je pojačana seizmička aktivnost. Glavno epicentralno područje na prostoru Općine je na potezu Ston-Slano.

Na dubrovačkom području jaki potresi bilježe se još od 373. p.Kr. pa nadalje i to sve potresi J=VII-IX stupnjeva MCS, dok je 6. travnja 1667. zabilježen katastrofalan potres, koji je skoro do temelja porušio grad Dubrovnik. Katastrofalne posljedice potresa 1667.,

koji je osim Dubrovnika pogodio čitavo priobalno područje od ušća Neretve do Ulcinja, te se i očitovao na ogromnom prostoru od Venecije do Istanbula, spada među najjače koji su se dogodili u Europi, te nema sumnje da je u Dubrovniku i najbližoj okolici mjestimično dosegao intenzitet X stupnjeva MCS. To je i bio razlog da na Privremenoj seizmičkoj karti Dubrovnik s okolicom pripadne zoni X stupnja MCS.

Na temelju proučavanja seizmičnosti područja i posljedica potresa iz 1667., pretpostavlja se da žarište budućih najjačih potresa na ovom području treba očekivati u području ispred Dubrovnika. Međutim, trebalo bi pomnije istražiti lokalne osobitosti seizmičnosti oko Babinog Polja na Mljetu, Stona, Slanog, Janjine na Pelješcu. Područje općine Dubrovačko primorje u cijelosti se nalazi unutar zone intenziteta potresa IX. stupnja MCS.

1.1.2.7.

Geomorfološke značajke

Geomorfološko oblikovanje područja općine Dubrovačko primorje uvjetovano je obilježjima geološke građe, te prevladavajućim egzogenim i endogenim silama i procesima. Između istaknutijih uzvišenja oblikovani su uravnjeniji dijelovi dolaca i poljica, a ponegdje i prostori blago položenih padina. Zbog mineraloškog sastava i manje vodopropusnosti, te su zone bile tisućljetna okosnica razvitka poljodjelstva na ovom području. Među mikrokrškim oblicima izdvajaju se brojni manji izdvojeni brežuljci, glavice, suhodoline (drage), dolci, ponikve, jaruge, jame, špilje, potkapine i dr.

Paralelno s obalom, teren se prema zaleđu uzdiže, tako da u krajnjem istočnom dijelu područja Općine dosiže najveću visinu, preko 900 m n/m. Najveći vrh je Neprobić visine 965 m n/m, a nalazi se sjeverno od Slanoga u neposrednoj blizini državne granice. Obalni dio terena na većem dijelu strmo se uzdiže iznad mora, dok je na manjim dijelovima nešto blaže položeniji (područje Slano-Banići). U zaleđu se izdvajaju nekoliko većih polja, odnosno zaravni. To su područja; Imotica-Ošlje, Smokovljani-Visočani, Točionik-Podimoč i Rudine.

Na području Općine se nalazi 7 špilja na lokacijama u uvalama Domaglina, Doli i Hodoblje, te na lokacijama; Dubac podno Jeremine glave zapadno od Trnove, Zabrežje kod Đonta Doli i Ratac, južno od Majkova.

Obalna crta definirana je općenito nakon kasnopleistocensko-holocenskog izdizanja razine mora za oko 100 m. Tada se stvara Koločepski kanal i elafitsko otočje ispred kopna. U nižim dijelovima suhodolina, jaruga i dolaca u obalnom pojasu oblikovane su mnoge luke, uvale i drage, a među njima su najznačajnije: uvala Bistrina, luka Slano, te uvale Doli, Smokvina, Budima i Janska.

Dubine mora u Koločepskom kanalu su veće od onih u Malostonskom zaljevu. Tako je u Koločepskom kanalu izobata 20 m uglavnom u neposrednoj blizini obale (30-ak m od obale) osim u produžetcima potopljenih suhodolina, odnosno, uvala i luka. Najveća dubina mora u Malostonskom zaljevu unutar akvatorija koji pripada općini Dubrovačko primorje iznosi 19 m.

1.1.2.8.**Pedološke značajke**

Dominantni čimbenici tvorbe tala i njihove geografske rasprostranjenosti su matični supstrat, reljef, hidrološki uvjeti, klima i organizmi (mikroorganizmi tla, vegetacijski pokrov i čovjek). Tako je na dubrovačkom području temeljem raspoloživih podataka (Magaš 1976.) utvrđeno da se ovo područje odlikuje brojnim stratigrafskim i petrografskim jedinicama.

Pedogenetsku i ekološku važnost imaju sljedeće geolitoške jedinice, tj. njihove skupine stijena:

- dolomiti trijasa s rijetkim proslojcima vapnenca, gdje je dominantan tip tla rendzina;
- dolomiti, vapnenci i klastiti trijasa - pedosistematske jedinice: rendzina, koluvijalno tlo i plitko smeđe tlo na vapnencima;
- jurske i kredne naslage karakterizira više skupina matičnih supstrata i tla: intenzivna izmjena vapnenca i dolomita-rendzina i smeđa tla; tanko uslojeni vapnenci i pločasti vapnenci - rendzina i smeđa tla na vapnencu: plitko uslojeni dolomiti - plitke i srednje duboke rendzine; uslojeni i tvrdi i čisti vapnenci - smeđe tlo i crvenica;
- tercijarne naslage se odlikuju s više litoloških članova. Ističu se numulitni vapnenci s naglašenim intenzitetom trošenja, gdje je tipično tlo karbonatna rendzina i koluvijalno tlo u depresijama; eocenski fliš s prevladavanjem lapora - najzastupljenije tlo pripada rendzini, a vrlo rijetko i eutričnom smeđem tlu;
- kvartarni nevezani sedimenti su najzastupljeniji u tektonskim depresijama (polja), a zastupljeni su pijesci, šljunci i gline. Na ovom supstratu dominiraju tla vinograda. Druga skupina kvartarnih naslaga pripada tipu "zemlje crvenice". Zemljišni je materijal alohtonog podrijetla;
- holocenske breče su posebna pedološka i ekološka specifičnost. Tla sa prevagom skeleta pripadaju tipu sirozema, rendzine skeletne i rigolonog terasastog tla.

Izražene geomorfološke značajke prostora uvjetuju razlike u pedološkoj građi pojedinih geomorfoloških sektora. U brdskom području blažih padina uz crnice i rendzine zastupljena su još i smeđa tla na vapnencu. Uz navedena tla, na zaravnjenim kraškim terenima nalaze se još i razne forme koluvijalnih tala. U poljima i depresijama ispunjenim zemljišnim materijalom dominantna su duboka antropogena tla nastala iz vrlo različitih koluvijalnih, a manjim dijelom i eolskih nanosa.

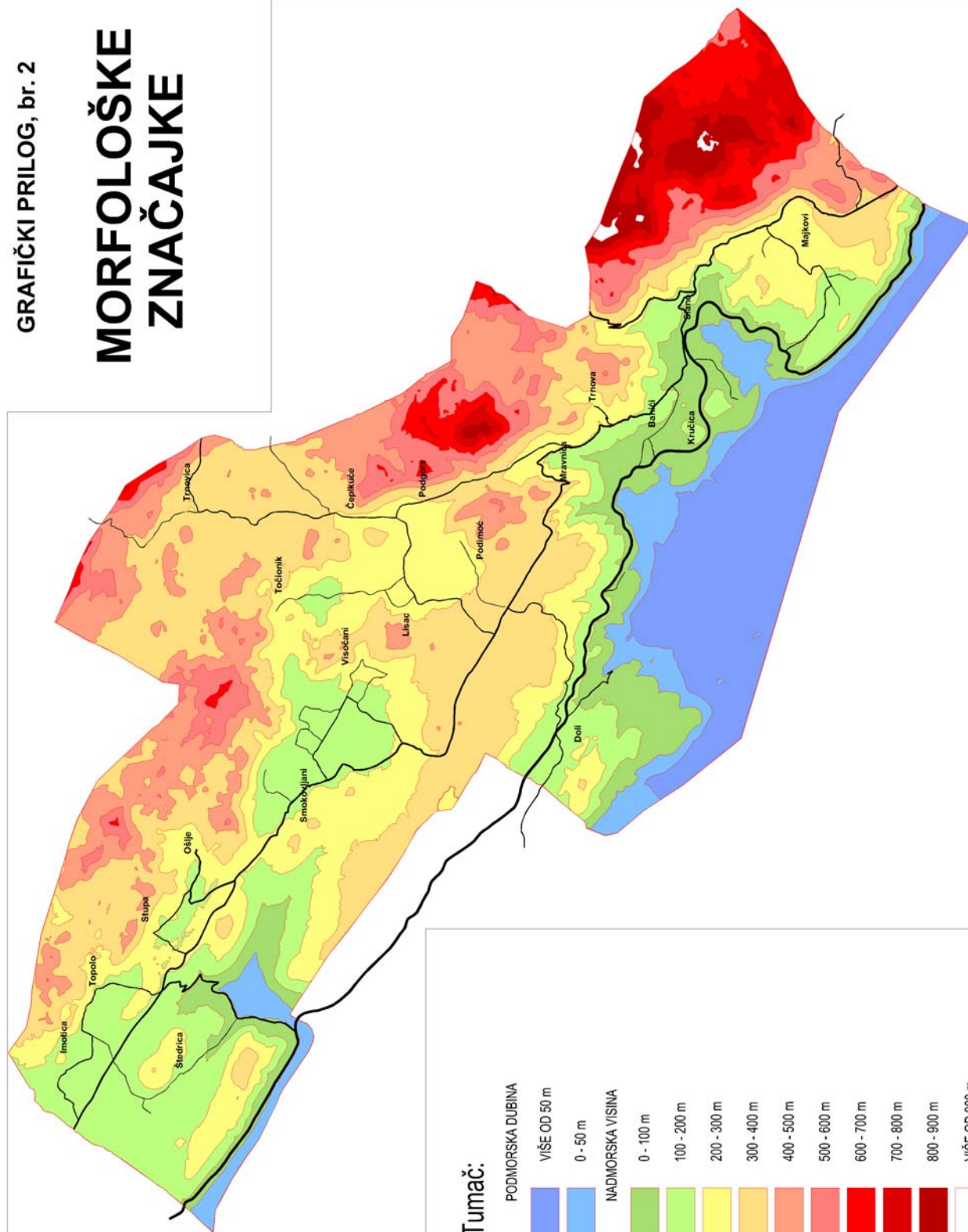
Na kraju, istaknimo antropogene utjecaje na tlo koji su i pozitivni i negativni. Intenzivnom obradom kraških polja i poljica, te uzgojem vinove loze i nasada drvenastih kultura stvorena su tla vinograda, voćnjaka, vrtova i oranica. Duboka obrada (rigolanje) zahvaća sloj do dubine 50-70 cm, čime se razrahljuju teško propusni horizonti tla. Međutim, neodgovarajućom mehaničkom obradom tla smanjuje se humus, narušava prirodna struktura tla, a na pojedinim karbonatnim supstratima pogoršavaju se i kemijska svojstva tla.

Pojedine vrste tala u prostoru su različito raspoređena i često se zbog velike varijabilnosti pedogenetskih čimbenika tipovi i niže sistematske jedinice izmjenjuju i na malom prostoru. Stoga se pedokartografske jedinice u pravilu sastoje od 2-3 glavne pedosistematske jedinice.

Na području općine Dubrovačko primorje nailazimo na sljedeće glavne tipove tala: kamenjar, crnica, rendzina, smeđe tlo, rigolano tlo i tla naselja.

GRAFIČKI PRILOG, br. 2

MORFOLOŠKE ZNAČAJKE

1.1.2.9.**Hidrografske i hidrogeološke značajke**

Bezvodica je svojstvena za Dubrovačko primorje, te ono nema stalnih vodenih tokova, a problem opskrbe pitkom vodom je jedan od glavnih problema područja. Izvorište "Nereze" iznad Slanog koristi se za vodoopskrbu okolnih naselja. Obzirom na hidrogeološka svojstva stijene su podijeljene u pet osnovnih grupa. Najrasprostranjenije su propusne stijene, zatim djelomično nepropusne, djelomično propusne i konačno stijene naizmjeničnih osobina. Hidrogeološkim istraživanjima određeni su slojevi pojedinih većih izvora i grupa izvora koji se nalaze na području općine Dubrovačko primorje:

- Slijev izvora i vrulja područja Kleka, uvale Bistrina i kanala Malog Stona
- Slijev izvora Mali Zaton-Slano
- Slijev izvora i vrulja područja Doli-Banići-Slano

Na području Općine nalaze se povremeni tokovi – bujice, koji uvelike određuju prirodne uvjete i predstavljaju polazište u razmatranju ovoga prostora. To su: bujica Zaduga Njiva, potok Skok, potok Nereze i potok Ugor, koji se u more ulijevaju u luci Slano; Ljuti potok i potok Mravinjca, koji se ulijevaju u more u uvali Budima; potok Rogač koji se uljeva u more u uvali Smokvina; bujica Rvač, koja se uljeva u more u uvali Hodoblja; bujica Zaton Doli, koja se uljeva u more u uvali Doli i bujica Štedrica, koja se uljeva u more u uvali Bistrina, te bujice Puzale i Ratački kono.

1.1.2.10.**Klimatološke i biogeografske značajke¹****Klimatologija**

Područje općine Dubrovačko primorje pripada uemediterranskom klimavegetacijskom arealu. To je područje Csa klime po Köppenovoj podjeli (umjereno topla kišna klima sa suhim ljetima). Zime su kišovite i blage, a ljeta topla i suha. Na području Općine nema posebne meteorološke postaje, tako da je osnovna klimatološka obilježja ovoga kraja moguće procijeniti na osnovi podataka iz meteorološke postaje Trsteno koja se nalazi najbliže ovome području.

Na godišnji hod pojedinih klimatskih elemenata značajno utječe izmjena prevladavajućih vremenskih tipova. U području Dubrovačkog primorja izdvajaju se advekcija zraka s kopna (bura) i adekvacija zraka iz južnog kvadranta (jugo) od jeseni do proljeća, te neporemećeno vrijeme (maestral) tijekom ljeta (prema Penzar, B., 1989.).

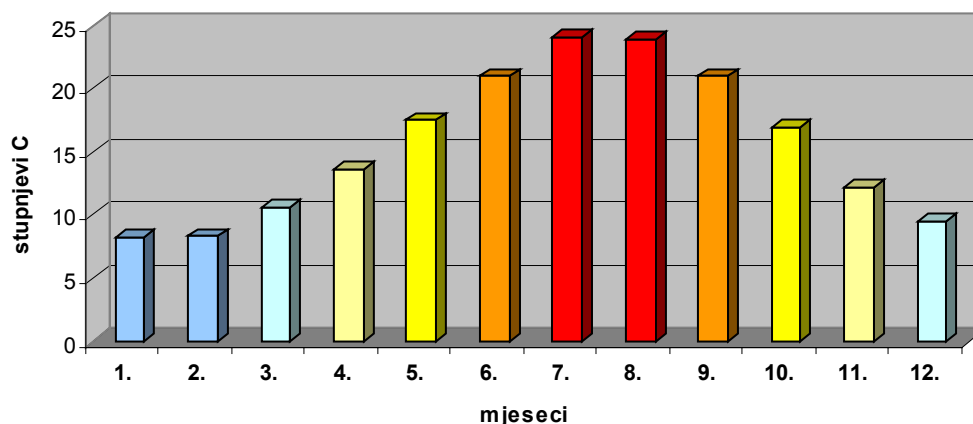
Prosječno je 215 sunčanih dana godišnje s 2.623 sunčanih sati (meteorološka postaja Dubrovnik), što je približna vrijednost i za područje općine Dubrovačko primorje. Astronomski bi najveća moguća vrijednost insolacije u dubrovačkom području bila 4.770 sati (Penzar, I., 1989.), što znači da naoblaka, koja povremeno zaklanja Sunce, smanjuje vrijednost osunčanja za 48,3% (uz uvjet da nema drugih prepreka).

Važan je klimatski pokazatelj godišnji hod temperature zraka. Srednja je godišnja vrijednost temperature zraka 15,6 °C. Najniža srednja mjesečna temperatura zraka je u

¹ D. Magaš, J. Faričić, M. Surić: Elafitsko otočje – fizičko-geografska obilježja u funkciji društveno-gospodarskog razvitka, Geoadria, vol. 6, 31-55, Zadar, 2001.

siječnju, a iznosi 8,2 °C, dok je najviša srednja mjesečna temperatura zraka u srpnju, te iznosi 24,1 °C. Najviša apsolutna temperatura zraka u razdoblju od 1981. do 1992. zabilježena je u kolovozu 1981. (38,2 °C), a najniža je izmjerena u veljači 1991. (-6,5 °C).

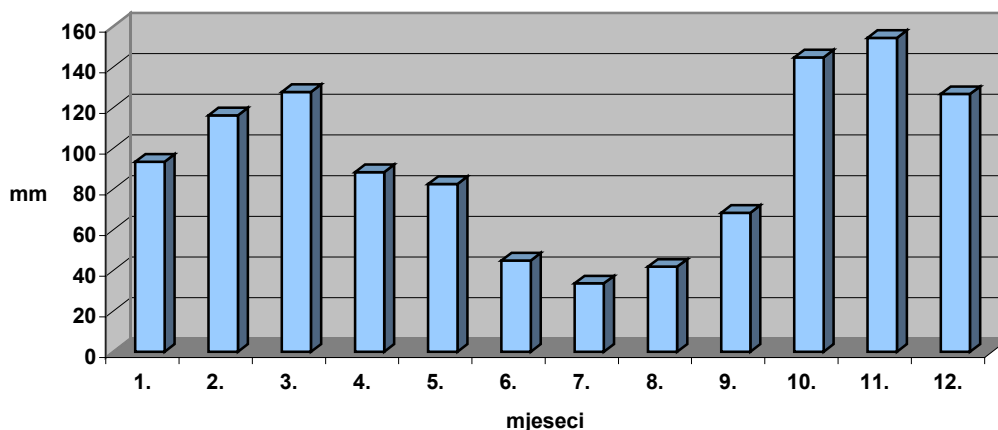
SREDNJE MJESEČNE VRIJEDNOSTI TEMPERATURE ZRAKA
(meteorološka postaja Trsteno)

Dubrovačko primorje ima osobine ugodnog mediteranskog podneblja s ljetnim sušama i višim temperaturama, te relativno blagim i vlažnim zimama. Prava mediteranska vegetacija odražava ekološke prilike i najbolji je pokazatelj klimatskih i pedoloških prilika.

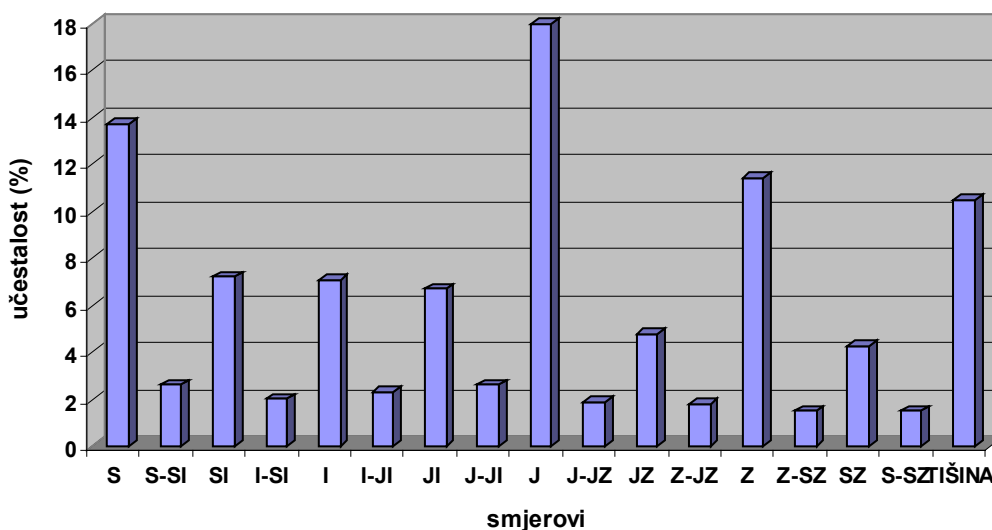
Godišnji je raspored padalina tipično sredozemni. Ukupno godišnje padne razmjerno velika količina padalina, 1122,4 mm. Ova količina oborina upućuje na izraziti orografski efekt, jer se u neposrednom zaleđu pružaju visoka uzvišenja. Najviše oborina padne u jesenskim i zimskim mjesecima, dok najmanja količina padne tijekom ljeta (33,6 mm u srpnju). Prosječno je godišnje oko 110 dana s padalinama, s time da je , s izuzetkom ljeti, svaki treći dan kišovit. Takav raspored padalina utječe na razvitak lokalnog biljnog pokrova. Budući da tijekom vegetacijskog razdoblja biljke dobivaju najmanju količinu padalina, i ovdje su se, kao i u drugim prostorima pravog sredozemnog podneblja, prilagodile specifičnim oblikom lista (kserofitna vegetacija). Česte su ljetne suše s ponekad štetnim posljedicama i na prirodni biljni pokrov i na kultivirane biljke, prije svega na dvije osnovne poljodjelske vrste, maslinu i vinovu lozu.

SREDNJE MJESEČNE VRIJEDNOSTI KOLIČINE PADALINA
(meteorološka postaja Trsteno)

Zbog topografije privjetrišta, u Trstenom (pa tako i na području Dubrovačkog primorja) se najvažniji vjetrovi, bura i jugo transformiraju poprimajući smjer usporedan pružanju glavnih reljefnih oblika u neposrednom zaleđu. Tako su najučestaliji vjetrovi na području Trstena iz smjera juga (18%), sjevera (13,7%) i zapada (11,4%), dok je razdoblje bez vjetra učestalo 10,5%. Vjetrovi koji pušu u dubrovačkom području uglavnom su umjerene jačine, rijetko postignu jačinu veću od 6 bofora. Opasni su rijetki udari bure iz Stonskog kanala, tzv. "stončica" koja se radi morfologije terena kanalizira u smjer SSZ-JJI. Budući da se Koločepski kanal nalazi u zavjetrini prevladavajućih vjetrova, oduvijek je bio sigurno utočište, ponajprije brodovima koji su prometovali istočnom obalom Jadrana.

SREDIŠNJA GODIŠNJA ČESTINA VJETRA
(meteorološka postaja Trsteno)

Biljne vrste

Prostorna je raspodjela pojedinih biljnih vrsta određena velikim dijelom prosječnim vrijednostima navedenih klimatskih elemenata. Prema fitogeografskoj regionalizaciji ovo područje pripada stenomediteranskoj vegetacijskoj zoni sredozemne fitogeografske regije. Opća značajka ove fitogeografske regije je znatno smanjeni intezitet ili potpuni prekid vegetacije uzrokovan visokim ljetnim temperaturama, te izrazitim sušama. Raslinstvo čine uglavnom brojne eumediteranske vrste, ali ima i više vrsta submediteranskih, te uvezenih tropskih i subtropskih vrsta. Prožimanje sredozemnih i subsredozemnih utjecaja rezultira bogatstvom vrsta u lokalnoj flori. Šumskog je pokriva malo, a najveće površine zauzimaju niže zajednice makije, gariga i šikare. Prevladavaju autohtone sastojine hrasta crnike ili česvine (*Quercus ilex*), u autohtonoj zajednici makije (*Orno-Quercetum ilicis typicum*), a u novije vrijeme sve veće površine zauzimaju alepski i primorski bor (*Pinus halepensis*, *P. maritima*). Širenje alepskog bora sužava prostor ostalih biljnih vrsta. U šumi i makiji, uz crniku najzastupljenije su vrste; lovor (*Laurus nobilis*), planika (*Arbutus unedo*), tršlja (*Pistacia letiscus*), borovica ili smrič (*Juniperus oxycedrus*, *J. macrocarpa*, *J. phoenicea*), mirta (*Myrtus communis*), zelenika (*Phyllirea latifolia*), lemprika (*Viburnum tinus*), brnistra (*Spartium junceum*), veprina (*Ruscus aculeanus*), oskoruša (*Sorbus domestica*), divlja kruška (*Pirus amygdaliformis*), trnina (*Prunus spinosa*) i divlja maslina (*Olea oleaster*), dok su predstavnici gariga ruzmarin (*Rosmarinus officinalis*), bušin (*Cistus vilosus*), vrijes (*Erica arborea*), oštrikovina, pelin (*Artemisia alba*) i dr. Makija i garig isprepleteni su povijušama i penjačicama kozokvinom (*Lonicera implexa*), tetivkom (*Smilax aspera*),

bršljanom (*Helix hedera*), bljuštem (*Tamus communis*), pavitinom (*Clematis fammula*), broćem (*Rubia peregrina*) i sparožinom (*Asparagus acutifolius*), divljom lozom (*Vitis vinifera*), a česte su i kupina (*Rubus fruticosus*) i drača (*Paliurus australis*). U pejzažu se ističu izdvojena stabla ili skupine velikih čempresa (*Cupressus sempervirens pyramidalis*). Predstavnici raznih prizemnih zajednica su kadulja (*Salvia officinalis*), sredozemna mlječika (*Euphrobia dendroides*), smilje (*Helicrysum italiocum*), preslica (*Trifolium lappaceum*), majčina dušica (*Thymus longicaulis*), brčak (*Vulpis myoris*), ptičja noga (*Ornithopus corpressus*), kamilica, bokvica, badelj, bazga, sljez (*Malva arborea*, *M. cretica*), drijenak (*Cornus mas*), bobovnik, mnogobrojne trave (divlja ruta, *Ruta chalepensis*, skrašnica) itd. Na ovom području prisutne su i slijedeće suprotropske i tropske vrste: palma, akacija, aloja, eukaliptus, kaktus, agava, te ukrasne već udomaćene; oleandar, tamariks i dr.

Među kultiviranim vrstama ističu se maslina, vinova loza, rogač, smokva, nar (šipak), agrumi; limun, mandarinka, naranča i citrus, zatim badem, oskorusa, breskva, razne sorte šljiva, jabuka, dud, orah i dunja. U okućnicama i u poljicama se sade povrtnice, gomoljike, grahorice, lukovice i dr. Radi napuštanja obradivih površina uslijed deagrarizacije, snažan je suvremeni proces reforestacije, a zapuštenim agrarnim krajolikom dominiraju makijom i garigom obrasle površine, odnosno socijalni ugar kao prepoznatljiva posljedica socio-geografske preobrazbe ovog područja.

Životinjske vrste

Od životinjskih vrsta značajnih po lovstvo, područje Općine nastanjuju; zec obični, divlja svinja, jelen lopatar, kamenjarka i fazan. Na prostoru Općine obitavaju također mnogobrojne životinjske vrste koje su zaštićene ili strogo zaštićene temeljem Zakona o zaštiti prirode (Pravilnik o proglašenju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim /Narodne novine, br. 7/06/).

1.1.2.11.

Značajke središnjih uslužnih funkcija

Središnje uslužne funkcije su uslužne tercijarne i kvartarne djelatnosti koje služe, ne samo stanovnicima naselja u kojima se nalaze, nego i stanovnicima bliže ili dalje okolice, brojnim gostima i tranzitnim putnicima, zajedničkim nazivom svojim korisnicima. Njihovim postojanjem i razvijanjem podiže se standard i kvaliteta života stanovnika u utjecajnom i gravitacijskom području. Središnje uslužne funkcije izraz su političko-teritorijalnog i vjerskog ustrojstva i načina upravljanja na nekom području. Kvalitetom ovih funkcija podiže se obrazovna, kulturna i znanstvena razina, te zdravstvena kultura. One pridonose povećanju pružene socijalne skrbi stanovništvu radi otklanjanja postojećih socijalnih problema i razlika, osiguravaju nesmetano bavljenje športskim aktivnostima i tehničkom kulturom, ostvaruju mogućnost rekreacije, zabave i odmora stanovništva te osiguravaju ostvarenje drugih mnogobrojnih dugoročnih ciljeva i potreba stanovništva (opskrba, usluge u domaćinstvima, na radnim mjestima, u prometu i drugo).

U Hrvatskoj je u prostornom planiranju i u većini prostornih planova bilo uglavnom prihvaćeno svrstavanje središnjih uslužnih funkcija u 8 temeljnih skupina djelatnosti:

1. Uprava, sudstvo (pravosuđe), društveno-političke organizacije (i vjerske zajednice), 2. Školstvo (obrazovanje), 3. Kultura, prosvjeta, umjetnost i znanost, 4. Zdravstvo i socijalna

zaštita (skrb), 5. Financijske i druge slične uslužne djelatnosti, 6. Trgovina (i ugostiteljstvo), 7. Obrt i druge usluge, 8. Šport, rekreacija, zabava i odmor.

Unutar ovih djelatnosti izvršena je klasifikacija središnjih uslužnih funkcija na nekoliko stupnjeva (više, srednje i niže razine razvijenosti i značenja).

Na području općine Dubrovačko primorje razvijale su se i djeluju uglavnom samo društvene i druge uslužne funkcije i institucije lokalnog značenja, odnosno potrebne lokalnom stanovništvu u svakodnevnom životu, kao i turistima - gostima i drugim posjetiteljima koji tu povremeno dolaze i borave. Zato njihova mreža i pokrivenost potreba ne zadovoljava, a gravitacija je ograničena na područje ove općine, dok samo neke njezine središnje uslužne funkcije imaju šire značenje. Tijekom Domovinskog rata su opljačkani, oštećeni i porušeni brojni sakralni objekti, objekti obrazovanja i kulture, kao i drugih javnih sadržaja u naseljima na čitavom području općine Dubrovačko primorje.

1. Uprava, sudstvo (pravosuđe), društveno-političke organizacije i vjerske zajednice
Postojeća mreža i stanje **upravnih institucija i službi** u općini Dubrovačko primorje definirana je državnim političko - teritorijalnim ustrojstvom i zakonima. Tu se nalaze sljedeće institucije:

Dubrovačko - neretvanska županija - **Matični ured Slano**, Slano, Trg Ruđera Boškovića 20., jedan djelatnik. Vodi državne matice za matično područje **dosadašnjih matičnih ureda Slano** (za 12 naselja u priobalnom području i istočnom području zaleđa) i **Ošlje** (za 7 naselja u zapadnom području zaleđa) te Šipan i Mljet s pripadajućih naseljima. Za rad matičnog ureda i udaljena matična područja određeni su uredovni dani. Naselje **Doli** s RK župom Zaton Doli pripada matičnom području Ston.

Općinsko vijeće, Slano

Općinsko poglavarstvo, Slano

Načelnik općine, Slano

Općinski ured (upravni odjel općine), Slano, obavlja poslove lokalne samouprave na općinskoj razini, tajnik, administrator.

Mjesni odbori s vijećem mjesnog odbora, predsjednikom vijeća mjesnog odbora i mjesnim zborom građana djeluju u naseljima koja su ih osnovala (16), mjesna samouprava: - **MO Slano, MO Čepikuće, MO Visočani, MO Majkovi, MO Banići, MO Doli, MO Trnovica, MO Lisac, MO Točionik, MO Podimoč, MO Smokovljani, MO Ošlje, MO Stupa, MO Topolo, MO Štedrica, MO Imotica.**

Ministarstvo unutarnjih poslova - Policijska uprava Dubrovačko - neretvanske županije, Dubrovnik, **Granična policija Slano**, Barbjerići 6., Slano, pokriva sva četiri granična cestovna prijelaza, luku Slano i čitavu granicu prema Bosni i Hercegovini.

Elementi službe motrenja i obavješćivanja općine, Slano

Stožer Civilne zaštite za općinu, Slano

Udruga dobrovoljnih vatrogasaca - Dobrovoljno vatrogasno društvo Slano, Slano, Radovčići 1.

Hrvatska pošta (HP) i Hrvatske telekomunikacije (HT) Zagreb - Središte pošta i telekomunikacijski centar - čvorno područje SP Dubrovnik - Operativna jedinica

Dubrovnik:- **Poštanski ured 20231 Doli, Doli bb.**, pokriva naselje Doli u priobalnom području i 6 naselja u istočnom području zaleđa, još postoji **ATC Doli i ATC Lisac**.

- **Poštanski ured 20232 Slano**, Trg Ruđera Boškovića 24., Slano, pokriva naselja Banići, Kručica, Slano i Majkovi u priobalnom području te naselja Mravinca i Trnova u istočnom području zaleđa, postoji **ATC Slano**,

- **Poštanski ured 20205 Topolo**, Topolo 28, pokriva 7 naselja u zapadnom području zaleđa, postoji **ATC Topolo**.

- Hrvatska turistička zajednica - **Turistička zajednica općine Dubrovačko primorje, Slano**, Obala Stjepana Radića 1.

- **Lučka kapetanija Dubrovnik - Ispostava Slano**, Slano, Trg Ruđera Boškovića 23.

- **Šumsko gospodarstvo Dalmacije, Topolo**, Topolo 57.

- **“Dubrovačko primorje”javno poduzeće za obnovu Dubrovačkog primorja, Slano**.

Sve **pravosudne institucije i službe** uglavnom se koriste u Dubrovniku.

Skupinu **udruge građana**, političke stranke i druge organizacije čine razne udruge, zajednice, stranke, sindikati, udruženja, savezi, društva, klubovi i drugo sa sjedištem pretežno u Slanom, ali ima nekih i u nekim drugim naseljima, kao npr.

- **Temeljni ogranak** - općinska organizacija političke **stranke HDZ, Slano**,

- **Temeljni ogranak** - općinska organizacija političke **stranke HSS, Slano**,

- **Temeljni ogranci još nekih političkih stranaka, Slano**.

- **Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata - podružnica, Slano**

- **Udruga umirovljenika Dubrovačkog primorja, Slano**

- **Dobrotvorne udruge žena Slano, Banići i Majkovi**,

- **Zaklada braće Nikole i Miha Mihanovića za unapređenje župe Doli i sela Smokvine-Podimoč, Doli - Ploča**,

- **Udruga mladeži Majkovi**,

- **Pčelarsko društvo “Dubrovačko primorje” Majkovi**, i dr.

Rimokatoličke župe na području općine Dubrovačko primorje nalaze se u okviru Stonskog dekanata pod jurisdikcijom Dubrovačke biskupije i Splitske metropolije:

- **Župa, župni ured i župna crkva Sv.Marije Mandaljene, Banići**, izgrađena 1600. i obnovljena 1933. godine, opslužuje naselja Banići i Kručica,

- **Župa, župni ured i župna crkva Sv.Vlaha, Slano**, izgrađena 1407. godine i pregrađena u vrijeme baroka, zajednički župnik za Rkž Slano i Baniće iz franjevačkog samostana u Slanom,

- **Župa, župni ured i župna crkva Sv. Petra i Pavla, Zaton Doli**, obuhvaća i opslužuje i naselje **Doli** s crkvom Velike Gospe, Donta Doli - Ploča 6., izgrađena u XVI. stoljeću,

- **Župu, župni ured i župnu crkvu u Majkovima** opslužuje župnik iz Rkž župe Trsteno.

- **Župa, župni ured i župna crkva Gospe od Rozarija, Lisac**, Zalokva 1., župa osnovana u XVII. stoljeću, a crkva izgrađena 1611. godine, a obnovljena 1955. godine, opslužuje naselja u istočnom području zaleđa,

- **Župa, župni ured i župna crkva u Smokovljanima**, opslužuje naselja Smokovljani i Višoćani, zajednički župnik za Rkž Smokovljani i Lisac,

- **Župa, župni ured i župna crkva Male Gospe, Topolo**, opslužuje naselja Topolo, Imotica i Štedrica,

- **Župa, župni ured i župna crkva Sv.Roka, Ošlje**, opslužuje naselja Ošlje i Stupa, zajednički župnik za Rkž Ošlje i Topolo.

Franjevački samostan i crkva Marijina uznesenja u Slanom izgrađeni su u XVI. stoljeću.

U općini Dubrovačko primorje još se nalaze sljedeće crkve, crkvice i kapele:

Slano - Banja: crkve Navještenja i Sv. Petra iz XIII. stoljeća, a između Slanoga i Banje Gospa od kamena s grobištem, Kručica: Svi Sveti, Podimoč - Smokvina: Sv.Ivan, D. Majkovi: Sv.Liberan, Majkovi - Grbljava: Sv. Petar, Majkovi - Podosojnik: Sv. Ilija, Mravinca: Mala Gospa, Čepikuće: crkva Sv. Martina, Sv.Roka i Sv.Ilije, Imotica: crkva Sv.Mihajla s grobljem, crkvice u Trnovi, Podgori, Točioniku, Trnovici, Visočanima, Stupi i Štedrici.

2. Školstvo (obrazovanje)

Ovu skupinu djelatnosti čine **predškolski odgoj i naobrazba i osnovno školstvo**:

Predškolski odgoj - Dječji vrtić Slano, 1 djelatnik.

Osnovna škola Slano, Slano, Trg Ruđera Boškovića 17. s područnim školama u naseljima Doli i Majkovi.

Osnovna škola Primorje u Smokovljanima s područnim školama u naseljima Ošlje i Topolo.

3. Kultura, prosvjeta i umjetnost

U općini Dubrovačko primorje je evidentirano nekoliko **kulturnih i prosvjetnih udruga**, društava, manifestacija, organizatora te **objekata** u službi kulture, prosvjete i umjetnosti, kao i zaštićenih ili evidentiranih spomenika kulturne baštine: na pr.

- **Matica Hrvatska, podružnica Slano**

- **KUD "Sloboda" u Slanom**,

- **Dom kulture, Čepikuće, i dr.**

4. Zdravstvo i socijalna zaštita (skrb)

Obuhvaća institucije **primarne zdravstvene zaštite** (ambulante opće medicine, zdravstvene zaštite dojenčadi i male djece, školske djece i mladeži, medicine rada, žena, hitna medicinska pomoć, zdravstvena zaštita i liječenje usta i zubi, patronažna djelatnost i kućna njega).

Dom zdravlja Dubrovnik s ambulantama opće medicine, stomatološkom ordinacijom i patronažnom službom te depoom lijekova u Slanom, Trg Ruđera Boškovića 22.

Veterinarska stanica Dubrovnik d.o.o., **Ambulanta Doli**, Ploča 1., Doli

Ostale institucije zdravstva i socijalne skrbi koriste se u gradskom i županijskom središtu Dubrovnik.

5. Financijske i druge slične uslužne djelatnosti

U ovoj skupini uslužnih djelatnosti nalaze se: poslovne banke, štedionice, štedno-kreditne zadruge, mjenjačnice, osiguravajući zavodi, poslovnice Hrvatske lutrije i športskih kladionica, turističke agencije i slične financijske institucije (poštanski ured s novčanim

poslovanjem), koje pružaju usluge stanovništvu i gospodarstvu, ali i turistima na ovom području.

U ovoj općini se nalaze sljedeće:

- **Dubrovačka banka Dubrovnik, ispostava Slano**, radi za potrebe stanovnika općine Dubrovačko primorje i prisutne turiste,
- **Poštanski uredi s mjenjačnicom i drugim novčanim poslovanjem u Slanom, Dolima i Topolom**,
- **Turistički ured Turističke zajednice Slano**,
- **Zastupnici osiguravajućih društava, lutrije i športske kladionice Slano** i dr.

6. Trgovina i ugostiteljstvo

U ovoj skupini se nalaze **tvrtke** registrirane za obavljanje poslova trgovine na veliko i malo, za vanjsku i unutarnju trgovinu, trgovine - prodavaonice mješovite robe i specijalizirane trgovine - prodavaonice za prehrambene i neprehrambene proizvode, samoposluživanja, tržnica, robne kuće, benzinske postaje, skladišta i druge trgovačke tvrtke, kao i hoteli, kampovi, restoranti, gostionice, caffè barovi, bistroi, konobe, slastičarnice i drugi. Takvih je registrirano dvadesetak u općini Dubrovačko primorje, većinom u općinskom središtu Slano, ali i u nekoliko drugih naselja. U ovom slučaju najbitnije su one koje neposredno služe stanovništvu, turistima i tranzitnim putnicima. Neke od njih su:

- Hotelsko-turističko poduzeće - Hotel Osmine, Slano (Grgurići-Osmine), turistička djelatnost,
- Obiteljski hotel, Slano
- Auto kamp, Slano - Slađenovići,
- "Fokus", caffè bar, Slano
- "Relly", restoran, Slano,
- "Palandri" d.o.o., restoran "Pinocchio", Slano - Grgurići
- "Bacchus", restoran, Slano - Grgurići
- Konoba Doli, Arcimun Doli,
- "Doli", poduzeće za trgovinu, ugostiteljstvo i turizam Doli (Grgovići),
- "Dida trade" d.o.o., proizvodno, trgovinsko i ugostiteljsko poduzeće Slano -Banja, Market "Riva" Slano, prodavaonica prehrambenih proizvoda i bistro,
- "Slanka" export-import, poduzeće za trgovinu i prijevoz Slano, Grgurići -Slađenovići,
- "Boka" d.o.o., trgovačko poduzeće - veleprodaja prehrambenih proizvoda, Slano - Slađenovići
- "Libra" com. poduzeće za proizvodnju, trgovinu i turizam Trnova,
- "Topolo trade", poduzeće za ribarstvo, trgovinu, turizam, ugostiteljstvo i posredničke usluge Topolo,
- "Laurum trade", poduzeće za proizvodnju i trgovinu Topolo,
- "Z.B.", poduzeće za trgovinu, turizam, ugostiteljstvo i posredničke usluge Topolo,

7. Obrt i druge usluge

U ovoj skupini se nalaze klasične **obrtnečke uslužne tvrtke i radionice**, tvrtke koje pružaju razne usluge gospodarstvu, domaćinstvima, domicilnom stanovništvu i turistima, kao i drugim tranzitnim putnicima, kao što je popravak automobila, uredskih strojeva, televizora i radio aparata, strojeva za domaćinstvo, kemijske čistionice, fotokopiraonica, pekarnica, klaonica, razni servisi i usluge, kao informatički, financijski, knjigovodstveni i drugi, pa osobne usluge, kao što su brijač, frizer, postolar, krojač, stolar i brojni drugi. Tako na primjer djeluje:

- "Elektro-team", elektroinstalaterska radionica, servis električnih uređaja, Slano.

Prometne usluge se uglavnom odnose na prijevoz putnika autobusima i njihovim zaustavljanjem prvenstveno na autobusnoj postaji u Slanom i nekim drugim stajalištima, ali i za prijevoz tereta (na pr. teretni autoprijevoznici privatnici u naseljima Doli, Lisac i Visočani, te lokalne luke Slano, Janska i Doli, gdje se nalazi Brodarska i pomorska agencija, Doli).

Komunalne usluge na području općine Dubrovačko primorje samo djelomično pruža lokalna služba (Javno komunalno poduzeće Slano, vodoopskrba, čistoća, prijevoz djece u školu, 3 djelatnika), dok tu još djeluju tvrtke iz susjednih gradova koje se bave tom djelatnošću, prvenstveno iz Dubrovnika.

Građevinske usluge pružaju pojedine tvrtke ili pojedini obrtnici u izgradnji i održavanju stambenog fonda i drugih zgrada i sadržaja na području ove općine, njegovog sjedišta i drugih naselja, kao što su npr.

- "Stijena" d.o.o. za obradu kamena, klesarski radovi, **Visočani**, Donje Selo,
- "Žutopas", za poljoprivredu, građevinarstvo i trgovinu, **Smokovljani**,
- **Đuro Mišković i sinovi**, proizvodnja pijeska i kamena (umjetni kamen, mramor), klesarska radionica, nadgrobni spomenici, građevinarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, **Imotica**,
- "Tehno-gips" za građevinarstvo, proizvodnju i trgovinu **Imotica** - Kazerma.

8. Šport, rekreacija, zabava i odmor

U ovoj općini uglavnom djeluju **športske organizacije** (udruge) županijskog i lokalnog općinskog značenja, a neke imaju samo rekreacijsko značenje:

- **Športsko društvo "Croatia" Ošlje**,
- **Nogometni klub "Dubrovačko primorje" Smokovljani**,
- **Boćarski klub "Bistrina" Stupa**
- **Boćarsko društvo "Topolo" Topolo**.

Od ostalih športova još se razvijaju u **Slanom; jedrenje, tenis i boćanje**.

Još nedostaje športskih objekata (športske dvorane, športska igrališta, bazeni za plivanje, boćališta, tenis igrališta i drugo) u Slanom i ostalim naseljima koji su potrebni učenicima u osnovnim školama, ostalim stanovnicima za aktivni šport i rekreaciju, a turistima za rekreaciju i odmor, kako bi što sadržajnije ispunili svoje slobodno vrijeme.

1.1.2.12.

Značajke gospodarskih djelatnosti

Sve do druge polovice XX. stoljeća današnja općina Dubrovačko primorje bila je uglavnom izolirano i siromašno dubrovačko primorsko i kraško područje, mediteranskih klimatskih obilježja, u kojem su u krajoliku dominirali more i kamen, bez dovoljno plodnog zemljišta te izvorske, stajaće ili tekuće vode, područje već ogoljelo tijekom stoljetnog stočarskog iskorištavanja te zbog sječe i požara, bez drugih vrjednijih i obilnijih prirodnih resursa. To je bilo izrazito siromašno agrarno i ruralno područje s nedovoljnim i oskudnim, ali s očuvanim, izvornim prirodnim obilježjima i bogatstvima, a stanovništvo se uzdržavalo uglavnom korištenjem nekih pogodnosti područja (plodovi zemlje i mora), odnosno

razvojem poljodjelstva, stočarstva i ribarstva, vezivanjem za razvitak gospodarstva grada Dubrovnika, a kasnije u manjoj mjeri Stona i Neuma, ili je u velikom broju privremeno ili trajno iseljavalo iz ovog područja.

Povoljan geografski i tranzitni položaj općine Dubrovačko primorje i sve bolji uvjeti za dobro prometno povezivanje unutar županije i s drugim regijama i zemljama, izgradnjom suvremenih prometnica (Jadranska turistička cesta, nešto modernizirana cesta u zaleđu Metković - Dubrovnik, izgradnja cestovne prometnice prema poluotoku Pelješcu te dalje uspostavljene trajektne linije prema otocima Korčula, Lastovi i Mljet, izgradnja drugih lokalnih cesta unutar ovog područja i prema drugim okolnim područjima, kao i prema Hercegovini) utjecali su na otvaranje ovog prostora. Time počinje suvremeno korištenje nekih njegovih komparativnih vrijednosti, pogodnosti i prednosti. U prvom redu to se odnosilo na korištenje zaštićenog prirodnog područja, odnosno morskog akvatorija Malostonskog zaljeva i uvala Bistrina (površina unutar područja Općine iznosi 3.300 ha) za razvitak marikulture (uzgoj školjaka), dok su ostali otvoreni dijelovi Jadranskog mora pružali u manjoj mjeri i mogućnosti razvitka ribarstva. Počinje veća eksploatacija i prerada bogatih zaliha kvalitetnog arhitektonskog - ukasnog i tehničkog - građevinskog kamena. Otvaraju se neki drugi manji prerađivački pogoni. Ipak, najviše interesa i usmjerenosti bilo je prema odmoru i rekreaciji u ovom kraju, zbog prikladne obale i plaža, čistog i bistrog mora, odgovarajućeg podneblja, privlačnog i atraktivnog krajolika, zadovoljavajuće pristupačnosti za zainteresirane korisnike i prolaznike iz drugih krajeva, koji su bili i ostali temelj za razvitak najmlađe turističke djelatnosti u ovom kraju, kako na obali, tako djelomično i u zaleđu (seoski turizam i drugo). Turizam je zatim počeo utjecati na razvitak svih drugih uslužnih djelatnosti. To su sve bili pokretači gospodarskog života koji su osiguravali egzistenciju i opstanak stanovništvu u općini Dubrovačko primorje.

Značajniji razvojni pomaci zabilježeni su tek 80-tih godina prošlog stoljeća, kada počinju veća investicijska ulaganja u prehrambene, prerađbene i turističke objekte. Ti gospodarski kapaciteti postaju razvojni nukleusi i djelatnosti u kojima domicilno stanovništvo pronalazi svoju egzistenciju i razloge opstanka na području ove općine.

Gospodarsku okosnicu područja općine Dubrovačko primorje, uz niz manjih pogona privatnog sektora, prvenstveno zastupljenog u poljodjelstvu, marikulturi, turizmu i pružanju raznih usluga, činilo je nekoliko važnijih tvrtki društvenog sektora i to:

- Dalmacijabilje Dubrovnik - Saponija Osijek, kemijska i farmaceutska industrija, u uvali Bistrina i Malostonskom zaljevu razvijala je marikulturu, odnosno školjarstvo, ali još uvijek na maloj površini, a u uvali Doli imala je pogone za čišćenje, pakiranje i zamrzavanje dagnji, te destileriju za proizvodnju eteričnih ulja na temelju otkupa ljekovitog i aromatskog bilja. Od vremena Domovinskog rata ne radi (parkovi školjaka i riba znatno su oštećeni i dijelom uništeni, a pogoni za preradu školjaka su opljačkani i uništeni), dok tvrtka više ne djeluje u ovoj općini.
- Poduzeće "Jug" iz Dubrovnika imalo je u naselju Banići peradarsku farmu za proizvodnju konzumnih jaja s oko 85.000 nesilica u četiri objekta. Značajni je bio čimbenik u opskrbi jajima dubrovačkog lokalnog područja i solidan izvor prihoda za 20-tak obitelji. U ratu je sve potpuno uništeno (spaljeno), a tvrtka je otišla u stečaj.
- P.G.M. "Ragusa", Dubrovnik, kamenolom u Visočanima - moderan pogon za industrijsko vađenje arhitektonskog - ukasnog kamena za gradnju, proizvodnja betonskih proizvoda za građevinarstvo, proizvodnja gotove betonske smjese te pogon - kamenarska radionica za rezanje i oblikovanje arhitektonskog-ukasnog kamena u Smokovljanima. Prema raspoloživim podacima iz 1990. godine u tim pogonima je

dobiveno 1.300 m³ kamenih blokova, 200 m³ tomblona, 757 m³ lomljenog kamena, 44.610 m³ sirovih piljenih ploča, 21.614 m³ obrađenih ploča i 168 m³ frezanih profila. Pogoni kamenoloma i prerade kamena u ratu su opljačkani i uništeni. Kamenolom je obnovljen i opremljen najmodernijom opremom tako da danas proizvodi oko 2500 m³ blokova godišnje i čini okosnicu razvoja lokalne industrije i prerade arhitekotsko-građevnog kamena mjesta Visočani. Potrebno je dodatno investiranje u pogone prerade koji us tijekom rata uništeni i opljačkani. Razvojnim programima tvrtke RAGUSA intenzivno se radi na ispitivanju mogućnosti prerade jalovinskog materijala u sirovinu za proizvodnju kreča i fasadnih žbuka. Prvi rezultati ispitivanja su pozitivni.

- Poduzeće za ceste "Mironja" Dubrovnik, niskogradnja, kamenolom i pogon na lokaciji Mironja (Podimoč). Vršila se eksploatacija (vađenje) kamena i prerada (drobljenje) tehničkog - građevnog kamena, te proizvodnja asfaltne mase i betona. U 1990. godini je bilo proizvedeno 79.000 m³ tucanika i 44.500 tona asfaltne mase. Obnovljeni su i ponovno rade ovi devastirani i opljačkani pogoni tijekom Domovinskog rata.
- U najmlađoj gospodarskoj grani turizmu čitav turistički promet ostvaren je u okviru turističke ponude u naselju Slano, dok su se Doli tek pojavili sa svojom inicijalnom ponudom. U naselju Slano su djelovali hoteli "Admiral" i "Osmine", kao temeljni sadržaji i pokretači turističke djelatnosti u ovom kraju. Hotel "Admiral", bio je smješten u mjestu uz obalu, gdje je ranije bila tvornica za preradu ribe, izgrađena 1956. godine, koja je prethodno prestala djelovati, u Domovinskom ratu je toliko bio oštećen i potpuno opljačkan, a potresom još više razdrman, da se je morao potpuno porušiti i teren urediti i pripremiti za izgradnju novog hotela. Smješten u istoimenoj uvali, hotel "Osmine" je obnovljen i normalno uspješno posluje.
- Bilo je nekoliko privatnih sušionica mesa-pršuta, manji vinarski podrumi i mlinice za ulje u naseljima u općini Dubrovačko primorje, koji su također oštećeni ili porušeni.

Prema tome, najnovija ratna i potresna razaranja, ljudska stradanja i pljačka imovine, bili su ogromni na području općine Dubrovačko primorje. Uništeni su ili opljačkani gotovo svi gospodarski objekti, znatan dio obiteljskih kuća, elektro i tk infrastruktura, veći dio stočnog fonda, poljodjelske kulture, urod, parkovi školjaka i ribe, pčelinjaci, mehanizacija. Ako se k tome još pridoda da ne zadovoljava kakvoća i dinamika pretvorbe, privatizacije i prestrukturiranja društvenih poduzeća, ponajviše zbog nedostatka vlastitog investicijskog kapitala i pomanjkanja vanjskih ulagača, zaustavio se taj razvitak i vratila su novoosnovanu jedinicu lokalne samouprave općinu Dubrovačko primorje i njezino stanovništvo pred novi početak razvitka gospodarstva, bilo da obnavljaju postojeće, ako je to moguće, bilo, da osnivaju neke nove sadržaje i djelatnosti, na temelju prirodnih obilježja i brojnih lokalnih inicijativa.

Danas, u svim gospodarskim djelatnostima i u nekoliko desetaka tvrtki razmještenih po svim područjima unutar općine Dubrovačko primorje, zaposleno je stotinjak radnika, koji predstavljaju pokretače gospodarskog razvitka u ovom području.

Primarne djelatnosti

U prošlim stoljećima, na današnjem području općine Dubrovačko primorje, razvijalo se pretežno ekstenzivno **stočarstvo**, znatno manje **šumarstvo**, **poljodjelstvo** i **lovstvo**, a uz obalu nešto **ribarstvo**, a tek u novije vrijeme **nešto jače** i **marikultura**. Isticao se privatni i zadružni oblik vlasništva i organizacije rada. Posljedice su vidljive u prostoru kroz bitno smanjenje površina pod šumom i prevladavajuće rasprostiranje oskudnih pašnjaka i kamenjarskih goleti, s malim raštrkanim površinama plodnog zemljišta, pa s tim u svezi u

malim raspršenim zaselcima bila je uvijek prisutna rijetka naseljenost, koja se postepeno razvila u proces depopulacije.

Ograničene površine plodnog zemljišta u manjim uvalama i docima, usitnjeni posjedi, bezvodica i nemogućnost navodnjavanja te slaba mogućnost učinkovite primjene suvremene tehnologije u obradi tla i ubiranju plodova, ograničavali su razvitak **poljodjelstva**, i to onog pretežito ekstenzivnog tipa bez naglašenije specijalizacije u proizvodnji. Više se razvijalo **vinogradarstvo i maslinarstvo**, a manje voćarstvo, povrtlarstvo i ratarstvo, pretežno za vlastite potrebe, a manje za stvaranje tržišnih viškova. Dopunsko i sezonsko zanimanje je bilo **skupljanje ljekovitog i aromatskog bilja**, kojeg je bilo obilje u prirodi te **pčelarstvo**. Prostrane, a oskudne pašnjačke površine bile su, više ranije nego danas, korištene za razvitak **stočarstvo** (koza, ovca, proizvodnja mlijeka i sira).

Čisto more u zaštićenom području Malostonskog zaljeva i uvale Bistrina, s odgovarajućim veoma povoljnim prirodnim osobinama, zbog obilja živih morskih organizama, bilo je temelj razvitku **marikulture**: intenzivni uzgoj i proizvodnja školjaka - prvenstveno kamenice i dagnje, ali i kvalitetne ribe. Do sada se koristio tek mali dio te morske površine, pa je stoga i proizvodnja znatno manja nego su njezine mogućnosti. Veći dio te proizvodnje ide na tržište u ne prerađenom stanju, a samo manji dio u obliku poluproizvoda. Ranije je u većoj mjeri bilo još zastupano i **ribarstvo** s ribarenjem na otvorenom moru, ali je s vremenom izgubilo na značenju.

Razvitak **šumarstva** je bio vezan za lokalne potrebe (drvena građa za kuće, drvo za ogrjev, lišće za ishranu koza i drugo), dok je **lovstvo** više bilo sanitarnog karaktera i zabava nego neka gospodarska djelatnost. **Vodno gospodarstvo** u ovom bezvodnom kraju praktički nije uopće zastupano.

Otvaranje prema drugim krajevima, orijentacija prema tržištu, određeno vrijeme zabrane uzgoja koza zbog devastacije krajolika i bitno smanjenje broja stoke, nedostatak šume za eksploataciju drva, iseljavanje i depopulacija stanovništva, kao i razvitak procesa deagrarizacije, doveli su do toga da primarne djelatnosti više nisu predstavljale glavni interes lokalnog stanovništva. Te djelatnosti nisu više mogle osigurati trajnu i kvalitetnu egzistenciju stanovništvu na području općine Dubrovačko primorje, već su ostale uglavnom samo kao dopunsko zanimanje za osobne potrebe ili dopunski izvor prihoda pojedincima i nekim obiteljima lokalnog stanovništva. Tek nakon nedavnih ratnih stradanja, rušenja raznih gospodarskih objekata i zatvaranja pojedinih pogona, dio, pretežno starijeg stanovništva, ponovno se vratio poljodjelstvu, kao izvoru svoje stalne egzistencije, ali još uvijek na ekstenzivan način.

Sekundarne djelatnosti

Industrija, rudarstvo, građevinarstvo i proizvodni obrt čine skupinu sekundarnih djelatnosti. Dakle, to je razvijenija i suvremenija prerada proizvoda dobivenih iz primarnih djelatnosti, posebno onih prehrambenih, zatim proizvodnja nekih drugih proizvoda temeljenih na prirodnom bogatstvu ili pružanje nekih usluga na industrijski način (gradnja cesta, lučkih pristaništa, većih stambenih zgrada, industrijskih pogona, turističkih objekata i sl.).

Na području općine Dubrovačko primorje nikada nisu bile zastupljene ili jače razvijene sekundarne djelatnosti. Povremeno su se javljali ili sada djeluju neki mali preradbeni

pogoni vezani za obradu kamena, koji više pripadaju u proizvodni obrt nego u industriju. Pogoni za preradu sirovina iz poljodjelskih proizvoda, kao na primjer po koja sušionica pršuta, manji vinarski podrum i mlinica za maslinovo ulje, uzgoj i prodaja školjki i ribe, djeluju isključivo u obiteljskom krugu.

U djelomično obnovljenom kamenolomu Mironja (Podimoč) PZC "Mironja" Dubrovnik, eksploatira se i prerađuje tehnički kamen za potrebe u građevinarstvu. Zalihe kvalitetnog arhitektonsko-građevinskog kamena u kamenolomima Visočani i Mironja II, i kamenarska tradicija u ovom kraju pružaju mogućnost njegove eksploatacije za potrebe u građevinarstvu, restauraciji povijesnih spomenika i građevina, ali i za druge svrhe, dok ekološki problem u krajoliku treba rješavati na odgovarajući i zadovoljavajući način.

Građevinske radove u općini Dubrovačko primorje obavljaju tvrtke ili građevinski obrtnici iz drugih područja, ali i nekoliko registriranih u ovoj općini, pa se više mogu smatrati uslugama nego nekom većom proizvodnjom.

Tercijarne djelatnosti

Već su se u prošlosti na ovom dijelu Dubrovačkog primorja počele razvijati pojedinačne tercijarne djelatnosti (**promet, trgovina, ugostiteljstvo, turizam, uslužni obrt i druge osobne usluge, komunalne i stambene usluge, financijski poslovi i druge poslovne usluge** i sl.), jer se je postepeno za njima, ne samo javljao interes, nego su vrijednosti ovog prostora bile takve da je on pružao potrebne uvjete za njihov razvitak.

Turizam

U najnovije vrijeme ugodan krajolik, obala, more, klima, vegetacija, otvaranje prema drugim širim područjima izgradnjom novih prometnica, podizanje stambeno - komunalnog standarda izgradnjom odgovarajuće infrastrukturu (vodovod, elektro-dalekovodi i transformatorske stanice i sl.) i drugi čimbenici utjecali su na početak jačeg razvitka **turizma** u općini Dubrovačko primorje i sve veću orijentaciju njegovog stanovništva prema toj djelatnosti. Prema tome, gospodarski preporod u ovom kraju počinje tek koncem 70-tih i početkom 80-tih godina prošlog stoljeća, zahvaljujući prvenstveno razvitku turizma, kada se u priobalnim naseljima, počinju graditi novi stambeni objekti za suvremeni način stanovanja, kuće i stanovi za odmor i rekreaciju, manji autokampovi, odmarališta te naposljetku hoteli, razni ugostiteljski sadržaji i popratni objekti, ali i uređivati plaže i druga obala prikladna za kupanje, parkovi, šetališta, športski objekti i drugi sadržaji potrebni za odmor i rekreaciju.

Tako su pred početak velikih promjena u našoj zemlji, ali i u ovom užem i širem kraju (osamostaljenje Republike Hrvatske, Domovinski rat, procesi tranzicije, pretvorbe i privatizacije, ponovno uspostavljanje lokalne samouprave i drugo), na području današnje općine Dubrovačko primorje bila evidentirana i priznata samo dva turistička mjesta, Slano u punom procvatu i Doli sa svojim početnim smještajnim kapacitetima u privatnom smještaju. Tako je ovo područje 1989. godine raspolagalo u hotelskim kapacitetima s 453 sobe i 914 kreveta, odnosno 1990. godine s 1.084 kreveta, dok je u komplementarnim objektima (privatni smještaj, auto kampovi, odmarališta) bilo 1.437 soba s 3.023 kreveta, odnosno godinu dana kasnije 4.351 kreveta. Ovo područje posjetilo je 1989. godine 27.410 posjetitelja, koji su ostvarili 241.751 noćenja (od toga u hotelima 11.129 posjetitelja i 100.752 noćenja), dok je turistički promet 1990. godine ostvaren s ukupno 21.432 turista (7.676 domaćih i 13.756 stranih) i 177.825 noćenja (57.696 domaćih i 120.129 stranih), od čega je u hotelima bilo 11.188 turista, koji su ostvarili 107.226 noćenja, a u svim ostalim

komplementarnim sadržajima 10.244 turista s ostvarenih 66.549 noćenja. Među stranim turistima najbrojniji su bili iz Njemačke i Italije, a zatim iz Čehoslovačke, Velike Britanije, Austrije, Francuske, Nizozemske i drugih država.

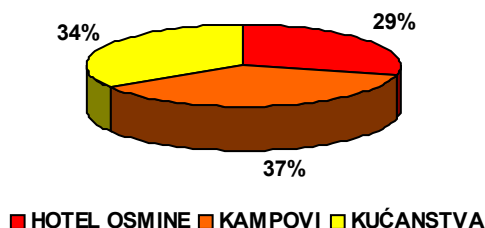
Odmah po osamostaljenju Republike Hrvatske, već 1991. godine u ovom području je ostvareno samo oko 10% turističkog prometa prethodnih godina. Slijedi burno ratno razdoblje (1992. - 1996. godine), tijekom kojeg je u ovom kraju zamro svaki turistički promet, zbog ratnih operacija, okupacije, pljačke i razaranja, te progona stanovništva. Odmah poslije oslobođenja Dubrovačkog primorja, jedno vrijeme, u hotelu "Osmine" bili su smješteni prognanici iz pojedinih naselja u ovom kraju.

Stabilizacija političkih, društvenih i gospodarskih prilika u ovom dijelu Europe, pa tako i u Hrvatskoj i ovom kraju, utjecali su da je porastao interes u Europi i na drugim kontinentima za turističkom posjetom Hrvatskoj, a posebno grada Dubrovnika, što se odrazilo i na porastu turističkog prometa u općini Dubrovačko primorje. Da bi se to moglo ostvariti obnovljeni su različiti turistički sadržaji na području općine Dubrovačko primorje, odnosno u naselju Slano. Tako su 1997. godine ponovno počeli stizati turisti, kada je ostvaren turistički promet od ukupno 1.483 turista (417 domaćih i 1.046 stranih, najviše iz Češke, Slovenije, Italije i Njemačke) i 8.923 noćenja (2.204 domaćih i 6.719 stranih). Više od 75% tog turističkog prometa ostvareno je u osnovnim smještajnim kapacitetima, odnosno u obnovljenom hotelu "Osmine", hotelsko-turističkog poduzeća Slano (Grgurići-Osmine), koji je raspolagao s 336 kreveta, dok su svi ostali komplementarni objekti imali svega 98 kreveta, koji su prihvatili 300 gostiju i ostvarili 2.297 noćenja. Slijedi stalni rast turističke ponude i turističkog prometa u općini Dubrovačko primorje.

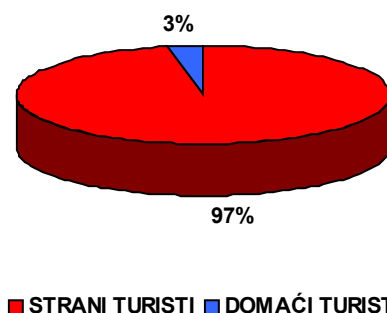
Na području općine Dubrovačko primorje u 2003. godini sveukupno su utvrđeni sljedeći smještajni turistički kapaciteti: 423 sobe, 48 apartmana i 1.173 kreveta. Oni su se nalazili u sljedećim vrstama objekata: 168 soba i 336 kreveta u hotelu "Osmine", 115 soba, 48 apartmana i 397 kreveta u sobama kućanstava, apartmanima i kućama za odmor (Slano) te 140 soba s 440 kreveta u kampovima (Slano-Slađenovići). Ovi registrirani smještajni turistički kapaciteti bili su na području općine Dubrovačko primorje većinom razmješteni u turističkom mjestu Slano, a svega 25 soba i 75 kreveta u kampu u novom priznatom turističkom mjestu Banići.

Tako je u općini Dubrovačko primorje 2003. godini prihvaćeno ukupno 9.326 turista-gostiju, koji su ostvarili 72.571 noćenje, što je manje od polovice ostvarenog turističkog prometa u odnosu na godine prije Domovinskog rata, odnosno približno isto kao 2002. godine. Taj promet je ostvarilo samo 375 domaćih turista sa svega 2.221 noćenjem te 8.951 stranih turista sa 70.350 noćenja u svim vrstama objekata i turističkog smještaja. Ipak najviše posjeta i noćenja ostvareno je u hotelskom smještaju u Slanom (5.557 turista i 49.099 noćenja, dakle oko 2/3 od cjelokupnog turističkog prometa u općini), a zatim u sobama kućanstava, apartmanima, kućama za odmor, te relativno malo u kampovima.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI 2003.

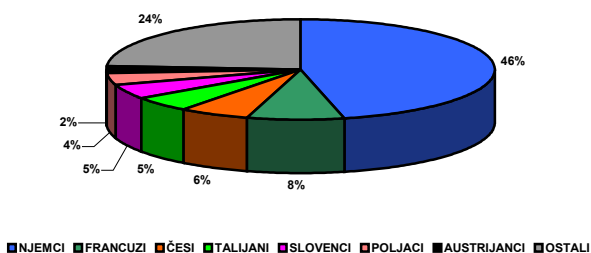

NOĆENJA TURISTA 2003.

Osim porasta turističke ponude i turističkog prometa u općini Dubrovačko primorje u 2003. godini nije došlo do bitne promjene strukture gostiju. I dalje najbrojniji su turisti-gosti bili iz Njemačke (2.971 turist i 32.638 noćenja). Još je nešto više turista-gostiju bilo iz Francuske (836), Italije (656), Češke (593), Poljske (494), Slovenije (488), Austrije (203), Mađarske (182) i iz svih ostalih zemalja (2.528). Isto tako nešto više noćenja su još ostvarili turisti-gosti iz Francuske (5.598), Češke (4.191), Italije (3.569), Slovenije (3.343), Poljske (2.674), Austrije (1.559) i iz svih drugih zemalja (16.778). U općini Dubrovačko primorje su najduže u prosjeku boravili turisti-gosti iz Njemačke (11 dana), Slovačke (8,65 dana), Nizozemske (7,71 dana), Austrije (7,68 dana), Češke (7,08 dana) itd.

NOĆENJE STRANIH GOSTIJU 2003.

Dakle, može se pretpostaviti da je ovo turističko odredište postalo zanimljivo za određeni broj turista - gostiju i da se povećanjem turističke ponude i podizanjem njegove kvalitete, kao i drugih turističkih sadržaja, može očekivati daljnji rast turističkog prometa (broj turista, noćenja i ostvarenog financijskog efekta). To je realno očekivati ako se u turističku ponudu uključe i drugi već postojeći objekti (postojeće sobe u kućanstvima i apartmani, ali i kuće/stanovi za odmor - samo njih ima 111 prema popisu iz 2001. godine), koji su se i do sada dijelom koristili, ali nisu svi bili evidentirani kao turistički smještajni kapaciteti. Zato se

može zaključiti da tek predstoji u općini Dubrovačko primorje “zlatno doba” razvitka turizma.

Ponuda ugostiteljskih sadržaja u naseljima općine Dubrovačko primorje nije naročito velika. Osim sadržaja i usluga koje nude hoteli, a manjim dijelom i kućanstva i kampovi, u okviru svoje ponude, ima još nekoliko restorana, caffè barova, bistrea, gostionica, konoba i drugih uglavnom u turističkom središtu Slano - u središte naselja i njegovim dijelovima Banja, Grgurići i Slađenovići te još u naseljima Banići, Doli, Topolo i drugim naseljima. Nije dovoljan broj i raznovrsnost postojećih ugostiteljskih sadržaja, jer će biti sve više potreba i zahtjeva za daljnjim povećanjem i poboljšanjem njihove ponude. To se posebno odnosi na restoracije, gostionice, konobe, mliječne i dijetalne restoracije, slastičarnice, noćne i disco klubove i drugo. U kompleks turističke ponude ulaze još neke tercijarne djelatnosti, kao promet, trgovina, obrtničke, komunalne, financijske i druge usluge, koje su potrebne ne samo stalnom i povremenom stanovništvu, nego osobno turistima, ali i tvrtkama koje se bave turističkom djelatnošću. Tu se ne smije zanemariti ni razvitak nekih kvartarnih djelatnosti (na pr. policija, kulturni sadržaji i priredbe, športski objekti i športske priredbe i drugo). Njihovo djelovanje na ovom području je tek u početnoj fazi i zato treba posvetiti dužnu pažnju njihovom razvitku. Brigu društva o unapređenju turizma i obogaćivanju turističke ponude u općini Dubrovačko primorje vodi Turistička zajednica Općine u Slanom.

1.1.2.13. Značajke prometnih sustava

Cestovni promet

Dubrovačko primorje je tranzitno prometno područje, križište cestovnih pravaca i prometnica (prema gradu Dubrovniku, prema poluotoku Pelješcu i otocima Korčuli, Lastovu i Mljetu, prema drugim dijelovima Hrvatske, te prema Bosni i Hercegovini). To je dio **hrvatskog jadranskog prometnog pravca**, bilo kao dio unutarnjeg kanalskog pomorskog puta uzduž istočne hrvatske jadranske obale, bilo zbog stare napoleonove - francuske ceste - puta u zaleđu, priobalne Jadranske turističke ceste i buduće Jadranske autoceste (ili brze ceste), odnosno zračnih koridora, te telekomunikacijskih veza.

Cestovnu kralježnicu čini **Jadranska turistička cesta (JTC)**, kao državna magistralna cesta broj D8 (E65), na koju se vežu duž pelješca položena državna magistralna cesta br. D414 (s nastavcima na otocima Korčuli, Lastovu i Mljetu), zatim 4 županijske ceste i to; br. Ž6228 sa spojnim cestovnim odvojcima br. Ž6227 i Ž6229 prema neumskom hercegovačkom zaleđu i Donjoneeretvanskom kraju, odnosno br. Ž6232 iz Slanoga prema Popovom polju, te 12 lokalnih cesta koje međusobno povezuju naselja u Dubrovačkom primorju.

Tim cestovnim prometnicama općinsko središte Slano je udaljeno od gradskog i županijskog središta Dubrovnika 37 km, od susjednog općinskog središta Ston 22 km, te od nešto udaljenijih gradskih i općinskih središta Ploča 67 km, Metkovića 57 km, Opuzena 53 km, Orebića 84 km, te 60 km od Cavtata i aerodroma Dubrovnik kod Čilipa u Konavlima, dok je od najbližih općinskih središta Ravno i Neum u susjednoj državi Bosni i Hercegovini udaljeno cestom 17 km, odnosno 33 km. Sva samostalna naselja u općini Dubrovačko primorje nalaze se cestovno udaljeni od svog općinskog središta manje od 30 km.

Tablica 3. – POPIS JAVNIH CESTA SA DUŽINOM TRASA NA PODRUČJU OPĆINE²

Državne ceste:		26,5 km
D8	GP Zaton Doli (gr. R. BiH) - gr. općine Ston (most na Bistrini), te gr. općine Ston (Zaton Doli) - gr. Grada Dubrovnika	26,5 km
Županijske ceste:		39,1 km
Ž6227	Most Bistrina (D8) - Sv. Nikola (Ž6228)	4,4 km
Ž6228	Gr. R. BiH - Rudine - Slano - gr. Grada Dubrovnika	29,8 km
Ž6229	Ž6228 - Ošlje	1,7 km
Ž6232	Slano (Ž6228) - gr. R. BiH	3,2 km
Lokalne ceste:		37,8 km
L69032	Imotica - Topolo - Ž6228	5,0 km
L69033	Ž6228 - Stupa	1,0 km
L69040	Smokovljani - Ž6228	1,2 km
L69041	Visočani - Ž6228	2,2 km
L69042	gr. R. BiH - Trnovica - Čepikuće - L69043	4,9 km
L69043	Ž6228 - Lisac - Mravinca (Ž6228)	9,0 km
L69044	Rudine (Ž6228) - D8	4,3 km
L69045	D8 - uvala Doli	1,7 km
L69066	Gr. Općine Ston - Đonta Doli (D8)	2,0 km
L69067	Majkovi (Ž6228) - Grbljava - D8	4,4 km
L69068	Trnova - Ž6228	0,8 km
L69069	Stupa (L69033) - Ošlje (Ž6229)	1,3 km

Zračni promet

Na području općine Dubrovačko primorje ne postoji ni jedan prometni objekt iz oblasti zračnog prometa. Ipak možemo reći da je ovo područje dobro povezano s ostalim dijelovima Hrvatske i širim okruženjem zračnim vezama koje kreću sa zračne luke Dubrovnik u Čilipima koja je udaljena 62 km od Slanoga kao sjedišta općine Dubrovačko primorje. Rubnim dijelom zračnog prostora iznad područja općine Dubrovačko primorje prolazi zračni put za međunarodni i domaći promet.³

Pomorski promet

Prema "Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije" na području Općine Dubrovačko primorje postoje tri luke lokalnog značaja i to luke Slano, Janska i Doli.

Luka Slano ima operativnu obalu ukupne dužine 202 metra, od čega je na 105 metara operativne obale gaz 3,6 m dok je na 50 metara operativne obale gaz 1,5 metara. Ostali dio operativne obale u dužini od 47 metara u Slanome otpada na muo lučice Hotela "Admiral" koji sa vanjske strane ima gaz od 2,5 m, a sa nutarnje 2,3 m. Iz luke Slano ne postoji ni jedna redovna brodska linija, već se njena operativna obala koristi za privez jahti, kočarica i svih drugih plovila koja se mogu naći u ovom akvatoriju s naglaskom na njenu veliku sigurnost i zaštićenost od svih vjetrova. Iz ove luke se ujedno može ostvarivati i

² Odluka o razvrstaju državnih cesta, županijskih cesta i lokalnih cesta (Narodne novine, br. 79/99, 111/00, 98/01, 143/02 i 153/02)

³ Rutne karte putova (Lower i Upper), Hrvatska kontrola zračne plovidbe, d.o.o., Zagreb, ožujak 2005.

najkraća veza prema mjestu Šipanska Luka na otoku Šipanu, ali za sada ne postoje veće potrebe za tim, obzirom da je otok Šipan kao i ostali Elafitski otoci vezan sa Dubrovnikom kao središtem Županije, stalnom brodskom vezom više puta dnevno, što apsolutno zadovoljava potrebe stanovništva Elafitskih otoka.

Luka Janska u istoimenoj uvali ima operativnu obalu dužine 35 metara na kojoj je gaz 3,6 m. Luka Janska služi kao izletnička luka u koju za vrijeme sezone dolaze mnogi manji turistički brodovi na cjelodnevne izlete, takozvane "fish – piknike".

Luku u uvali Doli koristi lokalno stanovništvo za privez svojih plovila.

Na području akvatorija Općine Dubrovačko Primorje postoje slijedeća obalna svjetla i svjetionici:

- Rt Pelegrina
- Doli
- Donji rt
- Slano

Kapacitet postojećih priveza za potrebe lokalnog stanovništva na području Općine Dubrovačko primorje u potpunosti zadovoljavaju potrebe lokalnog stanovništva, s tim što je potrebno riješiti pitanje organizacije vezivanja plovila posjetilaca, obzirom na probleme koji nastaju zbog vezivanja ribarskih plovila uz postojeću operativnu obalu, što stvara probleme i što bi trebalo riješiti preko sustava naplate korištenja priveza na operativnoj obali.

Pošta

Na području općine Dubrovačko primorje posluju tri poštanska ureda koji su ujedno prijemni i dostavni, te tako pokrivaju cijelo područje općine. To su slijedeći poštanskih uredi:

- 20232 Slano,
- 20231 Doli i
- 20205 Topolo.

Telekomunikacije

Fiksna telefonija⁴

Telekomunikacijski sustav veza sastoji se od magistralnih, spojnih i mrežnih kabela. Magistralni svjetlovodni kabeli na području općine položeni su u dva osnovna pravca. Jedan je položen duž obale od Dubrovnika prema Pelješcu, a drugi od odnosno ogranak prvoga odvaja se od njega kod Doli, te nastavlja zaleđem preko Lisca i Čepikuća prema Ravnom u Bosni i Hercegovini. Spojni svjetlovodni kabel povezuje UPS Slano sa magistralnim svjetlovodnim kabelom. Mrežni kabeli pokrivaju područja mjesnih mreža naselja Slano, Lisac, Doli i Topolo, te područje koje spaja RSM Ratac. Udaljena naselja kao što su Trnovica, Štedrica, Točionik i dr. povezana su samonosivim kabelima.

⁴ HT – Hrvatske telekomunikacije d.d., Regija2-JUG, Sektor za regionalnu mrežu, ANDD-ST-868/1-05, Split, 25. ožujka 2005.

Na području općine instalirana su četiri UPS-a (Slano, Doli, Topolo i Lisac), te po jedan RSM (Ratac) i FMUX (Bistrina) koji su vezani na matičnu AXE centralu u Dubrovniku.

Mobilna telefonija⁵

Na području općine, od mobilne telefonije HT ima dvije bazne stanice i to jednu u blizini Slanoga (Osmine), a drugu iznad uvale Bistrina.

TV i radio

Za potrebe prenošenja televizijskog i radijskog signala na području općine *Odašiljači i veze d.o.o.* imaju izgrađenih ukupno 9 pretvaračkih lokacija od čega 5 samostalnih objekata i 4 pretvarača instalirana na privatnim građevinama.⁶

Tablica 4. – TV PRETVARAČI

naziv lokacija	zemljopisne odrednice	nadmorska visina (m n/m)	visina stupa (m)	napomena
Veleč	E17 43 44 N42 52 58	335	20	samostalni objekt
Smokovljani	E17 46 54 N42 52 11	200	7	privatna kuća (useljenje)
Lisac	E17 49 07 N42 51 00	280	8	privatna kuća (useljenje)
Točionik	E17 49 11 N42 52 06	240	12	samostalni objekt
Čepikuće	E17 50 23 N42 51 36	280	8	privatna kuća (useljenje)
Trnovica	E17 50 38 N42 53 16	320	8	privatna kuća (useljenje)
Kručica	E17 51 20 N42 47 16	40	12	samostalni objekt
Slano	E17 52 18 N42 47 00	180	19	samostalni objekt
Majkovi	E17 55 10 N42 45 30	381	19	samostalni objekt

1.1.2.14.

Značajke infrastrukturnih i komunalnih sustava

Elektroenergetika

Područje općine Dubrovačko primorje snabdijeva se električnom energijom preko trafostanice "Slano" 35(20) kV putem 10 kV dalekovoda. Ova trafostanica je spojena na državni elektroenergetski sustav 35(20) kV dalekovodima sa trafostanicama "Ston" 110/35(20) i "Mokošica" 35/20 kV. Područjem Općine prolazi 110 kV dalekovod i to na potezu od TS "Neum", do TS "Ston" i od TS "Ston" do TS "Plat".

Vodoopskrba

Opskrba vodom u općini Dubrovačko primorje djelomično zadovoljava samo na području naselja Slano. Za sela Dubrovačkog primorja od Imotice na zapadu do Trnovice, Čepikuća i Mravince na istoku dosada su obavljani radovi jedino na glavnom vodoopskrbnom cjevovodu ovog dijela općine.

Sa ovog vodoopskrbnog sustava "Slano" opskrbljuje se vodom naselje Slano sa okolnim naseljima do Banića. Sustav se temelji na crpljenju podzemne vode na kaptaži "Nereze". Bunari su djelomično zatrpani bujičnim materijalom, a povremeno se javlja zaslanjivanje vode. Zbog toga je sadašnji kapacitet izvorišta smanjen i procjenjuje se na 10 l/s. Kod zahvata je izgrađena crpna postaja kapaciteta 30 l/s preko koje se puni za opskrbu Slanoga vodospremnik "Osmine", sa kotom dna na 58,0 m.n.m., zapremine 400 ml. Uz ovaj vodospremnik je izgrađena crpna postaja za tlačenje vode u vodospremnik visoke

⁵ Isto

⁶ Odašiljači i veze d.o.o., Ur.broj: 1656 ŠD/TV, Zagreb, 05. travnja 2005.

zone u Osminama sa koje se gravitacijskim cjevovodom opskrbljuju Slađenovići, Kručica i Banići. Dio naselja na istočnoj strani uvala Slano opskrbljuje se u zimskom razdoblju sa izvora Usječnik.

Vodoopskrbni sustav "Neum - Dubrovačko primorje" se veže na regionalni vodovod priobalnog područja Bosne i Hercegovine (Neumski vodovod). Do sada je izgrađen dio glavnog cjevovoda od spoja na Neumski vodovod (vodospremnik Moševići) do Visočana.

Odvodnja otpadnih voda⁷

Na području Općine, samo naselje Slano ima i to djelomično izgrađen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Svojom lošom funkcionalnošću ugrožava osjetljivu uvalu u kojoj su smještene sva gravitirajuća naselja kanalizacijskog sustava.

Osim hotelskih građevina, kanalizacija ostalih objekata stalnih stanovnika i vikendica evakuirana je u podzemlje ili najkraćim putem prema moru, te ispuštana kratkim ispustima u priobalno more, bez ikakvog prethodnog pročišćavanja.

U vrijeme izgradnje hotela "Osmine" potencirana je i izgradnja kanalizacije. Takvim promišljanjem, odnosno samom izvedbom, štice uvala u neposrednoj blizini hotela, korištena za kupanje i rekreaciju. Izgrađena je razdjelna kanalizacija, s time da su fekalne otpadne vode transportirane kanalizacijskim cjevovodom \varnothing 600 mm (većeg promjera zbog vjerojatno, minimalnog uzdužnog pada cjevovoda) kroz tunel od hotela, pa sve do ispusta u more, smještenog na vanjskoj strani poluotoka Osmine. Da bi ovo bilo omogućeno (gravitacijsko tečenje u što kraćem odvodu do ispusta) izgrađen je hidrotehnički tunel duljine 360 m, u čijem dnu je ugrađen cjevovod \varnothing 700 mm.

Tunel je prohodan, osvjetljen (rasvjeta izvan funkcije - oštećena) i služi održavanju završne građevine prije ispuštanja u more. U odvodni sustav hotela "Osmine" nije ugrađena nikakva hidromehanička oprema, tako da do lokacije uređaja za pročišćavanje otpadnih voda "Slano" nije dovedena električna energija i pitka voda.

Mehaničko pročišćavanje otpadnih voda prije ispusta u more (Koločepski kanal), sastojao se od taložnice izgrađene ispred južnog portala tunela u skućenom prostoru na strmim obroncima prema moru. Taložnica je imala ulogu sprječavanja evakuacije samo najkrupnijih plivajućih i tonućih otpadaka u kanalizaciji, te doziranja u cjevovod ispusta. Uz to je bila predviđena i dezinfekcija otpadne vode prije ispuštanja. Građevina je imala preljev viška voda kratkim ispustom u more cijevi \varnothing 700 mm. Taložnica je imala i temeljni ispust koji je korišten nakon završetka sezone.

Postojeći ispust fekalnih i malog dijela oborinskih voda je izvan funkcije. Razlog tomu je loš način izgradnje, što je dovelo do znatnog oštećenja uslijed olujnog udara mora, dok je dio oštećenja nastao tijekom ratnih operacija u Domovinskom ratu. Hidrotehnički tunel je također oštećen, naročito rasvjeta, glede njegovog korištenja tijekom Domovinskog rata.

U središnjem dijelu obale u naselju Slano, izgrađen je sustav za prikupljanje otpadnih voda hotela "Admiral", crpne stanice C.S. "Slano 1" i C.S. "Slano 2", te vrlo dugački tlačni cjevovod (gotovo 2000 m) koji je uz to, prema mogućim količinama fekalnih otpadnih voda,

⁷ Projekt zaštite od onečišćenja na priobalnom području, analiza izvodljivosti (prva grupa podprojekta) Hidroprojekt-ing, Zagreb, 2003.

velikog poprečnog presjeka (\varnothing 300 mm). Na ovaj se cjevovod, iz tehničkih razloga, nije moguće spojiti nigdje na trasi, tako da pojedini dijelovi naselja u uvali ne mogu riješiti problem evakuacije otpadnih voda.

Hotel "Admiral" je tijekom rata potpuno uništen, pa se izgradnjom novog izdanja hotela pojavila potreba i za rekonstrukcijom također problematičnih crpkih stanica C.S. "Slano 1" i C.S. "Slano 2". Tako je C.S. "Slano 2" potpuno obnovljena, dok bi C.S. "Slano 1" trebala također biti obnovljena u sklopu izgradnje hotela.

Unatoč temeljitoj rekonstrukciji u građevinskom smislu, te promjeni opreme (crpke, elektroinstalacije, monterski radovi), tlačni cjevovod propušta vodu u priobalje, uglavnom na mjestima izvedbe tzv. "muljnih ispusta". Stoga je potreban temeljit pregled i sanacija stanja tlačnog cjevovoda kako bi isti mogao biti uključen u odvodni sustav.

Tlačni cjevovod od C.S. "Slano 2" iz Slanog je priključen na odvodni sustav hotela "Osmine". Naselja Slano, Grgurići i Banje, koji gravitiraju na kanalizacijski sustav područja naselja Slano u istoimenoj uvali, nemaju sekundarnu kanalizaciju niti priključke na postojeći način evakuacije otpadnih voda hotela, osim svega nekoliko kuća u naselju Slano uz C.S. "Slano 1" i dijela obalnog cjevovoda \varnothing 250 mm (duljine cca 500 m) na sjevernoj strani uvale s priključkom na C.S. "Slano 2". Naselje Grgurići ima izgrađenih cca 200 m kanalizacije (obalni gravitacijski cjevovod), koja tek treba biti uklopljena u zajednički odvodni sustav, pa je za sada neupotrebljiva.

Groblja

Na području općine Dubrovačko primorje mjesna groblja ima 19 naselja, s time da su na području naselja Majkovi smještene 3 groblja, pa ukupno ima 21 groblje. Postojeći lokaliteti groblja uglavnom zadovoljavaju kapacitete ili imaju mogućnost proširenja terena.

Tablica 5. – POPIS MJESNIH GROBLJA

R.BR.	NAZIV-LOKALITET	NASELJE	R.BR.	NAZIV-LOKALITET	NASELJE
1.	Sv. Magdalena	Banići	11.	Sv. Mihovil	Podgora
2.	Sv. Martin	Čepikuće	12.	Sv. Ana	Podimoč
3.	Velika Gospa	Doli	13.	Gospa od Karmena	Slano
4.	Sv. Ana	Imotica	14.	Sv. Vid	Smokovljani
5.	Gospa od Rozarija	Lisac	15.	Sv. Trojstvo	Štedrica
6.	Sv. Trojstvo	Majkovi	16.	Sv. Kuzma i Damjan	Točionik
7.	Sv. Stjepan	Majkovi	17.	Mala Gospa	Topolo
8.	Sv. Petar	Majkovi	18.	Sv. Ivan	Trnova
9.	Mala Gospa	Mravinca	19.	Sv. Nikola	Trnovica
10.	Sv. Petar	Ošlje	20.	Sv. Ivan	Visočani
			21.	Svi Sveti	Kručica

Postupanje s otpadom

Sa područja općine Dubrovačko primorje komunalni otpad se odvozi i odlaže na odlagalište komunalnog otpada Grabovica koje se nalazi na području Grada Dubrovnika.

1.1.2.15.**Značajke vrlo vrijednih dijelova prirodne baštine**

U Dubrovačkom primorju su prisutni slijedeći dijelovi prirode koji su značajni po svojoj vrijednosti, te su stoga neki zaštićeni, a neki predloženi za zaštitu temeljem Zakona o prirodi. To su slijedeća područja:

- akvatorij Malostonskog zaljeva (Zaštićen temeljem Zakona o zaštiti prirode)
- lokve kod Majkova (Predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode) i
- površine obrasle samoniklim oleandrom južno od Slanog (Predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode).

Akvatorij Malostonskog zaljeva

Krajnji sjeverozapadni dio akvatorija Malostonskog zaljeva sa uvalom Bistrina nalazi se na području općine Dubrovačko primorje, dok drugi dijelovi zalaze na područje susjednih općina Ston, Janjina i Slivno. Zbog zemljopisnog položaja, specifičnih ekoloških značajki, bogatstva prirodne populacije različitih vrsta organizama, te stoljetnom tradicijom uzgoja kamenica, s ekološkog i gospodarskog stajališta je iznimno vrijedno. Te značajke su temelj za proširenje turističke ponude.

Čvrsta podloga je na više mjesta devastirana zbog izlova prstaca. Brojni parkovi sa željeznom konstrukcijom se nalaze na dnu mora. Tijekom srpske agresije 1991-1995, od eksplozivnih sredstava nastale su štete u podmorju zaljeva.

Mulj nastao ispiranjem pri preradi školjkaša šteti filtratorima u moru. Najnovije zatrpavanje obale između Sutvida i Drača dodatno je opteretilo Malo more. U zaljevu nije riješena odvodnja fekalne i oborinske vode. U području Uskog, na južnim obroncima Vepra, 1974. je živjela kolonija bjeloglavog supa (7-9 primjeraka). U posljednje vrijeme uočen je povećan interes lokalnog pučanstva za uzgoj dagnji, uglavnom zbog otežane tehnologije uzgoja kamenica. Zbog povećanja organske tvari tijekom proljeća moguća je pojava atipičnih fitoplanktonskih cvatnji, što otežava prihvrat kamenice. Posljednjih godina se neprimjereno izlovljuje velika količina ličinki i postličinki srdele, a na dubrovačkoj ribarnici se legalno prodaje kao riblja mlad. Povremeno se ilegalno kočari u unutarnjem dijelu zaljeva. Zbog izlova uništena je populacija arbuna (*Pagellus bogaraveo*). Također, zamijećen je nekontroliran izlov volka.

Zbog iznimne vrijednosti Malostonskog zaljeva i Malog mora, 1983. godine, tadašnje općine Dubrovnik i Metković su to područje zaštitile kao "specijalni rezervat u moru". 1998. godine, Skupština Dubrovačko-neretvanske županije je to područje proglasila strogim rezervatom⁸, a četiri godine kasnije to isto područje izmjenama i dopunama odluke⁹ proglasila posebnim rezervatom. Granica tog rezervata obuhvaća i znatni dio kopna koje utječe na kvalitetu morskog ambijenta.

Lokve kod Gornjih Majkova

U neposrednoj blizini naselja Majkovi (Gornji Majkovi) nalaze se dvije male vodene površine - lokve u kojima obitava zaštićena vrsta, riječna plosnata kornjača *Mauremys caspica*, koja je za hrvatsko zoogeografsko područje izuzetna rijetkost.

⁸ Odluka o proglašenju područja Malostonskog zaljeva i Malog mora strogim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 4/98)

⁹ Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o proglašenju Malostonskog zaljeva i Malog mora strogim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 9/02)

Površine obrasle samoniklim oleandrom južno od Slanog¹⁰

Sastojine samoniklog oleandra smještene su u jaruzi povremenog vodotoka *Ratački kono* južno od Slanog. Uz oleandar *Nerium oleandar* i obični trst *Arundo donax* koji su karakteristični za ovaj stanišni tip, u vegetaciji su zastupljeni elementi makije crnike. Prema dostupnim podacima, sastojina samoniklog oleandra kod Slanog jedini je takav lokalitet u Državi. Ovo područje je tipični predstavnik stanišnog tipa Sastojine (galerije) oleandra (*Oleandar galleries*) koji do sada nije bio zabilježen za Republiku Hrvatsku u relevantnim europskim i nacionalnim bazama podataka (*EUNIS, Palearctic Habitat Classification, Nacionalna klasifikacija staništa*). Navedeni stanišni tip pripada među prioritete za zaštitu prema *EU Direktivi o staništima (Annex I)* i *Rezoluciji 4 Bernske konvencije* o ugroženim stanišnim tipovima koji zahtijevaju posebne zaštitne mjere. Temeljem obrade prikupljenih podataka i terenskog obilaska obavljenog u lipnju 2004. godine, područje je vrednovano sa stanovišta zaštite prirode, te je predložena njegova zakonska zaštita. Inicijativu za zaštitu pokrenula je lokalna zajednica (Općina Dubrovačko primorje i Udruga Deša, Dubrovnik – Podružnica Slano) koja je prepoznala vrijednost lokaliteta i njegov potencijal u smislu turističke ponude ovoga kraja.

1.1.2.16.

Značajke kulturne baštine

Ocjena postojećeg stanja

Sagledavajući prostor koji zauzima Općina Dubrovačko primorje s aspekta zaštite naslijeđenih graditeljskih i prirodnih vrijednosti nužno se dotaknuti svih komponenata koji određuju taj prostor i danas sudjeluju u oblikovanju životne okoline čovjeka.

Najpozitivnije odlike graditeljskog nasljeđa (integritet i ravnoteža u prostoru i iskustvom stvorena obilježja arhitektonskog izraza) nisu nažalost poslužile kao pouka i kreativni poticaj današnjim graditeljima. Današnja situacija je takova da djela prošlosti se moraju boriti za svoj vlastiti opstanak i dokazati da su nerazdvojni i izuzetno značajni učesnik u oblikovanju humanog životnog prostora.

Prostorni plan je najdjelotvorniji oblik prevladavanja spontanog procesa i sredstvo je kojim se uspostavlja racionalni odnos prema prostoru, uvažavajući i zahtjeve zaštite i unapređenja čovjekove okoline, pa je prirodno da se graditeljsko nasljeđe i njegov prirodni okvir aktivno uključi u planirane životne tokove.

Svjedoci smo stanja u prostoru čiji razvojni tokovi su započeli unatrag svega nekoliko desetljeća. Kao vrlo zaostalo područje, manje udoline omogućile su postojanje poljoprivrede koja uz vrlo veliki ljudski rad daje male prinose. Uzgaja se nešto žitarica dok su u nekim selima dosta zastupljeni vinogradi. Maslinarstvo kao grana se susreće duž cijelog Primorja. U brdskom dijelu ima nešto stočarstva i pčelarstva te uzgoja industrijskog i skupljanja aromatskog bilja. U mjestima bliže gradu razvijeno je vrtlarstvo i voćarstvo. Ovdje nisu idealni uvjeti za navedene poljoprivredne kulture već one postoje zato što ničeg drugog nema.

Primorje je dugi niz godina uglavnom ostajalo na istom nivou razvoja budući je mlađe

¹⁰ Stručna podloga za zaštitu staništa samoniklog oleandra u blizini Slanog, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, srpanj 2004.

stanovništva masovno napuštalo selo i odlazilo u razvijene centre, prvenstveno u Dubrovnik. Cijelo Dubrovačko primorje je osim Slanog depopulacijsko područje. Magistrala je ovo područje povezala s centrom i učinila pristupačnim dijelove Primorje pogodne za razvoj turizma, ali je i jače naglasila razlike među pojedinim skupinama sela.

Odljev stanovništva te stariji živalj jedno vrijeme je konzerviralo stanje u Dubrovačkom primorju tako da se danas ne osjećaju naročito loše posljedice nagle urbanizacije, iako novije izgrađeni objekti svojim gabaritima i izričajem remete osnovne postavke stoljetnih naselja. Zbijeno selo koje ima neograničeno prostora za razvoj i širenje ima tendenciju rastvaranja, nije zadržalo identitet, te je u lošijoj situaciji od okolnog krajobraza. Sela u oblikovnom smislu se unazađuju individualnim gradnjama. Zbog imovinsko-pravnih odnosa stari objekti se napuštaju, a zbog jednostavnosti i današnjeg običaja gradnje gradi se u betonu.

Općinsko središte naselje Slano obrađeno je kroz Urbanistički plan uređenja Slano u kojem je segment graditeljske baštine obrađen za područje njegova obuhvata.

Potrebno je naglasiti da je sadašnje stanje očuvanosti, istraženosti i zaštite kulturno-povijesnog nasljeđa na području Općine Dubrovačko Primorje općenito nezadovoljavajuće. Nedostaje financijskih sredstava za održavanje i investicijsko održavanje, specijalizirane institucije su nedovoljno ekipirane, istraživanja se ne provode sustavno (a posebice istraživanja izvorne arhivske građe i arhitektonska snimanja kulturno-povijesnih cjelina). Protok vremena od preventivne zaštite do trajne zaštite je predug, inspekcijsko postupanje je nedovoljno učinkovito, i naposljetku, razina edukacije o značaju kulturno-povijesnih dobara na vrlo je niskoj razini. Situacija u kojoj se danas nalaze kulturno-povijesne cjeline sela Dubrovačkog primorja duboko je povezana s razvojem i trenutkom suvremenog života, a vrlo jasno se očitava i nedostajući stupanj identifikacije stanovništva s kulturnim toposom.

Potrebno je istražiti i dokumentirati sva sela Dubrovačkog primorje i to njihovu strukturu i tipologiju koja bi mogla dati varijante rješenja daljeg širenja pojedinog sela u uvjetima današnjeg ponovnog interesa za boravak na selu i sve prisutnji seoski turizam, te pronaći smjernice za rast i usavršavanje fizionomije sela.

Sva razdoblja ljudske povijesti, od prapovijesti do danas, ostavila su materijalne tragove u prostoru Dubrovačkog primorja. Povijesni razvoj kroz stoljeća donosio je različite oblike intervencija u prostoru, ali je za navedeni prostor karakteristično da svaka nova epoha nije u potpunosti negirala ostvarenje i tragove prethodnih razdoblja. Kroz stoljeća se više čuvalo, popravljalo, adaptiralo i nadograđivalo, nego što se rušilo i iznova gradilo. Nadalje, ostvarenja svake nove epohe nisu veličinom i tehnikom izvedbe u kontrastu s naslijeđenim. To se prvenstveno odnosi na etnološko/urbanističko naslijeđe i organizaciju agrarnog područja, gdje mjestimično uočavamo tisućljetni kontinuitet izgradnje i transformacije prostora, ali uvijek na temeljima i u okvirima koji su povijesno zadani.

Analizom promjena prostornog stanja i odnosa u posljednjih pedesetak godina mogu se ustanoviti slijedeći uzroci degradacija:

- Degradacijski procesi uzrokovani urbanizacijom tijekom 20. stoljeća
Kao posljedica odljeva stanovništva na obalu odnosno u gradsko središte Dubrovnika, poboljšanih sanitarnih i radnih uvjeta te produljenja prosječne dužine života stanovništva, urbanizacija poglavito litoralnog područja tijekom druge polovice 20.

stoljeća bitno je izmijenila način života i rada u povijesnim ruralnim, kao i poluurbanom cjelini naselja Slano. Razlog tome je brza izmjena industrijskih tehnologija tijekom proteklih 100 godina, uvođenje potpuno novih sustava komunikacija, povećana sposobnosti potrošnje stanovništva te znatni porast broja društvenih institucija zbog čega dolazi do znatnih promjena u izgradnji objekata koji rastu volumenom i visinom. Mijenja se tehnologija građenja (poglavito od početka 20. stoljeća), a planiranje korištenja prostora postaje složenije nego ikada dotad. Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća dolazi do ekspanzije izgradnje van matičnog naselja (Ratac), pri čemu se generira potpuno novo naselje bez ikakve društvene infrastrukture dok proces funkcionalne degradacije centralnog naselja napreduje. Povijesno središte naselja sve više propada (Banići, Slađenovići, Grgurići, Slano), mijenjaju se vlasnički odnosi, napuštaju se kuće u zabačenim selima, a grade se nove uz obalu.

- Degradacijski procesi uzrokovani deagrarizacijom u drugoj polovici 20. stoljeća. Proces deagrarizacije, povezani s političkim i ekonomskim migracijama u periodu iza drugog svjetskog rata, uzrokovali su napuštanje tradicionalnog poljodjelstva. Potpuno se mijenja reformama u periodu 1945 – 1954, a krah zadrugarstva i stvaranje kolektivnih oblika gospodarenja agrarnim resursima dovode do viškova radne snage na selu i daljnje depopulacije, koja nije zaustavljena do današnjih dana, iako je proces deagrarizacije praktično dovršen. Neposredni rezultat gore navedenih procesa je naselje u stanju zapuštenosti i visokoj fazi destrukcije, zapuštanje tradicionalnih kulturnih i obrednih svečanosti, što dovodi do zapuštanja i znatnog dijela sakralnih objekata van naselja, te velikog dijela utilitarnih objekata koji su se koristili u vrijeme poljskih radova ili ispaše.

Naposljetku, potrebno je naglasiti da je cjelokupna urbana zona naselja Slano zahvaćena procesom primarne ili sekundarne urbanizacije s temeljitom izmjenom gospodarenja agrarnim resursom te vrlo znatnim izmjenama u morfologiji naselja i tipologiji objekata, i to u smjeru rasipanja forme naselja te introdukcije čisto urbanih formi i suvremenih materijala u arhitektonskom izričaju. Neposredna posljedica navedenih procesa je gubitak identiteta naselja

Osamljene crkve pretvorene su u ruševine, nikle su nove izvangradske ceste, a seoski putovi i staze su napušteni ili uništeni; alat i prijevoz iz svakodnevnog života danas nije u upotrebi: terasaste strukture seoskog krajolika negdje su gotovo uništene, sa kulturama koje su većinom zapuštene između neobrađenih polja i podivljalih maslina i izniklih borova.

- Degradacijski procesi uzrokovani bespravnom izgradnjom s kraja 20. stoljeća
Bespravna izgradnja je pojava koja se počela znatno očitovati već od šezdesetih godina 20. stoljeća, kada je kupovna moć stanovništva i potreba za povremenim rekreativnim boravkom na moru dovedena u disproporciju u odnosu na potražnju turističkih sadržaja s glavnih emitivnih tržišta. U tom periodu, u ovim u područjima vrlo osjetljivih ambijentalnih vrijednosti nastaju kolonije objekata bespravne izgradnje trajnog ili sezonskog karaktera, vrlo često i na arheološkim lokalitetima

Posebno je važno naglasiti da bespravna izgradnja, budući nekontrolirana u smislu utjecaja na prividno "nevidljive" vrijednosti prostora, najčešće uništava arheološki fundus. Naposljetku, takva izgradnja malih i građevinski bezvrijednih objekata u potpunosti mijenja karakter krajolika.

Općenito gledajući može se utvrditi ugroženost ukupnog fonda kulturno povijesnog nasljeđa. U izuzetno teškom stanju su brojne povijesne građevine, ruševine svih grupa i vrsta te arheološki lokaliteti pojedinačno i u kompleksima, bez obzira na njihov značaj i

smještaj. U najtežem je, pak, stanju kultivirani agrarni/ruralni krajolik koji je praktično nezaštićen i vrlo osjetljiv.

Povijesna bilješka

Područje današnje Općine Dubrovačko primorje najvjerojatnije kontinuirano od prapovijesti, sa sačuvanim kasnijim kulturnim naslijeđem kao svjedočanstvom neprekidnog čovjekovog egzistiranja na ovom prostoru.

Pretpostavljeni neolitski lokalitet Špilja zapadno od naselja Đonta Doli, trebao bi unijeti više svjetla u neolitsko razdoblje tretiranog područja.

Brončano i željezno razdoblje prepoznaju se po gradinama i grobnim kamenim humcima (tumulima), a datiraju se II. i I. tisućljeće prije Krista. Oni su materijalni ostaci Protoilira i Ilira koji svoja staništa odabiru na povišenim mjestima iznad kraških polja. Nova "naselja"-na uzvisinama nazivaju se gradinama koje se očitavaju preko utvrda građenih tehnikom suhozida pomoću velikih kamenih blokova. Prapovijesne gradina na području Dubrovačkog primorja zastupljen su na lokalitetima: Veliki Lukovac-Topolo, Gradac-Ošlje, Sutvid-Smokovljani, Stara straža Gornji Zaton, Gradina Trnova, Oštri Gradac, Gradina-Slano i Đuraševa gomila- Gornji Majkovi.

Prapovijesne kamene gomile (tumuli) evidentirane su na lokalitetima: Gomile-Imotica, Sokolova gruda-Topolo, Gomile-Ošlje, Mjenovići-Topolo, Rudine-Lisac, Gomile- Mravinca, Kuk- Majkovi.

Antičko i kasnoantičko razdoblje evidentirano je na više lokaliteta: Neljet grad-Imotica, Topolo, crkva sv. Martina Čepikuće i Slano.

Najznačajniji predromanički sakralni lokalitet s ovog područja je tzv. "Rotonda" koji je usamljeni primjer osmerokone artikulacije korpusa. Nalazi predromaničke skulpture evidentirani su još u Topolome i Slanome.

Kasnosrednjovjekovno razdoblje ponajviše se očituje preko nekropola stećaka primjerice: Topolo, Bistrina Stupa, Čepikuće i dr. Od sakralnih građevina crkva sv. Jerolima i sv. Petra u Slanomu, sv. Ane u Podimoću, sv. Frana u Majkovima i dr. Neke od ovih crkava su barokizirane, ali trusnost ovog područja mnoge je sakralne građevine izbrisalo iz karte prethodnih razdoblja baš kao što ih je i zadnji potres u Primorju, neke gotovo do temelja urušio.

Stanje evidencije i pravne zaštite kulturnih dobara

Temeljem Zakona o očuvanju i zaštiti kulturne baštine (NN 69/99, 151/03) u Registar nepokretnih spomenika kulture u Listu zaštićenih kulturnih dobara, te u Listu preventivno zaštićenih dobara do sada je upisano 16 zaštićenih te jedno preventivno zaštićeno kulturno dobro s područja Općine Dubrovačko Primorje. Relativno novi datum Zakona te množina kulturnih dobara koje treba upisati u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske rezultat su malog broja do sada upisanih dobara u pojedine Liste.

Stoga oslanjamo se na podatke i evidenciju Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorskog odjela u Dubrovniku, dobivenim za potrebe ovog Plana kao i na rekognosciranje terena izvršenog također za potrebe ovog Plana.

Prema tim ukupnim podacima na području Općine Dubrovačko primorje, ima 18 zaštićenih/registriranih spomenika kulture, zatim 50 kulturno dobro za koje postoji rješenje o preventivnoj zaštiti, te 160 evidentiranih dobara.

Tablica 6. – UKUPNI BROJ KULTURNIH DOBARA NA PODRUČJU OPĆINE

Kategorija zaštite	Broj dobara
Zaštićeni temeljem Zakona /Registrirani	18
Preventivno zaštićeni temeljem Zakona / Rješenjem o preventivnoj zaštiti	50
Evidentirani	160
Ukupno	228

Kulturni krajobraz

Prostor Dubrovačkog primorja ima karakterističan - dramatičan krajobraz. Krajobraz nam je važan jer je to mjesto gdje se odvija naš svakodnevni život, krajobraz svjedoči kako su naši preci i pokoljenja prije njih koristili zemlju. Osnova mu je priroda, a nadopunjen je poviješću ljudskog roda.

Cilj nam je da se brinemo za sve krajobraze kroz procese prepoznavanja, evaluacije, zaštite, rukovođenja i planiranja.

Svaki je krajobraz jedinstven, ima različit karakter koji proizlazi iz morfologije zemljišta, sastava zemlje i raslinja, načina uporabe zemljišta, rasprostiranja ljudskih naselja i drugog, jer on može postati glavni razlog privlačenja posjetitelja, jer stvara osjećaj mjesta ("genius loci").

Krajobraz objedinjuje prirodne i kulturne čimbenike u zajedničku cjelinu. Svjedoci smo da je dobar dio krajobraza Dubrovačkog primorja očuvan ali zapušten. Djelomično on je oštećen neodgovarajućom izgradnjom, gubitkom prirodnih kvaliteta - požarima, erozijom i ostalim čimbenicima.

Karakteristični potezi osobito vrijednih - prirodnih krajobraza su:

- Priobalje,
- Slanska draga,
- kraška polja i vrtače,
- kraški predjeli - visoravan i
- kraški predjeli uzvisine.

To su veoma artikulirani prostori s obiljem prirodnih raznolikosti i čovjekom stvorenih vrijednosti koje zajedno čine neprocjenjivo vrijednu prirodnu i kultiviranu krajobraznu osnovu.

Dubrovačko primorje na ovim prirodnim cjelinama tvori uz formirana naselja osobito vrijedan predjel – kulturni krajobraz, gdje se izmjenjuju predjeli izgrađenih struktura s prirodnim terenom, vegetacijom i oblicima reljefa, te obrađenog polja kao i s obalom i morem. Prirodni krajobraz, na obali i na padinama nekada uglavnom obrastao vazdazelenom vegetacijom, danas požarima i erozijom je pretvoren u mjesečev pejzaž. Izmjenjuju se dramatične vizure u kontrastu ekstremnih kraških uzvisina i kraških polja i visoravni te uzvisina, visoravni i mora.

Razgledajući sve zakutke prostora Dubrovačkog primorja spoznajemo kako je Dubrovačko primorje dio Dubrovačkog nasljeđa u domeni oblikovnog izraza. Tako i ovdje pronalazimo specifičnu graditeljsku osnovu ruralnih naselja Dubrovačke republike - tipološku osobitost, kao i dijelove gradske arhitekture (gospodski ljetnikovci/gospodarski objekti, knežev dvor, samostan, crkva) što sve svjedoči o konstanti kulturnog i civilizacijskog hoda i uspona ovog područja kao dijela cjeline Dubrovačke Republike kroz povijest.

Svojim smislom za red i marljiv rad, seljak je pobijedio škrtu prirodu poštujući prirodne granice, obrađujući polja sve do kraških rubova, napravio terase uokolo polja, zasadio vinograde pa masline koji ograđuju suhozidi iscrtavajući tako čarobne oblike na obradivoj zemlji koja je obogaćena i pretvorena u jedinstven krajolik, te plitke ograde za buhač na dijelu zemlje koji nije bio pogodan ni za što drugo. Potreba za očuvanjem prirodnog ili povijesnog nasljeđa postala je nužnost.

Krajolik sa geografskog stanovišta jest *panoramski pogled s određenog mjesta na dio zemljine površine* - obrisi, opsezi, cjelokupnost njihovih boja, njihov prostorni razmještaj i veličina, percepcija je popraćena emotivnim dojmom, tako da je sud što ga svi iznose o nekom vidiku vidno estetske naravi.

Krajolik je sve ono što vidimo, dakle svijet koji nas okružuje. Krajolik sadrži povijest, on u sebi, u svojim oblicima ima tu vremensku dimenziju. Tako ćemo uz prvu zadivljenost što ga u nama izaziva neko zapaženo otkriće, dodati nove zadivljenosti otkrivajući odnose na kojima počiva taj krajolik.

Ruralni krajolik je općenitiji izraz od agrarnog ili ratarskog krajolika. Pod njim se podrazumijeva sve što pripada selu – krajolici obrađenih polja, kuće za stanovanje i korištenje, putovi koji vode do obrađenih parcela, šume i divlje raslinje, seoska gospodarstva, zaseoci i sve što oni uključuju (stambeno-gospodarske komplekse, gospodarske komplekse – pojate s gumnima, mlinice, lokve, administrativnu infrastrukturu itd). To je zaokružen krajolik kojeg je moguće upoznati tek nakon analize svih elemenata, obuhvaćanjem njegovog cjelokupnog sadržaja i složenih spona s urbanim prostorom.

S druge strane krajolik određuju i fizički uvjeti (klimatski i pedološki uvjeti te geomorfološka obilježja), zatim biološki odnosi (biološki odnosi kod uzgajanih biljaka, odnosi među biljkama u kulturama, neprijatelji uzgajanih biljaka) i antropijski čimbenici (demografski i biopsihološki čimbenici, tehnički čimbenici – općenito stanje tehnike i posebno stanje agrotehnike, politički čimbenici i neposredni ekonomski čimbenici (raspoloživost ratarskog zemljišta i razmjere njegove iskoristivosti, raspoloživost poljodjelstva i prostorne oblike njegove iskoristivosti) kako bi se procijenio kapital, geo-agrarne posljedice njegove uporabe, odredili odnosi među oblicima ekonomije, položaj tržišta, cijene proizvoda s jedne i agrarni krajolik s druge strane.

Pojam kulturno, kulturnog dobra ne mora podrazumijevati «visoku» kulturu, potrebno je uvesti nov i širi značaj pojma kulturno dobro njezinim antropološkim značenjem, općom vrijednošću koja obuhvaća ponašanje jedne zajednice, cjelokupnu međuljudsku komunikaciju, norme društvenog djelovanja i iz nje proizlazeće odnose.

Činjenica da povijesni teritorij, nastao stoljetnim radom tisućama zajednica koje su doslovno izgradile krajolik, valja smatrati jedinstvenim i univerzalnim dobrom, umjesto skupom izdvojenih, više ili manje zanimljivih osobitosti, nije još u cijelosti prihvaćena. Trud

milijuna radnika i graditelja – anonimnih jedino za službenu historiografiju i stanovnike velikih gradova – potisnut je na sporedno područje: među proizvode kultura koje su s vremena na vrijeme označavane nižim (nisu ih stvarali arhitekti), siromašnim, marginalnim, bez povijesti (jer se smatralo da im nedostaje značajne unutrašnje evolucije).

Tek odnedavno, pravilnim korištenjem resursa onih disciplina koje se bave teritorijalnim istraživanjem, moglo se započeti s ispravljanjem nepravde učinjene pučkom i seoskom svijetu. U posljednje vrijeme postalo je rašireno i značajno zanimanje za ruralno graditeljstvo, pokazan je veći senzibilitet prema zaštiti tog graditeljskog nasljeđa kojem se donedavno nije pridavala nikakva vrijednost.

Ruralni krajolik puno je teže očuvati s obzirom da zauzima znatno širi prostor od jednog zdanja i posebno što se isprepliću sa sadašnjom izgradnjom. Temeljni je problem što je u odnosu na očuvanje i zaštitu nekog dobra koje se više ne stvara, izostalo njegovo opće poznavanje, a ono je nužno za budući zahvat i temelj je za neku vrstu sustavnog «inventara» pojedinih ugroženih dijelova okoliša koji, ako ih promatramo kao resurse i iskoristivo nasljeđe mogu preuzeti na sebe ključnu ulogu u gospodarskom razvoju. Površina kultiviranog krajobraza Dubrovačkog primorja zauzima cca 6.130 ha.

1.1.3.

Planski pokazatelji i obveze iz dokumenta prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih planova

Definiranje ciljeva i interesa lokalne samouprave i stanovništva općine Dubrovačko primorje u polaznim osnovama ovoga Plana potrebno je bilo uskladiti s interesima državnog i županijskog značaja.

Stoga su se pri određivanju prostornog razvoja područja općine Dubrovačko primorje morale uzeti u obzir obveze proizašle iz dokumenta prostornog uređenja šireg područja, a to je prvenstveno Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije. Njime su dane osnovne smjernice prostornog razvoja koje se odnose i na područje općine Dubrovačko primorje, te su određeni zahvati u prostoru od državnog i županijskog značenja, čije su dispozicije i uvjeti uređenja i korištenja detaljnije određene ovim Planom.

1.1.3.1.

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije

Uvažavajući smjernice Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 6/03, 3/05 i 3/06) /PPDNŽ/, te potrebe općine Dubrovačko primorje, kod izrade Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje uvažavala su se slijedeća prostorno razvojna i planska usmjerenja, te obveze proizašle iz odredbi za provođenje Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije:

Osnovna organizacija prostora

Prostor Županije rasčlanjen je u nekoliko prostorno-funkcionalnih cjelina. Tako se područje općine Dubrovačko primorje prema prirodnim obilježjima svrstava u priobalno područje, a

prema zemljopisnom položaju u kontinentalno područje. U odnosu na svoj smještaj u Državi Općina pripada u pogranično područje.

Temeljem geomorfološke rasčlambe kopnenog dijela obalnog područja, batimetrijskih, fizikalno-kemijskih i bioloških značajki izdvojeno je na području Općine područje Malostonskog zaljeva.

Gospodarske djelatnosti

PPDNŽ na području Općine utvrđen je smještaj postojećih i planiranih gospodarskih sadržaja prema pretežitoj namjeni.

Budući razvitak gospodarstva Općine Dubrovačko primorje ogleda se u razvitku određenih vrsta industrije (u zaleđu), turizma i poljodjelstva koje su u dosadašnjem razdoblju imale značajan udio u gospodarskoj strukturi ovog područja.

Zbog sirovinске osnove područja, realno je očekivati razvitak prerađivačkih kapaciteta - preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju eteričnih ulja, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih morskih proizvoda (marikultura), obnovu proizvodnje vađenja i obrade kamena (Visočani - Smokovljani) i otvaranje pogona građevinske industrije.

Predviđa se jačanje gospodarske važnosti općinskog središta Slano i dobivanja statusa jačeg središta rada i naselja gradskog obilježja, naselja Banići s naglašenom proizvodnjom i značajkama lokalnog uslužnog središta (poljodjelstvo, eksploatacija i prerada građevinskog kamena) dok će područje Majkova postati poljodjelsko, proizvodno i prerađivačko središte (maslinarstvo, voćarstvo).

Komparativne prednosti Dubrovačkog primorja kao preduvjet intenzivnijeg gospodarskog razvitka od prosjeka Županije su u povoljnom geoprometnom položaju, graničnom položaju i u postojanju slobodnih nenaseljenih površina pogodnih za razvitak proizvodnih pogona u funkciji turizma, smještaj servisnih zona itd.

Proizvodna namjena

Određene je 5 zona proizvodne namjene s time da se zona u uvali Doli nalazi unutar građevinskog područja naselja Doli.

I - proizvodna namjena				
naselje	lokalitet	vrsta	oznaka	planska ktg.
Topolo		pretežito prehrambeno-prerađivačka	I3	planirano
Doli	uvala Doli	pretežito prehrambeno-prerađivačka	I3	postojeće
Podimoč	Mironja	pretežito građevinarska (asfalt. baza)	I4	postojeće
Smokovljani/Visočani		pretežito zanatska	I2	postojeće
Podimoč	Rudine	pretežito industrijska	I1	planirano

Poslovna namjena

Određene su 4 zone poslovne namjene, s time da je zona Banići prediđena kao pretežito poslovna zona uz naselje Banići, dok preostale predstavljaju potencijalne lokacije za smještaj reciklažnog centra.

K - poslovna namjena				
naselje	lokalitet	vrsta	oznaka	planska ktg.
Banići		pretežito poslovna	K5	postojeće
Točionik	Donja Vas	komunalno-servisna/reciklažni centar	K4	potencijalno
Majkovi	Badovinje rupe	komunalno-servisna/reciklažni centar	K4	potencijalno
Majkovi	Kumarni do	komunalno-servisna/reciklažni centar	K4	potencijalno

Razvoj malog i srednjeg gospodarstva, poduzetništva i obrtništva potrebno je poticati osobito u općinskim središtima i naseljima s više od 1.000 stanovnika (Slano). U planiranju gospodarskih (industrijskih) sadržaja u prostornim planovima užih područja potrebno je primijeniti slijedeće normative:

tip industrije	max. površina (m ² /zaposleniku)
bazna	455
prerađivačka	100
ukupno	145

Eksploatacija mineralnih sirovina

E – eksploatacija, te istražni i potencijalno istražni prostori mineralnih sirovina				
naselje	lokalitet	mineralna sirovina	oznaka	planska ktg.
Podimoč	Mironja	tehnički građevni kamen	E3	postojeće
Visočani		arhitektonski građevni kamen	E3	postojeće
Mravinca	Mironja II	arhitektonski građevni kamen	E3	postojeće
Smokovljani		arhitektonski građevni kamen	Ex	postojeće
Topolo		arhitektonski građevni kamen	Ex	potencijalno
Topolo/Stupa		arhitektonski građevni kamen	Ex	potencijalno

Ugostiteljsko-turistička namjena

Određeno je 5 zona ugostiteljsko-turističke namjene kao izdvojena građevinska područja navedene namjene, te 6 lokacija/zona ugostiteljsko-turističke namjene koje se nalaze unutar građevinskih područja naselja.

T – ugostiteljsko-turistička namjena (u izdvojenim građevinskim područjima)						
naselje	lokalitet	vrsta	oznaka	površina (ha)	kapacitet (ležaja)	planska ktg.
Slano	Osmine	hotel	T1	11,00	900	postojeće
Podimoč	uvala Smokvina	autokamp	T3	4,00	300	postojeće
Banići	Rat	hotel, t. naselje	T1, T2	27,00	2.200	planirano
Banići/Podimoč	Budima	hotel, t. naselje	T1, T2	21,00	1.700	planirano
Štedrica	Planikovac	turističko naselje	T2	5,00	400	planirano

T – ugostiteljsko-turistička namjena (unutar građevinskih područja naselja)					
naselje	lokalitet	vrsta	oznaka	kapacitet (ležaja/vezova)	planska ktg.
Slano	središte	hotel "Admiral"	T1	-	postojeće
Slano	Banja	autokamp	T3	-	postojeće
Slano	Luka Slano	luka posebne namjene	LN	200	planirano
Banići	Janska-Luka	luka posebne namjene	LN	200	planirano
Doli	uvala Doli	Hotel	T1	-	planirano
Stupa	Bistrina	mješovita pretežito turistička	T6	-	planirano

Niže su navedene neke od smjernica razvoja turizma:

- Prilikom investiranja u turizam potrebno je ulagati u prilagodbu po namjeni postojećih seoskih naselja Lisac, Točionik i Mravinca poštujući načela zaštite kulturnih dobara i tradicionalne gradnje.
- osigurati prostore za nove i atraktivne turističko-rekreacijske sadržaje (npr. golf igralište – općina Dubrovačko primorje).
- usmjeriti gradnju novih kapaciteta u turizmu pretežito na kvalitetnu dopunu postojeće turističke ponude.

Uz zone turističke namjene usko su povezani i športsko-rekreacijski sadržaji, te se PPDNŽ određuje prostor za razvoj golf igrališta na području naselja Visočani (Lisačke rudine), južno od koridora planirane autoceste. Na području naselja Slano kod Slađenovića, planirana je športsko-rekreacijska zona – centar za vodene športove. Također je predviđen smještaj športskih igrališta, terena i bazena u Slanom.

PPDNŽ na području općine nije dat prijedlog novih plaža, već su utvrđene lokacije postojećih plaža koje će se PPUO-om razvrstati sukladno posebnom propisu. To su slijedeće plaže: uvale Mali i Veliki žali, Banja, Vojvodina porta, hotel "Admiral" – Stara pošta, Grgurić, hotel "Osmine", Slađenovići, uvale Janska, Budima, Smokvina i Doli.

Poljoprivreda

PPDNŽ na području općine Dubrovačko primorje određene su dva tipa poljoprivrednog tla: vrijedno poljoprivredno tlo (oznaka P2) i ostala poljoprivredna tla (oznaka P3). Vrijedna poljoprivredna tla predstavljaju prostori Topolskog polja, Lisačkog polja i Majkova. Namjena ovog poljoprivrednog tla može se promijeniti samo u slučaju:

- potreba oružanih snaga, donosno obrane,
- osnivanja i proširivanja groblja,
- odlaganja otpada, ako za to ne postoje drugi pogodni prostori,
- izgradnju građevina odvodnjavanja i navodnjavanja, uređivanju bujica i zaštitu voda od zagađivanja,
- uključivanje u šumsko-gospodarsku osnovu, ako se racionalnijim dokaže pošumljavanje.

Na priobalnom području, a napose na području općine Dubrovačko primorje treba poticati uzgoj aromatičnog bilja – kadulje i razvoj pčelarstva.

PPDNŽ su predviđeni poljoprivredni centri u tri reda, pa je tako općinsko središte, Slano predviđeno kao centar II. reda za opsluživanje poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava u najbližoj okolini zajedničkim servisima.

Ribarstvo i marikultura

Utvrđene su ukupno 4 (na području Općine) potencijalne zone (čiji će se kapaciteti i detaljniji uvjeti utvrditi PPUO-om) za potrebe razvoja uzgoja i to;

- kaveznog uzgoja morske ribe (izuzev plave ribe):
 - uvala Slađenovići (Kručica/Slano),
 - uvala Budima (Podimoč/Banići) i
 - uvala Hodoblja (Doli/Podimoč).
- uzgoja školjkaša:
 - cjelina Malostonskog zaljeva ((Imotica/Štedrica/Stupa/Ošlje)

Šumarstvo

Šumarstvo na ovom prostoru kao gospodarska djelatnost ima osnovno značenje u očuvanju i pojačanoj zaštiti šumskog fonda.

Lovstvo

PPUO-om je potrebno definirati granice lovnih područja tako da se iz lovišta izostave:

- građevinska područja i prostor 300 m od njihovog ruba,
- javne prometnice i površine zajedno s njihovim zaštitnim pojasom,
- zaštićeni dijelovi prirode,
- more i
- druge površine na kojima nije dopušten lov sukladno posebnom propisu.

Društvene djelatnosti

PPDNŽ predviđeno je razvijanje planiranog sustava središnjih naselja do 2015. godine, te u skladu s tim i razmještaj središnjih funkcija. Predloženim sustavom središnjih naselja općinsko središte Slano definirano je kao lokalno središte.

Posebna namjena

Razgraničenje prostora od interesa za obranu u prostornim planovima užih područja (PPUO) potrebno je odrediti u suradnji s nadležnim tijelom uprave.

Uvjeti utvrđivanja građevinskih područja

PPDNŽ propisane su smjernice, odnosno uvjeti utvrđivanja građevinskih područja, te su navedeni najznačajniji:

- Unutar Zaštićenog obalnog područja građevinska područja se utvrđuju sukladno Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (*Narodne novine, br. 128/04*).
- Oblikovati građevinska područja naselja primjereno geomorfološkim značajkama kao cjelinu naselja odvojeno od druge takve cjeline,
- Povećati površinu građevinskog područja samo izuzetno (porast broja stanovnika, smještaj središnjih funkcija, razvoj gospodarstva), s time da se mora posebno obrazložiti povećanje ukoliko je neizgrađeni dio građevinskog područja veći od 10% od ukupne površine građevinskog područja
- Dimenzioniranje građevinskih područja naselja potrebno je temeljiti na projekciji broja stanovnika za 2015. godinu. Prilagoditi gustoću stanovanja, odnosno gustoću stanovništva¹¹ (optimalna veličina naselja Slano 2015. iznosila bi od 1.000-1.500 st., a za cijelu općinu od 1.800-2.200 st.), tako da za naselje Slano iznosi 15-25 st./ha, odnosno 10-15 st./ha.
- Preporučena je zauzetost prostora do najviše 300 m²/st., odnosno 33,3 st./ha građevinskog područja.
- Ne mogu se povećavati postojeća, niti utvrđivati nova građevinska područja ukoliko je postotak izgrađenosti prostora¹² veći od 6,1%.
- Iz građevinskog područja izuzeti posebno vrijedno područje «Tri sestrice» (poluotok Grbljava).

¹¹ Gustoća stanovništva (G_{nst}) - odnos broja stanovnika i površine građevinskog područja naselja

¹² Postotak izgrađenosti prostora – odnos površina građevinskih područja naselja, groblja, te gospodarske i športsko-rekreacijske namjene i ukupne površine obuhvata Plana.

- Zadržati u prostoru izvan zaštićenog obalnog područja mora, po mogućnosti sve građevine bez građevne dozvole koje su izgrađene do dana donošenja PPDNŽ, ukoliko se ne nalaze:
 - na poljoprivrednom zemljištu najviše bonitetne klase za svoju kulturu u svojoj katastarskoj općini (a nisu u funkciji korištenja poljoprivrednog zemljišta),
 - u koridorima prometne i ostale infrastrukture,
 - u zonama stroge zaštite graditeljske baštine.

Za razvoj naselja Slano određen je primjerenim pravac preobrazbe – infrastrukturna rekonstrukcija za prijelazna područja. Predlaže se urbanizacijski proces provoditi kombinacijom postupaka za reurbanizaciju, revitalizaciju i infrastrukturnu rekonstrukciju.

Promet

PPDNŽ određeni su koridori i trase slijedećih prometnica koje prolaze područjem Općine:

- Jadransko-jonska autocesta
- Brza cesta u istraživanju Ploče-Pelješac-Rudine

Potrebno je u PPUO osigurati prostorne uvjete za planirane koridore i koridore u istraživanju na način da se određuju u slijedećim širinama i to za:

- Jadransko-jonsku autocestu 200 m,
- Brzu cestu 150 m,
- Dužjadransku želj. prugu 400 m.

Širina navedenih koridora unutar građevinskih područja naselja može se utvrditi temeljem detaljnije razrade u PPUO.

Unutar koridora predviđenog za vođenje Jadransko-jonske autoceste potrebno je razmotriti mogućnost vođenja dužjadranske željezničke pruge velikih brzina.

Omogućuje se na postojećim državnim i županijskim cestama provoditi promjene kategorije i trasa u slučaju gradnje obilaznica, zamjenskih ili novih pravaca.

Na prostoru Lisačkih rudina planira se izgradnja zračne luke kategorije 2C čija će točna lokacija biti utvrđena tek kada se završi ukupan postupak, propisan za određivanje lokacije za ovakvu vrstu objekata koji će odrediti točnu poziciju, te eventualnu mogućnost smještaja iste na predmetnom području, obzirom na ostale planirane objekte i koridore smješte na tom području.

Utvrđene su tri luke otvorene za javni promet lokalnog zanačaja i to u uvalama: Slano, Janska i Doli.

Energetika

U elektroenergetskom sustavu predviđena je izgradnja TS 220(400) kV «Imotica», 220(400) kV dalekovoda Plat-Imotica-Dubravica-Zagvozd (koridor širine 100 m, odnosno 50 m uz građevine) i dvosistemske 110 kV dalekovoda Imotica-Ston (koridor širine 70 m, odnosno 25 m uz građevine).

Projektom plinifikacije Dalmacije, pa tako i Dubrovačko-neretvanske županije utvrđuju se slijedeće plinoopskrbne građevine na području Općine: plinovod Opuzen-Dubrovnik (koridor širine min. 60 m) i MRS Slano.

Na području Općine predloženo je 10 potencijalnih makrolokacija vjetroelektrana, te su dani uvjeti njihovog smještaja: izvan zaštićenog obalnog područja mora, zaštićenih i predloženih za zaštitu dijelova prirodne baštine, izvan građevinskih područja (min. 500 m), infrastrukturnih koridora, visokih šuma, poljoprivrednih zemljišta i prostora izloženih vizurama vrijednog krajolika, te s s mora i glavnih prometnica.

Vodoopskrba

Vodoopskrba Općine temeljit će se na vodoopskrbnom sustavu s vodozahvatom na crpilištu Nereze (priobalna naselja Majkovi, Slano, Kručica i Banići), vodoopskrbnog sustava vezanog uz neumski vodovod (zaobalna naselja) i vodoopskrbnog sustava vezanog uz crpljenje vode u Stonskom polju na bunaru «Oko» i ovisno o rezultatima hidrogeoloških istraživanja u bunaru «Palata» (naselje Doli).

Zaštita od štetnog djelovanja voda

Na bujičnim površinama Slanog potrebno je provesti uređenje bujica koje će obuhvaćati biološke i hidrotehničke radove

Odvodnja otpadnih voda

Predviđa se izgradnja kanalizacijskog sustava s uređajima za pročišćavanje i dugačkim podzemskim ispustima za sva priobalna naselja u Općini (Slano, Kručica, Banići, Doli). Dopušta se etapna realizacija uređaja za pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda, u I. etapi mehaničko, a u II. etapi i biološko pročišćavanje.

Postupanje s otpadom

PPDNŽ određene su potencijalne makrolokacije županijskog centra za gospodarenje otpadom koje se sve nalaze na području Općine, a to su: «Donja vas», «Badovinje rupe» i «Kumarni do» (s time da u grafičkom dijelu PPDNŽ zadnja lokacija nije prikazana). Konačna lokacija županijskog centra za gospodarenje otpadom utvrdit će se temeljem hidrogeoloških i drugih istražnih radova i procjene utjecaja na okoliš.

Krajobrazne vrijednosti

Određeni su slijedeći osobito vrijedni predijeli – prirodni krajobrazi na području Općine:

- Zona od rta Ratac do rta Pologrina na poluotoku Grbljava, te uvale Hodoblje i Klobučara (područje Dola),
- Širi prostor zaljeva Budima
- Uvala Slano kao i cijeli akvatorij zaljeva Budima.

Dane su slijedeće mjere njihove zaštite:

- Sačuvati od prenamjene,
- Izbjegavati izgradnju po istaknutim reljefnim uzvisinama,
- Infrastrukturne koridore voditi duž prirodne reljefne morfologije

Prirodna baština

Na području Općine zaštićeni dio prirode u kategoriji strogog rezervata (po donošenju PPDNŽ proglašen posebnim rezervatom u prosincu 2002. godine) je područje Malostonskog zaljeva, dok se lokve kod Majkova predlažu za zaštitu u kategoriji herpetološkog posebnog rezervata.

Kulturna baština

Za naselja koja imaju zaštićene spomeničke cjeline i dijelove tih cjelina, građevinske sklopove ili pojedinačne spomenike kulture, izrađuju se prostorni planovi na temelju konzervatorske podloge. U sklopu modela revitalizacije ruralnih cjelina (sela Dubrovačkog primorja) potrebna je primjena integralnih oblika zaštite radi odgojno obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka, te poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.

Mjere provedbe

Utvrđuje se obveza izrade slijedećih prostornih planova užih područja na prostoru Općine:

- Prostorni plan područja posebnih obilježja za područje strogog (posebnog) rezervata Malostonski zaljev
- Prostorni plan uređenja općine Dubrovačko primorje,
- Urbanistički plan uređenja općinskog središta, naselje Slano,
- Urbanistički plan uređenja za građevinska područja naselja i izdvojene dijelove naselja Slađenovići i Banići.

Prostorni plan uređenja općine mora sadržavati mjere sanacije za područje bespravne gradnje, kao i mjere u pogledu zaštite i sklanjanja ljudi, te zaštite od elementarnih nepogoda.

Stupanjem na snagu Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja općine prestaje važiti dio prostornog plana bivše Općine za to područje.

1.1.3.2.

Prostorni plan općine Dubrovnik

Osnovni dokument prostornog uređenja za područje bivše Općine Dubrovnik, pa tako i za područje općine Dubrovačko primorje je do donošenja na snagu ovog Plana - Prostorni plan općine Dubrovnik (*Službeni glasnik općine Dubrovnik, br. 12/86, 10/87, 13/88, 3/89, 13/89, 8/91, Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 7/00 i 3/05*).

Obzirom na bitno promijenjene društveno gospodarske i geopolitičke prilike, izmijenjeno teritorijalno ustrojstvo Države, nove zakonske i podzakonske propise osnovni dokument prostornog uređenja područja općine Dubrovačko primorje – Prostorni plan općine Dubrovnik postaje prepreka daljnjem prostornom razvoju. Sve te promjene uvjetovale su niz novih koncepcijskih postavki koje su propisane Strategijom i Programom prostornog uređenja Države, te Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, što utječe na planske postavke postojećeg prostornog plana, te pružaju odgovarajuće odgovore na što kvalitetnije gospodarenje prostorom i zaštitu prostora i okoliša.

U nastavku je dan pregled građevinskih područja utvrđenih izmjenama i dopunama PPOD iz 2000. godine.

Iz tablice 7. vidljiva je vrlo mala prosječna (na nivou Općine) gustoća stanovništva i izgrađenost građevinskih područja naselja, što govori prvenstveno o predimenzioniranosti građevinskih područja u odnosu na demografske podatke i stvarne potrebe daljnjeg razvoja naselja. No ponegdje iskazani podaci ne odgovaraju stvarnosti. Tako je na primjer za naselje Banići iskazana najmanja gustoća stanovanja od svega 3,1 st./ha. Ovo se također može reći i za općinsko središte, Slano, čije građevinsko područje u znatnom

dijelu čine površine ugostiteljsko-turističke namjene (hotel i kampovi). Specifično je i građevinsko područje naselja Stupa čiji dio u zaljevu Bistrina čini izdvojeno građevinsko područje naselja za potrebe smještaja Razvojnog istražnog centra za marikulturu u Malostonskom zaljevu. Taj izdvojeni dio građevinskog područja čini 56% površine ukupnog građevinskog područja naselja, te stvarna gustoća stanovanja iznosi onda 17 st./ha.

Tablica 7. - GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA

redni broj	naselje	broj stanovnika 2001.	površine građevinskih područja			gustoća stanovništva st./ha
			ukupno	izgrađeno		
			ha	ha	%	
1.	Banići	143	45,88	12,72	27,7	3,1
2.	Čepikuće	95	10,13	7,54	74,4	9,4
3.	Doli	207	49,89	11,62	23,3	4,1
4.	Imotica	85	9,56	4,85	50,7	8,9
5.	Kručica	34	13,73	4,97	36,2	2,5
6.	Lisac	34	6,91	4,18	60,5	4,9
7.	Majkovi	218	47,40	19,01	40,1	4,6
8.	Mravinca	45	4,05	3,40	84,0	11,1
9.	Ošlje	96	14,64	6,23	39,8	6,6
10.	Podgora	33	1,57	1,57	100,0	21,0
11.	Podimoč	44	1,44	1,44	100,0	30,6
12.	Slano	552	109,08	46,05	42,2	5,1
13.	Smokovljani	101	18,23	7,28	39,9	5,5
14.	Stupa	73	9,83	3,36	34,2	7,4
15.	Štedrica	61	2,94	2,16	73,5	20,7
16.	Točionik	26	3,74	3,24	86,6	7,0
17.	Topolo	152	4,08	4,08	100,0	37,3
18.	Trnova	45	3,90	2,61	66,9	11,5
19.	Trnovica	37	4,92	3,34	67,9	7,5
20.	Visočani	135	21,24	8,24	38,8	6,4
UKUPNO		2.216	383,16	157,89	41,2	5,8

S druge, pak strane, najveća izgrađenost i gustoća stanovanja prisutna je kod građevinskih područja naselja u zaobalju, što se poglavito može reći za naselja Podgora, Podimoč i Topolo, gdje je izgrađenost 100%, a gustoća stanovništva iznosi od 21 st./ha (Podgora) do 37,3 st./ha (Topolo). Iza ovih naselja slijede po sličnim pokazateljima naselja Štedrica, Mravinca, Čepikuće i Točionik.

Tablica 8. – IZDOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA GOSPODARSKIH NAMJENA

red. broj	naselje	lokalitet-naziv	namjena-naziv	površina građevinskih područja		
				ukupno ha	izgrađeno ha	%
1.	Doli	Četiri sestrice	turistička zona	90,00	0,00	0,0
2.	Podimoč/Banići	Budima	turistička zona	20,39	4,35	21,3
3.	Banići	Banići	poslovna zona	22,83	4,92	21,6
4.	Slano	Osmine	turistička zona	3,96	3,96	100,0
5.	Štedrica	Planikovac	turistička zona	1,30	0,00	0,0
6.	Podimoč	Smokvina	turistička zona	1,38	0,63	45,7
7.	Smokovljani/Visočani	Visočani	radna zona (3 cjeline)	9,02	2,57	28,5
UKUPNO GOSPODARSKE ZONE				148,88	16,43	11,0

PPOD nisu utvrđena građevinska područja eksploatacijskih polja mineralnih sirovina i groblja koja se nalaze izdvojena izvan građevinskih područja naselja. Ukupna površina građevinskih područja naselja i izdvojenih zona gospodarskih namjena izvan naselja iznosi 532,04 ha. U elaboratu izmjena i dopuna Plana iz 2000. godine utvrđena je ukupna površina građevinskih područja od 537,00 ha, što je oko 5 ha više. Naime, ova razlika proizlazi iz činjenice da su se za potrebe analize PPOD koristili digitalni podaci, dok je u navedenom elaboratu površina iskazana temeljem izračuna pomoću planimetra. Valja

napomenuti kako je u rečenom elaboratu navedeno da su površine orijentacijske. Stoga je za potrebe utvrđivanja građevinskih područja uzet u obzir točniji podatak, a to je površina od 532,04 ha.

Iz toga proizlazi da izgrađenost prostora iznosi tek 2,7%. Ukoliko se u izgrađenost uračunaju osim navedenih površina građevinskih područja i površine odobrenih eksploatacijskih polja, postojećih groblja izvan naselja, te potencijalnog prostora za smještaj golf igrališta izgrađenost prostora bi iznosila oko 3,5%, što je skoro upola manje od izgrađenosti prostora sagledavane za cijelu Županiju (6,1%).

Pojedini dijelovi građevinskih područja nisu utvrđeni točno u odnosu na stanje na terenu, obzirom da u vrijeme izrade PPOD i njegovih izmjena i dopuna 2000. godine nisu bile dostupne aviosnimke kojima bi se nedvojbeno ustanovila točnost podataka. Netočnost podataka najbolje se može sagledati u utvrđivanju građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene u uvali Budima, gdje jedan dio tog područja zauzima akvatorij zaljeva i daje lažnu sliku o dubini građevinskog područja. Naime, na nekim mjestima stvarna dubina građevinskog područja iznosi tek 10-ak metara. U drugim naseljima je pak ponegdje izostavljena zatečena izgradnja, dok su istovremeno obuhvaćeni znatni prostori na kojoj nema izgradnje. Navedeni problemi su nastali prvenstveno zbog neažurnosti i nečitkosti katastarskih planova, te nemogućnosti utvrđivanja pravog stanja temeljem vizualnog pregleda terena. Također je potrebno navesti podatak da je stručni izrađivač Plana prvi puta zaprimio izvadak Prostornog plana općine Dubrovnik koji se odnosi na građevinsko područje dijela naselja Majkovi, Ratac (sekcije: Šipan br. 17 i 27)) od strane predstavnika Ureda državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji na prethodnoj raspravi o nacrtu prijedloga Plana održanoj 29. studenog 2005. godine u Slanom.

Bespravno izgrađene građevine

Analizom građevinskih područja naselja utvrđena su i određena područja izgradnje pretežito stambenih građevina izvan njih, što vjerojatno znači da se pretežito radi o građevinama izgrađenim protivno prostornom planu i bez odobrenja za građenje. Moguće je da je jedan dio građevina legaliziran u razdoblju od 1992. do 1995. kada je na snazi bio Zakon o postupanju s objektima građenim protivno prostornim planovima i bez odobrenja za građenje (*Narodne novine, br. 33/92*), da je drugi dio građevina izgrađen prije 1968. godine kada nije bilo potrebno posebno odobrenje za građenje, a da je najveći dio građevina izgrađen naknadno, te taj dio predstavlja isključivo bespravnu gradnju. Najveći dio građevina koje se nalaze izvan građevinskih područja nalaze se u zaobalnom dijelu Općine, dok su u priobalju takve građevine utvrđene na lokaciji Ratac na području naselja Majkovi neposredno uz more. Procijenjeno je da ovakve građevine zauzimaju površinu od oko 20 ha.

1.1.3.3.

Urbanistički plan uređenja naselja Slano

Urbanistički plan uređenja naselja Slano (*Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br. 5/01*) je prostorni plan nove generacije čijim donošenjem je omogućeno svrhovitije uređenje i razvoj samog općinskog središta. Naime, njime su utvrđene osnovne namjene prostora, te razgraničeni javni prostori (javna i društvena namjena, pomorsko i javno dobro, javne prometne površine i ulice) od ostalih površina. Tako su planom utvrđene značajne zaštitne zelene površine u zaobalnom dijelu naselja prema državnoj cesti br. 8. Obzirom da je po njegovom donošenju utvrđena povoljnija lokacija luke

nautičkog turizma, iskazala se potreba za njegovim izmjenama i dopunama u tom segmentu, te je ista u tijeku. Inače, planom nije obuhvaćeno cjelokupno građevinsko područje naselja Slano, već njegov središnji dio. Naime, izvan plana ostali su dijelovi građevinskog područja; Banja i Slađenovići.

1.1.4.

Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

1.1.4.1.

Demografski podaci

Demografska valorizacija naselja

U posebnom metodskom postupku prilagođenom potrebama prostornog planiranja daje se demografska analiza samostalnih naselja na području današnje općine Dubrovačko primorje prema rezultatima popisa stanovništva iz 1991. godine. U tom postupku koristi se 8 posebno izabranih i relevantnih demografskih pokazatelja, koji se različito vrednuju, ocjenjuju i rangiraju već prema obilježjima svakog demografskog pokazatelja, zatim se skupno zbrajaju i dobivene vrijednosti izražene u bodovima pomažu utvrđivanju odgovarajućih demografskih prilika i kategorizaciji svakog samostalnog naselja.

Prosječne vrijednosti analiziranih demografskih pokazatelja u ovom metodskom postupku za općinu Dubrovačko primorje, Dubrovačko - neretvansku županiju i Republiku Hrvatsku prema popisu iz 1991. g. su bile:

POSEBNO IZABRANI I RELEVANTNI DEMOGRAFSKI POKAZATELJI		OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE	DUBROVAČKO- NERETVANSKA ŽUPANIJA	REPUBLIKA HRVATSKA
1.	Prosječna veličina naselja prema broju stanovnika	125	559	715
2.	Kretanje broja stanovnika u razdoblju 1981.-1991.- Indeks rasta/pada	84,24	109,20	103,97
3.	Dobna struktura stanovništva - Indeks starosti	157,29	63,73	66,66
4.	Stanovništvo prema migracijskim obilježjima - % stanovništva koje od rođenja stanuje u istom naselju	71,03	50,00	52,46
5.	Stanovništvo prema školskoj spremi - % stanovništva starog 15 i više godina sa srednjim, višim i visokim obrazovanjem	26,31	51,70	45,31
6.	Socijalni status stanovništva - % radnika u ukupnom broju stanovnika u zemlji	26,83	35,64	33,33
7.	Radno intenzivna naselja - % radnika-zaposlenih mještana u ukupnom broju radnika koji stanuju u tom naselju	30,45	78,16	63,43
8.	Ostala naselja - Dnevne migracije radnika - % radnika-dnevnih migranata koji iz nekog naselja svakodnevno odlaze raditi u druga naselja u ukupnom broju aktivnih stanovnika u zemlji	38,99	14,78	23,93

Sve navedene prosječne vrijednosti analiziranih demografskih pokazatelja, uzimajući naselja općine Dubrovačko primorje u cjelini, prema popisu iz 1991. godine, bile su nepovoljnije nego one iskazane za Dubrovačko - neretvansku županiju i Republiku Hrvatsku. Sveukupno gledano, negativni demografski procesi u općini Dubrovačko primorje prisutni su tijekom čitavog 20 stoljeća (smanjenje prirodnog priraštaja i nastupanje prirodnog pada stanovništva, emigracija, depopulacija, starenje stanovništva, porast

staračkih domaćinstava i drugo), koji su bili posljedica društvene i gospodarske nerazvijenosti ovog kraja, posebno njegovog zaleđa, utjecali su da su demografski problemi postali ograničavajući čimbenik u razvitku ove općine. Iz toga slijedi njezina manja privlačnost, što ima za posljedicu rjeđu naseljenost, veće iseljavanje od useljavanja i brže starenje njegovog stanovništva te niži stupanj obrazovanosti i slabiji socijalni status stanovništva.

Na području općine Dubrovačko primorje 1991. godine se je nalazilo 19 samostalnih naselja s još stotinjak dijelova naselja (zaselaka). Ona su činila 8,4% svih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Prosječna im je veličina iznosila samo 125 stanovnika, što je bilo četiri puta manje od prosjeka županije ili gotovo šest puta manje od onog za cijelu državu. Samo je općinsko središte Slano bilo nešto veće naselje i imalo 512 stanovnika, što je činilo 21,53% stanovništva ove općine. Ostala naselja (18) bila su relativno mala prema broju stanovnika. Najveća su naselja ranijih popisa bila Majkovi s 833 stanovnika (1890. godine) i Doli s 523 stanovnika (1953. godine), dok su ona prema ovom popisu imala između 200 i 300 stanovnika, 6 naselja je imalo između 100 i 200 stanovnika, dok je 10 naselja imalo manje od 100 stanovnika. Prema tome, kako se u ovom području nije razvilo veće i jače središte raspoređeni su stanovnici po čitavom teritoriju i u većem broju naselja u različitim krajolicima, ali tada još uvijek s izvjesnom prevagom u naseljima zaleđa u odnosu na priobalna naselja.

U među popisnom razdoblju 1981.-1991. godine, zajednički gledano, naselja u općini Dubrovačko primorje bitno su se smanjila prema broju stanovnika i to za -445 stanovnika ili za -15,76%. Gotovo sva su samostalna naselja imala pad broja stanovnika, osim općinskog središta Slano, u koje je nakon prethodnog iseljavanja njegovog domicilnog stanovništva, doselio određeni broj novih imigranata iz okolnih i drugih naselja (porast iznad 20%), naselje Stupa je poraslo za jednog stanovnika, dok je naselje Podimoč zadržalo isti broj stanovnika kao u prethodnom popisu.

Dobna struktura stanovništva prema popisu iz 1991. godine pokazuje obilježja ubrzanog starenja stanovništva i bitno je bila nepovoljnija od županijskog i državnog prosjeka. Zbog niskog nataliteta i nedostatka mladog stanovništva usporava se nastavak prirodne reprodukcije stanovništva u ovom području i pokazuju znakovi duboke starosti, odnosno postepenog izumiranja naselja. Čak je 15 naselja imalo više starog nego mladog stanovništva (najgore stanje u naseljima Lisac i Podgora), odnosno samo su 3 naselja imala više mladog nego starog stanovništva (Štedrica, Imotica i Topolo), dok je u općinskom središtu Slano bio potpuno izjednačen broj i udjel mladog i starog stanovništva.

Velika većina stanovnika u naseljima općine Dubrovačko primorje od rođenja stanuje u istom svojem naselju, znatno više nego je bilo u širem okruženju, kao posljedica neznatnog useljavanja i manjeg obima lokalnih migracija, što ukazuje na njegovu manju pokretljivost i dulje zadržavanje u svom rodnom mjestu. Nije bilo razvijenih funkcija koje bi privukle novo stanovništvo i jače utjecale na lokalno preseljavanje.

Niži stupanj obrazovanosti u općini Dubrovačko primorje, nego je bio županijski i državni prosjek, ukazuje na njezinu slabiju društveno - gospodarsku razvijenost, izvjesnu izoliranost i veću udaljenost ovog područja od većih i razvijenijih gradskih središta. Iz toga je slijedio i izraziti manjak radnih mjesta u naseljima na području općine Dubrovačko primorje i prisiljenost nešto veće svakodnevne selidbe radnika iz mjesta stanovanja prema

mjestu rada. Najveći broj radnih mjesta u općini bio je u općinskom središtu Slano, s nešto višim udjelom zaposlenih mještana.

Na temelju primjene ovog metodskog postupka tj. unosa podataka i ocjene (vrednovanja) pojedinih izabranih demografskih pokazatelja prema popisu iz 1991. godine izvršena je **demografska valorizacija** svakog od **19 samostalnih naselja** u općini Dubrovačko primorje te je predstavljena kategorizacijom svakog pojedinog naselja s naznačenim demografskim prilikama i dobivenim vrijednostima kroz ukupan broj bodova za svako samostalno naselje:

Kategorija naselja	Demografske prilike	Broj bodova	Samostalno naselje	Broj stanovnika	%
I.	Veoma povoljne	36-42	-	-	-
II.	Povoljne	29-35	-	-	-
III.	Zadovoljavajuće	26	Slano	512	
	Svega	22-28	1 naselje	512	21,53
I - III.	POZITIVNE	22-42	UKUPNO (1 naselje)	512	21,53
IV.	Nezadovoljavajuće	17	Banići (+ Kručica)	126	
		16	Stupa	95	
	Svega	16-21	2 naselja	221	9,29
V.	Nepovoljne	15	Majkovi	273	
		14	Doli	253	
		14	Podimoč	33	
		14	Štedrica	45	
		14	Visočani	147	
		13	Trnovica	34	
		13	Topolo	157	
		12	Imotica	86	
		12	Ošlje	118	
		11	Čepikuće	115	
		11	Podgora	33	
		11	Trnova	74	
		11	Smokovljani	125	
		10	Mravinca	57	
	Svega	10-15	14 naselja	1.550	65,18
Kategorija naselja	Demografske prilike	Broj bodova	Samostalno naselje	Broj stanovnika	%
VI.	Veoma nepovoljne	7	Lisac	52	
		7	Točionik	43	
	Svega	4 - 9	2 naselja	95	4,00
VII.	Izrazito nepovoljne naselja u izumiranju	0- 3	-	-	-
VIII.	Izumrla naselja-bez stanovnika	-	-	-	-
IV - VIII.	NEGATIVNE	0-21	UKUPNO (18 naselja)	1.866	78,47
I - VIII.	OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE	0-42	SVEUKUPNO (19 NAS.)	2.378	100,00

Na temelju ovako izvršene demografske valorizacije svih samostalnih naselja u općini Dubrovačko primorje prema popisu iz 1991. godine i identifikacije problema mogu se izvući sljedeći **bitni zaključci**:

- Na području općine Dubrovačko primorje nije bila prisutna izrazita polarizacija među naseljima prema demografskim prilikama. Naime, demografske prilike u naseljima su se kretale od zadovoljavajućih do veoma nepovoljnih, tako da ni jedno naselje nije imalo veoma povoljne i povoljne, ali ni izrazito nepovoljne demografske prilike - naselja u izumiranju.
- Samo je jedno naselje i to općinsko središte Slano, imalo **zadovoljavajuće demografske prilike**. Ono je ostvarilo **pozitivne demografske prilike**, obilježja i tijekove s djelomično pozitivnim dinamičkim i vitalnim obilježjima te s nešto višim obrazovnim stupnjem i razvijenijom društveno - gospodarskom strukturom. Očito je imalo povoljnije uvjete za razvitak. Međutim, Slano pripada među slabije demografski valorizirana gradska i općinska središta unutar Dubrovačko-neretvanske županije, čime se potvrđuje izrazita gospodarska nerazvijenost cjelokupnog područja Dubrovačkog primorja, pa tako i samog njegovog općinskog središta.
- Suprotno tome, **negativne demografske prilike** imalo je preostalih 18 samostalnih naselja, raštrkanih na kršu ovog područja, među kojima su kod dva naselja bile **nezadovoljavajuće** (Banići+Kručica) i Stupa), kod 10 naselja **nepovoljne** i kod dva **veoma nepovoljne demografske prilike** (Lisac i Točionik). To su naselja koja su imala negativne demografske prilike, obilježja i tijekove s negativnim dinamičkim i vitalnim obilježjima te s nižim stupnjem kulturne i društveno-gospodarske razvijenosti. Kod većine ovih naselja bio je prisutan ubrzani proces iseljavanja stanovništva i stalno prisutan prirodni pad stanovništva, pa je logično da je u njima živjelo sve manje stanovnika, da je bilo veoma malo mladog i sve manje zrelog stanovništva, a niži je bio i njihov stupanj kulturno - civilizacijske i društveno - gospodarske razvijenosti.
- Demografska valorizacija naselja prema popisu iz 1981. godine pokazivala je nešto bolje demografske prilike nego su bile 1991. godine. Nakon popisa iz 1981. godine slijedio je daljnji pad broja stanovnika zbog prirodnog pada i daljnjeg iseljavanja domicilnog stanovništva u druga naselja i krajeve, nastupilo je bitno starenje stanovništva, dok je bio ograničen društveno-gospodarski razvitak.
- Takva loša demografska slika i nepovoljno demografsko stanje iskazani popisom 1991. u općini Dubrovačko primorje još su se više pogoršali nakon jugoslavensko-velikosrpsko-crnogorske agresije (1991.) i Domovinskog rata (1991-1995.) na području Hrvatske, ali i susjedne Bosne i Hercegovine te zbog posljedica razornog potresa u ovom prostoru iz 1996. godine. Čitava naselja su popaljena, brojne kuće izgorjele, srušene ili oštećene, a stanovništvo bilo znatnim dijelom prognano, odnosno kasnije iseljeno te privremeno smješteno dijelom u Dubrovniku, a dijelom po cijeloj zemlji, pa i u inozemstvu. Nakon oslobođenja Dubrovačkog primorja određen broj stanovnika iz ovog prostora bio je privremeno smješten u hotelu "Osmine" u Slanom, a nakon njegove obnove u turističko naselje "Vrtovi sunca" u Orašcu. Mnogi od njih su se vratili svojim kućama, jer je obnova uglavnom završena, ali bilo je i takvih koji su se definitivno iselili iz ovog područja, bilo u Dubrovnik ili negdje drugdje u zemlji, pa i u inozemstvo.
- Političke promjene, tijekom društvenih prilika i gospodarskog razvitka, a iznad svega ratna i potresna zbivanja u ovom i širem kraju, ukazala su da se demografske prilike kod većine naselja mogu lakše pogoršati, a teže popraviti, zavisno o političkim, društvenim, gospodarskim, demografskim i prostornim prilikama i procesima. To su već donekle pokazali prvi i neki konačni rezultati popisa stanovništva iz 2001. godine, što će se moći točno utvrditi nakon objavljivanja cjelokupnih konačnih rezultata tog popisa stanovništva. Naime, prema ovom najnovijem popisu samo je pet naselja (Slano,

Banići, Podimoč, Trnovica i Štedrica) raslo prema broju stanovnika, neka prvenstveno zbog doseljavanja novog stanovništva iz drugih naselja i krajeva, a neka zbog prirodnog priraštaja. Ostala naselja i dalje su gubila brojno domicilno stanovništvo i kvarila svoja strukturna obilježja.

- Da bi neko naselje pokazivalo pozitivnu demografsku sliku i moglo pozitivno razvijati svoje demografske prilike mora imati određenu koncentraciju i rast broja stanovnika, kao posljedicu, ne samo prirodnog priraštaja, nego i privlačenja novog mlađeg za rad i za reprodukciju sposobnog stanovništva, kod njih mora biti sporije starenje stanovništva, viši stupanj obrazovanosti i puna aktivnost stanovništva s više radnih mjesta i zaposlenih mještana. To očito nedostaje među naseljima u općini Dubrovačko primorje.

Na području općine Dubrovačko primorje još nisu ostvareni svi ti uvjeti pa je zato znatno više naselja s negativnim nego s pozitivnim demografskim prilikama. Posebno nedostaju radna središta - pokretači života, takve veličine koja odgovaraju razmještaju naselja i stanovništva unutar ovog područja, što bi trebalo doprinijeti poboljšanju demografskih prilika, ne samo u tim radnim središtima, nego na čitavom njihovom gravitacijskom i utjecajnom području.

U tom smislu, može se zaključiti da ako se poprave društveno - gospodarske prilike na ovom području, može se očekivati i popravljjanje demografskih prilika, posebno u naseljima IV. kategorije i ponekom naselju V. kategorije, u kojima su bile nezadovoljavajuće ili nepovoljne demografske prilike, posebno u onima koja imaju bolji geografski položaj i druge povoljnije uvjete za razvitak. U tom smislu povoljniji su uvjeti u naseljima u priobalnom dijelu općine, u prigradskim naseljima i u zapadnom području zaleđa (više plodnog zemljišta, pogranično područje, veća i vitalnija naselja, bolja infrastrukturna opremljenost). Ostala, gotovo polovica od ukupnog broja naselja, najvjerojatnije će nastaviti demografski propadati i postepeno izumirati. To se posebno odnosi na ona najmanja naselja, na naselja koja su znatnim dijelom ili gotovo potpuno ispražnjena, kao i na naselja koja imaju nepovoljan geografski položaj, slabije su prometno i infrastrukturno povezana i u kojima pretežno žive stanovnici starije životne dobi.

Već samo ovo nekoliko napomena i zaključaka upućuje u kojem pravcu bi trebalo dugoročno i prioritetno usmjeravati pažnju državnih, županijskih i lokalnih vlasti i društva u prostoru općine Dubrovačko primorje. Bez ulaganja u gospodarski i društveni razvitak, u otvaranje radnih mjesta i u komunalno opremanje naselja teško će se moći postizati pozitivne demografske promjene. Uz odgovarajuću gospodarsku, socijalnu, populacijsku, prosvjetnu, infrastrukturnu i druge politike potrebno je i moguće poticati i popravljati pozitivne demografske procese u pojedinim naseljima. Samo na taj način neka od ovih naselja bi se mogla demografski revitalizirati i dalje pozitivno razvijati.

Na području općine Dubrovačko primorje ipak ima naselja koja će se teško demografski oporaviti, posebno nakon stradanja tijekom Domovinskog rata i posljednjeg potresa, zbog ne vraćanja dijela njihovog stanovništva. Došlo se u situaciju da će neka naselja trebati prepustiti daljnjem spontanom razvitku, ostajanju bez stalnih stanovnika, pa i izumiranju. U onim drugim trebat će razvijati gospodarstvo u tercijarnom i kvartarnom sektoru, ali ne zanemarujući primarni i sekundarni sektor. Samo tako bi mogla neka od tih samostalnih naselja, posebno općinsko središte te manja lokalna i razvojna središta, privlačiti nove mlađe stanovnike.

Suvremeni procesi preobrazbe naselja

Na temelju modela diferenciranja novih općina prema stupnju društveno-gospodarske preobrazbe prema podacima popisa iz 1991. godine **općina Dubrovačko primorje** je imala **obilježje ruralne općine** s dvostruko većim udjelom poljodjelskog stanovništva (18,25%) od hrvatskog prosjeka (9,1%) i znatno manjim udjelom radnika u aktivnom stanovništvu u zemlji (54,59%) od hrvatskog prosjeka (73,6%). Područje općine Dubrovačkog primorja bilo je tipično izolirano ruralno područje. Veća ili manja naselja su bila dijelom raštrkana ili okupljena oko svog lokalnog središta. Po svojoj su strukturi bila prevladavajuće agrarna ili ribarska i ruralna, gospodarski nerazvijena i infrastrukturno neopremljena. Tek kada su se počele osnivati i razvijati razne tercijarne i kvartarne, pa i neke druge djelatnosti u lokalnom i pomoćnim središtima ove jedinice lokalne samouprave, sve se to počelo odražavati i na društveni i gospodarski razvitak područja općine Dubrovačko primorje i dolazilo je do spontane postepene suvremene preobrazbe naselja u ovom području.

Proces **urbanizacije** složeni je proces mijenjanja jednog prostora, koji bitno utječe na promjenu strukture naselja. Najprije nastupaju procesi **deagrarizacije i industrijalizacije**, a u najnovije doba procesi **tercijarizacije i kvartarizacije** (među kojima se osobito ističe niz novih poticaja vezanih za pružanje raznih usluga), koji razbijaju izoliranost pojedinih naselja i krajeva. Ta preobrazba prostora sadrži izmjene njegove društvene i gospodarske strukture, funkcija i fizionomije. Prostor poprima gradska obilježja i način života, te u njemu dolazi do odgovarajućih vidljivih vanjskih promjena u krajoliku.

Pod utjecajem općeg globalnog razvitka i tih suvremenih procesa na cjelokupnom prostoru Republike Hrvatske i Hrvatskog primorja, uključujući tu i prostor Dubrovačko - neretvanske županije, a osobito pod snažnim djelovanjem deagrarizacije i **urbanizacije**, industrijalizacije i **razvitka prometa, turizma i drugih usluga**, šire se gradska i polu-gradska naselja i jača preobrazba njihovih okolica, u kojima se počinju razvijati nove gospodarske i središnje uslužne funkcije i jače razvijaju njezina gradska i prigradska naselja te središta rada. Rezultat toga je da se postepeno sve više urbaniziraju naselja u tom prostoru.

Širenjem procesa urbanizacije prema okolici gradova i drugih razvojnih središta, dolazi do postupne društveno-gospodarske preobrazbe prostora i pojedinih naselja, koja poprimaju neka gradska obilježja, ali se još u nekima, više ili manje, mijesaju osobine gradskog i seoskog načina života. Najprije se mijenjaju strukture stanovništva i domaćinstava (kućanstava), što se zatim odražava na osnovni izgled i strukturu njihovih kuća, a time se uvjetuje fizionomska i funkcionalna preobrazba naselja. Tako se između gradskih središta i seoskih naselja razlikuju **prijelazna urbanizirana naselja**.

U cijeloj svojoj povijesti, pa tako i u suvremenim prilikama, Dubrovnik je u tolikoj mjeri razvio svoje funkcije i utjecaj da nije dopustio stvaranje drugih jačih središta u svojoj blizini. To se odrazilo i na razvitak naselja u njegovoj bližoj ili daljoj okolini, pa tako i u općini Dubrovačko primorje. Međutim, to ne znači da nije došlo do njezine društveno-gospodarske i prostorno-fizionomske preobrazbe. Taj je proces najintenzivniji bio gdje okosnice urbanizacije slijede prometne osovine. Ta je preobrazba, među ostalim, izražena prisutnim žarištem urbanizacije oko općinskog središta Slano, ali i počecima stvaranja okosnice urbanizacije na pravcima duž obale vezane za Jadransku turističku cestu (magistralu) i druge važne prometnice. One su se spontano razvijale, kao i neke druge,

kao pozitivna novija tendencija. Veoma su nejednako urbanizirane, ponegdje malo i isprekidane i zato još nisu u cijelosti dovršene i međusobno povezane.

Na taj način, širio se utjecaj Dubrovnika duž glavnih prometnica i prema sjeverozapadu, gdje je zahvatio i manji dio općine Dubrovačko primorje, odnosno samostalna naselja **Slano i Majkovi**, koja su postala sastavni dio **gradske regije Dubrovnika**, koja se tako protezala od općinskog središta Slano na sjeverozapadu do gradića i općinskog središta Cavtata na jugoistoku. Time je potvrđena njihova uska međusobna povezanost i međuzavisnost.

Područje općine Dubrovačko primorje još nema gradskog naselja, među ostalim, jer je još nedostatna koncentracija stanovništva u i oko jednog središta (nema naselja s 2.000 i više stanovnika).

Na temelju raspoloživih podataka iz 1991. godine i uz pomoć modela izdvajanja urbaniziranih naselja u Republici Hrvatskoj, uočljiva je društveno-gospodarska preobrazba samostalnih naselja. Na temelju ispunjavanja odgovarajućih kriterija može se utvrditi da je, unutar općine Dubrovačko primorje, postigavši visok stupanj društveno-gospodarske preobrazbe, ostvarilo status **jače urbaniziranih naselja** 5 samostalnih naselja: **Slano, Doli, Ošlje, Smokovljani i Visočani**. Sva ova naselja imala su manje od 10% poljodjelskog stanovništva i više od 75% radnika u aktivnom stanovništvu u zemlji. Nešto niži stupanj društveno - gospodarske preobrazbe (manje od 20% poljodjelskog stanovništva i više od 50% radnika u aktivnom stanovništvu u zemlji) i status **slabije urbaniziranih naselja** dostiglo je još 7 samostalnih naselja: **Banići (+Kručica), Majkovi, Podgora, Podimoč, Trnovica, Imotica i Štedrica**. Tako je 1991. godine na području općine Dubrovačko primorje bilo ukupno 12 jače i slabije urbaniziranih naselja, koja su zajedno imala 1.785 stanovnika, što je predstavljalo čak 75,06% svih stanovnika ove današnje općine. Dakle, u tom razdoblju bitno se proširilo urbanizirano područje, koje je činilo već priličnu većinu na ovom području. Time je pokazano da je proces preobrazbe naselja već bio dobro obuhvatio ovaj prostor, njegova naselja i stanovništvo.

Slabiji intenzitet društveno-gospodarske preobrazbe imala su ona seoska naselja, koja su najviše bila vezana za razvitak poljodjelstva i imala najslabije uvjete za razvitak drugih djelatnosti (imala su više od 20% poljodjelskih stanovnika i manje od 50% radnika u aktivnom stanovništvu u zemlji) pa su zato ona i dalje zadržala status **ruralnih naselja**. Toj je skupini pripadalo preostalih 7 samostalnih naselja u zaleđu općine Dubrovačko primorje (**Trnova, Mravinca, Čepikuće, Lisac, Točionik, Stupa i Topolo**). U njima je 1991. godine živjelo 593 stanovnika ili 24,94% svih stanovnika ove općine.

1.1.4.2. Gospodarski podaci

Dugogodišnja nerazvijenost i nedjelotvornost gospodarskih i društvenih funkcija u naseljima općine Dubrovačko primorje još je više naglašena zbog posljedica Domovinskog rata i posljednjeg razornog potresa. Brojni raniji negativni procesi, trendovi, promjene, nedostaci i problemi pogoršali su se i još više došli do izražaja zbog ratnih šteta i potresnih rušenja i oštećivanja objekata, višegodišnje isključenosti pojedinih sustava i djelatnosti iz funkcije, gospodarske stagnacije, mirovanja i propadanja u ovom tranzicijskom razdoblju pretvorbe vlasništva i nedovršenosti tih tijekova, što je dovelo do gubljenja identiteta,

prekidanja nekih pozitivnih stremljenja, izgubljenih prihoda i neostvarene dobiti u gospodarstvu, osobito u nerazvijenim i naročito ugroženim dijelovi općine.

Nije zato bilo lako utvrditi ili procijeniti pravu i potpunu veličinu ratnih i potresnih šteta u naseljima ove općine. Razorenost naselja u općini Dubrovačkom primorju po kategorijama oštećenja pokazuje da su imala više od 50% objekata oštećenja IV., V. i VI. kategorije naselja Slano, Banići, Trnova, Podgora, Čepikuće, Lisac, Točionik i Visočani. Velike su štete i negativne posljedice bile na gospodarskim i javnim objektima i sadržajima, od kojih se neki još nisu ni počeli obnavljati, nije izvršena pretvorba vlasništva, nalaze se potpuno izvan funkcije (pogoni Dalmacijabilja u Dolima, prerada arhitektonsko-građevnog kamena tvrtke Ragusa iz Dubrovnika u Smokovljanima, farma kokoši za proizvodnju konzumnih jaja u Banićima, hotel Admiral u Slanom i drugi). Kamenolom arhitektonsko-građevnog kamena "Visočani" tvrtke Ragusa iz Dubrovnika je obnovljen, moderniziran i proizvodi cca 40% više nego u prijeratnom periodu. Danas je to svjetski poznat kamenolom koji dio proizvodnje izvozi na svjetsko tržište, a većim dijelom opskrbljuje lokalne proizvođače koji su podigli nove pogone zanatske prerade arhitektonsko-građevnog kamena u mjestu Visočani. Tome je potrebno dodati da su bili još oštećeni i srušeni luka, prometnice, vodovod, kanalizacija, električna, telefon, okoliš, graditeljska baština, kuće za odmor i rekreaciju. Nešto od toga je već obnovljeno, neki se objekti još obnavljaju, dok neki čekaju bolje prilike da se počnu obnavljati ili se neće nikad više obnoviti. Dosadašnja obnova stanova i kuća u svakom slučaju je već popravila ne samo teško poratno stanje nego i ranije nedostatke u stambeno-komunalnom fondu i standardu života stanovnika tog kraja. U nekim stvarima općina Dubrovačko primorje ipak je vraćena desetljeća unatrag, ali sada bez ondašnjih prirodnih resursa i s ranama u prostoru. Nije zato za čuditi se što je državna vlast općini Dubrovačko primorje dodijelila status područja posebne državne skrbi.

Još nema dovoljno raspoloživih i objavljenih podataka da bi se mogla dati ocjena o stanju procesa urbanizacije i društveno - gospodarske preobrazbe u općini Dubrovačko primorje prema posljednjem popisu iz 2001. godine.

Sve do sada iznijeto pokazuje da su **središta rada** pokretači života među samostalnim naseljima na nekom području, a **gradovi** nositelji funkcionalnog ustrojstva prostora. Oni organiziraju i najviše utječu na razvitak složenog sustava proizvodnje, razmjene i potrošnje materijalnih dobara i uslužnih funkcija ne samo za svoje stanovništvo nego i za svoju užu i širu okolicu. Tako se u općini Dubrovačko primorje očekuje, da će se pod utjecajem gradskog središta Dubrovnika, ali i vlastitih vrijednosti, snaga i inicijativa, ona društveno - gospodarski razvijati, odnosno da će se razvijati pojedina naselja i postepeno stvarati manja lokalna središta, a posebno jačati njegovo općinsko središte Slano. Ono se treba najprije isticati s polu-gradskim izgledom, funkcijama i obilježjima života, da bi se zatim počela bitno mijenjati demografska strukturu ostalih samostalnih naselja, odnosno dinamika urbanizacije u njegovoj okolini.

Tek predstoji potpuni društveno - gospodarski preobražaj urbaniziranih i ostalih naselja na području općine Dubrovačko primorje, kao i šire okolice. Nažalost, ratne prilike, tranzicijsko razdoblje i depopulacijske tendencije usporile su te tijekove. Daljnja preobrazba treba biti vidljiva ne samo novim izgledom kuća i naselja, njihovim opremanjem potrebnom komunalnom infrastrukturu, nego i rastom broja stanovnika i njegovim strukturnim promjenama, među kojima treba prevladavati njegova neagrarna komponenta. S druge pak strane, neka naselja, u kojima je već danas veoma malo stanovnika, očekuje se da će potpuno ostati bez stalno prisutnih stanovnika i tako će

potpuno izumrijeti ili će neka od njih dobiti novu funkciju povremeno nastanjenih naselja rekreacijskog tipa (kao kuće i naselja za odmor), ako za to budu imali uvjete i bude interesa.

Ratno pustošenje i razaranje, sadašnje zaostajanje u društvenog i gospodarskom razvitku te neke dosadašnje problematične spontane tendencije u prostornom i demografskom razvitku područja općine Dubrovačko primorje zahtijevaju sagledati probleme, poteškoće i ograničenja u razvitku ovog područja, a prostorno planskim dokumentima popraviti ono što je upropašteno bespravnom i stihijskom izgradnjom posljednjih desetljeća, te ukazati put prema daljnjoj obnovi, izgradnji i razvitku. Tim aktivnostima mora se popravljati i unapređivati ovo stanje, a time i podizati standard i kvaliteta života u ovom području.

1.1.4.3.

Prostorni pokazatelji

U pogledu prostornih pokazatelja stanje u prostoru je zadovoljavajuće iz razloga što usprkos značajnim ograničavajućim faktorima postoji mogućnost daljnjeg kvalitetnog ravnomjernog razvoja prostora Općine.

Glavni ograničavajući faktori su propisane mjere zaštite zaštićenog obalnog područja mora, zatim krajobraznih vrijednosti, zaštićenih dijelova prirode, kulturne baštine, voda i mora, zatim utvrđena područja ograničenja u korištenju kao što su seizmotektonski aktivna područja, inženjersko-geološki nestabilna područja kod Slanog i Majkova, zone sanitarne zaštite vodocrpilišta Nereze, javna vodna dobra povremenih tokova – bujica, magistralni infrastrukturni koridori, nepovoljne morfološke karakteristike, nedostatna širina državnog teritorija, te minski sumnjive površine.

Navedena ograničenja se očituju u najvećoj mjeri u priobalnom prostoru općine. Ograničenja navedenih mjera zaštite u prostornom smislu najvećim dijelom se ogledaju u ograničenju daljnjeg razvoja (širenja) izgrađenih struktura, a poglavito građevinskih područja naselja i izdvojenih građevinskih područja gospodarskih namjena.

Usprkos zakonskim propisima utvrđenoj zaštiti zaštićenog obalnog područja mora u dubini od 1 km u kopno, te 300 m u more od obalne linije moguće je formiranje adekvatnih građevinskih područja u obimu primjerenom realnim potrebama korisnika prostora, obzirom da su zatečena građevinska područja priobalnih naselja predimenzionirana.

U pogledu gospodarskih djelatnosti značajno ograničenje predstavlja prostor strogog rezervata Malostonski zaljev koji značajno zalazi i u zaobalni prostor. Sukladno zakonskim propisima unutar tog područja nisu moguće gospodarske aktivnosti, pa tako nije moguće utvrđivanje istražnog prostora i eksploatacijskog polja mineralnih sirovina, smještaj vjetroelektrana, te golf igrališta. Stoga je problem i realizacije ugostiteljsko-turističke lokacije Planikovac i centra za istraživanje marikulture u uvali Bistrina kojima mora prethoditi obvezna procjena utjecaja na okoliš i priključenje na sustav odvodnje otpadnih voda s uređajem za pročišćavanje.

Ograničenje daljnjeg jačeg gospodarskog i turističkog razvoja u obalnom području predstavlja neizgrađen sustav odvodnje otpadnih voda, obzirom da je isti obvezatno propisan za sva priobalna naselja i izdvojene gospodarske zone u priobalnom području

PPDNŽ. Stoga svakoj daljnjoj izgradnji značajnijih smještajnih turističkih kapaciteta kao (Budima, Banići) i poslovne zone u Banićima mora prethoditi izgradnja sustava odvodnje otpadnih sanitarnih voda s uređajem za pročišćavanje i dugačkim podmorskim ispustom.

Magistralni (od državnog i županijskog značaja) infrastrukturni koridori autoceste, dužjadranske željeznice, 110 i više kV dalekovoda predstavlja prostorno ograničenje u smislu stvaranja prostornih barijera. No, isto tako predstavljaju i najznačajniji faktor u poticanju svekolikog razvoja prostora Općine.

Značajno ograničenje u trasiranju navedenih prometnica i ostalih infrastrukturnih građevina predstavlja nepovoljan reljef, te nedostatna širina državnog teritorija. Iz toga proizlazi sabijenost nekoliko velikih infrastrukturnih linijskih građevina na pojedinim točkama, te znatno skuplja izvedba (mnogobrojni tuneli, zasjeci, mostovi i vijadukti).

Nakon 10 godina od završetka Domovinskog rata, još uvijek se nažalost osjećaju posljedice okupacije dijela državnog teritorija, što se u prostornom smislu ogleda u značajnim površinama koje se nalaze pod minama. Tako navedene površine nije moguće koristiti do njihovog konačnog razminiranja.

Najveće prostorne mogućnosti za daljnji razvoj pruža zaobalni dio Općine uz planirane značajne prometnice, te polja. Tako se na ovom području omogućuje prostorni razmještaj golf igrališta, gospodarskih zona, eksploatacijskih polja mineralnih sirovina, vjetroelektrana, građevina za postupanje s otpadom, poljoprivrednih gospodarstava (ratarskih i stočarskih farmi).

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

U skladu s planiranim optimalnim sustavom središnjih naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji općinsko središte, Slano potrebno je razvijati kao lokalno središte. Stoga razmještaj i razvitak središnjih funkcija u Slanom mora biti primjeren PPDNŽ izvršenoj klasifikaciji za kategoriju lokalnog središta. Sve funkcije u općinskom središtu potrebno je razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom ovoga kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge.

Uzdužna razvučenost relativno uskog primorskog područja krajnjeg jugoistočnog dijela Države, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije nameće izbor prostornog modela u usmjeravanju procesa urbanizacije i razvitka naselja, odnosno oblik uzdužnog policentričnog urbanog razvitka. Taj je prostor međusobno povezan važnom dužobalnom državnom prometnicom «Jadranskom magistralom», a u budućće će biti još bolje povezan dužjadranskom autocestom i željezničkom prugom. Zato treba poticati daljnje razvijanje i jačanje uzdužnu dužobalnu okosnicu urbanizacije čiji nukleus na području Općine Dubrovačko primorje tvori potez Slano-Banići.

Kako bi se gore navedene prometnice, te ostale infrastrukturne građevine od važnosti za Državu i Županiju (brza cesta od čvorišta Rudine prema Pelješcu, granični prijelazi, magistralni plinovod s MRS, 220(400)kV TS Imotica, 220(400) kV dvosistemski DV Plat-Imotica-Zagvozd, 110 dvosistemski DV Imotica-Ston, vjetroelektrane, sustav odvodnje otpadnih voda Neum-Ston-Mljetski kanal, županijski centar za postupanje s otpadom, tercijarna zračna luka, luke za nautički turizam do 200 vezova ...) mogle realizirati potrebno je utvrditi njihove lokacije, te najpovoljnije trase s koridorima propisanih širina.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

- onemogućiti bilo kakvo negativno djelovanje i onečišćavanje u prostoru kojim se na bilo koji način ugrožava prirodni okoliš i prirodni izvori iz njega: racionalizirati prostore za izgradnju, zaštitom prostora i očuvanjem biološke raznolikosti, naročito zaštitom prirodnih resursa koji su već danas u deficitu
- pitka voda od državnog je značaja, stoga je zaštita pričuva pitke vode od zagađivanja i onečišćenja primarna zadaća
- očuvanje od zagađenja mora koje služi u rekreacijsko - turističke, prometne, prehrambene, komunalne i druge svrhe
- očuvanje i zaštita šuma: očuvanje šuma od propadanja i poboljšanje funkcija šuma kao i napredno gospodarenje šumama

- zaštita poljoprivrednog zemljišta, naročito ograničavanjem izgradnje izvan građevinskih područja
- zaštita povremenih tokova – bujica koje prolaze vodnim dobrom od zahvata u prostoru kojima bi se narušili prihvat i provođenje velikih voda kroz njihova korita
- očuvanje i zaštita krajobraza ograničavajući sve aktivnosti koje bi pridonijele njegovoj devastaciji: nekontrolirana izgradnja, izgradnja objekata koji svojim izraženim geometrijskim oblikom značajnije utječu na devastaciju
- Eksploatacija mineralnih sirovina mora se izvoditi po pravilima struke uz poštivanje utvrđenih ograničenja izvedenih iz potrebnih studija, a prema revidiranim rudarskim projektima i uvjetima iskazanim u Koncesiji za izvođenje rudarskih radova za svako eksploatacijsko polje. (Revidirani rudarski projekti predviđaju sanaciju tijekom i po prestanku eksploatacije).

2.1.3.

Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

- obvezno vođenje brige o zaštiti prirode i prirodnih vrijednosti, te o unapređenju i zaštiti okoliša između ostalog uključujući troškove zaštite okoliša u troškove proizvodnje
- voditi brigu o prirodnim ili kultiviranim/ruralnim krajolicima i ekološkim sustavima, kako bi se sačuvala priroda i karakteristični krajolici, odnosno zaštititi sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti, te očuvanje i racionalno korištenje prirodnih dobara
- spriječiti degradiranje i uništavanje osobito zaštićenih dijelova prirode, prirodnog bogatstva i resursa, te šuma od sječe, poljoprivrednih površina od zapuštanja i sl., zaštititi tlo od erozija i klizišta, spriječiti zagađenje podzemnih voda i mora, te devastaciju područja za iskorištenje mineralnih sirovina

2.2.

Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja

2.2.1.

Demografski razvoj

Da bi se demografski razvoj, a time isto tako prostorni razvoj i uređenje područja općine Dubrovačko primorje, usmjerio u pravcu pravilnog gospodarenja i uspostavljanja potrebne ravnoteže u prostoru, utvrđeni su sljedeći ciljevi:

- kvalitetno integrirati demografsku razvojnu sastavnicu u kontekst politike budućeg cjelokupnog prostornog i društveno - gospodarskog razvitka ove općine i šireg dubrovačkog, primorskog i državnog područja,
- mjerama na razini zapošljavanja i socijalne skrbi ublažavati i popravljati negativne demografske tendencije u razmještaju, gustoći naseljenosti, kretanju broja stanovnika, prirodnom kretanju, migracijama te strukturnim i ostalim obilježjima stanovništva i domaćinstava / kućanstava na cijelom području općine Dubrovačko primorje, odnosno nastojati revitalizirati demografski najugroženija njegova samostalna naselja, ako je to u funkciji razvitaka ovog kraja,
- gospodarskim i socijalnim mjerama smanjiti interes, a u krajnjoj liniji i zaustaviti, osobito kod mlađeg i zrelog radno sposobnog i fertilnog stanovništva, trajno iseljenje u inozemstvo i u druga područja Hrvatske, uključujući i Dubrovnik, te poticati vraćanje

- lokalnog domicilnog, dubrovačkog i drugog hrvatskog, posebno mlađeg i školovanog, stanovništva iz drugih krajeva u domovini i iz drugih država u ovaj njihov kraj i zavičaj,
- planski razmještavati i organizirano usmjeravati doseljavanje stanovništva, kako bi se naseljavanje uskladilo s pogodnim prirodnim obilježjima, ali i s razmještajem gospodarskih i društvenih sadržaja i mogućim otvaranjem novih radnih mjesta u radnim središtima u ovom području,
 - potrebno je otvarati nova radna mjesta u svim komparativnim gospodarskim i društvenim djelatnostima (poljodjelstvo, marikultura, kamenarstvo, turizam, promet, malo poduzetništvo, razne usluge, i drugo), težiti uspostaviti ravnomjerniji razvitak svih dijelova teritorija općine te razvijati policentrični sustav glavnog i manjih lokalnih središta na području općine Dubrovačko primorje,
 - nastojati demografski obnavljati te dalje stvarno poboljšavati standard i kvalitetu življenja stanovništva i domaćinstava / kućanstava, osobito jače ili slabije urbaniziranih naselja, odnosno općinskog i manjih lokalnih središta, gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti,
 - potrebno je uspostaviti odgovarajuću ravnotežu između broja stalnog stanovništva i onog koje privremeno i povremeno boravi u ovom prostoru i njihovim naseljima, kako bi se među njima mogla uspostaviti potrebna harmonija, a ne da dođe do nesklada i negativne majorizacije, što može ugroziti pojedine interese i život tih naselja i područja u cjelini,
 - osigurati uvjete za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije na čitavom području općine,
 - kao i u drugim hrvatskim krajevima, potrebno je sprovesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene, kako bi se i ovaj kraj mogao kvalitetno integrirati u šire dubrovačke, hrvatske, mediteranske i europske sustave.

Budući demografski razvitak

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno - gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono u stabilnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost odvijanju demografskih tijekova. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno - gospodarski, kulturno - obrazovni, zdravstveno - socijalni, psihološki, politički, etički, etnički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim djelovanjem i mijenjanjem moguće je zaustaviti negativne demografske tijekove i ostvariti uvjete za postizavanje pozitivnih promjena i rezultata u razvitku stanovništva. Međutim, često su bitno ograničene mogućnosti biološke revitalizacije stanovništva u uvjetima njegovog sve većeg starenja i pored zajedničkog djelovanja svih relevantnih čimbenika.

Pod utjecajem veoma složene, teške i dugotrajne političke, društvene i gospodarske krize u zemlji, posljedica Domovinskog rata i posljednjeg potresa, zbog specifičnih tranzicijskih prilika i potrebne korjenite preobrazbe hrvatskog društva, a unutar njega Dubrovačko-neretvanske županije i općine Dubrovačko primorje, nije jednostavno predvidjeti moguće **demografske promjene za dulje vremensko razdoblje** za jedinice lokalne uprave i samouprave, općinska središta i ostala samostalna naselja. Ipak realne činjenice ukazuju da se **može očekivati sljedećih godina daljnji pad broja stanovnika u općini Dubrovačko primorje**, prvenstveno zbog daljnjeg prirodnog pada stanovništva, jer će se sigurno još neko vrijeme manje rađati novo nego umirati staro stanovništvo.

Izvjesni početak demografskog oporavka može nastupiti ako se osiguraju potrebni uvjeti, kao što su gospodarska obnova, prestrukturiranje i razvitak te mogućnost zapošljavanja - nova radna mjesta, prvenstveno unutar ove općine, ali i u njegovoj neposrednoj blizini

(Dubrovnik, Ston i dr.), vodeći računa o ekološkoj ravnoteži i zaštiti raznolikosti krajolika u općini. Tako bi bilo moguće postepeno ostvariti prirodni prirast stanovništva, kao i privlačenje i useljavanje novog stanovništva iz drugih područja, što znači ostvarenje pozitivnog migracijskog salda. Vjeruje se da će se u dužem vremenskom razdoblju, primjenom dugoročne aktivne populacijske politike i promjenom prirodnih i migracijskih tijekova, uz dužan gospodarski razvitak, moći očekivati nastavak pozitivnih demografskih promjena u samostalnim naseljima u općini Dubrovačko primorje.

Ako se ostvare potrebni uvjeti za demografski oporavak ovog kraja, može se očekivati da će slijediti ponovni nešto veći natalitet i prirodni priraštaj, kao i pozitivan migracijski saldo, pa iz toga i lagani rast njegovog broja stanovnika, što znači da se **može u dogledno vrijeme (2015.) očekivati da će u općini Dubrovačko primorje živjeti do 2.400 stalnih stanovnika.**

Da li treba doći do potpune preraspodjele stanovništva, do unutarnjeg preseljavanja iz zaleđa prema priobalnom području? To ne bi trebalo poticati i podržavati obzirom na važnu ulogu zaleđa unutar općine, ali i za Županiju i Državu. Posljedica toga bi bilo zapuštanje obrade zemlje i poljodjelske proizvodnje u zaleđu, teže korištenje ostalih prirodnih komparativnih prednosti i vrijednosti tog kraja, kao i teže kontroliranje graničnog područja. Zato bi od veće koristi bilo ulaganje u prirodne i ljudske vrijednosti tog kraja, kako bi se ono ne samo održalo, nego i dalje razvijalo. Izvjesna preseljavanja unutar same općine ipak su moguća i treba ih usmjeravati prema postojećim naseljima kako bi se ona povećala i funkcionalno ojačala te tako predstavljala osnovu za daljnji oporavak cjelokupnog područja općine. Svaka nova izgradnja u općini Dubrovačko primorje mora voditi računa da ne dođe do ekološke neravnoteže u prostoru i narušavanja posebnih vrijednosti tih prostora, bez obzira da li se oni nalaze ili ne pod posebnom zaštitom države.

Na temelju svega navedenog, može se očekivati i podržavati daljnji rast broja stanovnika u **općinskom središtu Slano** (Slano, Banja, Grgurići, Slađenovići) s tendencijom da postupno naraste **do 1.000 stanovnika.**

U svim ostalim naseljima u općini najviše bi moglo biti do 1.400 stanovnika. Očekuje se da bi se stanovništvo moglo raspodijeliti tako da ih podjednako bude u preostalim naseljima u priobalnom području (Doli, Banići, Kručica i Majkovi) i u zaleđu, gdje će izvjesna prevaga broja stanovnika biti u zapadnom nad istočnim područjem zaleđa. U sva tri ova područja treba osigurati mogućnost oživljavanja i daljnji razvitak gospodarstva, gdje će se onda nastaviti okupljati lokalne središnje funkcije i stvarati jezgre pomoćnih središnjih naselja. U demografskom pogledu najneizvjesnije je stanje u naseljima istočnog područja zaleđa.

Na isti način se može prognozirati kretanje broja domaćinstava - kućanstava, tako da bi **općina Dubrovačko primorje mogla imati 750 - 900 domaćinstava / kućanstava, čija bi prosječna veličina mogla biti 2,7 - 2,9 članova.** Ona bi trebala biti raspoređena između općinskog središta i ostalih naselja u skladu s razmještajem stanovništva.

Buduća nastojanja u demografskim promjenama u općini trebaju više biti usmjerena prema kvalitativnim nego prema kvantitativnim promjenama. To znači nastojati ostvariti pozitivne promjene u demografskim strukturama. Trebat će više koristiti unutarnje rezerve (uključujući prirodno kretanje, transformaciju poljodjelskog stanovništva i dr.), nego se oslanjati na veće useljavanje sa strane. Svrha svega je uravnotežiti odnose između

muškog i ženskog stanovništva, održati mlađom dobnu strukturu i prihvatljiv indeks starosti stanovništva, podignuti obrazovnu razinu stanovništva, zadržati visok udjel aktivnosti stanovništva i njegovu stopu zaposlenosti s posebnim naglaskom na povećanje broja radnih mjesta i zaposlenih mještana na području ove općine. Time će se podizati kvaliteta i standard življenja stanovništva i domaćinstava - kućanstava, što se mora odraziti kod načina stanovanja, razvijanja pojedinih djelatnosti, komunalnoj opremljenosti i ekološkim prilikama u krajoliku ove općine.

2.2.2.

Odabir prostorno razvojne strukture

U odabiru prostorno razvojne strukture, obzirom na prirodne resurse područja, te naslijeđeno stanje u prostoru, ključnu ulogu s gledišta korištenja prostora trebaju imati turizam, poljoprivreda, trgovina i industrija. Druga komponenta koja igra ključnu ulogu u poimanju razvoja uz suživot sa okolnim datostima prostora jest dosljedna i pažljiva zaštita prirodnih i graditeljskih vrijednosti područja Općine. Sukladno tome predlaže se osnova prostorno razvojna struktura područja Općine:

- utvrditi prostorno-strukturni sustav kojim će se odrediti žarišta i pravci prostornog razvoja, te njihove međusobne veze i pozitivan utjecaj na nerazvijeni zaobalni dio Općine,
- u obalnom području jače razvijati turističku ponudu podizanjem kvalitete sadržaja i smještaja u postojećim kapacitetima uz osiguranje prostornih uvjeta za realizaciju novih turističkih zona na lokalitetima Budima, Rat, Planikovac i uvala Smokvina,
- prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta temeljiti na uspostavljanju široke mreže manjih i raznolikih proizvodnih jedinica i daljnjem razvoju već formiranih i planiranih većih i složenih gospodarskih cjelina koje su od posebnog značenja za područje cijele Općine,
- poticati razvoj ribarstva,
- u zaobalnom prostoru poticati uz razvoj djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva i manjih gospodarskih kapaciteta i razvoj seoskog turizma kako u naseljima, tako i izvan njih na farmama (poljoprivrdnim gospodarstvima).

2.2.3.

Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1.

Razvoj naselja

Područje općine Dubrovačko primorje je prostor slabe naseljenosti, a djelomično i raštrkanosti malih naselja i zaselaka u Dubrovačko - neretvanskoj županiji. Njezin sustav središta služi za smještaj i razvitak središnjih uslužnih funkcija (gospodarskih i društvenih tercijarnih i kvartarnih uslužnih djelatnosti) i drugih nositelja cjelokupnog gospodarskog razvitka ovog područja, ali i kao svojevrsna mreža naselja podobnih za stanovanje i za privlačenje novih stanovnika i osiguranje zadovoljavajuće kvalitete života postojećem i novodoseljenom stanovništvu. Da bi se to moglo ostvariti potrebna je izuzetno kvalitetna povezanost s drugim dijelovima Dubrovačko - neretvanske županije i susjednih područja te integracija u hrvatski nacionalni i mediteranski prostor.

Prostorno - planskom dokumentacijom razlikuju se tipovi naselja: gradska, prijelazna urbanizirana i seoska, s time da se u analizama naselja težište stavlja na gradska i urbanizirana naselja, proces urbanizacije i na radna središta.

Gradovi kao čvorišne točke u prostoru sa svojom funkcijom upravljaju i djeluju na svoje socio-gospodarske gravitacijske okolice. To su najvažnija i najveća radna središta u prostoru.

Prijelazna jače ili slabije urbanizirana naselja su ona koja su doživjela određeni stupanj socio-gospodarske i druge preobrazbe, te postepeno poprimaju gradska obilježja. Razvijaju se najčešće u prigradskim, međugradskim i samostalnim urbaniziranim područjima. Neka od njih postaju lokalna radna i upravna središta veoma važna u zapošljavanju lokalnog radno aktivnog stanovništva.

Seoska – ruralna naselja nisu doživjela veću preobrazbu, ali realno je očekivati da će i u njima doći do određene preobrazbe i to u pravcu njihove urbanizacije ili pak jačanja agrarnog i primorskog karaktera uz adekvatnu modernizaciju rada i života.

Ovakva kretanja poželjno je planski poticati i usmjeravati, posebno iz razloga što je u neposrednoj blizini radnih i gradskih središta još uvijek u praksi prisutna nekontrolirana i stihijska izgradnja, što otežava njihov razvitak i kvari kvaliteta i standard života.

Osnovni ciljevi razvoja naselja

- Razvijati prostorni oblik urbanizacije primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti ovog područja.
- Razvijati sustav središnjih naselja te poticati razvoj većih naselja te lokalnih i manjih lokalnih središta kao žarišta i polova razvitka - radnih središta na načelima policentričnog i ravnomjernijeg uravnoteženog razvitka u prostoru.
- Stalno razvijati stambene, radne, uslužne i rekreacijske funkcije u naseljima, a posebno u gradskim, važnijim i manjim lokalnim radnim, uslužnim i turističkim središtima, a njihovom opremljenošću prometnom i komunalnom infrastrukturom povoljno utjecati na daljnje pozitivne demografske prilike i tijekove i na cjelokupni razvitak ovog područja.
- Potrebno je uspostaviti sklad i ravnotežu unutar pojedinih naselja između stambene izgradnje za stalno stanovanje i one za privremeno stanovanje, odnosno za odmor i rekreaciju, kao i za smještaj turista-gostiju. To treba osigurati kako kroz ograničavanje ukupnih kapaciteta, tako i kroz racionalnu namjenu prostora svakog pojedinog naselja. Svako narušavanje tog sklada smanjuje cjelokupnu kvalitetu života u tim naseljima.
- Odabrano i postupno revitalizirati samostalna naselja, kroz aktivnu politiku uređenja pojedinih naselja, podizanjem stambenog i komunalnog standarda, boljim prometnim povezivanjem sa središtima te omogućavanjem suvremenijeg razvitka agrarne i drugih djelatnosti. Unutar naselja i u njihovoj neposrednoj blizini važno je očuvati karakteristične prirodne vrijednosti i krajolike, strukturu građenja, tradicionalne građevne materijale i oblike.
- Korisno je obnavljati i zapuštena naselja i kućanstva i kad je to neracionalno glede infrastrukture, s ciljem zaštite prostora i krajolika te postizanja drugih probitaka u temeljnom usmjerenju prostornog uređenja ovog područja. Takva obnova treba obvezno uvažavati staru strukturu naselja i kućanstava, građevinske materijale i oblike, uz osiguranje prometne dostupnosti i telekomunikacijskih veza.

- Glede komunalne infrastrukture, svako naselje i kućanstvo mora imati osiguranu pitku vodu, prikladan sustav odvodnje i odvoza otpadnih tvari, električnu struju, mogućnost telefonske linije, osigurane televizijske i radio prijenose te priključak na lokalnu prometnu mrežu, a kada se stvore uvjeti i na plin te blizinu groblja.
- Prostorni razvoj i uređenje ovog područja treba regulirati Prostornim planom uređenja općine Dubrovačko primorje, urbanističkim planom općinskog središta Slano, a uređenje ostalih naselja smjernicama za uređenje naselja, a po potrebi i drugim prostornim planovima.

2.2.3.2.

Razvoj društvene infrastrukture – središnjih uslužnih funkcija

Razvoj društvene infrastrukture ili središnjih uslužnih funkcija, koje čine društvene i gospodarske uslužne djelatnosti, izuzetno je važan odsječak sadržaja društvenog života i u funkciji je općeg razvoja nekog prostora. One su u neposrednom međudjelovanju s ostalim oblicima života u nekom prostoru, pa ne može doći u pitanje potreba njihovog razvoja. Iskazano potvrđivanje značenja upravnih, pravosudnih, vjerskih, obrazovnih i kulturnih institucija, zdravstva i socijalne skrbi, uslužnih gospodarskih djelatnosti, športske i tehničke kulture te još po neke središnje uslužne funkcije, potpomoći će opći smjer razvoja. Društvene i gospodarske uslužne djelatnosti imaju tržišnu važnost, ali kako je ipak ograničen njihov utjecaj, ne mogu se smatrati kao čista potrošnja i u tome je njihovo posebno značenje. Za neke središnje uslužne funkcije, osobito one nižeg reda i lokalnog značenja, djelomičnu brigu oko osnivanja i njihovog djelovanja snose organi lokalne samouprave i lokalno gospodarstvo, ali i lokalno stanovništvo.

Općina Dubrovačko primorje nema još takav sustav društvenih i gospodarskih uslužnih djelatnosti, koji svojom mrežom po naseljima pokriva cijeli ovaj prostor te odgovara razmještaju i potrebama stalnog i privremenog stanovništva, što trebaju biti u funkciji njegovog općeg društvenog razvoja. One trebaju biti sastavni dio skupine središnjih uslužnih funkcija, koje služe stanovnicima ovog prostora u svakodnevnom životu. Prostori za smještaj, izgradnju i razvitak društvene i gospodarske uslužne infrastrukture svode se na određena naseljena mjesta i zato ulaze u planski zasnovan sustav središnjih uslužnih funkcija i središnjih naselja, koji je generalno utvrđen Prostornim planom Dubrovačko - neretvanske županije, a detaljnije se razrađuje ovim prostornim planom.

Društvene i gospodarske uslužne djelatnosti, odnosno središnje uslužne funkcije, usmjerene su prema njezinim korisnicima tj. prema podizanju kvalitete života stanovnika i pojedinih samostalnih naselja u njihovom utjecajnom i gravitacijskom području. One su izraz upravno - administrativno - političko - teritorijalnog i vjerskog ustrojstva i načina upravljanja na ovom općinskom području. Kvalitetom ovih funkcija podiže se obrazovna i kulturna razina, zdravstvena kultura i standard cjelokupnog stanovništva u gravitacijskom području ovih funkcija. One pridonose povećanju pružene socijalne skrbi stanovništvu radi otklanjanja postojećih socijalnih problema i razlika, osiguravaju nesmetano bavljenje športskim aktivnostima i tehničkom kulturom, ostvaruju mogućnost rekreacije, odmora i zabave stanovništva, osiguravaju opskrbu i potrebne usluge u svakodnevnom životu te omogućuju ostvarenje drugih mnogobrojnih dugoročnih ciljeva u ovom prostoru.

Ne treba ispustiti iz vida da društvene i gospodarske uslužne djelatnosti, kao uostalom i druge gospodarske djelatnosti, pružaju lokalnom stanovništvu mogućnost zapošljavanja i

time osiguranje izvora svoje egzistencije, kako svoje osobne i svojih obitelji, tako i šire zajednice. To je važna razvojna komponenta unapređenja ovih djelatnosti.

Opći ciljevi i smjerovi u razvoju društvenih i gospodarskih uslužnih djelatnosti su:

- Jačati društveno integrativne funkcije naselja radi zadovoljavanja osnovnih potreba lokalnog stanovništva (odgoj i obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb, kultura, religija, šport i drugo).
- Uskladiti razvitak i razmještaj uslužnih funkcija državne uprave i lokalne samouprave (npr. matični ured, mjesni odbori, porezna služba, policijska postaja, poštanski uredi i drugo) u budućnosti s potrebama stanovništva općine Dubrovačko primorje, odnosno s demografskim razvitkom ovog područja.
- Omogućiti normalno djelovanje vjerskih zajednica u skladu s potrebama stanovništva i u tu svrhu osigurati prostore za izgradnju novih vjerskih objekata.
- Osigurati prostor u pojedinim naseljima za djelovanje raznih udruga građana u skladu s potrebama stanovništva i interesnih skupina.
- Funkcionalno ustrojiti sadržaj i mrežu objekata predškolskog odgoja i naobrazbe kao djelatnosti da potiče opće poboljšanje života (socijalizacija, proizvodnost rada, lakši nastavak školovanja i dr.) i da predvidi povećanje obuhvata djece u dječjim vrtićima u skladu s demografskim kretanjima u ovom području.
- Uspostaviti demografski i prostorno planerski utemeljenu moguću osnovnoškolsku mrežu na području ove općine na temeljima nove reforme osnovnog obrazovanja i zakonskih postavki.
- Voditi računa o srednjoškolskom obrazovanju djece ove općine u širem prostoru u skladu s predstojećom reformom srednjeg školstva, te financirati i stimulirati pohađanje viših i visokih škola i fakulteta za dobivanje profila stručnjaka potrebnih ovom kraju.
- Nastojati ravnomjerno razvijati kulturnu aktivnost i u doglednoj budućnosti osnivati potrebne kulturne institucije te čuvati i njegovati tradicijsku izvornu kulturu u pojedinim naseljima i među stanovništvom ove jedinice lokalne samouprave, koja odražava njezinu prepoznatljivost u okvirima mediteranskog, hrvatskog nacionalnog i regionalnog dubrovačkog identiteta.
- Brinuti se za zaštitu kulturne i prirodne baštine, okoliša i krajolika na cijelom području ove općine, a osobito zaštititi izvornost Malostonskog zaljeva i uvale Bistrina te drugih zaštićenih prirodnih sadržaja.
- Uskladiti razvoj djelatnosti zdravstva i socijalne skrbi te njihov prostorni razmještaj s prihvaćenim standardima, ali i u skladu s potrebama ovog područja.
- Poticati razvitak financijskih institucija, malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva, te omogućiti modernizaciju objekata za odvijanje trgovačke djelatnosti, kako bi se podigla razina trgovinske i druge ponude prema domaćem stanovništvu i drugim korisnicima usluga (privremeni korisnici, povremeni gosti-turisti, tranzitni putnici i dr).
- Koristiti komparativne prednosti ovog prostora u razvijanju turističkih i ugostiteljskih aktivnosti i sadržaja, kao sastavni dio turističke ponude Hrvatskog primorja i područja Dubrovačko - neretvanske županije, a posebno kao što su priobalno područje te drugih zaštićenih i registriranih profanih i sakralnih objekata i sadržaja.
- Prihvatiti socijalizirani i organizirani pristup problemu korištenja slobodnog vremena (baviti se nekim korisnim i zdravim aktivnostima u slobodnom vremenu), među ostalim i zbog borbe protiv raznih oblika ovisnosti i asocijalnog ponašanja (maloljetnička delikvencija, pušenje, alkoholizam, droga, kriminal).
- Poticati i ubrzati izgradnju potrebnih športskih i školskih igrališta, dvorana, bazena, kuglana, bočališta i drugih športskih objekata i sadržaja s ciljem širenja športskih

aktivnosti i rekreacije među svim stanovnicima i u svim dijelovima područja općine Dubrovačko primorje.

- Omogućiti stanovništvu općine Dubrovačko primorje siguran i brži pristup korištenju središnjih uslužnih funkcija u drugim središtima (Dubrovnik, Ston i dr.), osobito srednjeg i višeg reda, ako se one ne nalaze i ne razvijaju na području ove općine.
- Optimalno koristiti kredite za razvoj i obnovu u aktiviranju komparativnih prednosti ovog prostora za ubrzani razvitak gospodarstva u općini Dubrovačko primorje (obnoviti izvornu i rentabilnu poljodjelsku proizvodnju, na znanstvenim temeljima osloniti razvitak marikulture i ribarstva, razvijati turizam koji se može prilagođavati turističkoj potražnji, osposobiti male pogone, kamenarske radionice i druge sadržaje).

2.2.3.3.

Razvoj prometne i komunalne infrastrukture

Posebnu pozornost je potrebno posvetiti uz izgradnju državne i županijske i izgradnji lokalne infrastrukture, kako bi se osigurali uvjeti za razvitak gospodarstva i podigli kvaliteta i standard života stanovništva (izgraditi potrebne i kvalitetnije prometnice, privezišta, dovesti pitku vodu u svako naselje, osigurati odvodnju otpadnih voda u najugroženijem priobalnom području, osigurati kvalitetnu opskrbu električnom energijom, dobre telekomunikacijske veze i drugo). U okviru prostornog razvitka i uređenja prostora općine Dubrovačko primorje, pored već navedenog potrebno je:

- osigurati zaštitu vodocrpilišta Nereze od zagađenja u cilju osiguravanja dovoljne količine vode dobre kvalitete
- povećati sigurnost snabdijevanja pitkom vodom iz vodoopskrbnog sustava izgradnjom novih kapaciteta vodosprema i novih magistralnih cjevovoda, izgradnjom NUS-a (nadzorno-upravljačkog sustava), te izgradnjom sustava za održanje kakvoće vode
- u rekonstrukcijama i novoj izgradnji vodoopskrbnog sustava osigurati kvalitetnu protupožarnu zaštitu ugradnjom dovoljnih profila cjevovoda i hidranata
- rješavati pitanja odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda priobalnih naselja, te izdvojenih gospodarskih zona izvan naselja s naglaskom na povećanje kvalitete življenja, zaštite okoliša i naročito očuvanja mora od zagađenja
- u postojećem sustavu odvodnje otpadnih voda Slanog potrebno izgraditi kolektore i uređaje za pročišćavanje otpadnih voda, te ispuste u prijemnik kao i riješiti individualne zahvate
- predvidjeti izgradnju plinskog distribucijskog sustava
- distribucijski elektroenergetski sustav uključivo sa centrom za nadzor i upravljanje izgrađivati odnosno prilagođavati tako da se sustav srednjeg napona postupno prebaci sa 10 kV na 20 kV
- u priobalnim naseljima zamijeniti zračnu električnu mrežu podzemnim energetske kablovima

2.2.4.

Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti kulturno-povijesnih cjelina

Cilj očuvanja, zaštite i unapređenja kulturne i prirodne baštine na području Općine je očuvanje identiteta. Kulturna i prirodna baština predstavljaju temelj identiteta i dokaz je

povijesnog kontinuiteta razvitka sredine pa ju je potrebno štititi od svake daljnje devastacije i degradacije njenih temeljnih vrijednosti.

Potrebno je štititi dijelove prirode koji su značajni po svojoj vrijednosti, a to su slijedeći zaštićeni i predloženi za zaštitu temeljem Zakona o prirodi:

- akvatorij Malostonskog zaljeva (Zaštićen temeljem Zakona o zaštiti prirode)
- lokve kod Majkova (Predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode) i
- površine obrasle samoniklim oleandrom južno od Slanog (Predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode).

Potrebno je pokrenuti adekvatnu zaštitu evidentiranih kulturnih vrijednosti lokalnog značaja. Osim pojedinačnih građevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština, koja je zajedničko djelo čovjeka i prirode, odnosno rezultat je ljudskog djelovanja kroz povijest. Tako je kultivirani krajolik neponovljiv, a svako novo širenje građevinskih zona u kvalitetne krajobrazne prostore znači osiromašenje krajolika i gubitak samosvojnosti.

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem, moraju biti na kvalitetan način, sukladno njihovim prostornim, arhitektonskim, etnološkim i povijesnim karakteristikama, uključeni u budući razvoj. To prije svega podrazumijeva:

- zadržavanje i očuvanje prostornih odnosa definiranih tijekom povijesti, koji se manifestiraju u cjelovitoj slici prostora kao kulturnog krajolika
- očuvanje prostorne homogenosti naselja, prije svega njegova volumena, okruženog područjima kultiviranog krajolika
- zadržavanje povijesnih oblika komunikacija - starih cesta, pješačkih puteva i staza,
- očuvanje povijesnog naseobinskog ustroja, parcelacije i tradicijske arhitekture
- oživljavanje povijesnih oblika naseljenosti – sela, zaselaka i stanova u okviru njihovog prostornog okruženja, povijesne matrice, parcelacije i tradicijske građevne strukture
- revitalizaciju napuštenih sela i zaselaka, izuzetne etnološke, arhitektonske i ambijentalne vrijednosti
- očuvanje i obnovu tradicijske arhitekture, stambene i gospodarske, kao i svih povijesnih arhitektonskih građevina spomeničkih svojstva, kao nositelja prepoznatljivosti prostora
- očuvanje povijesne slike prostora i karakterističnih vizura
- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicionalnih funkcija i sadržaja, poljoprivrednih kultura i tradicionalnog načina obrade zemlje
- zadržavanje i očuvanje karakterističnih toponima, naziva sela i brežuljaka od kojih neki imaju povijesno (arheološko) i simboličko značenje
- očuvanje i obnovu svih građevina i sklopova s kulturno povijesnim obilježjima.
- istraživanje i prezentaciju arheoloških nalaza i mjesta

Zaštita i obnova kulturno povijesnih i krajobraznih vrijednosti postavljaju se kao važan zadatak na kojem cijela Hrvatska treba graditi svoj identitet, stoga je za potrebe ovog plana izrađena Konzervatorska podloga. Cilj te podloge je ustanoviti osnovne prostorne i razvojne činitelje očuvanja kulturne baštine, te dati smjernice i uvjete korištenja prostora, za djelovanje u prostoru i za pojedinačne graditeljske zahvate. Zaštita graditeljske baštine se provodi prema usvojenim načelima integralne zaštite prostora, ali i očuvanjem autentičnosti kroz obnovu izvornih obilježja građevine. Modaliteti zaštite određuju se prema kriteriju zoniranja, (stroga zona zaštite povijesnih struktura i kontaktne zone), te prema propisanim mjerama zaštite. Potrebno je s naročitom pažnjom pristupiti planiranju

građevinskih područja, kako ne bi došlo do narušavanja kvalitetnih prostornih odnosa, uz očuvanje vrijednih vizura na sela.

Za građevine najveće kulturno povijesne vrijednosti potrebno je provesti konzervatorsko restauratorska istraživanja prije bilo kakvih zahvata. Za potrebe restauracijskih radova na ovim građevinama potrebno je osigurati kamenolom u kojem se može po potrebi eksploatirati izvorni materijal iz koje je ta građevina i izrađena. Za sva naselja s očuvanom povijesnom građevnom strukturom potrebno je izraditi detaljnu inventarizaciju svih vrijednosti naselja, prostornih i graditeljskih, temeljem kojih će se odrediti smjernice za potrebne i moguće zahvate unutar prostora naselja i na pojedinačnim građevinama.

2.3.

Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine

2.3.1.

Racionalno korištenje i zaštita prostora

U svrhu što racionalnijeg korištenja i zaštite prostora potrebno je provesti slijedeće:

- Sanaciju bespravne izgradnje dijelom uvrštenjem u građevinska područja (za najveći dio takve izgradnje izvan ZOP-a), a dijelom primjenom kaznenih odredbi zakonskih propisa (izgradnja unutar ZOP-a i manji dio izgradnje izvan ZOP-a).
- Utvrditi u najvećoj mogućoj mjeri zajedničke koridore značajnih infrastrukturnih građevina.
- Sanaciju devastiranih površina, posebno napuštenih eksploatacijskih polja i divljih odlagališta otpada prenamjenom u trajne oblike korištenja ili rekultivacijom.
- Uspostavu jedinstvenog sustava za sprječavanje i uklanjanje šteta od elementarnih nepogoda.

2.3.2.

Utvrdjivanje građevinskih područja

Obzirom na utvrđeno stanje i provedenu analizu građevinskih područja u polazištima ovoga Plana potrebno je na slijedeći način utvrditi građevinska područja:

- Unutar ZOP-a sukladno odredbama Uredbe o uređenju i zaštiti ZOP-a mora potrebno je smanjiti građevinska područja naselja Slano, Banići, Kručica i Stupa na 70% od njihove ukupne površine, na način da se prvenstveno izuzmu vrijedne krajobrazne, šumske i poljoprivredne površine, te površine koje čine infrastrukturni koridori.
- Ukidanje građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene «3 sestre» u površini od 90 ha.
- Pri utvrđivanju građevinskog područja preispitati mogućnost korištenja neiskorištenog prostora za moguću izgradnju interpolacijama ili adaptacijama i zamjenama starih građevina s novima.
- Utvrditi da li postoji potreba za zadržavanjem građevinskog područja za pojedine prostorno izdvojene čestice izvan naselja udaljene od prometnica u zaobalnom brdskom graničnom području, obzirom da su do sada utvrđena selektivno, što znači da je dio takve stare izgradnje ostao izvan građevinskog područja.

- Zaustaviti daljnje širenje naselja na nove neizgrađene površine (pretežno poljoprivredne), tako da se pri određivanju građevinskih područja obuhvate i objedine samo već izgrađeni dijelovi naselja i oni načeti izgradnjom (u zaobalnom dijelu obuhvati po mogućnosti zatečenu izgradnju izvan građevinskog područja).
- Preoblikovati građevinska područja zaobalnih ruralnih naselja na način da se sačuva prepoznatljivost pojedinih dijelova naselja, odnosno starih zaseoka, tako da se isključi njihovo spajanje u jedinstveno građevinsko područje, pogotovu zauzimanjem značajnih poljoprivrednih površina (npr. Naselje Visočani).
- Prestrukturirati građevinska područja unutar kojih su s jedne strane utvrđene značajne površine koje do sada nisu bile privedene namjeni, a niti imaju takve naznake, te s druge strane značajna izgradnja (cijeli zaseoci) izvan građevinskog područja (npr. Naselje Doli).
- Mjerama porezne politike potrebno je stimulirati korištenje zemljišta opremljenog infrastrukturom unutar građevinskog područja kao građevinsko, a ne kao poljoprivredno ili ono neprivedeno osnovnoj namjeni. Na taj način doprinijet će se svrsishodnijem korištenju građevinskog zemljišta, te prometne i komunalne infrastrukture unutar granica građevinskog područja.
- Utvrditi nova građevinska područja izdvojenih namjena izvan obuhvata ZOP-a za potrebe smještaja: golf igrališta na lokaciji Rudine, športskog centra južno od hotela Osmine, odobrenih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina, proizvodno-poslovnih zona na lokaciji Rudine i Štedrica, te groblja izdvojenih izvan naselja u površini dostatnoj za potrebe ukopa za budućih 30 godina.
- Proširiti građevinska područja naselja Topolo, Podgora, Trnova i Podimoč, obzirom da su u potpunosti izgrađena, te da u slučaju naselja Topolo, gustoća stanovništva prelazi max. 33,3 st./ha predloženih PPDNŽ-om.

2.3.3.

Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

- Važno je sustavno unapređenje uređenja i opremanja naselja, a posebno općinskog središta. Temeljne funkcije za kvalitetan život, a posebno osnovno školovanje, zdravstvena zaštita i opskrba, trebale bi biti osigurane na razini stanovništvu prihvatljivog komfora i dostupnosti. Ta dostupnost može se osigurati očuvanjem tradicijskih i gradnjom novih objekata, ali i funkcioniranjem unutar sustava po principu: usluga što bliže potrošaču i korisniku.
- S ciljem zaštite prostora korisno je obnavljati i zapuštena naselja i kad je to neracionalno glede komunalne infrastrukture, s ciljem postizanja drugih probitaka u temeljnom usmjerenju prostornog razvoja Županije. Takva obnova treba obvezno uvažavati i očuvati prirodne vrijednosti i kvalitetu krajolika, staru strukturu građenja naselja i domova, tradicionalne građevinske materijale i oblike, uz osiguranje prometne dostupnosti i telekomunikacijskih veza.
- Obveza je planirati i odrediti mjere za komunalno i infrastrukturno opremanje područja naselja kao uvjet za daljnji razvoj i izgradnju svakog naselja i kućanstva, s time da se mora osigurati pristupna prometnica, pitka voda, prikladan sustav odvodnje otpadnih voda, električna struja, ako postoje mogućnosti i plinoopskrbni priključak i mogućnost telefonske linije.
- Provesti rehabilitaciju (sanaciju i rekonstrukciju) starih dijelova vodoopskrbnih mreža sa većim gubicima, a kapacitete i raspored postojećeg, te potrebnog (budućeg) vodospremničkog prostora planirati u ulozi postizanja optimalnih pogonskih stanja.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1.

Prikaz prostornog razvoja na području Općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije (PPDNŽ) definirane su osnovne prostorno-funkcionalne cjeline. Prema osnovnoj organizaciji prostora Županije, područje Općine se prema prirodnim obilježjima nalazi unutar prostorno-funkcionalne cjeline; priobalno područje, koju čini obalno i zaobalno područje. Upravo je ovo područje kroz urbanizaciju i litorizaciju, kao jedne od najsveobuhvatnijih i najdinamičnijih među suvremenim društveno-gospodarskim tokovima, doživjelo složeni proces mijenjanja jednog prostora, koji je bitno utjecao na promjenu strukture naselja. Najprije su nastupili procesi deagrarizacije i industrijalizacije, a potom u novije doba procesi tercijarizacije i kvartarizacije (među kojima se osobito ističe razvitak turizma, izgradnja prometnica i niz novih poticaja), koji razbijaju izoliranost pojedinih naselja i krajeva.

Posljedica navedenog je potpuna koncentracija gotovo svih aktivnosti u obalnom pojasu Općine, gdje su se uz naselje Slano kao općinsko središte razvila još dva značajnija naselja; Doli i Banići. Banići sa naseljem Kručice i Slano zajedno sa svojim postojećim i planiranim izdvojenim gospodarskim i športsko-rekreacijskim zonama čine jedinstvenu urbanu strukturu. Stoga će obalni prostor na potezu Banići-Slano i dalje biti glavni pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u ovom području. Pod utjecajem ovog razvojnog područja moguće je očekivati popravljjanje demografskih prilika, kao i društveno-gospodarske, fizionomske i funkcionalne preobrazbe u zaobalju.

Može se reći da će u skoroj budućnosti jedan od bitnih pokretača svekolikog razvoja Općine biti autocesta koja će kako područje Općine, tako i cjelokupno područje krajnjeg jugoistočnog dijela Hrvatske kvalitetno spojiti sa preostalim dijelom Države, te s ostalim europskim prometnim pravcima (Budimpešta-Sarajevo-Ploče). Time će se omogućiti brži protok ljudi i tvarnih dobara, te s time i ostanak ljudi u zaobalnom dijelu Općine. Time će se potaknuti razvoj i tog dijela Općine, čija će okosnica biti gospodarske djelatnosti u svezi s: eksplotacijom i obradom kamena, poljoprivrednim i turističkim (seoski turizam, prateći uslužni objekti uz autocestu – dvije lokacije), te športsko rekreacijskim (golf igralište) i energetske (vjetroelektrane) djelatnostima.

Pored županijskog plana, uvažavajući obveze i usmjerenja iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, ovim Planom je predložen cjelovit sustav prostornog uređenja koji bi trebao omogućiti daljnji ravnomjerniji razvitak Općine Dubrovačko primorje. To se postiže određivanjem: organizacije i namjene, te korištenja prostora, sustava središnjih naselja i razvojnih središta, gospodarskih i društvenih djelatnosti od šireg značenja, propisivanjem učinkovitih uvjeta korištenja, uređenja i zaštite prostora, prostornih uvjeta za razvoj infrastrukturnih sustava i gospodarenje otpadom, te osobitim vođenjem računa o sprječavanju nepovoljna utjecaja na okoliš.

3.2.

Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

Predloženom organizacijom prostora trebao bi se omogućiti ravnomjerniji razvoj na području Općine. Njome su određene prostorno-razvojne cjeline i sustav razvojnih središta kao nositelja i pokretača budućeg razvoja. Prostorno-razvojne cjeline određene su prometno-geografskim i prirodnim obilježjima, gospodarskim karakteristikama, razmještajem, veličinom i tipom naselja, mrežom središnjih funkcija, infrastrukturnom mrežom, te sagledavanjem potencijala prostora. Temeljem toga određene su tri osnovne prostorno-funkcionalne cjeline; priobalje, zaobalje i otočje.

Na temelju uspostavljene nove političko - teritorijalne podjele u Republici Hrvatskoj, demografskih obilježja u prostoru zemlje, gospodarske razvijenosti i mogućnosti, uspostavljenih gravitacijskih odnosa u prostoru te analize razvijenosti i razmještaja brojnih uslužnih djelatnosti svrstanih u 14 svojstvenih temeljnih skupina središnjih uslužnih funkcija dolazi se do prijedloga planiranog **sustava središnjih naselja** i uspostavljanja sljedećih hijerarhijskih odnosa između pojedinih stupnjeva (kategorija) središnjih naselja:

- I. Središte države (važnije europsko središte)
- II. Središte makroregije (manje europsko središte)
- III. Središte županije (regionalno i više nadlokalno središte)
- IV. Središte grada (međupćinsko i nadlokalno središte)
- V. Središte grada/općine (važnije lokalno središte)
- VI. Manje lokalno središte (pomoćno središnje naselje, pomoćno središte)
- VII. Naselje s pojedinačnim središnjim uslužnim funkcijama.

Središnje naselje pripada nekoj kategoriji u sustavu središnjih naselja ako udovoljava većini postavljenih kriterija i ako ima veći broj različitih središnjih uslužnih funkcija, koje se odnose na tu kategoriju. U tom smislu treba razlikovati barem tri podvrste unutar svake kategorije središnjih naselja, zavisno da li u prosjeku ispunjava postavljene kriterije, odnosno da li su razvijeni iznad ili ispod tog prosjeka, a nisu ili ne trebaju preći u drugu višu ili nižu kategoriju središnjih naselja. Isto tako i dalje će trebati uzeti u obzir utjecaj drugih različitih čimbenika (reljef, gustoća naseljenosti, razmještaj i veličina naselja, prometna pristupačnost, razvitak novih procesa u prostoru, utjecaji iz udaljenijih područja, pogranični karakter područja i drugi), koji na različite načine djeluju na razmještaj i razvitak pojedinih središnjih naselja i uspostavljanje sustava središnjih naselja u nekom prostoru.

Budući razvitak središnjih uslužnih funkcija i sustav središnjih naselja temelje se na zahtjevima novog društvenog uređenja i političko - teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske, na postavljenim ciljevima razvitka u prostoru, na politici izbjegavanja prevelikih koncentracija stanovništva u velikim gradovima i težnjom za boljom disperzijom stanovništva u prostoru, odnosno sprječavanja negativnih demografskih trendova, ravnomjernijeg regionalnog razvitka i razvitka policentričnog sustava te na težnji za podizanjem standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva. Kod svega toga se predviđa ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija.

Prema tome, izvjesne prostorno - planske tendencije i pretpostavke (demografske prognoze, nastavak procesa urbanizacije, razvitak nekih gospodarskih djelatnosti, suvremenije planirana prometna mreža, ekonomičnija mreža središnjih uslužnih funkcija, rast središnjih naselja) utječu na koncipiranje takvog sustava središnjih naselja koji će najviše odgovarati potrebama stanovništva i drugim korisnicima na području općine Dubrovačko primorje i pojedinim njegovim dijelovima te će se tako na najbolji mogući način uklopiti u cjelokupnu koncepciju prostornog razvitka i uređenja ove općine, ali i cjelokupne Dubrovačko - neretvanske županije.

Općina Dubrovačko primorje je prostrano područje i zato ima potrebe ustrojstva klasične mreže i sustava središnjih naselja. Središnje uslužne funkcije nižeg-lokalnog značenja treba osigurati na području svoje općine i unutar postojećih naselja. Većinu središnjih uslužnih funkcija srednjeg i višeg reda njezini stanovnici će i u buduće koristiti u gradu Dubrovniku, županijskom i regionalnom središtu, a kasnije eventualno i u Stonu, planiranom međuopćinskom i nad lokalnom središtu.

U skladu s planiranim razmještajem stanovništva, njihovim potrebama, razvijanjem središnjih uslužnih funkcija, gospodarskim mogućnostima i prethodno postavljenim kriterijima predviđa se do 2015. ili neke kasnije godine na sljedeći način razvijanje **novog sustava središnjih naselja u općini Dubrovačko primorje:**

Postojeće **općinsko središte SLANO** i dalje će razvijati središnje uslužne funkcije općinskog značenja, čije se gravitacijsko i utjecajno područje podudara s područjem općine Dubrovačko primorje, ali i drugih središnjih uslužnih funkcija nižeg reda potrebnih stanovnicima tog središta, bliže okolice, ali i turistima i drugim posjetiteljima koji će ih svakodnevno koristiti. Razvijat će turizam i druge potrebne gospodarske djelatnosti. Ono će se razvijati kao naselje s nekim obilježjima gradskog karaktera oko istoimene uvale (luke) i obuhvaćat će i dalje dijelove središta naselja Slano, te područja zaselaka Banja, Grgurići i Slađenovići. Vezano je na Jadransku turističku cestu, a kasnije i na druge državne i županijske ceste. Ono bi moglo rasti do 1.000 stanovnika.

Predviđa se da će se od javnih funkcija u njemu razvijati: općinsko vijeće, općinsko poglavarstvo, načelnik općine, općinske službe, matični ured, policijska postaja, lučka ispostava, službe i sadržaji vezani za funkciju graničnog prijelaza, rimokatolički župni ured i župna crkva, franjevački samostan i crkva s kulturnim sadržajima, političke stranke, razne udruge, dječji vrtić, matična osnovna škola, centar za kulturu s domom kulture, kino dvoranom (polivalentna dvorana), čitaonicom i knjižnicom, kulturno umjetničko društvo, zavičajni muzej (zbirka), galerija slika i drugih umjetnina, zdravstvena ambulanta (opće medicine, zubna, patronaža, depo lijekova), (po potrebi veterinarska ambulanta), poljodjelska apoteka, dom starih i nemoćnih, odnosno umirovljenika, socijalna služba, ispostava banke, zastupnik osiguravajućeg zavoda, ispostava lutrije, poštanski ured, telefonska centrala, pomoćni telegraf, turistička zajednica i ured, turistička agencija, lokalni športski klubovi i manja športska igrališta, od kojih neki zajednički s osnovnom školom (dvorana, igrališta za male športove, bazen), športovi na moru (jedrenje, veslanje, ronjenje, plivanje, vaterpolo i dr.), te brojni prometni, trgovački, ugostiteljski, obrtnički, uslužni, komunalni i drugi poslovni sadržaji potrebni stanovništvu općine, turistima i tranzitnim putnicima, vozilima, domaćinstvima, institucijama itd.

Planirana mala lokalna središta ili pomoćna središnja naselja, odnosno naselja s pojedinačnim funkcijama po područjima su u:

Priobalnom području:

BANIĆI - planirano 300 stanovnika. Stambeno i poslovno predgrađe općinskog središta Slano, proizvodno središte, ribarske i turističke funkcije, te malo lokalno uslužno središte.

DOLI - Planirano 200-250 stanovnika. Poljodjelstvo i ribarsko naselje, proizvodno središte, turističke funkcije, neke osnovne uslužne funkcije.

MAJKOVI - Planirano 200-250 stanovnika. Poljodjelsko naselje, proizvodno i prerađivačko središte (maslinarstvo, smokva, kamenarstvo, turizam i dr.), turističke i uslužne funkcije.

Istočnom području zaleđa:

ČEPIKUĆE - LISAC - podjela osnovne funkcije manjeg lokalnog središta za istočno područje zaleđa (mjesni odbor, vijeće mjesnog odbora, mjesne udruge, ogranci političkih stranaka, župni ured i župna crkva, područna osnovna škola/odjeljenje, dom kulture s odgovarajućim sadržajima, zdravstvena ambulanta bez stalnog liječnika, poštanski ured, trgovačke prodavaonice, ugostiteljske radnje, pojedinačne obrtničke i uslužne radionice, lokalni športski klubovi i igrališta i sl.), poljodjelska funkcija, pogon sortiranja i prerade ljekovitog i aromatskog bilja, granične funkcije (granični cestovni prijelaz s potrebnim službama i sadržajima).

Zapadnom području zaleđa:

TOPOLO - OŠLJE - SMOKOVLJANI - dijele funkciju manjeg lokalnog središta za zapadno područje zaleđa i međusobno raspodjeljuju odgovarajuće sadržaje (mjesni odbor, vijeće mjesnog odbora, mjesne udruge, ogranci političkih stranaka, župni uredi i župne crkve, matična osnovna škola, dom kulture s odgovarajućim sadržajima, zdravstvena ambulanta bez stalnog liječnika, poštanski ured, trgovačke prodavaonice, ugostiteljske radnje, pojedinačne obrtničke i uslužne radionice, lokalni športski klubovi i igrališta i sl.), poljodjelska funkcija, a djelomično aktivnosti oko marikulture, odnosno eksploatacije i prerade kamena te drugi proizvodni i prerađivački pogoni.

Ostala naselja na području općine Dubrovačko primorje su bez obveze razvijanja središnjih uslužnih funkcija i nemaju status središnjeg naselja:

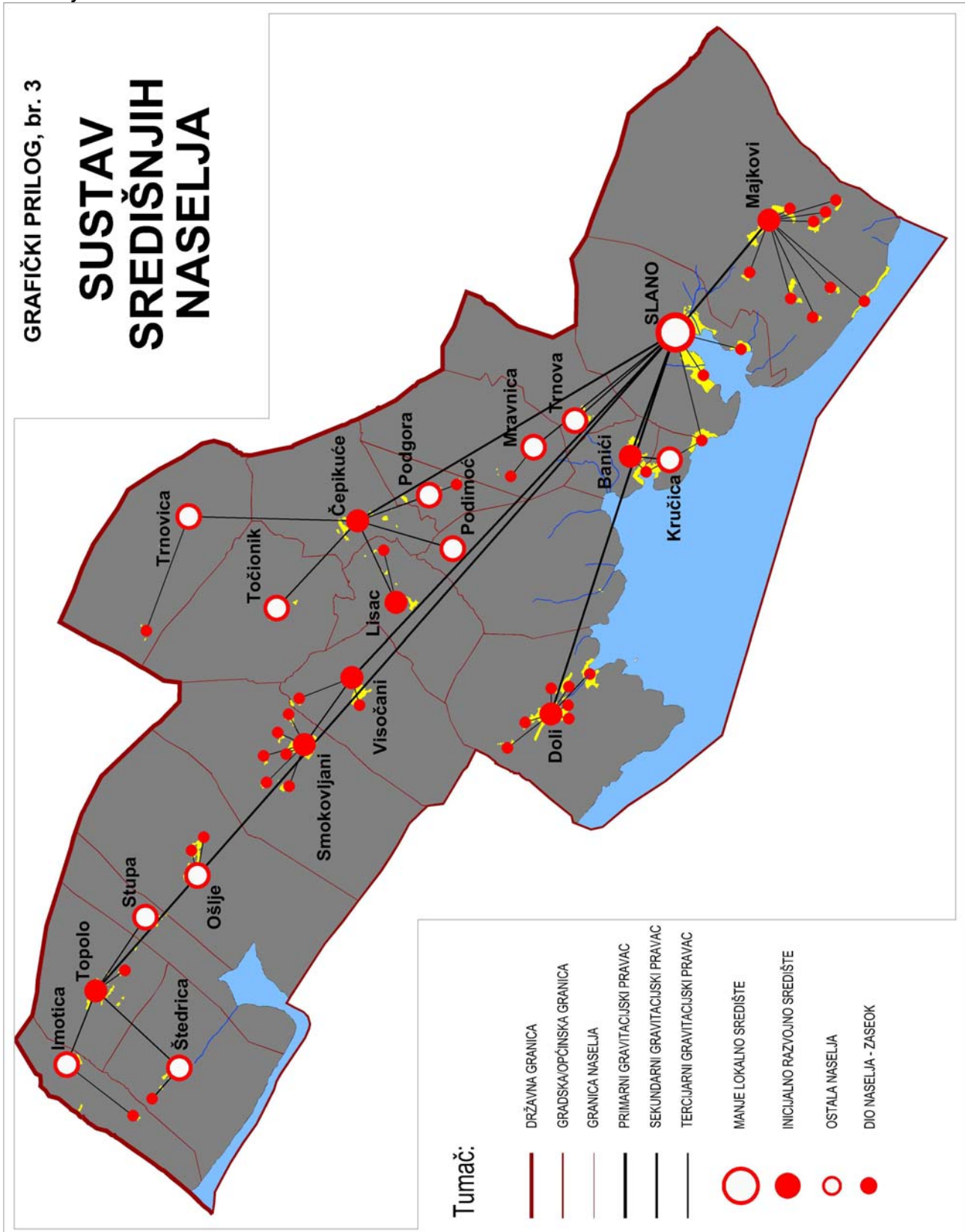
Kručica - samostalno naselje u priobalnom području koje je u nastavku razmatrano zajedno s naseljem Banići, obzirom da zajedno tvore jedinstvenu prostorno-funkcionalnu cjelinu.

Trnova, Mravinca, Podgora, Podimoč, Točionik i Trnovica - samostalna naselja u istočnom području zaleđa,

Visočani, Stupa, Štedrica i Imotica - samostalna naselja u zapadnom području zaleđa.

Ovako ustrojeni sustav središnjih naselja na teritoriju općine Dubrovačko primorje zahtjeva još bolju prometnu povezanost između pojedinih samostalnih naselja i njihovih lokalnih središta, a naročito bitno poboljšanje veza prema susjednim područjima.

Sve funkcije u općini Dubrovačko primorje dimenzioniraju se u skladu s razvitkom ovog kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge, uključujući i povremene goste - turiste i putnike - posjetitelje, koji povremeno borave ili posjećuju ovaj kraj i njegova središta, bilo da se radi o općinsko središtu, kao važnijem lokalnom središtu ili manjim lokalnim središtima.

Ovakav sustav središnjih naselja na ovom prostoru na racionalan način približava središnje usluge i druge funkcije stanovništvu i drugim korisnicima, osobito one koje su im potrebne u svakodnevnom životu, pružajući im približno jednake uvjete života, pa tako doprinosi porastu kvalitete i standarda njihova života.

U pogledu osnovne namjene i korištenje prostora, područje Općine rasčlanjeno je na površine za razvoj i uređenje naselja i na površine za razvoj i uređenje izvan naselja. Za površine namijenjene izgradnji naselja, te smještaju gospodarskih djelatnosti, groblja i športsko-rekreacijskih sadržaja utvrđena su građevinska područja.

Prema dovršenosti građevinska područja rasčlanjena su na izgrađene i neizgrađene dijelove, odnosno na dijelove koji su privedeni planiranoj namjeni i one koji to nisu. UPU-ima izgrađeni i neizgrađeni dijelovi građevinskih područja detaljnije se rasčlanjuju prema oblicima korištenja površina.

Izgrađeni dio građevinskog područja predviđen je za održavanje, obnovu, dovršavanje i uređenje rekonstrukcijom i sanacijom postojećih, te interpoliranom izgradnjom novih građevina. Neizgrađeni dio građevinskog područja predviđen je za daljnji razvoj izgradnjom novih građevina i uređenjem novih prostora.

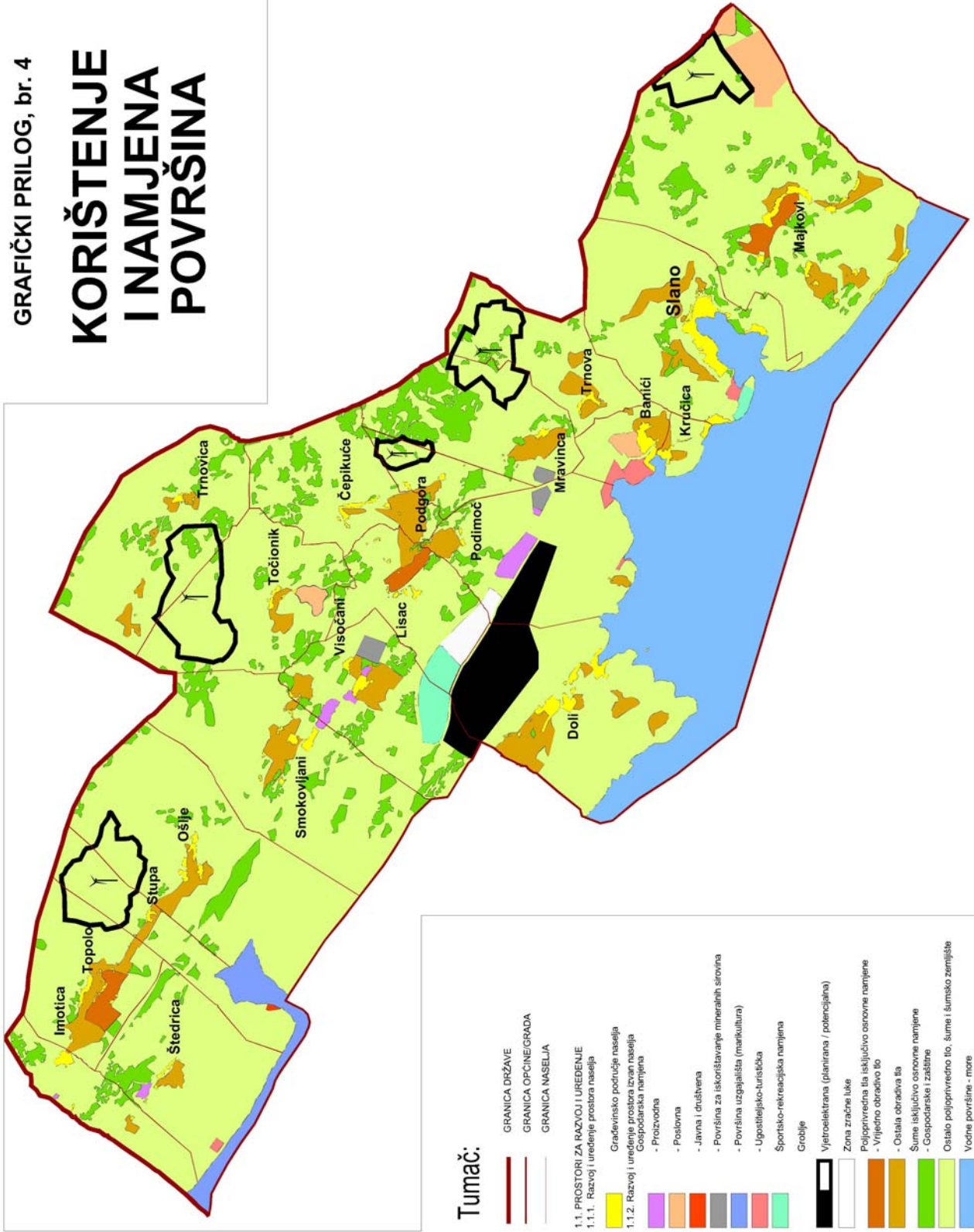
Ukupna površina utvrđenih građevinskih područja iznosi 678,95 ha. U navedeni zbir uvrštene su površine građevinskih područja naselja, gospodarskih zona (turističke, proizvodne, poslovne, eksploatacijske), javne i športsko-rekreacijske namjene, te groblja. Radi usporedivosti veličine ukupne površine građevinskih područja utvrđene PPO-om Dubrovnik i onih utvrđenih ovim Planom potrebno je izostaviti površine građevinskih područja športsko-rekreacijske i gospodarske eksploatacijske namjene, te groblja obzirom da ista nisu bila utvrđena kao građevinska područja PPOD-om. PPOD-om su bila utvrđena građevinska područja u ukupnoj površini od 537,00 ha, odnosno nakon ponovljene digitalne izmjere tijekom izrade polazišta ovoga Plana u površini od 532,04 ha. Ovim Planom ta površina iznosi 500,92 ha, što znači da su ukupno gledajući građevinska područja naselja, te proizvodnih i poslovnih zona ovim Planom umanjena za 31,12 ha, odnosno za 6%. S druge pak strane utvrđena su nova građevinska područja isključivo športsko-rekreacijske namjene (golf igralište i športski centri), te za smještaj već postojećih eksploatacijskih polja i groblja ukupne površine od 178,03 ha.

Osim površina koja su sukladno PPDNŽ-u utvrđena kao građevinska područja, Planom su utvrđene površine ostalih namjena izvan navedenih građevinskih područja i to kao izgrađene strukture i kao «negradive» poljoprivredne i šumske površine. Izgrađene strukture izvan građevinskih područja čine infrastrukturne (elektroenergetske – vjetroelektrana i prometne) građevine.

Osnovna namjena i korištenje površina prikazana je na kartografskom prikazu, br. 1 "Korištenje i namjena površina" u mj. 1 : 25.000, a građevinska područja, te trase i koridori infrastrukturnih građevina detaljnije su prikazani na kartografskim prikazima, br. 4.1. do 4.40. "Građevinska područja" na katastarskoj karti u mj. 1 : 5.000.

GRAFIČKI PRILOG, br. 4

KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA

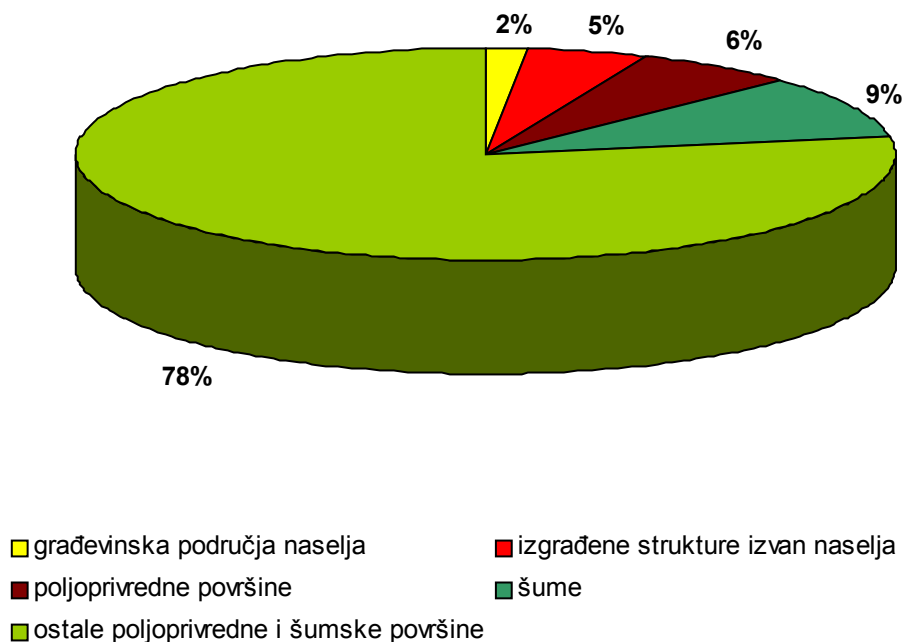

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

Tablica 9. – ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

redni broj	namjena površina	oznaka	ukupno (ha)	udio %	¹ stan./ha *ha/stan. ¹
1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	GP	327,87	1,7	8,9
2.	IZGRAĐENE STRUKTURE IZVAN GP NASELJA	-	1.080,87	5,5	2,8
-	gospodarska proizvodna namjena	I	72,08	-	-
-	gospodarska poslovna namjena	K	29,68	-	-
-	gospodarska ugostiteljsko turistička namjena	T	67,79	-	-
-	gospodarska rudarska namjena - eksploatacija	E	53,70	-	-
-	športsko-rekreacijska namjena	R	122,08	-	-
-	javna namjena	IC	3,50	-	-
-	grobља	+	2,25	-	-
-	površine infrastrukturnih sustava ²	IS	729,52	-	-
3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	P	1.267,00	6,4	0,42*
-	vrijedno obradivo tlo	P2	159,00	-	-
-	ostala obradiva tla	P3	1.108,00	-	-
4.	ŠUME	Š	1.860,00	9,4	0,62*
-	gospodarske šume	Š1	1.860,00	-	-
5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE	PŠ	15.175,26	77,0	5,06*
UKUPNO OZEMLJE			-	19.711,00	85,7
UKUPNO MORE³			V	3.298,00	14,3
SVEUKUPNO OPĆINA			-	23.009,00	100,0

1 – prognozirani broj stalnih i povremenih stanovnika 2015. (3.000), 2 – uračunata površina vjetroelektrane «Rudine», zračne luke «Rudine» i TS «Imotica» (433 ha) 3 – uračunata površina uzgajališta školjaka (IC).

3.2.1.1.

Površine za razvoj i uređenje naselja – građevinska područja naselja

Površine za razvoj i uređenje naselja su **građevinska područja naselja** (oznaka GP), koja su namjenjena smještaju i uređenju:

- stanovanja s pratećim pomoćnim i gospodarskim funkcijama (građevine poljoprivrednih djelatnosti),
- javnih i društvenih djelatnosti (upravna, socijalna, zdravstvena, predškolska, školska, kulturna, vjerska),
- poslovnih i proizvodnih djelatnosti bez štetnih utjecaja na okoliš,
- ugostiteljsko-turističkih djelatnosti (hoteli i sl.),
- športsko rekreacijskih djelatnosti,
- prometne, energetske i komunalne infrastrukture,
- zelenih površina (javni parkovi, zaštitne zelene površine),
- i drugih građevina i površina koje služe za normalno funkcioniranje naselja, a u svrhu uređenja i zaštite okoliša.

Temeljem utvrđenog stanja u polazištima, te temeljem ciljeva prostornog razvoja, a u skladu sa odredbama PPDNŽ-a i Uredbe o uređivanju i zaštiti ZOP-a utvrđena su građevinska područja i izdvojeni dijelovi građ. područja naselja (GPN) na slijedeći način:

Doli, Banići, Kručica i Slano

Unutar ZOP-a sa više od 50% površine ukupnog GPN-a smještena su GPN Banići, Kručica i Slano, te 4 izdvojena dijela GPN Doli. Obzirom da je u polazištima ovoga plana utvrđena izgrađenost navedenih GPN manja od 50% ukupne njihove površine, bilo ih je potrebno umanjiti za 30% njihove ukupne površine.

- Izdvojeni dijelovi GPN Doli koji se u cijelosti nalaze unutar ZOP-a umanjeni su za 30% svoje ukupne površine.
- Naselje Kručica je tek novim popisom stanovništva 2001. godine iskazano kao zasebno statističko naselje, dok je prije toga pripadalo naselju Banići. GPN Kručica umanjeno je za 30% od ukupne površine i to na području Slađenovića i uvale Janska, dok je područje povijesnog dijela naselja ostalo nepromijenjeno.
- GPN Banića prestrukturirano je na način da je njegov jedan dio prenamjenjen u građevinsko područje ugostiteljsko turističke namjene, te je time ujedno i umanjeno za 30%.
- Iz najvećeg dijela GPN-a Slano izuzete su površine koje su UPU-om Slanog utvrđene kao zaštitne zelene površine. U manjem, ostalom dijelu, to su neizgrađene površine na vizualno eksponiranom dijelu Slađenovića, te uz državnu cestu u Banji.

Visočani i Doli (dio izvan ZOP-a)

Osim smanjenja GP-a za gore navedena naselja koja se nalaze unutar ZOP-a, isto je utvrđeno i za GPN Visočani i Doli.

- GPN Visočani umanjeno je za one neizgrađene dijelove koji su zauzimali vrijedne poljoprivredne i šumske površine, a koji su ujedno povezivali prepoznatljive izgrađene strukture zaseoka u jednu cjelinu, što sa strane zaštite i očuvanja povijesnih graditeljskih cjelina nije bilo opravdano.
- Obzirom na vrlo malu izgrađenost (23%) i gustoću stanovanja (4,1 st./ha) GPN Doli umanjeno je za površine uz državnu cestu koje nisu bile privedene svrsi, a niti imaju

naznake da budu u skoroj budućnosti, dok su pak s druge strane u GPN obuhvaćene izgrađene površine u zasocima Ogresta i Zabrešić.

Topolo

GPN Topolo izrazito je povećano, obzirom da je postojeće utvrđeno GPN-a bilo izgrađeno u cijelosti, a da je veliki dio građevina bio izgrađen izvan njega. GPN Topolo utvrđeno je na način da se omogući i nova izgradnja interpoliranjem unutar već izgrađene strukture naselja.

Ostala ruralna naselja

Ostala GPN u zaobalju utvrđena su s ciljem da se obuhvate pojedine izgrađene strukture izvan već utvrđenih GPN, pa su tako u manjoj mjeri povećana. Time se omogućuje dogradnja pojedinih naselja novom izgradnjom, što otvara mogućnost zadržavanja i mlađeg stanovništva, dakle poboljšanju demografskih procesa. Izdvojeni dio građevinskog područja naselja Majkovi na području Ratac utvrđen je temeljem građevinskog područja ucrtanog na sekcijama Šipan br. 17 i 27 za koje je predstavnik Ureda državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ustvrdio da su sastavni dio Izmjena i dopuna Prostornog plana općine Dubrovnik iz 1987. godine, te se iste posljednjim izmjenama i dopunama nisu mijenjale.

Tablica 10. – GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA

red. br.	naselje		prognozirani broj stanovnika 2015.			površina građevinskog područja			Gustoća stanovanja** st./ha
	tip*	naziv	stalnih st.	povremenih st.	ukupnih st.	ukupno ha	izgrađeno ha	%	
1.		Imotica	90	10	100	11,06	5,77	52,2	8,1-9,0
2.		Ošlje	90	30	120	15,18	6,90	45,5	5,9-7,9
3.	IRS	Smokovljani	130	0	130	18,61	9,25	49,7	7,0-7,0
4.		Stupa	60	40	100	6,91	4,17	60,3	8,7-14,5
5.		Štedrica	90	20	110	4,60	3,11	67,6	19,5-23,9
6.	IRS	Topolo	160	30	190	11,12	7,85	70,6	14,4-17,1
7.	IRS	Visočani	140	10	150	15,43	8,05	52,2	9,1-9,7
Zapadni dio zaobalja			760	140	900	82,91	45,10	54,4	9,2-10,9
%			32	23	30	25	26	-	-
8.	IRS	Čepikuće	90	10	100	12,25	8,15	66,5	7,3-8,2
9.	IRS	Lisac	30	5	35	7,87	5,14	65,3	3,8-4,4
10.		Mravinca	40	10	50	4,60	3,78	82,2	8,7-10,9
11.		Podgora	40	5	45	4,00	2,28	57,0	10,0-11,3
12.		Podimoč	50	10	60	2,67	1,92	71,9	18,7-22,5
13.		Točionik	20	5	25	5,52	3,98	72,1	3,6-4,5
14.		Trnova	30	10	40	7,01	2,77	39,5	4,3-5,7
15.		Trnovica	40	5	45	5,16	3,58	69,4	7,8-8,7
Istočni dio zaobalja			340	60	400	49,08	31,60	64,4	6,9-8,1
%			14	10	13	15	18	-	-
16.	IRS	Banići	200	60	260	27,19	12,72	46,8	7,4-9,6
17.	IRS	Doli	200	50	250	41,60	14,35	34,5	4,8-6,0
18.		Kručica	50	10	60	9,61	3,00	31,2	5,2-6,2
19.	IRS	Majkovi	200	40	240	40,99	19,65	47,9	4,9-5,9
20.	MLS	Slano	650	250	900	76,49	46,05	60,2	8,5-11,8
Priobalje			1.300	400	1.700	195,88	95,77	48,9	6,6-8,7
%			54	67	57	60	56	-	-
UKUPNO OPĆINA			2.400	600	3.000	327,87	172,65	52,7	7,3-9,1

* MLS – manje lokalno središte, IRS – inicijalno razvojno središte

** prikazana je gustoća stanovanja obzirom na broj stalnih i ukupnih stanovnika

Tablica 11. – OBVEZNA TABLICA PROVJERE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA U ZOP-u

GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA									
Redni broj	Naselje	Oznaka	GP utvrđeno ex PP(b)O Dubrovnik			Usklađenje s čl. 4. Uredbe	GP utvrđeno PPUO Dubr. primorje		
			Ukupno		Izgrađeno		Ukupno		Izgrađeno
			ha	ha	%		ha	ha	%
1.	Doli (izdvojeni dijelovi)	GP	19,73	3,02	15,3	-30%	13,81	3,02	21,9
2.	Banići	GP	45,88	12,72	27,7	-40%	27,19	12,72	46,8
3.	Kručica	GP	13,73	4,97	36,2	-30%	9,61	3,00	31,2
4.	Slano	GP	109,08	46,05	42,2	-30%	76,49	46,75	61,1

3.2.1.2.

Površine za razvoj i uređenje izvan naselja

Površine za razvoj i uređenje prostora izvan naselja jesu slijedeće površine koje su ovim Planom određene izvan građevinskog područja naselja kao:

- građevinska područja izdvojenih namjena – gospodarske (proizvodne, poslovne, ugostiteljsko-turističke, eksploatacija mineralnih sirovina), javne (istražni centar za marikulturu) i športsko-rekreacijske namjene, te groblja.
- površine za razvoj i uređenje izvan građevinskih područja; površine infrastrukturnih sustava i uzgajališta školjaka, te poljoprivredne, šumske i vodne (morske) površine.

Građevinska područja (GP) izdvojenih namjena koja se sastoje od izgrađenog i neizgrađenog dijela određena su za površine gospodarske i športsko-rekreacijske namjene, te groblja kako izvan naselja, tako i neposredno uz naselje:

- gospodarska namjena
 - proizvodna pretežito industrijska (oznaka I1)
 - proizvodna pretežito zanatska (oznaka I2)
 - proizvodna pretežito prehrambeno-prerađivačka (oznaka I3)
 - proizvodna – asfaltna baza (oznaka I4)
 - komunalno-servisna – potencijalne lokacije županijskog centra za gospodarenje otpadom (oznaka K4)
 - poslovna (oznaka K5)
 - eksploatacija mineralnih sirovina – kamen (oznaka E3)
 - ugostiteljsko turistička
 - hotel (oznaka T1)
 - turističko naselje (oznaka T2)
 - kamp – autokamp (oznaka T3)
- javna namjena – istražni centar za marikulturu (oznaka IC)
- športsko-rekreacijska namjena
 - golf (oznaka R1)
 - športski centar (oznaka R5)
 - nogometno igralište (oznaka R6)
 - kupalište – uređena plaža
- groblje (oznaka +)

GP proizvodne namjene utvrđena su za potrebe smještaja značajnijih proizvodnih sadržaja u zasebnim zonama izvan naselja, kako bi se izbjeglo njihovo smještanje unutar samog GPN s pretežito stambenom namjenom s kojom nisu kompatibilni. Utvrđena GP proizvodnih namjena smještena su isključivo u zaobalnom dijelu Općine izvan ZOP-a uz značajne prometnice i prometna čvorišta kako bi distribucija teretnog prometa bila što preglednija i jednostavnija (izbjegavanje teretnog prometa kroz naselja). Proizvodna zona

pretežito industrijske namjene na području Rudina utvrđena je za smještaj proizvodnih sadržaja većeg kapaciteta, a time veće veličine građevne čestice i gabarita građevina, odnosno industrijskih kompleksa. Proizvodne zone pretežito zanatske i prehrambeno-prerađivačke proizvodnje predstavljaju zone unutar kojih se omogućuje smještaj proizvodnih građevina manjeg kapaciteta na manjim građevinskim česticama. U izgrađenim dijelovima GP pretežito zanatske proizvodnje nalaze se manji pogoni za preradu kamena (Visočani, Imotica). Unutar proizvodnih zona omogućuje se i smještaj poslovnih sadržaja. Uz kamenolom Mironja utvrđeno je građevinsko područje za potrebe smještaja asfaltne baze.

GP poslovne namjene predstavlja zonu Banići smještenu uz GP istoimenog naselja unutar koje se predviđa smještaj značajnijih trgovačkih, uslužnih i komunalno-servisnih djelatnosti koje se po svom kapacitetu i veličini ne mogu smjestiti unutar GPN-a.

GP eksploatacijske namjene utvrđena su za eksploatacijska polja arhitektonskog građevnog kamena (Visočani i Mironja II) i tehničkog građevnog kamena (Mironja) unutar kojih je moguć smještaj rudarskih građevina sukladno posebnom propisu.

GP ugostiteljsko-turističke namjene predstavljaju površine izvan naselja unutar kojih se omogućuje smještaj turističkih građevina sa smještajnim kapacitetima sa pratećim športsko-rekreacijskim građevinama i površinama.

Tablica 12. – GRAĐEVINSKA PODRUČJA GOSPODARSKIH NAMJENA

redni broj	Naziv zone	oznaka namjene	površina građevinskih područja		
			ukupno		izgrađeno
			ha	ha	%
1.	Imotica	I2	0,92	0,92	100,0
2.	Štedrica	I3	7,86	0,00	0,0
3.	Smokovljani-Visočani	I2	15,05	2,57	17,1
4.	Visočani	I2	3,69	1,08	29,3
5.	Visočani II	I2	3,78	0,23	6,1
6.	Rudine	I1	42,90	0,00	0,0
7.	Mironja	I4	2,65	2,65	100,0
Ukupno proizvodna namjena		I	72,08	7,45	10,3
1.	Banići	K5	29,68	4,92	16,6
2.	Donja Vas, Badovinje rupe, Kumarni do	K4	-	-	-
Ukupno poslovna namjena		K	29,68	4,92	16,6
1.	Visočani	E3	25,82	6,66	25,8
2.	Mironja	E3	15,42	10,85	100,0
3.	Mironja II	E3	12,46	0,00	0,0
Ukupno eksploatacijska namjena		E	53,70	17,51	32,6
1.	Planikovac	T2	5,00	0,00	0,0
2.	Smokvina	T3	3,96	0,00	0,0
3.	Budima	T1, T2	20,83	0,00	0,0
4.	Rat	T1, T2	27,00	0,00	0,0
5.	Osmine	T1	10,95	3,96	36,2
Ukupno ugostiteljsko-turistička namjena		T	67,69	3,96	5,8
sveukupno		-	223,25	33,84	15,3

Tablica 12.a – GRAĐEVINSKO PODRUČJE JAVNE NAMJENE

redni broj	Naziv zone	oznaka namjene	površina građevinskih područja		
			ukupno		izgrađeno
			ha	ha	%
1.	Bistrina	IC	3,50	0,73	20,0

Tablica 13. – OBVEZNA TABLICA PROVJERE IZDVOJENIH GRAĐEVINSKIH PODRUČJA POSLOVNE NAMJENE U ZOP-u

GRAĐEVINSKA PODRUČJA POSLOVNE NAMJENE									
Redni broj	Lokalitet	Oznaka	GP utvrđeno ex PP(b)O Dubrovnik			Usklađenje s čl. 4. Uredbe	GP utvrđeno PPUO Dubr. primorje		
			Ukupno	Izgrađeno			Ukupno	Izgrađeno	
			ha	ha	%		ha	ha	%
1.	Banići	K5	22,83	4,92	21,6	-	29,68	4,92	16,6

Tablica 14. – OBVEZNA TABLICA PROVJERE IZDVOJENIH GRAĐEVINSKIH PODRUČJA UGOSTITELJSKO-TURISTIČKE NAMJENE U ZOP-u

GRAĐEVINSKA PODRUČJA UGOSTITELJSKO-TURISTIČKE NAMJENE							
Redni broj	Zona – lokalitet (naselje)	Oznaka	GP utvrđeno PPUO Dubr. primorje			Max. kapacitet (kreveti)	
			Ukupno	Izgrađeno			
			ha	ha	%		
1.	Planikovac (Štedrica)	T2	5,00	0,00	0,0	400	
2.	Smokvina (Podimoč)	T3	3,96	0,00	0,0	300	
3.	Budima (Podimoč – Banići)	T1, T2	20,83	0,00	0,0	1.700	
4.	Rat (Banići)	T1, T2	27,00	0,00	0,0	2.200	
5.	Osmine (Slano)	T1	10,95	3,96	36,2	900	

Tablica 15. – LUKE POSEBNE NAMJENE – LUKE NAUTIČKOG TURIZMA – MARINE

Redni broj	Zona – lokalitet (naselje)	Status	Max. kapacitet (broj vezova)
1.	Slano (Slano)	planirano	200
2.	Luka (Kručica)	planirano	200

Građevinsko područje istražnog centra marikulture u uvali Bistrina namjenjeno je smještaju građevina Razvojno-istraživačkog centra za marikulturu, te prateće ugostiteljske građevine (restoran) i sadržaja vezanih uz uzgajalište školjaka u tom akvatoriju.

Osim športsko rekreacijskih površina unutar građevinskih područja naselja, ovim Planom su prikazane površine športsko rekreacijskih namjena izvan naselja, kao izdvojene cjeline. Sukladno PPDNŽ-u utvrđena su **GP športsko-rekreacijske namjene** i to: golf igrališta na Rudinama, športskog centra u neposrednoj blizini hotela Osmine i nogometnog igrališta sjeverozapadno od Slanog.

Površina golfa je namijenjena smještaju golf igrališta – polja (internacionalno natjecateljsko golf igralište s 18 rupa, obiteljsko igralište s 9 rupa, golf akademija, golf range – vježbalište za dugu i kratku igru). Unutar površine golfa omogućuje se uz golf igralište i smještaj ugostiteljsko-turističkih građevina iz skupine hoteli, klupske kuće, te ostalih športsko-rekreacijskih građevina (tenis igrališta i sl.). Smještaj navedenih sadržaja unutar ove zone uvjetuje se na način da se ne mijenja namjena površina pod šumama.

Unutar športskog centra predviđen je smještaj svih tipova športsko rekreacijskih građevina i otvorenih igrališta sa pratećim ugostiteljskim, trgovačkim i pomoćnim građevinama (sanitarije, tuševi, garderobe, skladišta i sl.).

Na lokaciji nogometnog igrališta sjeverozapadno od Slanog predviđena je izgradnja igrališta za veliki nogomet s tribinama, te pomoćnim igralištem i pratećim građevinama kao što su sanitarije, garderobe, prostorije nogometnog kluba, spremišta rekvizita, materijala i strojeva za održavanje terena, i sl.

Unutar obalnog dijela građevinskih područja omogućuje se smještaj kupališta - uređenih plaža, pod kojima se podrazumijevaju nadzirane i pristupačne plaže svima pod jednakim

uvjetima s kopnene i morske strane uključivo i osobama s poteškoćama u kretanju, većim dijelom uređenog i izmijenjenog prirodnog obilježja, te infrastrukturno i sadržajno (tuševi, kabine i sanitarni uređaji) uređeni kopneni prostori neposredno povezani s morem, označeni i zaštićeni s morske strane.

Tablica 16. – GRAĐEVINSKA PODRUČJA ŠPORTSKO REKREACIJSKIH NAMJENA

Naziv zone		oznaka namjene	gradiva površina		
			ukupno ha	izgrađeno ha	%
1.	Rudine	R1	95,63	0,00	0,0
2.	Osmine	R5	22,85	0,00	0,0
3.	Slano	R6	3,6	0,00	0,0
sveukupno		R	122,08	0,00	0,0

Tablica 17. – OBVEZNA TABLICA PROVJERE IZDOJENIH GRAĐEVINSKIH PODRUČJA ŠPORTSKO-REKREACIJSKE NAMJENE U ZOP-u

GRAĐEVINSKA PODRUČJA ŠPORTSKO-REKREACIJSKE NAMJENE									
Redni broj	Lokalitet	Oznaka	GP utvrđeno ex PP(b)O Dubrovnik			Usklađenje s čl. 4. Uredbe	GP utvrđeno PPUO Dubr. primorje		
			Ukupno		Izgrađeno		Ukupno		Izgrađeno
			ha	ha			%	ha	
1.	Osmine	R5	-	-	-	-	22,85	0,00	0,0
2.	Slano	R6	-	-	-	-	3,6	0,00	0,0

Sukladno PPDNŽ-u potrebno je bilo utvrditi **GP groblja** koja se nalaze izdvojena izvan naselja. Ova groblja po svojoj veličini pripadaju malim grobljima.

Tablica 18. – GRAĐEVINSKA PODRUČJA GROBLJA

Naziv mjesnog groblja		oznaka namjene	gradiva površina		
			ukupno ha	izgrađeno ha	%
1.	Čepikuće – Sv. Martin	+	0,13	0,13	100,0
2.	Kručica – Svi Sveti	+	0,16	0,16	100,0
3.	Lisac – Gospa od Rozarija	+	0,18	0,18	100,0
4.	Majkovi – Sv. Petar	+	0,05	0,05	100,0
5.	Majkovi – Sv. Stjepan	+	0,16	0,16	100,0
6.	Ošlje – Sv. Petar	+	0,53	0,23	43,4
7.	Slano – Gospa od Karmena	+	0,47	0,14	29,8
8.	Točionik – Sv. Kuzma i Damjan	+	0,03	0,03	100,0
9.	Topolo – Mala Gospa	+	0,34	0,11	32,4
10.	Trnovica – Sv. Nikola	+	0,07	0,07	100,0
11.	Visočani – Sv. Ivan	+	0,13	0,13	100,0
sveukupno		+	2,25	1,39	61,8

Površine za razvoj i uređenje prostora izvan građevinskih područja su površine koje su određene za slijedeće namjene:

- površine uzgajališta školjaka – istražni centar marikulture (oznaka IC)
- površine poslovne pretežito reciklažne namjene (K4)
- površine infrastrukturnih sustava (oznaka IS)
- poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene
 - vrijedno obradivo tlo (oznaka P2)
 - ostala obradiva tla (oznaka P3)
- šuma isključivo osnovne namjene
 - gospodarska i zaštitna šuma (oznaka Š1)
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (oznaka PŠ)
- vodne / morske površine (oznaka V)

Površine uzgajališta školjaka – istražnog centra za marikulturu smještene su manjim dijelom na kopnu, a najvećim dijelom na moru i to na području Općine isključivo u akvatoriju Malostonskog zaljeva. Kopneni sadržaji vezani uz marikulturu na ovom području nalaze se unutar građevinskog područja javne namjene u uvali Bistrina unutar kompleksa Istražnog centra za marikulturu.

Površine poslovne pretežito reciklažne namjene predstavljaju potencijalne lokacije županijskog centra za gospodarenje otpadom (građevine za skladištenje opasnog otpada, građevine za obradu otpada - biološka i termička obrada, obrada neopasnog tehnološkog otpada, odlagališta otpada - komunalni i inertni otpad)

Površine infrastrukturnih sustava namijenjene su za smještaj infrastrukturnih prometnih i energetskih, te komunalnih površinskih građevina, a na kartografskom prikazu, br. 1 "Korištenje i namjena površina" prikazane su površine za smještaj planiranih infrastrukturnih građevina; vjetroelektrane «Rudine» i zračne luke «Rudine», te trafostanice «Imotica». U infrastrukturne površine uračunate su i površine (trase i koridori) prometnica (ceste i željeznička pruge) koje su na kartografskom prikazu, br. 1 prikazane linijski.

Poljoprivredna tla isključivo osnovne namjene namijenjena su prvenstveno poljoprivrednoj djelatnosti, te uz nju smještaju infrastrukturnih građevina, lovačkih domova i strelišta, uzgoju divljači, uređenju ribnjaka, te stambenih i gospodarskih objekata za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma, a svi u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti (biljne i životinjske farme izvan obuhvata ZOP-a). Obzirom na obradivu vrijednost poljoprivredna tla su rasčlanjena na vrijedna i ostala poljoprivredna tla. Na površinama vrijednog obradivog tla ne predviđa se smještaj lovačkih domova i strelišta, građevina za uzgoj divljači, te uređenja ribnjaka i sklopova gospodarskih građevina za uzgoj životinja (životinjskih farmi), kao i površinskih infrastrukturnih građevina koje nisu naznačene Planom. Time su ove površine Topolskog i Lisačkog polja, te Majkova rezervirane isključivo u poljoprivredne svrhe. U vidu smještaja građevina u svrhu obavljanja poljoprivrednih djelatnosti unutar obuhvata ZOP-a omogućuje se smještaj takvih građevina izvan građevinskih područja samo za prijavljeno obiteljsko gospodarstvo i pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga u seljačkom domaćinstvu s veličinom parcele najmanje 3,0 ha (kao prizemne građevine ukupne površine do 200 m² i udaljenosti najmanje 300 m od obalne crte).

Šume isključivo osnovne namjene – gospodarske i zaštitne šume na području Općine Dubrovačko primorje imaju najvećim dijelom pejzažne, estetske, ekološke, rekreativne i zaštitne funkcije, a u manjoj mjeri gospodarske. Stoga je predloženo uz gospodarsko korištenje i korištenje šuma kao zaštitnih šuma. Ove površine predviđene su za korištenje isključivo u svrhu osnovne namjene sukladno Programima za gospodarenje pojedinih gospodarskih jedinica.

Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište su površine namijenjene za smještaj građevina koje je moguće sukladno Zakonu graditi izvan građevinskih područja.

Vodne površine Općine čini morski akvatorij (površina i podmorje) koji je namijenjen: gospodarenju (marikultura u Malostonskom zaljevu, ribarstvo), prometovanju (plovni putevi i morske luke) i športsko-rekreacijskim aktivnostima (kupališta, šport na vodi i sl.), te javno vodno dobro koje je namijenjeno zaštititi prostora od štetnog djelovanja voda.

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

U utvrđivanju i transformaciji prostorno - gospodarske strukture općine Dubrovačko primorje polazi se s gledišta novog geopolitičkog, geostrateškog i prometno-geografskog položaja Republike Hrvatske, Dubrovačko - neretvanske županije i općine Dubrovačko primorje, a vodeći računa o državnim, županijskim i lokalnim interesima i aspiracijama stanovništva, oslanjajući se na prirodne i stvorene resurse, te na postojeće gospodarske i društvene djelatnosti, nastavljajući proces pretvorbe i privatizacije gospodarskih subjekata te stimulirajući poduzetničke inicijative stanovništva u tom prostoru. Obnova gospodarstva je u tijeku, ali nepovoljna dobna struktura i loše materijalno stanje stanovništva te nerazvijeno gospodarstvo, otežavaju napredak, pa je teško očekivati da bi se tako brzo mogla uspješno završiti bez jače pomoći i podrške državne pa i međunarodne zajednice. Treba optimalno valorizirati prirodne vrijednosti i komparativne prednosti ovog područja i uskladiti razvitak ovog područja sa susjednim područjima.

Zato se općina Dubrovačko primorje uklapa u **provedbu posebne skrbi koju provodi država** u ovom području, kako bi se političkim, socijalnim, gospodarskim, populacijskim i drugim mjerama poticali pozitivni demografski, gospodarski i društveni procesi, odnosno u sklopu toga ova općina nastoji pomoći osigurati zadovoljavajući razvitak gospodarstva i društvenih djelatnosti te punu zaposlenost stanovništva.

Općina Dubrovačko primorje, unutar Dubrovačko - neretvanske županije i Republike Hrvatske, postalo je granično područje prema susjednoj državi Bosni i Hercegovini. Dobivanje uloge pograničnog područja pogoduje u ovoj općini **razvitku graničarskog gospodarstva** ili brojnih **graničnih funkcija**, izgradnji sadržaja vezanih za granične cestovne prijelaze, eventualnom odabiru prostora za rad slobodnih bescarinskih zona, te za poticanje i razvijanje prekogranične i malogranične suradnje (međusobno zapošljavanje, razmjena dobara, zajedničko osnivanje pojedinih proizvodnih i sličnih pogona i dr.). U tom kontekstu treba posebno razmotriti moguće značenje i ulogu ovog područja u obrambenoj strategiji zemlje (vojni sadržaji u zaleđu: aerodrom, potrebni poligoni, obitavališta i dr.).

U okviru prostornog razvitka i uređenja prostora općine Dubrovačko primorje, zbog raskrižnog i tranzitnog položaja ove općine, posebna se pažnja posvećuje osiguranju prostora i **izgradnji državne, županijske (regionalne) i lokalne prometne infrastrukture** (15-tak prometnica). Rješavanju tog važnog problema već se pristupilo započetim pripremnim radovima oko izgradnje dionice Jadranske autoceste Ploče - Dubrovnik i brze ceste Ploče - Komarna - most - Brijesta na poluotoku Pelješcu - obilaznica Stona - Zaton Doli - Rudine i eventualno do Osojnika i Dubrovnika, koje bi znatnim dijelom trebale prolaziti kroz područje općine Dubrovačko primorje. Njihovom skorom izgradnjom i budućom planiranom izgradnjom drugih državnih magistralnih, županijskih veznih i lokalnih pristupnih cesta u njegovom okružju, modernizacijom postojećih i po potrebi izgradnjom novih luka i lučica, naselja i čitav prostor općine

Dubrovačko primorje, još bolje će se povezati sa svojim županijskim središtem Dubrovnikom (posebno nakon već izgrađenog mosta preko Rijeke Dubrovačke), s ostalim okolnim bližim i daljim područjima i središtima, posebno s općinskim središtem Slano, te postati pristupačniji za posjetitelje iz udaljenih krajeva i zemalja.

Kao temelj gospodarskog probitka općine Dubrovačko primorje je, u znatnoj mjeri, zadržavanje dosadašnje gospodarske strukture, što znači da nema važnih i opravdanih razloga za bitnom promjenom gospodarskog usmjerenja u ovoj općini. Ako se želi ostvariti ubrzani razvitak gospodarstva potrebno je optimalno koristiti prirodne i od ljudi stvorene izvore ovog prostora. To znači da se teži dalje razvijati poljodjelstvo, marikultura, kamenarstvo i turizam, ali i graničarsko gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo, obrtništvo, trgovinske, uslužne i društvene djelatnosti. Prirodni resursi predstavljaju početnu, često skromnu, osnovu za gospodarski razvitak općine Dubrovačko primorje.

3.3.1.1.

Proizvodne i poslovne djelatnosti

Općina Dubrovačko primorje još raspolaže s bogatim i kvalitetnim rezervama arhitektonskog - ukrasnog i tehničkog - građevinskog kamena, pa se razvijanje **prerade kamena** pokazalo kao tražena i isplativa djelatnost. Lokaliteti Mironja, Mironja II i Visočani pružaju za tu proizvodnju najbolju sirovinu, te se uz njih i još neka bliža naselja (Imotica, Smokovljani i dr.) veže dosadašnja prerada kamena i razvijanje drugih pogona **građevinske industrije** (proizvodnja asfalta, betona, betonskih proizvoda i sl.).

Podržava se i potiče razvitak **malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva**, na način što je na području Rudina utvrđena veća proizvodna zona, a na području Banića veća poslovna zona. Time se omogućuje poduzetnicima da realiziraju svoje inicijative (izgradnja i rad manjih proizvodnih i uslužnih pogona, pogona za izradu proizvoda koji su u funkciji turizma, kao što su suveniri, oprema i drugo, ekološki čiste industrije, skladišta, predstavništva, trgovine, servisi i slično).

Nužno je obnoviti i modernizirati uništene i devastirane **trgovinske objekte**, kako bi se podigla razina trgovinske ponude prema domicilnom stanovništvu, ali i u okviru turističkog prometa. U tom smislu važna je uloga novih robnih kuća, ali je potrebna i modernizacija malih prodavaonica.

3.3.1.2.

Ugostiteljstvo i turizam

Temeljno je usmjerenje ove Općine, njegovih naselja, obitelji i stanovnika prema **turizmu**, koji je, uz donekle ograničene uvjete, jedna od glavnih djelatnosti u ovom području. Turizam u općini Dubrovačko primorje, kao i cjelokupni dubrovački turizam, se nalazi na svojevrsnoj prekretnici. Treba osmisliti i provesti novu strategiju turističkog razvitka u ovom turističkom odredištu. O tome treba voditi računa kod obnove postojećih i izgradnje novih turističkih objekata. Potrebna je revitalizacija turističke aktivnosti, te trajno dopunjavanje turističkog proizvoda s novim sadržajima, razvijanje ostalih potrebnih usluga i sadržaja za rekreaciju, zabavu i odmor turista. Treba napustiti dominantnu ulogu masovnog turizma i turističkih kampova. Kod izgradnje novih, osobito obiteljskih, hotela treba voditi računa da

su manjih dimenzija, moraju prvenstveno odražavati kreativno, autentično, originalno i prepoznatljivo šire dubrovačko povijesno nasljeđe (razvitak tzv. blagog - soft turizma), treba razvijati svoje osobnosti, gdje se prednost daje atmosferi i privatnosti, ali i traženom komforu. U tom smislu treba organizirano i pod stručnim nadzorom obnoviti i osposobiti, radi uključenja u turistički život i za elitni turizam, bar neki od zapuštenih starih dubrovačkih ljetnikovaca, dvoraca - vila i palača ili ladanjsko - gospodarskih kompleksa u općini Dubrovačko primorje. Postoje uvjeti da se u daljnjoj fazi izgradi na lokacijama Budima i Rat luksuzna turistička naselja najviše kategorije, gdje bi se mogli ostvariti visoki financijski učinci. U manjem opsegu može se razvijati seoski turizam, te privatni smještaj kao dopunski smještaj. Treba ispitati opravdanost zauzimanja nekih vrijednih lokacija s turističkim kampovima, a ondje gdje je poželjno da se zadrže treba im podignuti standard komfora i razinu usluga. Treba osigurati na nivou Urbanističkih planova uređenja potrebna privežišta i pristaništa za razne tipove plovila. Također treba podizati kvalitetu ugostiteljskih, trgovačkih, obrtničkih, prometnih i drugih potrebnih sadržaja i usluga, stalno treba dopunjavati i osmišljavati tražene sadržaje zabavnog, športskog, kulturnog i vjerskog života u ovom području. Sve to treba dopuniti s boljom i kvalitetnijom komunalnom opremljenošću, urednijim kupalištima i naseljima, te boljim čuvanjem autohtonog okoliša i krajolika. Hotel "Osmine", zbog svog lijepog položaja i uspješnog poslovanja, tek je početak ostvarenja te nove strategije razvitka turizma u općini Dubrovačko primorje. U priobalnom području Općine utvrđene je pet ugostiteljsko-turističkih zona izdvojenih izvan naselja na slijedećim lokacijama: Planikovac (turističko naselje max. kapaciteta 400 kreveta), Smokvina (kamp/autokamp max. kapaciteta 300 kreveta), Budima (hoteli-turističko naselje max. kapaciteta 1.700 kreveta), Rat (hoteli-turističko naselje max. kapaciteta 2.200 kreveta) i Osmine (hoteli max. kapaciteta 900 kreveta). Dakle, ukupni smještajni kapaciteti izvan naselja iznose 5.500 kreveta.

3.3.1.3. Rudarstvo

Jedna od važnijih gospodarskih komponenti ovog područja je rudarstvo, pod čime se podrazumijeva eksploatacija arhitektonskog i tehničkog građevnog kamena. Naime, utvrđeno je ispitivanjima da se na zaobalnom dijelu općine Dubrovačko primorje nalaze znatne rezerve vrlo kvalitetnog arhitektonskog građevnog kamena. U cilju razvoja ove gospodarske djelatnosti pored postojećih (utvrđenih) eksploatacijskih polja «Visočani», «Mironja» i «Mironja II» planom su određeni planirani i potencijalni istražni prostori mineralnih sirovina i to poglavito arhitektonskog građevnog kamena. Planirani istražni prostor na lokaciji «Smokovljani» predstavlja utvrđeni istražni prostor odobren temeljem posebnog propisa od strane nadležnog tijela. Potencijalni istražni prostori na lokacijama «Topolo» i «Topolo-Stupa» predstavljaju prostore unutar kojih se omogućuje utvrđivanje istražnog prostora. Unutar navedenih planiranih i potencijalnih istražnih prostora mineralnih sirovina sukladno posebnim propisima omogućuje se utvrđivanje eksploatacijskog polja. Nova eksploatacijska polja odredit će se temeljem geološko-rudarske osnove Dubrovačko-neretvanske županije.

3.3.1.4.

Poljoprivreda

Na raspolaganju je veoma malo obradivog zemljišta (6% površine Općine), više od polovice površine ovog područja zauzimaju pašnjaci, dok je znatno zastupljeno neplodno zemljište (više od 15% površine). To je osnova za manji broj poljodjelskih stanovnika i obiteljskih gospodarstava u nekim naseljima da se nastavi baviti **poljodjelstvom i stočarstvom**, ali usmjerenjem prema okrupnjavanju posjeda i stada, specijaliziranoj proizvodnji (proizvodnja zdrave hrane, u funkciji turizma, odabir optimalnih kultura: vinova loza, maslina, smokva, sočiva, ljekovito i aromatsko bilje, koze i ovce za mlijeko i sir, pčelarstvo, uzgoj dudovog svilca i dr.) i uz primjenu suvremenih strojeva u obradi zemljišta i ubiranju plodova.

3.3.1.5.

Ribolovstvo i marikultura

Čisto more s odgovarajućim sastavom u posebno zaštićenom i prostranom Malostonskom zaljevu i uvali Bistrini, posebno su podobni i poznati kao najkvalitetnije područje na hrvatskoj obali za razvijanje **marikulture (školjkarstva)**, odnosno za uzgoj kamenica, dagnji i drugih školjaka. Upravo zato se održavaju takve prilike u moru Malostonskog zaljeva, te podržava i nastavlja razvitak marikulture uz daljnje znanstveno istraživanje i praktično praćenje. Tako je Planom utvrđena površina uzgajališta školjkaša na navedenom akvatoriju, s time da je smještaj kopnenih sadržaja povezanih uz ovu djelatnost predviđen unutar dijela građevinskog područja istražnog centra za marikulturu u uvali Bistrina.

3.3.1.6.

Šumarstvo

Područje općine Dubrovačko primorje pokrivaju tri gospodarske jedinice (GJ): Topolo i Štedrica u cijelosti, te Brsečine-Elafiti djelomično. Gospodarenje šumama i šumskim zemljištem provodit će se sukladno programima za gospodarenje šumama za svaku gospodarsku jedinicu.

Kako se na području navedenih gospodarskih jedinica nalaze razni degradacijski stadiji tala i devastacijski stadiji šuma, ekonomski najjednostavniji način gospodarenja ovim šumama je prepuštanje prirodnoj progresiji uz dobro organiziranu čuvarsku i protupožarnu službu. Za očekivati je da će šume u budućnosti ići u pravcu progresije šumske vegetacije i poboljšanju proizvodnih sposobnosti tala na ovom području.

Temeljem programa gospodarenja šumama GJ Topolo do kraja 2008. godine predviđa se: čišćenje (1,81 ha), priprema za sadnju (44,66 ha), pošumljavanje (72,65 ha), njega (108,98 ha), popunjavanje (10,89 ha), proređivanje (7,22 ha) i izrada protupožarnih prometnica (2,5 km).

Temeljem programa gospodarenja šumama GJ Štedrica do kraja 2008. godine predviđa se: čišćenje (6,98 ha), priprema za sadnju (150,37 ha), pošumljavanje (167,68 ha), njega (276,08 ha), popunjavanje (25,15 ha) i izrada protupožarnih prometnica (23,5 km).

Temeljem programa gospodarenja šumama GJ Brsečine-Elafiti do kraja 2008. godine predviđa se: čišćenje (8,73 ha) i održavanje postojećih protupožarnih prometnica.

3.3.1.7. Lovstvo

Područje općine Dubrovačko primorje pokrivaju tri lovišta: Zajedničko lovište «Rudine» u cijelosti, te zajedničko lovište «Slano» i državno lovište «Primorje» djelomično. Na kartografskom prikazu, br. 3. prikazane su granice lovišta koje su utvrđene Odlukama o ustanovljenju lovišta. Sukladno Zakonu o lovstvu (Narodne novine, br. 140/05) i odredbama PPDNŽ-a lovišta se na području općine Dubrovačko primorje ne ustanovljavaju na moru, u rasadnicima, voćnim i loznim nasadima, pašnjacima ako su ograđeni ogradom koja sprječava prirodnu migraciju dlakave divljači, na miniranim površinama i sigurnosnom pojasu širine do 100 m, na građevinskim područjima i sigurnosnom pojasu od 300 m od njih, zaštićenim dijelovima prirode (ukoliko je to određeno Odlukama o zaštiti), te na ostalim izgrađenim strukturama izvan građevinskih područja.

Gospodarenje lovištima utvrđuje se lovnogospodarskim osnovama koje moraju biti usklađene s osnovama gospodarenja gospodarskim jedinicama i programima za gospodarenje šumama, uvjetima i načinom iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta, vodoprivrednim osnovama, odredbama propisa o zaštiti prirode i okoliša, kao i s potpisanim međunarodnim ugovorima iz područja lova, zaštite prirode i prirodnih staništa.

3.3.2. Društvene djelatnosti

3.3.2.1. Javne djelatnosti

Smještaj javnih djelatnosti predviđen je unutar građevinskih područja naselja. Vrsta i broj građevina javnih društvenih djelatnosti određen je mrežom građevina za svaku djelatnost na osnovi posebnih propisa i standarda, a sukladno predloženom sustavu središnjih naselja i razvojnih središta dan je prijedlog javnih djelatnosti. Tako bi naselje Slano kao općinsko središte trebalo posjedovati ili već posjeduje slijedeće:

Uprava: općinsko vijeće, općinsko poglavarstvo, načelnik, upravni odjeli općine, općinski uredi, ispostave županijskih ureda, općinska služba motrenja i obavješćivanja, policijska postaja, općinske postrojbe i stožer civilne zaštite, općinska vatrogasna zajednica, profesionalne vatrogasne postrojbe, ispostava porezne uprave, carinski referati, lučka ispostava, ured za zaštitu kulturnih dobara i zaštitu prirode, dopisništvo HINA, klimatološka meteorološka postaja,

Pravosuđe: javnobilježnički ured,

Udruge građana, političke stranke i dr.: udruženje obrtnika, općinska turistička zajednica, općinska razina udruga, klubova, liga, sekcija i dr., udruga građana, općinska razina političkih stranaka i sindikalnih organizacija, općinska razina organizacije crvenog križa, HAK – autoklub, auto škola,

Vjerske zajednice: općinska komisija za odnose s vjerskim zajednicama, rimokatolička župa - župni ured i crkva (samostan), ostale vjerske zajednice,

Odgaj i obrazovanje: dječji vrtić, matična osnovna škola, osnovna umjetnička škola – glazba/ples, strukovna škola ili odjel srednje škole,

Kultura, umjetnička i tehnička kultura: javne ustanove u kulturi (općine osnivači ili vlasnici), dom kulture, muzej, narodna knjižnica i čitaonica, amatersko kazalište, amaterska radiopostaja, klape, limena glazba, KUD, otvoreno pučko učilište, kinematograf, samostalni umjetnici, ogranak Matice hrvatske, udruge tehničke kulture,

Zdravstvo: primarna zdravstvena zaštita, ambulanta opće medicine bez stalnog liječnika, stalna patronažna sestra, depo lijekova.

Ostala naselja također mogu posjedovati određene javne i društvene funkcije u ovisnosti o iskazanim potrebama.

3.3.2.2.

Športsko-rekreacijske djelatnosti

Pod športsko rekreacijskim djelatnostima podrazumijevaju se športske i rekreacijske aktivnosti športskih organizacija, športaša i rekreativnog stanovništva (zajednice športskih udruga, športska društva i klubovi, županijska i općinska športska natjecanja i priredbe, otvoreni športski objekti - športska igrališta za nogomet i mali šport s gledalištem, zatvoreni športski objekti – školsko-športska dvorana, pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor). Smještaj športsko rekreacijskih djelatnosti predviđen je kako unutar, tako i izvan naselja. Tako su Planom izvan naselja utvrđene površine za smještaj golf igrališta i športskih centara.

Golf igralište je smješteno na području Rudina između županijske ceste i autoceste. Unutar površine predviđene za smještaj golf igrališta, predviđen je i smještaj pratećih saržaja kao što su građevine sa smještajnim kapacitetima visoke kategorije (vile), klupske kuće sa restoranom i sl., te pratećih športsko-rekreacijskih sadržaja (tenis tereni i sl.).

Unutar športskog centra predviđen je smještaj različitih športskih građevina i rekreacijskih površina kako za potrebe stalnog stanovništva, tako i za potrebe povremenog stanovništva. Tako je Planom utvrđen športski centar u neposrednoj blizini ugostiteljsko-turističke zone Osmine koji bi bio nadopuna iste u pogledu pružanja športskih i rekreacijskih aktivnosti korisnicima turističkog naselja, odnosno hotela.

3.4.

Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

3.4.1.

Uvjeti korištenja

3.4.1.1.

Područja posebnih uvjeta korištenja

PRIRODNA BAŠTINA

U pogledu zaštite prirodne baštine na području općine Dubrovačko primorje utvrđeni su temeljem Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 70/05) zaštićeni dijelovi prirode (posebni rezervat Malostonskog zaljeva i Malog mora), dijelovi prirode predloženi za zaštitu temeljem navedenog Zakona (posebni herpetološki rezervat Lokvi kod Gornjih Majkova, posebni botanički rezervat samonikolog Oleandra jugozapadno od Majkova). Za

zaštićene dijelove prirode uvjeti korištenja i zaštite određeni su Zakonom, a za dijelove prirode koji su predloženi za zaštitu uvjeti korištenja, odnosno zaštite određeni su ovim Planom.

Prostori koje obuhvaćaju navedeni dijelovi prirode odgovarajuće su prikazani u grafičkom dijelu Plana, te se na njihovom području propisuju slijedeći opći uvjeti zaštite prirode (osim onih koji su propisani navedenim zakonom za zaštićeni dio prirode):

- zabranjuju se sve radnje kojima se na zaštićenim prirodnim vrijednostima umanjuju zatečene i prepoznate prirodne vrijednosti odnosno narušavaju se svojstva zbog kojih su zaštićeni,
- prije bilo kakvih zahvata na zaštićenim prirodnim vrijednostima i prirodnim vrijednostima predviđenim za zaštitu potrebno je izvršiti potpunu inventarizaciju i valorizaciju staništa i posebno izdvojiti i zaštititi vrste i područja,
- u što većoj mjeri treba zadržati prirodne kvalitete prostora, odnosno posvetiti pažnju očuvanju cjelokupnog prirodnog pejzaža i okruženja,
- potrebno je osigurati racionalno korištenje prirodnih dobara bez oštećivanja ili ugrožavanja dijelova dobara i uz što manje narušavanje ravnoteže prirodnih faktora,
- potrebno je spriječiti štetne zahvate i poremećaje u prirodi koji su posljedica tehnološkog razvoja i drugih djelatnosti i osigurati što povoljnije uvjete održavanja i slobodnog razvoja prirode.

Obzirom na namjeravane gospodarske aktivnosti u akvatoriju Malostonskog zaljeva (uzgajalište školjakaša sa pratećim ugostiteljskim djelatnostima unutar građevinskog područja istražnog centra za marikulturu) nalaže se potreba detaljnog ekološkog istraživanja zaljeva Bistrine kroz izradu odgovarajuće dokumentacije.

Tablica 19. – ZAŠTIĆENI I PREDLOŽENI ZA ZAŠTITU DIJELOVI PRIRODE

Kategorija zaštite	naziv zaštićenog dijela prirode	status zaštite	površina (ha)
Posebni rezervat	Malostonski zaljev i Malo more (dio)	ZZ	kopno: 3.300 more: 255 ukupno: 3.555
Posebni rezervat	Lokve kod Gornjih Mjakova	PZ	1
Posebni rezervat	Samonikli oleandri jugozapadno od Majkova	PZ	94
UKUPNO		-	3.650

ZZ – zaštićeni zakonom, **PZ** – predloženi za zaštitu

KULTURNA BAŠTINA

Suvremeni, kompleksan pristup graditeljskom naslijeđu polazi od principa aktivne zaštite, znači da taj postupak ne obuhvaća samo konzervatorske postavke, obradu i intervencije, već cjelovit društveni proces vrednovanja i revitalizacije kulturno-povijesnog naslijeđa. Osnovno obilježje aktivne zaštite naslijeđa u prostoru je provedba zaštite kroz prostorne planove i projektnu dokumentaciju, temeljem valorizacije zatečenih i prepoznatih povijesnih vrijednosti primjenjujući pritom prihvatljive metode konzervacije, adaptacije, revitalizacije, restauracije, rekonstrukcije, tipološke rekonstrukcije i interpolacije na svim razinama zaštite naslijeđa.

Budući da je prostorno planiranje u jedinstvenom sustavu društvenog i gospodarskog planiranja, valja težiti da u taj sustav bude što više integrirana i zaštita i obnova kulturne baštine kroz integralni proces rada. U cilju očuvanja kulturnog naslijeđa, odnosno kulturnih dobara, te svojevrsne slike prostora, određene su zaštite prema stupnju očuvanosti

povijesnih struktura po slijedećim kategorijama: Povijesna graditeljska cjelina, Povijesni sklop i građevina, Arheološka baština, Etnološka baština, Posebne zone, Krajobraz. Prema značaju kulturna dobra su podijeljena na ona nacionalnog (N) - državnog, regionalnog (R) - županijskog i lokalnog (L) - gradskog/općinskog značaja. Prema statusu zaštite kulturna dobra su podijeljena na: Registrirana/zaštićena (Z), preventivno zaštićena (PZ) i evidentirana dobra (E).

U cilju zaštite graditeljske baštine i povijesnih graditeljskih cjelina utvrđene su slijedeće zone zaštite:

- **Zona stroge zaštite** obuhvaća zaštićeno/registrirano i preventivno zaštićeno kulturno dobro s pripadajućom česticom i neposrednim kontaktnim prostorom. Postupak zaštite usmjeren je na potpuno očuvanje izvornosti kulturnog dobra, njegovog povijesnog i prostornog okoliša s mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije. Unutar zone stroge zaštite zasebnu cjelinu čine zaštićeni/registrirani, preventivno zaštićeni ili evidentirani arheološki lokaliteti na kojima su pronađeni materijalni ostaci ranijih struktura. Postupak zaštite odnosi se na dokumentaciju, te konzervaciju i prezentaciju ostataka kulturnog dobra, bez mogućnosti izgradnje.
- **Zona umjerene zaštite** obuhvaća preventivno zaštićena ili evidentirana pojedinačna kulturna dobra ili cjeline ambijentalne vrijednosti. Režim zaštite uvjetuje očuvanje izvornih karakteristika pojedinačnih kulturnih dobara ili cjelina s ograničenim mogućnostima građevnih intervencija. Zonom umjerene zaštite obuhvaćena je i neposredna okolina visokovrijednih kulturnih dobara što podrazumijeva ograničenu mogućnost građevnih intervencija. Zonom umjerene zaštite obuhvaćene su i potencijalne arheološke zone gdje su nužna sustavna arheološka istraživanja.

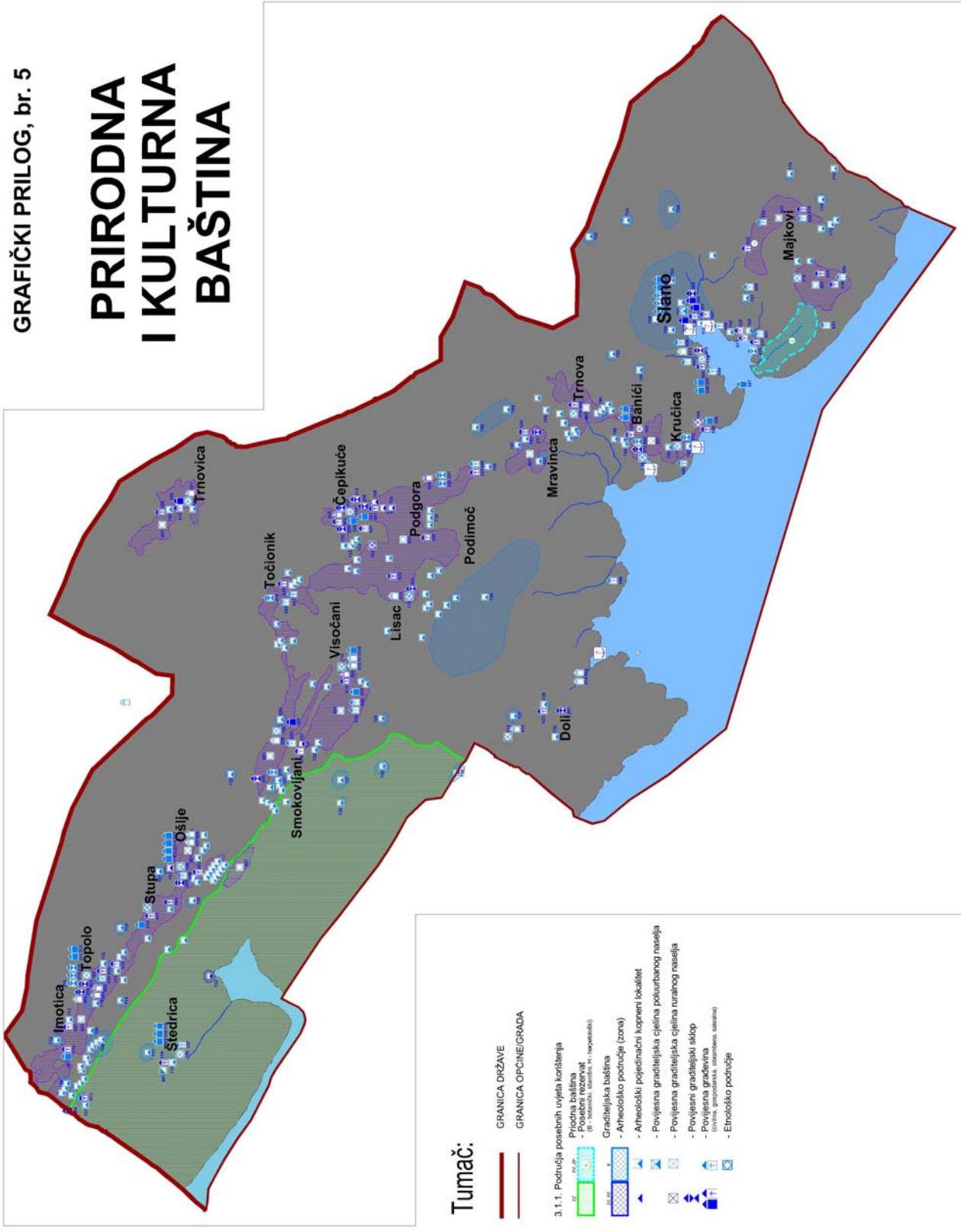
Na području Dubrovačkog primorja nalazi se ukupno 228 kulturnih dobara, od toga 18 zaštićenih temeljem Zakona, 50 preventivno zaštićenih, te 160 evidentiranih dobara.

Rotonda – ranosrednjevjekovna sakralna građevina

GRAFIČKI PRILOG, br. 5

PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA

Tablica 20. – POPIS KULTURNIH DOBARA I KULTURNO-POVIJESNIH VRIJEDNOSTI

1 – POVIJESNE GRADITELJSKE CJELINE				
i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. registracije / rješenje	zaštita	značaj
101	Slano	Slano	E	R
102	Lisac	Kotezi (kompleks Talija) č.zgr. 17,18,19,20, 20/1, 2, 3, 4, 21, 22, 23, 24, č.zem. 827, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 860, 863/1, 878, 880/2, 880/3, 880/4, 880/5, 880/6, 880/7, 880/8, 881/1,3,4,5,6,7 i 8, 884, 885, 887, 889, 891, 892, 892/2,3,4,5,6,7,8,9,10 sve k.o. Lisac, UP/I-197/2-88	PZ	R
103	Banići	Banići - Gornje Selo č. zgr. 3/1, 3/2, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 5, 6, 7/1, 7/2, 8/1, 8/2, 8/3, 9, 10/1, 10/2, 11, 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/5, 12/6, 13/2, 13/3, 13/4, 14, 21, č.zem 80/1, 81, 86/1, 86/2, 87/1, 87/2, 88/1, 88/2, 89/1, 89/2, 89/3, 89/4, 90/1, 90/2, 90/3, 99, 100, 101/1, 101/2, 101/3, 101/4, 102/1, 104/1, 104/2, 108,109, 111, 113/1, 113/2, 113/3, 114, 115, 116, 118/1, 118/2, 118/3, 118/4, 118/5, 118/6, 118/7, 118/8, 118/9, 118/10, 118/11 sve k.o. Banići, UP/I-612-08/02-07/170	PZ	R
104	Slano	Sladenovići č. zgr. 83, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103/1, 103/2, 104, 105, 106/1, 106/2 sve k.o. Slano i č.zem. prema rješenju UP/I -239/1-73	PZ	R
105	Topolo	Topolo	E	L
106	Štedrica	Štedrica	E	L
107	Stupa	Stupa	E	L
108	Ošlje	Ošlje - Obrvani	E	L
109	Smokovljani	Smokovljani	E	L
110	Visočani	Visočani	E	L
111	Trnovica	Trnovica	E	L
112	Čepikuće	Čepikuće - tri zaseoka: Čukove ljuti, Radnići i Gnjlavci	E	L
113	Lisac	Lisac	E	L
114	Doli	Doli - Kobile, Konjusi, Zabreže-Đonta Doli	E	L
115	Banići	Banići - Donje Selo	E	L
116	Trnova	Trnova	E	L
117	Kručica	Kručica	E	L
118	Slano	Grgurići	E	L
119	Majkovi	Donji Majkovi	E	L
2 – POVIJESNI GRADITELJSKI SKLOPOVI				
i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. registracije / rješenje	zaštita	značaj
201	Doli	Gospodarski kompleks Milić-Ljuban č.zgr.107,109 i č.zem. 395 NN 2/04, ali u NN 22/04 P-547, sve k.o. Doli, Z 919 (NN 2/04)	Z	N
202	Slano	Stambeno-gospodarski kompleks Knežić č.zgr. 144/1, 144/2, 145/1, 145/2, 146/1, 146/2; č.zem. 1900/1, 1900/2, 1904, 1906, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913/1, 1913/2, 1914 i 1915 sve k.o. Slano, Z 964 (NN 2/04)	Z	R
203	Topolo	Stambeno-gospodarski kompleks Butigan-Božinović č.zgr. 25, 26, 27, 30, 31, 32/1, 32/2, sve k.o. Topolo, UP/I-612-08/02-07/255	PZ	R
204	Topolo	Stambeno-gospodarski kompleks Konsuo č.zgr. 44,46,47,48/1,48/2 sve k.o. Topolo, UP/I-612-08/89-07/31	PZ	R
205	Ošlje	Stambeno-gospodarski kompleks Šotrić, zaselak Živanović č.zgr. 89. k.o. Ošlje, UP/I-612-08/02-07/279	PZ	R
206	Smokovljani	Stambeno-gospodarski kompleks Vlahović č.zgr. 12,13/1,13/2,13/3 č.zem. 352,353,354,355,357,359 k.o. Smokovljani, UP/I-612-08/02-07/280	PZ	R
207	Čepikuće	Stambeno-gospodarski kompleks Kula Andrijašević, Čukove ljuti č.zgr. 56, 57, 58, 59, 60, 62 č.zem. 532, 533/1,2, 534 k.o. Čepikuće, UP/I-612-08/02-07/257	PZ	R
208	Čepikuće	Stambeno gospodarski kompleks Kula Pasarić-Kriste č.zgr. 113,114, 115, 116,117, 118, 119, 120, 121 k.o. Čepikuće, UP/I-612-08/02-07/265	PZ	R
209	Čepikuće	Stambeno-gospodarski kompleks Goga, zaselak Radnići č.zgr. 38/1, 38/2 k.o. Čepikuće, UP/I-612-08/02-07/261	PZ	R
210	Lisac	Stambeno-gospodarski kompleks Karlić-Rabadija č.zgr.91 č.zem. 1318/2, 1319/2, 1322, 1325 k.o. Lisac, UP/I-612-08/89-07/37	PZ	R
211	Mravinca	Ruralni kompleks Mozara čest.zgr. 12, 13/1, 13/2, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, k.č. 115, 123, 124, 125, 126, sve k.o. Mravinca, P 539 (NN 22/04)	PZ	R
212	Banići	Stambeno-gospodarski kompleks Kola čzgr. 22/1,2, 24, 25, 25/1, 26/2, 28/3, 28/4, 28/5, 78, 79 č.zem. 444/1,2,3, 452, 453, 454, 532, 536/9, sve k.o. Banići, PZ UP/I-612-08/02-07/276	PZ	R
213	Slano	Stambeno-gospodarski kompleks Jerković, Mrnar č.zgr. 61, 62, 65/2 k.o. Slano, UP/I-612-08/94-07/115	PZ	R
214	Topolo	Stambeno-gospodarski kompleks Bijač, Klačina	E	L
215	Topolo	Zadružni kompleks Nenada, Donja Banda	E	L
216	Topolo	Gospodarski kompleks Cvjetković, Klačina	E	L
217	Smokovljani	Stambeno-gospodarski kompleks Lepuš-Grljević, zaselak Mjenovići	E	L
218	Točionik	Stambeno-gospodarski kompleks Jahud, Brdo	E	L
219	Čepikuće	Ex stambeni kompleks «Kapetanova kuća»	E	L

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

I. OBRAZLOŽENJE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
220	Podgora	Stambeni kompleks Knežić	E	L
221	Podgora	Stambeno-gospodarski sklop Matić, Dužani	E	L
222	Banići	Stambeni kompleks Smrdelj-Kmetović	E	L
223	Kručica	Stambeni kompleks Đenero	E	L
224	Slano	Kompleks smješten pod magistralom	E	L
225	Slano	Kompleks zapadno od Kneževog dvora (pod magistralom)	E	L
226	Slano	Kompleks Kraljić, Banja	E	L
227	Slano	Kompleks zgrada	E	L

3 – POVIJESNE CIVILNE GRAĐEVINE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
301	Slano	Knežev dvor č.zgr. 181, č.zem. 2223/1, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228 i 2229, sve k.o. Slano, Z 963 (NN 2/04)	Z	R
302	Slano	Ljetnikovac Ohmučević č.zgr. 198 i 199; č.zem. 2191, 2189, 2190, 2187, 2186/1, sve k.o Slano, Z 854 (NN 2/04)	Z	R
303	Slano	Gotička kuća, Banja č.zgr. 210,212 i 213, k.o. Slano, R 1300 (1986.)	Z	R
304	Imotica	Graničnik č.zem.863/4 k.o. Imotica, UP/I-612-08/02-07/174UP	PZ	R
305	Smokovljani	Stambeni objekt Mordin, zaselak Dolina č.zgr.123,124,124/1,2,3,4,5,6,7, č.zem.1720,1721,1724,1725,1726,1732,1733,1735, sve k.o. Smokovljani, UP/I-188/2-88	PZ	R
306	Trnovica	Komin Grošeta č.zgr.57, 62 k.o. Trnovica, UP/I-612-08/02-07/272	PZ	R
307	Imotica	Stambena zgrada Vodopić	E	L
308	Štedrica	Stambena zgrada Miljević Pera	E	L
309	Štedrica	Komin i konoba Vojvode Pera	E	L
310	Štedrica	Stambena zgrada na kat – kula Lučić ili Lucić	E	L
311	Topolo	Stambeni objekt Bagulin, Gornja Banda	E	L
312	Topolo	Stambeni objekat Điković, Polje	E	L
313	Stupa	Seoska plemićka kuća Skabo ili Škobo	E	L
314	Ošlje	Stambeni objekt Kunić, zaselak Gornje selo	E	L
315	Ošlje	Stambena zgrada s kominom, zaselak Gorica	E	L
316	Ošlje	Stambena zgrada I komin Šotrić, Živanović	E	L
317	Ošlje	Stambeni objekt Betondić	E	L
318	Visočani	Stambena zgrada s kominom Lobaš-Vojvoda, Gornje selo	E	L
319	Visočani	Stambena zgrada Lujo, Donje selo	E	L
320	Čepikuće	Kuća Rade Andrijaševića, zaselak Gnjilavci	E	L
321	Čepikuće	Kuća Botica	E	L
322	Banići	Kuća s kominom Kola	E	L
323	Banići	Kuća Jelić,	E	L
324	Slano	Stambeni objekti, Slano	E	L
325	Slano	"Lukina kuća"- "zatvor", Slano	E	L
326	Slano	Kuća Milić, Slađenići	E	L
327	Slano	Svjetionik Rt Donja punta	E	L
328	Slano	Ruševine ljetnikovca nepoznatog vlasnika u Grgurićima	E	L
329	Slano	Ljetnikovac Saracca, Grgurići	E	L

4 – POVIJESNE CIVILNE/OBRAMBENE GRAĐEVINE

i. broj	naselje	naziv	zaštita	značaj
401	Štedrica	Vatovića kula	E	L

5 – POVIJESNE GOSPODARSKE GRAĐEVINE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
501	Trnovica	Seoska lokva – pojilište č.zem. 652, 653, 654, 8987 k.o. Trnovica, Z 1135 (NN 2/04)	Z	R
502	Topolo	Gospodarski kompleks pojata s gumnom č.zgr. 64 k.o. Topolo, UP/I-612-08/02-07/253	PZ	R
503	Topolo	Gospodarski kompleks Konsuo č.zgr. 66 k.o. Topolo, UP/I-612-08/89-07/40	PZ	R
504	Visočani	Kompleks gospodarskih objekata (pojata s gumnama) Vojvoda, G. selo č.zgr. 83, 83/2, 84, 88/1,2,3 k.o. Visočani, UP/I-612-08/02-07/273	PZ	R
505	Čepikuće	Kompleks gospodarskih zgrada Hrdalo, zaselak Radinići č.zgr.41, 43, 44, 45 k.o. Čepikuće, UP/I-612-08/02-07/256	PZ	R
506	Podgora	Bunar (puč.) u polju Butijer, Kovači č.zem. 1477, 1511 k.o. Podgora, UP/I-612-08/02-07/247	PZ	R
507	Topolo	Stranj Bezdan, Donja Banda	E	L
508	Ošlje	Mlinica i pojata, zaselak Gorica	E	L
509	Ošlje	Mlinica i pojata Cvjetković	E	L
510	Smokovljani	Gospodarski objekt Slade, zaselak Zabreže	E	L
511	Visočani	Gumno s dvije gospodarske zgrade, Gornje selo	E	L
512	Visočani	Gumno s dvije gospodarske zgrade Dender, Gornje selo	E	L
513	Lisac	Kompleks gospodarskih zgrada – pojata s gumnama	E	L
514	Slano	Kompleks Mlinica	E	L

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

I. OBRAZLOŽENJE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
515	Slano	Gospodarski kompleks (sjeverno od tvornice sardina)	E	L
516	Doli	Minica za masline u prizemlju stambene katnice, Zabrežje, Đonta Doli	E	L
517	Doli	Ribarski magazini Mage	E	L
6 – POVIJESNE SAKRALNE GRAĐEVINE				
i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
601	Čepikuće	Crkva sv. Martina s grobljem č.zgr. 128 i č.zem. 1159/1 i 1163, k.o. Čepikuće, Z 915 (NN 2/04)	Z	N
602	Čepikuće	Crkva sv. Roka č.zgr.32, čest.zem 32, k.o. Čepikuće, Z 916 (NN 2/04)	Z	N
603	Ošlje	Crkva sv. Nikole č.zgr.123, č.zem. 2251 č.zgr.1 č.zem.185, k.o. Ošlje, Z 953 (NN 2/04)	Z	N
604	Ošlje	Crkva sv. Petra i Pavla s grobljem č.zgr.1; č. zem 185 122; č. zem 1882, k.o. Ošlje, Z 954 (NN 2/04)	Z	N
605	Podimoč	Crkva sv. Ane č.zgr.43 č.zem.405, k.o. Podimoč, Z 958 (NN 2/04)	Z	N
606	Slano	Crkva sv. Roka, Grgurići č. zgr. 39 k.o. Slano, Z 962 (NN 2/04)	Z	R
607	Topolo	Crkva sv. Stjepana č.zgr. 1 k.o. Topolo, Z 970 (NN 2/04)	Z	R
608	Trnova	Crkva sv. Ivana Krstitelja č.zgr. 109 k.o. Trnova, Z 971 (NN 2/04)	Z	R
609	Trnovica	Crkva sv. Ivana s grobljem i stećcima č.zgr. 92 k.o. Trnovica, Z 972 (NN 2/04)	Z	R
610	Trnovica	Crkva sv. Nikole č.zgr. 12 k.o. Trnovica, Z 974 (NN 2/04)	Z	R
611	Slano	Crkva sv. Petra, Banja č.zgr. 216 k.o. Slano, R 1178 (1986.)	Z	R
612	Imotica	Crkva sv. Ane s grobljem čest.zgr. 1, čest.zem. 82 k.o. Imotica, UP/I-612-08/04-01/724	PZ	R
613	Imotica	Crkva sv. Mihajla sa stećcima čest. Zgr. 71, čest.zem. 864, k.o. Imotica, UP/I-612-08/04-01/723	PZ	R
614	Štedrica	Crkva sv. Trojstva s grobljem UP/I-612-08/96-07/160	PZ	R
615	Topolo	Crkva sv. Luje (Luke) sa stećcima č.zem. 1230,1231,1232,1234,1235, sve k.o. Topolo, UP/I-612-08/89-07/38	PZ	R
616	Topolo	Crkva Male Gospe sa stećcima č.zgr.110 k.o. Topolo, UP/I-612-08/96-1107/171	PZ	R
617	Stupa	Crkva Gospe od Rozarija i stećci UP/I-612-08/96-07/161	PZ	R
618	Smokovljani	Župna crkva sv. Vida i Modesta č.zgr. 101, 102 i č.zem. 1072, 1071, 1675, 166, sve k.o. Smokovljani, UP/I-612-08/95-07/122	PZ	R
619	Visočani	Crkva sv. Ivana Krstitelja k.č.89, 90, č.zem.1302 k.o. Visočani, UP/I-612-08/04-07/251	PZ	R
620	Točionik	Crkva sv. Kuzme i Damjana UP/I-612-08/96-07/162	PZ	R
621	Čepikuće	Ostaci crkve sv. Ilije, brdo Libobuje č.zgr. 94 č.zem.953 k.o. Čepikuće, UP/I-612-08/93-07/115	PZ	R
622	Lisac	Gospa od Rozarija i Svi Sveti č.zgr. 3.4. č.zem.17 k.o. Lisac, UP/I-612-08/04-07/250	PZ	R
623	Doli	Crkva Velike Gospe č.zem. 31, č.zem. 415, k.o. Doli, UP/I-612-08/95-07/113	PZ	R
624	Mravinca	Crkva Male Gospe s grobljem č.zgr. 101 č.zem.644 k.o. Mravinca, UP/I-612-08/02-07/248	PZ	R
625	Podgora	Crkva sv. Križa s grobljem, Miholj krst č.zgr. 113 č.zem. 1318 k.o. Podgora, UP/I-612-08/93-07/117	PZ	R
626	Banići	Crkva sv. Marije Magdalene č.zgr.1,2 č.zem. 4, 5, 1457, k.o. Banići, UP/I-612-08/93-07/123	PZ	R
627	Slano	Župna crkva sv. Vlaha sa župnim dvorom č.zgr.. 195 196 č. zem. 2169, 2170, 2172/1.2172/4, sve k.o. Slano, UP/I-612-08/04-07/200	PZ	R
628	Slano	Franjevački samostan sv. Jeronima č.zgr.189,190,191,192 č.zem. 2375, 2370, 2372, 2369. 2368, 2378, 2362, 2363, 2364, 2367, 23655, sve k.o. Slano, UP/I-612-08/9-07/190	PZ	R
629	Slano	Crkva sv. Ivana na moru, Slađenovići č.zgr. 96 k.o. Slano, UP/I-612-08/03-07/123	PZ	R
630	Slano	Ostaci crkve sv. Petra i Pavla, Banja č. zgr. 227 k.o. Slano, UP/I-612-08/96-07/168	PZ	R
631	Slano	Crkva Navještenja, Banja č.zgr. 229, Slano, UP/I-612-08/96-07/169	PZ	R
632	Majkovi	Crkva sv. Trojstva i stećci, Majkovi Gornji č.zgr. 187 k.o. Majkovi Gornji, UP/I-612-08/94-4907/89	PZ	R
633	Majkovi	Crkva sv. Petra s grobljem, Grbljava, Majkovi Donji č.zgr. 26/1 k.o. Majkovi Donji, UP50/I-612-08/95-07/105	PZ	R
634	Majkovi	Crkva sv. Frana, Majkovi Donji PZ UP/I-612-08/98-07/66	PZ	R

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

I. OBRAZLOŽENJE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
635	Majkovi	Crkva sv. Stjepana, Gornji Majkovi č.zgr.12, č.zem.185 k.o. Majkovi Gornji, UP/I-612-08/95-07/121	PZ	R
636	Topolo	Župni ured Topolo	E	L
637	Štedrica	Crkva sv. Ivana Krstitelja	E	L
638	Ošlje	Crkva sv. Roka	E	L
639	Visočani	Crkva sv. Ilije sa stećkom	E	L
640	Visočani	Lokalitet – grob obitelji Đonović s kapelom	E	L
641	Točionik	Crkva sv. Đurđa sa stećcima	E	L
642	Točionik	Ostaci crkve sv. Đurđa na glavici	E	L
643	Smokovljani	Župna kuća s ugrađenim stećcima, Smokovljani	E	L
644	Podimoč	Crkva sv. Ivana Krstitelja, Smokovina	E	L
645	Podgora	Stećci kraj crkve sv. Križa	E	L
646	Kručica	Crkva Svih svetih s grobljem nova crkva Kručica	E	L
647	Slano	Kapela sv. Ilije	E	L
648	Slano	Crkva Gospe od Karmela s grobljem	E	L
649	Slano	Kapela sv. Roka, Grgurići	E	L
650	Slano	Ostaci sv. Ursule, Koceljevići, zapadno od Slanoga	E	L
651	Slano	Ostaci crkve i samostana, Banja	E	L
652	Majkovi	Crkva sv. Nikole, Gornji Majkovi	E	L
653	Majkovi	Crkvica sv. Liberan, Donji Majkovi	E	L
654	Majkovi	Crkva sv. Ilije, Podosojnik	E	L
655	Majkovi	Župni stan sa kapelicom	E	L
656	Majkovi	Crkva Gospe od Zdravlja, Donji Majkovi	E	L
7 – ARHEOLOŠKI POJEDINAČNI KOPNENI LOKALITETI I ZONE				
i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. registracije / rješenje	zaštita	značaj
701	Smokovljani	Nekropola stećaka "Vlaško groblje" č.zem. 2115, 1870, 1870/2 k.o. Smokovljani, Z 965 (NN 2/04)	Z	N
702	Stupa	Nekropola stećaka u uvali Bistrina nije realizirano, č.zem. 14/2, 15/1, 13/2 k.o. Stupa, UP/I-612-08/88-07/203	PZ	R
703	Ošlje	Rotonda - ostaci predromaničke crkve č.zgr.123, č.zem. 2251 k.o. Ošlje, UP/I-612-08/93-07/12	PZ	N
704	Čepikuće	Nekropola stećaka uz crkvu Sv. Martina /romaničko - gotički lokalitet/ č.zem. 1164,1108, 1110 k.o. Čepikuće, UP-I-612-08/04-01/848	PZ	R
705	Čepikuće	Nekropola stećaka "Novakovo greblje" č.zem. 1277,1288,1398/1,2 i 1399/1, sve k.o. Čepikuće, UP/I-190/2-88	PZ	N
706	Topolo	1 gomila, Imotica /predpovijesni lokalitet/	E	R
707	Imotica	1 gomila i nekoliko većih stećaka /romaničko-gotički lokalitet/	E	R
708	Topolo	Neljet grad, Imotica; 1 gomila /predpovijesni i kasnoantički lokalitet/	E	R
709	Imotica	3 gomile, Imotica /predpovijesni lokaliteti/	E	R
710	Štedrica	Stećci uz crkvu Sv Trojstva, Štedrica /romaničko - gotički lokalitet/	E	R
711	Štedrica	Gradina, utvrda, osmatračnica Kulina, Štedrica /predpovijesni lokalitet/ potencijalno arheološki lokalitet	E	R
712	Topolo	Gradinsko naselja Veliki Lukovac, Topolo /predpovijesno-antički lokalitet/	E	R
713	Topolo	Predromanička pleterna ornamentika, crkva Sv. Stjepana /predromaničko nalazište/	E	R
714	Topolo	Gomile Sokolova gruda, Topolo /predpovijesni lokalitet/	E	R
715	Topolo	Villa rustica, šire područje naselja Topolo /antički lokalitet/	E	R
716	Topolo	Stećci uz crkvu Male Gospe u Topolom /romaničko - gotički lokalitet/	E	R
717	Topolo	Stećci uz crkvu Sv Luke u Tpolom /romaničko - gotički lokalitet/	E	R
718	Topolo	Groblje, nekropola stećaka u uvali Bistrina /romaničko - gotički lokalitet/	E	R
719	Stupa	Kasnosrednjovjekovna utvrda, Matića stijene /kasnosrednjovjekovni lokalitet/	E	R
720	Ošlje	3 gomile, Gomile, /predpovijesni lokalitet/	E	R
721	Ošlje	Gradinsko naselje Gradac, Ošlje /predpovijesni i antički lokalitet/	E	R
722	Smokovljani	Fortifikacija Sutvid /prehistorijsko-antički lokalitet/	E	R
723	Smokovljani	Nekropola 7 gomila, Mjenovići /predpovijesni lokalitet/	E	R
724	Smokovljani	Gradinsko naselje i utvrda, zabrežje, Lučevac /predpovijesni lokalitet/	E	R
725	Smokovljani	1 gomila ispod Sv. Vida /predpovijesni lokalitet	E	R
726	Smokovljani	1 gomila Golobrijeg /predpovijesni lokalitet	E	R
727	Smokovljani	1 gomila Črvanj, Smokovljani /predpovijesni lokalitet/	E	R
728	Visočani	2 gomile Brštanova dolina, Smokovljani /predpovijesni lokalitet/	E	R
729	Visočani	3 gomile Visočani /predpovijesni lokalitet	E	R
730	Trnovica	tumul kraj crkve Sv. Ivana /prehistorijski lokalitet/	E	R
731	Čepikuće	ostaci klesanog teksta u živoj stijeni kod crkve Sv. Roka	E	R
732	Čepikuće	Gradina Vukova glava /predpovijesni lokalitet/	E	R
733	Čepikuće	Mirine /kasnoantički lokalitet/	E	R
734	Lisac	12 gomila, nekropola gomila, Lisačke rudine /predpovijesni lokalitet/	E	R
735	Doli	Potencijalno arheološko nalazište Stara straža, Zaton Doli /predpovijesni lokalitet/	E	R

PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE

I. OBRAZLOŽENJE

i. broj	naselje	naziv, obuhvat / lokacija, br. Registracije / rješenje	zaštita	značaj
736	Doli	Potencijalno arheološko nalazište Špilja, Đonta Doli /predpovijesni lokalitet/	E	R
737	Doli	Gradina potencijalno arheološko nalazište Gradac, Đonta Doli /predpovijesni lokalitet/	E	R
738	Doli	Stećci uz crkvu Gospe Velike, Đonta Doli /romaničko – gotički lokalitet/	E	R
739	Podimoč	Šira arheološka zona – tumuli /predpovijesni lokalitet/	E	R
740	Podgora	Nekropola stećaka kraj crkve Sv. Križa /romaničko – gotički lokalitet/	E	R
741	Mravinca	Deričina gomila, Mravinca /predpovijesni lokalitet/	E	R
742	Mravinca	3 gomile, JZ od Mravinca /predpovijesni lokalitet/	E	R
743	Mravinca	Stećci uz crkvu Male Gospe /romaničko – gotički lokalitet/	E	R
744	Mravinca	Kosarica – ostaci antičkog ruralnog zdanja /antički lokalitet/	E	R
745	Mravinca	Miholj krst, potencijalna arheološka zona – antička komunikacija /antički lokalitet/	E	R
746	Trnova	Gradina potencijalni arheološki lokalitet, /predpovijesni lokalitet/	E	R
747	Kručica	Grčko groblje – villa rustica i nekropola stećaka, /antički, romaničko – gotički lokalitet/	E	R
748	Banići	Gradina, Banići /predpovijesni lokalitet/	E	R
749	Banići	Villa rustica, Banići /antički lokalitet/	E	R
750	Kručica	Rimska cisterna, /antički lokalitet/	E	R
751	Slano	Gomile, Planikovica, Slano /predpovijesni lokalitet/	E	R
752	Slano	Gomila Oštri Gradac Slano /predpovijesni lokalitet/	E	R
753	Slano	Gradina, komunikacija /predpovijesni i antički lokalitet/	E	R
754	Mravinca	Tmor /predpovijesni lokalitet/	E	R
755	Slano	Gomila Golić, Slano /predpovijesni lokalitet/	E	R
756	Slano	Gradina na kulama, Gradina na gomilama /predpovijesni lokalitet/	E	R
757	Slano	Antički cemeterijalni i sakralni kompleks, Slano /antički lokalitet/	E	R
758	Slano	Starohrvatski grobovi, pred Franjevačkom crkvom	E	R
759	Slano	Potencijalno arheološko nalazište Kovačev brijeg /romaničko – gotički lokalitet/	E	R
760	Slano	Kasnoantički grob, Kosmatovica – Banja /antički lokalitet/	E	R
761	Slano	3 gomile, Ilijino brdo /predpovijesni lokalitet/	E	R
762	Slano	Utvrda Neprobić, Slano /predpovijesni i antički lokalitet/	E	R
763	Majkovi	Utvrda Ograđenica, Slano /predpovijesni i antički lokalitet/	E	R
764	Majkovi	Gomile, Gumanci, Slano /predpovijesni lokalitet/	E	R
765	Slano	Gradina na kulama /predpovijesni lokalitet/	E	R
766	Slano	Gradina na gomilama /predpovijesni lokalitet/	E	R
767	Slano	Kosteljer /predpovijesni i antički lokalitet/	E	R
768	Slano	Kasnoantički cemeterijalni kompleks s poligonalnom krstionicom, šira zona oko Franjevačkog samostana	E	R
769	Slano	Gradina, Banja /predpovijesni lokalitet/;	E	R
770	Slano	Villa rustica, kuća Tepšić /antički lokalitet/;	E	R
771	Slano	Ruševine predromaničke crkvice s kompleksom ziđa u maslinama, Banja	E	R
772	Slano	Kovačev brijeg – stećci, Slano	E	R
773	Majkovi	2 gomile Kuk, Majkovi /predpovijesni lokalitet/	E	R
774	Majkovi	Gomila Grdanj vrh, Majkovi /predpovijesni lokalitet/	E	R
775	Majkovi	Gradina ili utvrda Đuraševa gradina, Gornji majkovi /predpovijesni lokalitet/	E	R
776	Majkovi	1 gomila Krajčin dolac, Majkovi /predpovijesni lokalitet/	E	R
8 – ETNOLOŠKA PODRUČJA (ZONE)				
Etnozone nacionalne i županijske razine značaja				
i. broj		obuhvat	zaštita	značaj
801	Dubrovačko Primorje	Područje Primorskih sela (izuzev poluurbane cjeline Slano), Stonskog i Slanskog primorja – posebice naseljeni prostori uz rubove obradivih polja.	E	N-R
9 – POSEBNE ZONE				
Područja posebne brojnosti kulturnih dobara, te spomeničke slojevitosti				
i. broj		obuhvat	zaštita	značaj
901	Dubrovačko primorje	Područje Dubrovačko primorje, nekad zapadni dio Terre nove s nizom (19) naselja, paleolitskim, neolitskim i antičkim lokalitetima, kultiviranim, agrarnim krajolikom polja uz naselja i suhozidnih terasa na obroncima iznad sela, te brojnim sakralnim građevinama uz polja, na istaknutim položajima, uz more i sl. Posebno je spomenički značajna Slanska draga, gdje se susreću pretpovijesni i antički lokaliteti, kao i područje Stonskog primorja gdje se nalazi predromanička rotonda. Također su brojni etnološki spomenici, stambeno-gospodarski i gospodarski kompleksi i sklopovi kao i terasasti agrarni krajolik koji pokriva uzvisine oko polja na širem području prostora općine Dubrovačko primorje	E	N-R

10 – KULTIVIRANI KRAJOBRAZ				
Kultivirani agrarni krajolik nacionalne razine značaja				
i. broj	obuhvat	zaštita	značaj	
1001	Dubrovačko primorje	E	N	
Kultivirani agrarni krajolik na prostoru Dubrovačkog primorja, u obliku kraških polja i vrtača te uzvisina sa mnoštvom sela i zaselaka Stonskog i Slanskog primorja smještenih na uzvisinama uz rubove polja i uz suhozidne terase i ograde, zaprema otprilike polovicu površine Općine. Na području Dubrovačkog primorja je poseban i dramatičan jer se izmjenjuje kraški reljef niskih i pitomih obrađenih udolina s iznimno visokim uzvisinama i visoravnima mjesečevog pejzaža devastiranim prirodnim krajolikom. Navedeni krajolik oblikuje se od pretpovijesti i nije isključivo agrarne namjene. Česti su primjeri suhozidnih građevina sepulkralne i fortifikacijske namjene pretpovijesne dobi, koje se ističu i prirodnom ogoljelom krajoliku, a teško razlučive od kasnijeg agrarnog krajolika, a koje su svjedočanstvo najstarije civilizacije na ovim prostorima.				

Tablica 21. – UKUPNI BROJ KULTURNIH DOBARA

CJELINE	
Poluurbana i ruralne cjeline	19
KOMPLEKS	
Stambeno gospodarski sklop u naselju	27
POJEDINAČNI OBJEKTI – PROFANE GRAĐEVINE	
Civilne građevine	29
Obrambene građevine	1
Gospodarske građevine	17
POJEDINAČNI OBJEKTI – SAKRALNI	
Crkve i kapele	56
ARHEOLOŠKE ZONE	
Kopnene	76
ETNOLOŠKE ZONE	1
POSEBNE ZONE	1
KRAJOBRAZI	1
UKUPNO	228

U cilju prostornog uređenja, odnosno zaštite i očuvanja kulturnih dobara utvrđuju se slijedeće smjernice:

Sakralni i civilni kompleksi županijskog i lokalnog značenja uređuju se isključivo na temelju pojedinačne planske dokumentacije i projekata, metodom i sadržajem utvrđenim ovim Planom. Sakralni i civilni kompleksi mogu mijenjati namjenu (metoda revitalizacije) tek na temelju izvršene konzervacije koja može uključivati metodu anastilozne, restauracije i tipološke rekonstrukcije, ukoliko se takve metode potvrde kao poželjne za očuvanje integriteta kulturnog dobra.

Šire arheološke zone utvrđene ovim Planom potrebno je detaljno istražiti, te prostornim planovima užih područja utvrditi način korištenja zona. Unutar izgrađenih dijelova građevinskih područja naselja preporuča se detaljno istraživanje arheoloških zona do sterilnog sloja, te, sukladno rezultatima valorizacije, prezentacija nalaza in situ koja može utjecati na izvedbene projekte planiranih građevina. Izvan izgrađenih područja, kao i u podmorju, preporuča se detaljno istraživanje i konzervacija nalaza uz mogućnost korištenja metode anastilozne, a u ekstremnim i temeljito dokumentiranim slučajevima i parcijalne dislokacije.

U područjima u kojima se ovim Planom predviđa izgradnja građevina, a prostor nije izgrađen i priveden namjeni, obvezuje se nositelj zahvata da tijekom izrade istražnih radova koji prethode procjeni utjecaja na okoliš osigura arheološko istraživanje rezultat kojeg mora biti detaljno pozicioniranje arheoloških nalaza u prostoru i njihova valorizacija.

Tako istraženi prostori obvezno se prezentiraju in situ, a projektu konzervacije i prezentacije nalaza moraju se prilagoditi i planovi i projekti izgradnje građevina i uređivanja zemljišta.

Etnozone unutar zaštićenih kulturnih krajobraza kao što su ruralne cjeline uz polja u zaleđu i na obali, posebice naseljeni prostori uz rubove obradivog polja, uređuju se planskim pristupom revitaliziranju lokalne tradicije. Očuvanje etnoloških vrijednosti neposredno je vezano uz očuvanje vitaliteta naselja, te je potrebno kroz djelovanje ustanova, zaklada ili fundacija promovirati elemente duhovnosti u kulturnom stvaralaštvu stanovnika etnozona, a razvoj gospodarskih djelatnosti vezati za radne običaje stanovnika (poljoprivredna proizvodnja, obrt, turizam na seljačkim domaćinstvima).

Prostornim planovima užih područja (UPU, DPU) potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri zadržati i revitalizirati matricu **povijesne jezgre naselja**, a izgradnju u neizgrađenim dijelovima jezgre realizirati interpolacijama na načelima tipološke rekonstrukcije. Pod tipološkom rekonstrukcijom podrazumijeva se izgradnja koje je unutarnjom organizacijom prostora, komunikacijom s javnim površinama, gabaritima i namjenom usklađena s postojećim okolnim povijesnim objektima, ne narušavajući siluetu i osnovne vizure te komunikacijske tokove unutar povijesne jezgre, a posebno je potrebno očuvati odnos izgrađenog dijela povijesne poluurbane jezgre Slanog s neposrednim agrarnim okolišem i poljoprivrednim površinama unutar povijesne jezgre. Ne preporučuje se izmjena strukture i tipologije postojećih objekata radi funkcionalne fuzije u veće prostorne sklopove koje bi mogle dovesti do gubitka prostornog identiteta pojedinih građevina. Uređivanje svih vanjskih ploha građevina unutar povijesne poluurbane cjeline mora se temeljiti na korištenju isključivo lokalnih arhitektonskih izraza i građevinskih materijala. Za upravljanje graditeljskim nasljeđem u povijesnoj jezgri poluurbanog naselja potrebno je osnovati specijalizirane ustanove, zaklade i fondacije koje se financiraju temeljem propisa o zaštiti kulturnih dobara.

U oblasti zaštite graditeljskog nasljeđa potrebna je planska regulacija ponašanja u prostoru. To znači da je u sklopu izrade konkretnih prostornih planova užih područja potrebno detaljno odrediti zaštićene građevine i zone utjecaja, te da je potrebno propisati istraživanja (studije, konzervatorski elaborati i sl.) neophodna za očuvanje i revitalizaciju građevina, odnosno gradnju novih i rekonstrukcije postojećih građevina u njegovoj kontaktnoj (široj) zoni zaštite. Prethodno navedeno moguće je ostvariti isključivo u suradnji s institucijom nadležnom za ovu oblast.

Također je potrebna dosljedna provedba svih oblika pravne zaštite kulturne baštine, od zaštitnog popisa preko preventivne zaštite, do registra kulturne baštine u prostoru, uz određivanje režima zaštite, odobravanje intervencija, nadzor i primjerene kaznene mjere za oštećivanje ili uništavanje baštine u prostoru. Neophodna je primjena načela integralne aktivne zaštite radi izbjegavanja ili pomirivanja mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama.

Posebni uvjeti korištenja prostora nalaze se uz sve izdvojene spomenike i spomeničke cjeline, te uz spomenike i spomeničke cjeline unutar poluurbane sredine. Posebne uvjete korištenja obuhvaća registrirano i preventivno zaštićeno kulturno dobro s pripadajućom česticom i neposrednim kontaktnim prostorom. Postupak zaštite usmjeren je na potpuno očuvanje izvornosti kulturnog dobra, njegovog povijesnog i prostornog okoliša s

mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

3.4.1.2. Područja posebnih ograničenja u korištenju

Osobito vrijedni predjeli krajobrazu, dijelovi tla, vode i more jesu područja posebnih ograničenja u korištenju.

KRAJOBRAZ

Krajobraz je sukladno posebnom propisu, određeni prostor, viđen ljudskim okom, čije su osobitosti rezultat djelovanja i međudjelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika.

Do izrade Krajobraznih tipova, te objave popisa u Narodnim novinama sukladno posebnom propisu – vrednovanje krajobrazu na općinskoj razini provodi se na temelju smjernica za očuvanje krajobrazne raznolikosti područja, seoskih krajolika i prostornog identiteta gradova utvrđenih Programom prostornog uređenja RH, kao i smjernica u PPDNŽ-u za polazišta u izradi prostornih planova užih područja, te Europske konvencije o krajobrazu (NN-MU 12/02, NN-MU 11/04).

Na području općine Dubrovačko primorje krajobraz je rasčlanjen kao:

- osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz,
- osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz,
- oblikovno vrijedno područje poluurbane cjeline.

Osobito vrijedni predjeli - prirodni krajobrasi u smislu ekološki vrijednih područja s aspekta prirodnih značajki, te kulturni krajobrasi koji općenitije tretiraju krajolik u smislu posebnog propisa najčešće se preklapaju. Zbog preciznijeg razgraničenja preporučuje se držati slijedećih postulata:

- posebno se zaštićuje kulturni krajolik odnosno specifičan oblik tradicionalnog obrađivanja tla (suhozidi), te veće površine pod vinogradima i maslinicima, kao i buhačem pa se zaštićuju i kao djelatnosti i kao cjelovite pejzažne slike,
- posebno se zaštićuju površine poluurbanog i ruralnih naselja i to u cjelovitoj slici gabarita, te se štiti vidljivi rub naselja (izgradnja) s prelazom u kultivirani pejzaž,
- u područjima označenim kao kulturni krajobraz preporučuje se izbjegavanje narušavanja prirodnog sklada, odnosno pažljivije planiranje uz očuvanje izvornih elemenata krajobrazu,
- oštećene kulturne krajobrasi preporuča se rekonstruirati, rekultivirati i preoblikovati tj. uređenjem unaprijediti, a novu izgradnju dopustiti u obimu u kojem je potrebno i moguće te je podrediti osnovnom režimu zaštite i unapređenja prostora.

Prirodni krajobrasi, te njihov sustav mjera zaštite trebaju osigurati trajno prisustvo navedenih prirodnih oblika kao i zaštitu od bitne promjene tih vrijednosti, stoga se propisuju slijedeće mjere njihove zaštite:

- sačuvati ih od prenamjene, te unapređivati njihove prirodne vrijednosti i posebnosti (poticati prirodnu regeneraciju šuma, pošumljavanje, rekultivaciju) u skladu s okolnim prirodnim uvjetima i osobitostima da se ne bi narušila prirodna krajobrazna slika,
- odgovarajućim mjerama (prevencijom) sprječavati šumske požare,

- uskladiti i prostorno organizirati različite interese u krajobrazno i biološko jedinstvenim područjima (polje),
- posebno ograničiti i pratiti građevinsko zauzimanje neposredne obale,
- izbjegavati raspršenu izgradnju po istaknutim reljefnim uzvisinama, obrisima, i uzvišenjima, te vrhovima kao i dužobalnu izgradnju jer to narušava krajobraznu sliku,
- izgradnju izvan građevinskog područja treba kroz posebne uvjete nadležne službe za zaštitu prirodne baštine kontrolirati u veličini gabarita i izbjegavati postavu takve izgradnje uz zaštićene ili vrijedne krajobrazne pojedinačne elemente,
- treba štititi značajnije vizure od zaklanjanja većom izgradnjom i devastacije (napušteni kamenolom),
- planirane koridore infrastrukture (ceste, pruga, elektrovodovi i sl.) treba izvoditi duž prirodne reljefne morfologije. ukoliko treba izvoditi veće morfološke promjene (nasipi i usjeci) preporučuje se izvedba građevinskih tijela odvojenih od terena kako bi se osigurao dojam cjelovitosti i stopljenosti tj. protočnosti krajobraza,
- u konačnosti postupno dovesti i do zakonske zaštite od nepoželjnih intervencija i to različitim stupnjevima (od značajnog krajobraza do pojedinačnih spomenika).

Pod prirodnim krajobrazom podrazumijevaju se:

- područje Grbljave (Doli) sa akvatorijem Stonskog kanala i zaljeva Budime do rta Debela glava i
- akvatorij uvale Slano.

Kultivirani krajobraz izdvojen je kao zasebna kategorija u okviru režima zaštite i označen je režimom stroge zaštite, koji uvjetuje očuvanje krajobraznih obilježja, a obuhvaća zaštitu obalnog područja, istaknutih zona visokovrijednog zelenila, obradivih površina i atraktivnosti prostora posebno u pogledu iz određenih smjerova. Drugim riječima, fenomena u prostoru poradi kojih se na njih uspostavljaju zaštićene vizure. Zaštitu vizura iz određenih kritičnih pozicija, osobito s mora. One ne smiju ničim biti ometene i obezvrijeđene, pa to prilikom planiranja i izdavanja uvjeta uređenja prostora treba imati na umu. Pod kultiviranim krajobrazom smatraju se:

- **kompleksi polja u zaleđu** kao rijetki, za kraški krajobraz jedinstveni i zaštićeni dijelovi krajobraza (polje Topolo, Stupa-Ošlje, Smokovljani, Visočani), unutar kojih, kao inventar posebno su zaštićeni i vrijedni oblici etnološke baštine: pojilišta – lokava, gospodarskih kompleksa – pojata s gumnima i slično.
- **obrađena kraška polja u zaleđu mogu se podijeliti na:**
 - linearni postavljeni niz kraških polja Stonskog primorja od Imotice, preko Topolog, Stupe, Ošlje i Smokovljana do Visočana,
 - zatvorena polja pred naseljima Podimoč, Lisac, Točionik, Čepikuće, te izdvojena Podgora i Mravinca – sela Slanskog primorja
 - izdvojeno manje polje s jednim naseljem: Štedrica, Trnovica, Trnova i Majkovi
- **terasirana tla namijenjena poljoprivrednim kulturama** zastupljena u priobalju i zaleđu oko polja zasađena maslinom su veoma važna u ekonomsko i pejzažnom pogledu, a javljaju se gotovo na čitavom području gdje postoje prirodni uvjeti za njen uzgoj i rast. Vinogradi imaju izuzetnu pejzažnu vrijednost, bilo da su podignuti na izrazito poljoprivrednim tlima, ili da su nastali na nagnutim terenima podizanjem terasa ili su korištene škrape i vrtače. Posebna vrsta terasa specijalno izrađenih za sadnju buhača, biljke koja ne zahtijeva puno zemlje. Te su te terase izrazito plitke i uske, a na zračnom snimku u nastavku izgledaju kao lagano zagrebana površina zemlje.

- **naselja u zaleđu**, (Imotica, Štedrica, Tpolo, Stupa, Ošlje, Smokovljani, Visočani, Podimoč, Lisac, Točionik, Čepikuće, Mravinca, Trnova, Trnovica, Majkovi) koja zajedno s okolnim prostorom, obradivim tlom, ozelenjenim površinama, čine jedinstveni kultivirani krajobraz u kršu ili posebno vrijedne ambijentalne cjeline; te **uz obalu** (Slanska draga, Banići, Doli). Čitava seoska naselja i po tehnici gradnje i po vezi s prirodnom okvirom bila su nerazdvojni dio okolnog pejzaža i vrlo često, s njim toliko stopljena da su se teško i primjećivala; u skladnom odnosu s krajolikom, bliska ljudskim potrebama i prilagođena mjeri čovjeka. Mjesta na kojima su se postavljala bila su skoro uvijek na liniji sučeljavanja kosa i ravnica tj na morfološkim granicama – na liniji sudara nejednakih privrednih površina povoljnih za sve seljakve privrede, po obodima kraških polja na granicama stijena različite otporne moći, podesnim za pastirski život, uz more i dr. u svakom slučaju redovno na mjestima koja su bila središta ekonomskih aktivnosti tj na onim mjestima s kojih mu je najbolja veza sa zemljištima koje iskorištava.
- **povijesni vrtovi tj.** vrtnoarhitektonski uređeni otvoreni prostori koji su od osobite vrijednosti u povijesnoj i kulturnoj matrici ovog podneblja (Slano, Grgurići kao i njihov ozelenjeni okoliš).

Kultivirani ruralni/agrarni krajobraz potrebno je očuvati od daljnje izgradnje u najvećoj mogućoj mjeri, te usmjeravati izgradnju objekata interpolacijama unutar izgrađene strukture naselja. Izuzetno se dozvoljava izgradnja pojedinačnih stambeno-gospodarskih cjelina u agrarnom prostoru ruralnih naselja, ali na način da izgradnja ne izmjeni tradicionalne osobitosti šireg prostora (terase, suhozidi, vegetacija). Mjere pošumljavanja u agrarnom krajoliku neautohtonim vrstama dopuštaju se samo u neposrednoj provedbi mjera zaštite od erozije.

Oblikovno vrijedno područje poluurbane cjeline naselja Slano potrebno je pažljivo izgrađivati (ograničene su mogućnosti novih građevinskih intervencija) sukladno uvjetima koje je potrebno propisati UPU-om.

Posebna ograničenja u korištenju prostora istaknuta su uz sve izdvojene spomenike i spomeničku cjelinu, te uz spomenike i spomeničke cjeline unutar poluurbane sredine.

Točkama i potezima značajnim za panoramske vrijednosti krajobraza naznačenim u grafičkom dijelu plana, smatraju se vrijedniji i istaknutiji dijelovi prirodnog reljefa koji omogućuju šire sagledavanje i spoznavanje okolnog prostora. Do tih točaka i poteza potrebno je dodatno urediti pristupne puteve, odmorišta, smjerove kretanja i druge elemente bitne radi orijentacije i sigurnog dolaska do određene točke u prostoru.

TLO

Područje Općine Dubrovačko primorje izloženo je mogućem **djelovanju potresa inteziteta VIII. i viših stupnjeva** (VIII i IX) po MCS iz čega proizlazi potreba nužnog preventivnog djelovanja u zaštiti od potresa na način da se projektiranje, građenje i rekonstrukcija građevina mora provesti tako da budu otporne na potres u navedenoj zoni. U svrhu tih aktivnosti potrebno je obaviti detaljna seizmička, geomehanička i geofizička ispitivanja (za značajnije građevine) konkretnih (seizmički aktivnih) lokacija sa ciljem određivanja projektnih seizmičkih parametara (maksimalna ubrzanja gibanja tla za potresa i pridruženi reprezentativni akcelerogrami). Pri navedenim ispitivanjima potrebno je koristiti vjerojatnostne metode u suglasju s koncepcijom seizmičkog rizika uz puno poštovanje novih znanstvenih i tehničkih saznanja.

Pretežito nestabilna područja na prostoru Općine Dubrovačko primorje predstavljaju:

- uvjetno stabilne padine koje prilikom građenja uslijed nepažljivog rada mogu postati nestabilne i
- uvjetno nestabilne padine na kojima postoje prirodni uvjeti koji narušavaju stabilnost ili na neki drugi način otežavaju i privremeno onemogućuju privođenje zemljišta gradnji, te su bez vidljivih znakova nestabilnosti.

Pretežito nestabilna područja utvrđena su na prostoru Slanog i na obroncima sjeverno od Slanog, te potez Banja-Majkovi i dalje duž «Napoleonovog puta» (žup. ceste).

Pri gradnji na uvjetno stabilnim padinama potrebno je temeljem geomehaničkih istražnih radova odrediti posebne geomehaničke uvjete. Posebni geotehnički uvjeti su, u pravilu, uvjeti građenja na padini i uvjeti temeljenja građevine. Na uvjetno nestabilnim padinama može se graditi kada se uklone uzroci koji otežavaju ili privremeno onemogućuju gradnju, što se postiže preventivnim mjerama za sanaciju terena. Opseg i vrsta preventivnih mjera za sanaciju terena odredit će se nakon obavljenih detaljnih geomehaničkih istraživanja temeljem kojih će se utvrditi posebni uvjeti građenja.

Na pretežito nestabilnim područjima ne smiju se obavljati zahvati u prostoru koji dodatno ugrožavaju stabilnost tla i to:

- na poljoprivrednim zemljištima se ne smiju mijenjati karakteristične kulture, ali je moguće oranicu prenamijeniti u livadu, a livadu i oranicu u šumu.
- šumsko zemljište se ne smije prenamijeniti u poljodjelske površine ili u građevinska zemljišta, a sječa šuma dopuštena je samo u mjeri u kojoj se ne ugrožava opstanak šume i šumskog raslinstva,
- ne dopušta se izvedba rovova za infrastrukturne linijske građevine bez prethodno pribavljenih uvjeta koje će izdavati nadležno tijelo.

Istražni prostori mineralnih sirovina predstavljaju prostore unutar kojih se omogućuju djelatnosti u svezi obavljanja istražnih radova radi utvrđivanja rezervi, kakvoće i uporabljivosti mineralne sirovine – arhitektonskog građevnog kamena. Na prostoru Općine utvrđenu su slijedeći istražni prostori arhitektonskog građevnog kamena i to: planirane lokacije: Smokovljani (Visočani) i Mironja II (Mravinca), te potencijalne lokacije: Topolo i Stupa-Topolo.

Lovišta su područja posebnih ograničenja u korištenju tako da sukladno odredbama Zakona o lovstvu (Narodne novine, br. 140/05) i PPDNŽ-a obuhvaćaju sav kopneni prostor iz kojeg se izuzimaju slijedeći prostori:

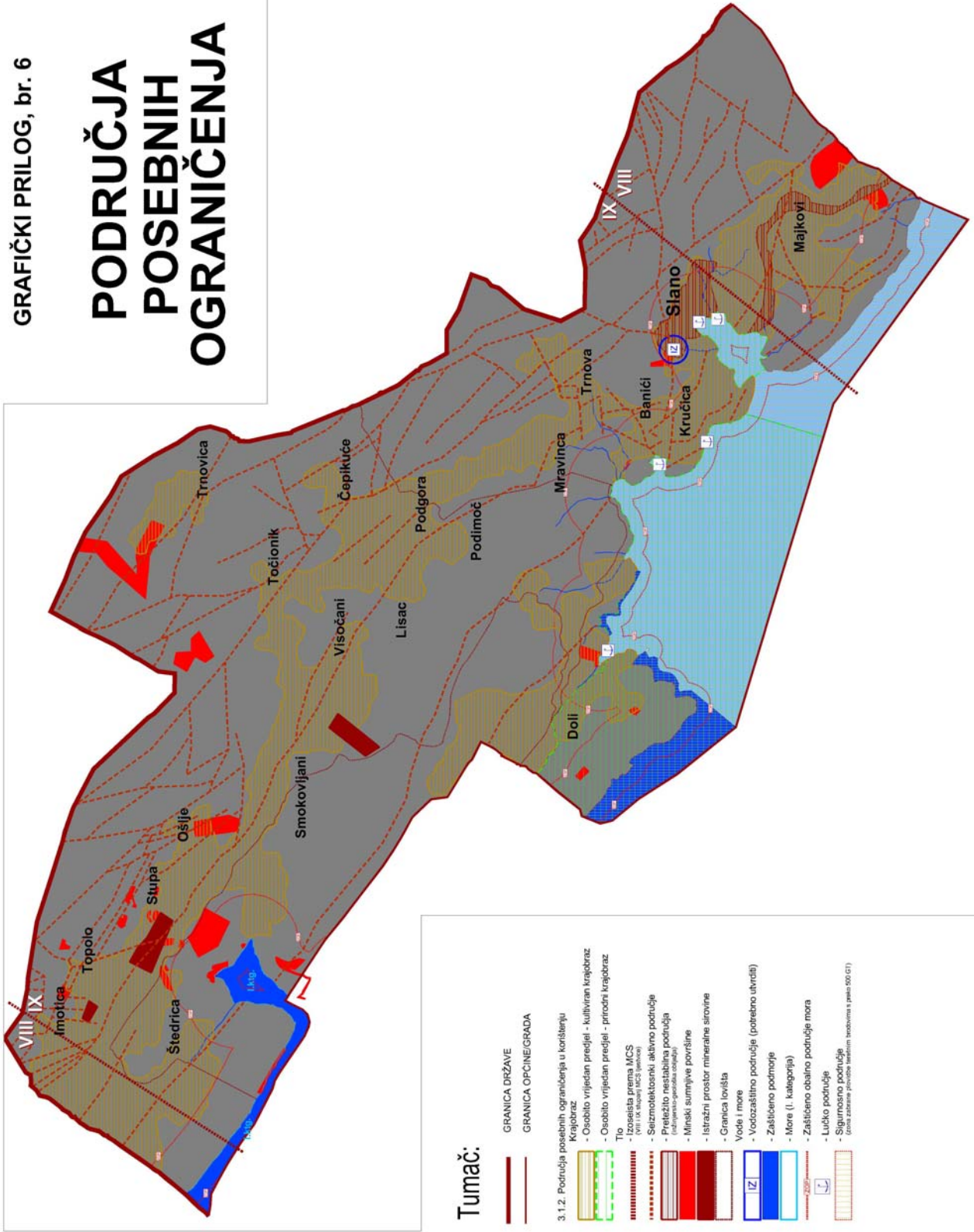
- građevinska područja i prostor 300 m od njihovog ruba,
- javne prometnice i površine zajedno s njihovim zaštitnim pojasom,
- zaštićeni dijelovi prirode (ukoliko je to utvrđeno Odlukama o zaštiti),
- more i
- druge površine na kojima nije dopušten lov sukladno navedenom zakonu.

VODE I MORE

Obzirom da za izvorište pitke vode «Nereze» nisu utvrđene **zone sanitarne zaštite vodocrpilišta**, ovim Planom je rezerviran prostor za potencijalne uže zone sanitarne zaštite (I i II. Zona) na način da I. zonu čini ograđeno područje uz objekt vodocrpilišta, a II. zonu područje vodocrpilišta u krugu od 300 m od I. zone. Sukladno Pravilniku o utvrđivanju sanitarne zaštite izvorišta (Narodne novine, br. 55/02) potrebno je utvrditi zone sanitarne zaštite vodocrpilišta s posebnim ograničenjima u korištenju.

GRAFIČKI PRILOG, br. 6

PODRUČJA POSEBNIH OGRANIČENJA

Na područjima bujičnih korita zabranjuje se svaka izgradnja izvan građevinskog područja osim infrastrukturnih i zaštitnih vodnih građevina određenih Planom. Na područjima bujičnih korita kod utvrđivanja lokacijskih uvjeta potrebno je ishoditi vodopravne uvjete.

Na područjima zaštićenog podmorja zabranjuju se podmorske aktivnosti kojima bi se ugrozio ekosustav podmorja. Zaštićeno podmorje predstavljaju slijedeći dijelovi akvatorija Općine: Malostonski zaljev, Stonski kanal, te priobalni dio od poluotoka Pologrin do rta Smokvina.

More I. kategorije utvrđeno ovim Planom sukladno posebnim propisima obuhvaća akvatorij Malostonskog zaljeva, dok more III. kategorije obuhvaća preostali akvatorij Općine Dubrovačko primorje.

Područja, cjeline i dijelovi ugroženog okoliša - dio zaljeva naselja Slano tretira se ovim Planom kao osjetljivo i većim dijelom ugroženo područje unutar kojeg je potrebno sprovesti aktivne mjere kontrole i sanacije postojećih ispusta otpadnih voda, sprovesti uređenje obale (postojećih privezišta), predvidjeti prostorno - tehnološku organizaciju prometa (prometa u mirovanju) radi postizanja optimalnih opterećenja prilikom korištenja lučkog područja.

Zaštićeno obalno područje mora naznačeno u grafičkom dijelu plana obuhvaća morski (300 metara) i kopneni (1.000 metara) pojas Općine Dubrovačko primorje. Unutar zaštićenog obalnog područja mora primjenjuju se posebna ograničenja u korištenju propisana Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine, br. 76/07).

Lučko područje je morski i s morem neposredno povezani kopneni prostor koji je određen sukladno posebnim propisima. Granice, kapaciteti i uvjeti uređenja lučkih područja utvrđuju se UPU-ima.

Sigurnosno područje je prostor akvatorija zaljeva Budime i Koločepskog kanala unutar kojeg je sukladno posebnom propisu zabranjena plovidba teretnim brodovima s preko 500 GT.

3.4.2.

Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

3.4.2.1.

Uređenje zemljišta

HIDROMELIORACIJA

U cilju poboljšanja poljoprivredne proizvodnje i zaštite od suše, Planom se omogućuje uvođenje posebnih mjera uređenja vrijednijih poljoprivrednih površina hidromelioracijskim zahvatima.

POŠUMLJAVANJE

Uređenje zemljišta pošumljavanjem na prostoru šuma određuje se šumskogospodarskim osnovama i programima za gospodarenje šumama. Za šume u vlasništvu pravnih i fizičkih

osoba do donošenja programa za gospodarenje šumama, uređenje zemljišta pošumljavanjem provodit će se temeljem obveza koje proistječu iz jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma. Uređenje zemljišta pošumljavanjem izvan površina šuma provodi se temeljem potreba zaštite okoliša, zaštita od štetnog djelovanja erozije i bujica, te krajobraznog uređenja ugroženih i posebno vrijednih područja na prostoru Općine.

OZELENJAVANJE

Ozelenjavanje će se provoditi na prostorima koji su u razdjelnoj funkciji između inkompatibilnih namjena, te izvan šumskih površina na klizištima, površinama erozije, vodocrpilištima, odlagalištima otpada i površinama nepodobnim za druge namjene. Površine predviđene za ozelenjavanje načelno su prikazane na kartografskom prikazu br. 3.

UREĐENJE ZEMLJIŠTA UZ INFRASTRUKTURNE KORIDORE

Zemljište uz infrastrukturne građevine sukladno tehničkim i sigurnosnim propisima ovih građevina uređivat će se ozelenjavanjem, pošumljavanjem i drugim hortikulturno-krajobraznim tehnikama.

KOMASACIJA

Komasacija, kao mjera poboljšanja tla i poljoprivredne proizvodnje, preporučljiva je na svim prostorima, gdje nije provedena, osim gdje je to Planom zabranjeno (vrlo vrijedni predjeli kultiviranog krajobraza), zbog očuvanja krajobraznih vrijednosti i bioraznolikosti.

3.4.2.2.

Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja

SANACIJA PODRUČJA UGROŽENIH BUKOM

Na područjima koja su evidentirana kao potencijalno najugroženija područja od buke (građevinska područja naselja uz autocestu i prugu, kamenolome i sl.), po obavljenim mjerenjima, ako se iskaže jačina buke iznad dopuštenih vrijednosti za određeni dio područja potrebno je provesti sanaciju u skladu s Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (Narodne novine, br. 37/90).

SANACIJA NAPUŠTENOG EKSPLOATACIJSKOG POLJA

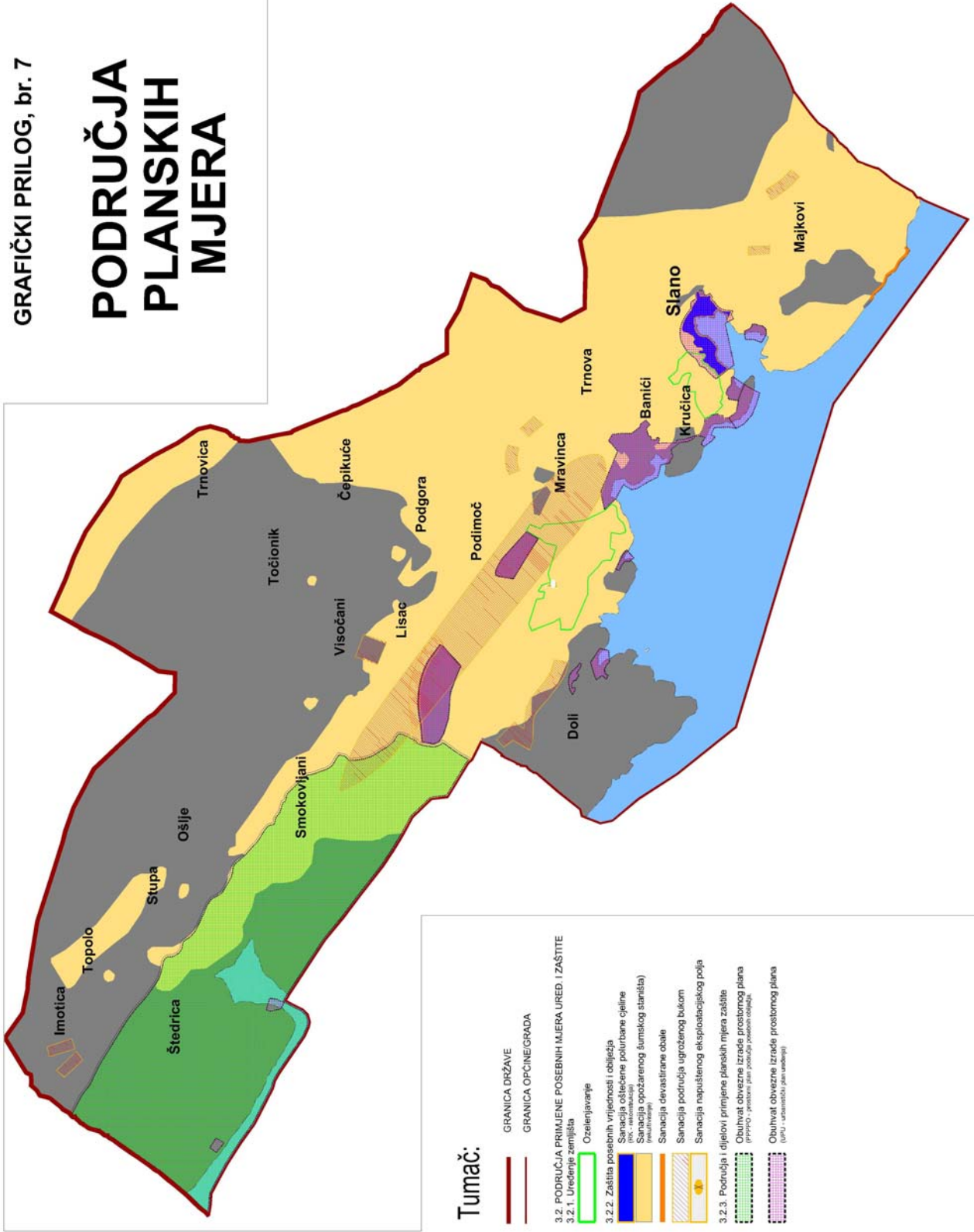
Napušteno eksploatacijsko polje na lokalitetu Baranina potrebno je sanirati sukladno posebnim propisima, te se ovim Planom za to područje planira prenamjena u ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište.

SANACIJA OŠTEĆENE POLUURBANE CJELINE

Sanacija oštećene poluurbane cjeline naselja Slano predlaže se provođenjem reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije.

GRAFIČKI PRILOG, br. 7

PODRUČJA PLANSKIH MJERA

Tumač:

- GRANICA DRŽAVE
 - GRANICA OPĆINE/GRADA
- 3.2. PODRUČJA PRIMJENE POSEBNIH MJERA URED. I ZAŠTITE
- 3.2.1. Uređivanje zemljišta
- Ozelenjavanje
- 3.2.2. Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja
- Sanacija oštećene poljoprivne cjeline (PK - rekultivacija)
 - Sanacija opožarenog šumskog staništa (restauracija)
 - Sanacija devastirane obale
- 3.2.3. Područja i dijelovi primljene planskih mjera zaštite
- Sanacija područja ugroženog bukom
 - Sanacija napuštenog eksploatacijskog polja
- 3.2.3. Područja i dijelovi primljene planskih mjera zaštite
- Obuhvat obvezne izrade prostornog plana (PPPO - planovi za područja posebne namjene)
 - Obuhvat obvezne izrade prostornog plana (PPPO - planovi za područja posebne namjene)

3.4.2.3.

Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite

OBVEZA IZRADE PROSTORNIH PLANOVA

Ovim Planom evidentira se obveza izrade Prostornog plana područja posebnih obilježja posebnog rezervata Malostonski zaljev i Malo more (PPPPO), a sukladno odredbama Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Do donošenja PPPPO-a potrebno je provoditi mjere zaštite propisane ovim Planom kako bi se uspostavila zaštita i sačuvala prirodna i kulturna baština na području rezervata.

Obveze izrade prostornih planova užih područja utvrđene su Zakonom, posebnim propisima u pogledu zaštite ZOP-a, zaštite i očuvanja kulturne baštine i u pogledu uređenja groblja, Prostornim planom Dubrovačko - neretvanske županije, te Planom. Područja obvezne izrade prostornih planova užih područja utvrđena su Planom u pravilu granicama građevinskih područja, površinama određenih namjena, koridorima/trasama infrastrukturnih prometnih građevina i vodotocima, tako da čine jedinstvene prostorne i urbane cjeline, a prikazana su na kartografskom prikazu, br. 3. kao i na kartografskim prikazima u mjerilu 1:5.000 na katastarskoj podlozi. Utvrđuje se obveza izrade UPU-ova za slijedeća:

- građevinska područja dijelova naselja:

r.br.	Naziv	Opis obuhvata	Površina (ha)
1.	Doli-Rosulići	Dio građevinskog područja naselja Doli s pripadajućim akvatorijem	8,0
2.	Uvala Doli	Dio građevinskog područja naselja Doli s pripadajućim akvatorijem	13,0
3.	Banja	Dio građevinskog područja naselja Slano s pripadajućim akvatorijem	7,0

- građevinska područja naselja, dijelova naselja i izdvojenih namjena:

4.	Banići-Kručica-Slađenići	Građevinska područja naselja Banići i Kručica, dio građevinskog područja naselja Slano s pripadajućim akvatorijem, građevinsko područje poslovne namjene (K5), te građevinska područja ugostiteljsko-turističkih namjena (T1 i T2-hoteli i turističko naselje) na lokacijama Rat I Budima.	135,0
5.	Slano	Središnji dio građevinskog područja naselja Slano i građevinsko područje groblja «Slano» s pripadajućim površinama do državne ceste, br. 8 i akvatorijem.	95,0

- građevinska područja izdvojenih namjena:

r.br.	naziv	Opis obuhvata	Površina (ha)
6.	Bistrina	Građevinsko područje javne namjene (IC-istražni centar za marikulturu) s pripadajućim akvatorijem	3,0
7.	Golf igralište Rudine	Građevinsko područje športsko-rekreacijske namjene (R1-golf igralište)	96,0
8.	ŠRC Osmine	Građevinsko područje športsko-rekreacijske namjene (R5-športski centar) s pripadajućim akvatorijem	24,0
9.	Nogometno igralište Slano	Građevinsko područje športsko-rekreacijske namjene (R6-nogometno igralište)	3,6

10.	Gospodarska zona Rudine	Građevinsko područje proizvodne namjene (I1-pretežito industrijske)	43,0
11.	Planikovac	Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene (T2-turističko naselje)	5,0
12.	Smokvina	Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene (T3-kamp/autokamp)	4,0
13.	Osmine	Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene (T1-hoteli)	11,0

Također se utvrđuje sukladno posebnim propisima i obveza izrade DPU-ova za proširenja groblja Sv. Petar (Ošlje), Gospa od Karmena (Slano) i Mala Gospa (Topolo), te za ostale zahvate sukladno posebnim propisima

MJERE ZAŠTITE OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I RATNIH OPASNOSTI

Mjere zaštite od potresa i odrona zemljišta

U svrhu efikasne zaštite od potresa neophodno je konstrukcije svih građevina planiranih za izgradnju na području Općine uskladiti sa posebnim propisima za IX-X. zonu.

S obzirom na mogućnost zakrčenosti ulica i prometnica uslijed urušavanja građevina i objekata potrebno je osigurati putove za evakuaciju ljudi i tvarnih dobara. Stoga, kod izgradnje novih dijelova naselja brutto gustoća naseljenosti ne smije prelaziti 200 stanovnika/ha.

Na pretežito nestabilnim područjima (seizmotektonski aktivno područje) gdje se planira izgradnja potrebno je izvršiti pravovremeno detaljnije specifično ispitivanje terena kako bi se postigla maksimalna sigurnost konstrukcija i racionalnost građenja.

Mjere zaštite od olujnih i orkanskih vjetrova

U pogledu zaštite od olujnih i orkanskih vjetrova potrebno je posebnu pažnju posvetiti odabiru projektnih i tehničkih rješenja izvedbe krovova, otvora i dijelova građevina izloženih djelovanju vjetra.

Mjere zaštite od bujica i poplava, te plimnih valova

U svrhu zaštite od bujica i poplava prilikom nadprosječnih padalina potrebno je posebnu pažnju posvetiti održavanju i uređenju bujičnih korita i sustava odvodnje. U cilju zaštite od štetnog djelovanja voda (poplava) u širem slivu na bujicama je potrebno izraditi odgovarajuće zahvate, odnosno izgraditi objekte: pregrade, uzdužne građevine, zaštita pokosa od erozije, kinetiranje korita, kao i izvesti odgovarajuće biološke radove radi smanjenja protoke, a samim time i erozije ugroženih područja.

U pogledu zaštite od plimnih valova potrebno je posebnu pozornost posvetiti odabiru projektnih i tehničkih rješenja izvedbe građevina i dijelova građevina izloženih djelovanju plimnih valova.

Mjere zaštite od požara i eksplozija

U svrhu sprječavanja širenja požara na susjedne građevine, građevina mora biti udaljena od susjednih građevina najmanje 4,0 m ili manje, ako se dokaže, uzimajući u obzir požarno opterećenje, brzinu širenja požara, požarne karakteristike materijala građevina,

veliĉine otvora na vanjskim zidovima graĊevine i drugo, da se požar neĉe prenijeti na susjedne graĊevine.

U protivnom, graĊevina mora biti odvojena od susjednih graĊevina **požarnim zidom** vatrootpornosti najmanje 90 minuta, koji u sluĉaju da graĊevina ima krovnu konstrukciju (ne odnosi se na ravni krov vatrootpornosti najmanje 90 minuta), nadvisuje krov graĊevine najmanje 0,5 m ili završava dvostranom konzolom iste vatrootpornosti, duŹine najmanje 1,0 m ispod pokrova krovišta, koji mora biti od negorivog materijala najmanje u duŹini konzole.

Radi omoguĉavanja spašavanja osoba i tvarnih sredstava iz graĊevina i gašenja požara na graĊevini i otvorenom prostoru, graĊevina mora imati vatrogasni prilaz i površinu za operativni rad vatrogasaca odreĊenu prema posebnom propisu, a prilikom gradnje ili rekonstrukcije vodoopsrbnih mreŹa mora se, ukoliko ne postoji, predvidjeti vanjska hidrantska mreŹa s osiguranim potrebnim pritiskom vode i profilom cjevovoda sukladno posebnom propisu. Sukladno posebnom propisu potrebno je ishoditi suglasnost Policijske uprave Dubrovaĉko-neretvanske Źupanije na mjere zašтите od požara primijenjene u glavnom projektu za popisane zahvate u prostoru.

GraĊevine i postrojenja u kojima ĉe se skladištiti i koristiti zapaljive tekućine i plinovi (graĊevine posebne namjene, benzinske postaje i sl.) moraju se graditi na sigurnosnoj udaljenosti od ostalih graĊevina i komunalnih ureĊaja sukladno posebnom propisu.

Ostale potrebne mjere zaštite od požara i eksplozija (šumski prosjeci, crpilišta, mjesta smještaja sredstava i opreme za gašenje požara i dr.) bit ĉe odreĊene Planom zaštite od požara i tehnoloških eksplozija za podruĉje Općine Dubrovaĉko primorje koji se temelji na Procjeni ugroŹenosti od požara i tehnoloških eksplozija za podruĉje Općine Dubrovaĉko primorje.

Mjere zaštite ljudi i Źivotinja od epidemija

Mjere zaštite ljudi i Źivotinja od epidemija treba provoditi učinkovitom i pravodobnom akcijom nadleŹnih zdravstvenih i veterinarskih sluŹbi u skladu s posebnim propisima.

Ovim Planom odreĊene su minimalne udaljenosti gospodarskih graĊevina od stambenih graĊevina, odnosno naselja.

Mjere zaštite od iscrpljenja ili uništenja pojedinih prirodnih resursa i ekoloških zagaĊenja

Kako bi se racionalno koristili prirodni izvori, te oĉuvala ekološka stabilnost i vrijedni dijelovi okoliša na ovom prostoru potrebno je u najvećoj mjeri štiti izvornost, biološke raznolikosti prirodnih zajednica, te odrŹati kakvoću Źive i neŹive prirode. Prirodne izvore je potrebno oĉuvati na razini kakvoće koja nije štetna za ĉovjeka, biljni i Źivotinjski svijet. Stoga su dijelovi prirodne baštine predloŹeni za zaštitu.

Jedan od najdragocjenijih prirodnih izvora je u svakom sluĉaju pitka voda. Stoga je osnovni cilj zaštititi ga i racionalno koristiti u smislu štednje pitke vode. To znaĉi da treba rekonstruirati postojeću vodoopskrbnu mreŹu, gdje se ustanove veći gubici vode uslijed dotrajalosti objekata i cjevovoda.

U cilju preventivne zaštite navedeni su ovim planom zahvati za koje je potrebno temeljem posebnih propisa provesti studiju utjecaja na okoliš.

Kako samo izvorište, tako i znatna podzemna vodonosna područja potrebno je sačuvati od mogućeg zagađenja.

Na odabranoj lokaciji odlagališta komunalnog otpada potrebno je izvesti vodonepropusni sloj kako otpad svojim procjeđivanjem u tlo ne bi mogao ugroziti kvalitetu podzemnih voda.

Napuštena i nelegalna odlagališta otpada potrebno je sanirati tako da se teren privede prvobitnoj namjeni ili pošumi.

Kako bi se smanjila onečišćenost zraka od znatnih emisija ispušnih plinova i prašine potrebno je prići ugradnji propisanih uređaja za pročišćavanje (ukoliko već nisu ugrađeni).

Mjere zaštite od ratnih opasnosti

Zaštita i sklanjanje ljudi, te tvornih dobara osigurava se gradnjom skloništa osnovne otpornosti 100-300 kPa i dopunske zaštite otpornosti 50 kPa. Skloništa osnovne zaštite moraju biti dvonamjenska, a u mirnodopske svrhe koriste se uz suglasnost nadležnog tijela tako da se u roku od 24 sata mogu osloboditi za potrebe sklanjanja u slučaju ratnih ili drugih opasnosti. Skloništa se moraju projektirati sukladno propisanim tehničkim normativima tako da se osigura potreban opseg zaštite, a smještavaju se u najnižu etažu građevine s osiguranim pričuvnim izlazima.

Broj sklonišnih mjesta u skloništima određuje se za sklonišni prostor za:

- obiteljska skloništa za najmanje 3 osobe,
- kućna skloništa i skloništa za stambeni blok, najmanje za 1 stanovnika na 50 m² GBP građevine,
- skloništa pravnih osoba za dvije trećine ukupnog broja djelatnika, a pri radu u više smjena za dvije trećine broja djelatnika u najvećoj smjeni u vrijeme rada,
- javna skloništa pravnih osoba prema procjenjenom broju stanovnika koji se mogu zateći na javnom mjestu i broju stanovnika za koje nije osigurano kućno sklonište za stambeni blok u polumjeru gravitacije tog skloništa (250 m).

Propisuju se slijedeći uvjeti za oblikovanje skloništa:

- objekt skloništa mora imati građevinsko-tehnička svojstva zaštite i otpornosti kroz konstrukciju, veličinu i položaj prema tlu,
- skloništa treba izvesti u najnižim etažama građevine,
- skloništa moraju sadržavati sve propisane funkcionalne prostorije i uređaje,
- autonomnost skloništa treba osigurati za najmanje 7 dana.

Javna skloništa je potrebno dimenzionirati na statičko opterećenje osnovne zaštitne otpornosti od 100-300 kPa, te dopunske zaštitne otpornosti od 50 kPa za zaštitu od radijacijskog, biološkog i kemijskog djelovanja.

Javna skloništa osnovne zaštite je potrebno predvidjeti kao dvonamjenska, a u slučaju ratnih opasnosti i opasnosti od elementarnih nepogoda trebaju se u roku od 24 sata osposobiti za osnovnu namjenu. Broj sklonišnih mjesta potrebno je odrediti u skladu s posebnim propisom.

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav

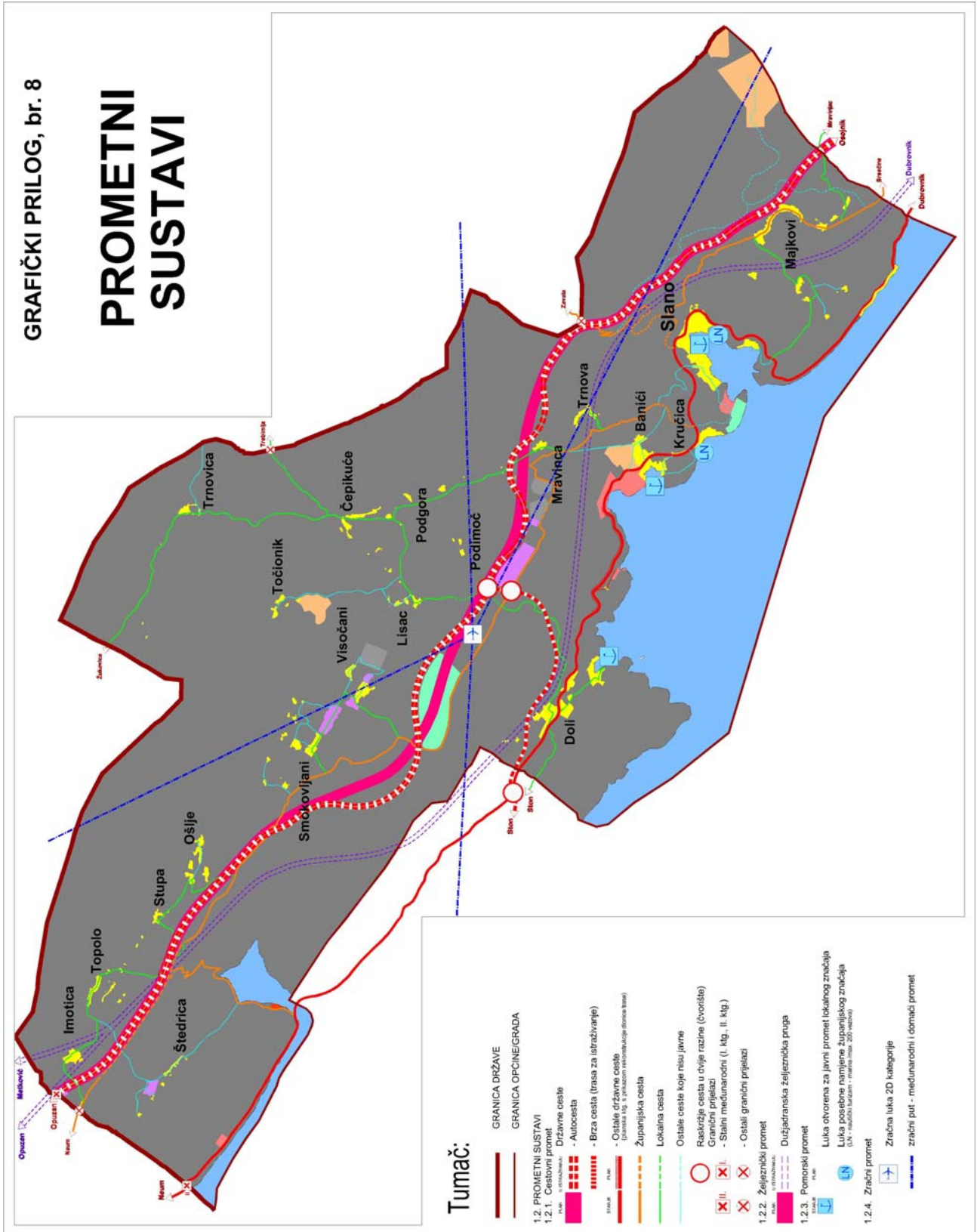
3.5.1.1. Cestovni promet

Radi preopterećenosti državne ceste br. 8 (Jadranska turistička cesta) kroz prostor Dubrovačkog primorja, ali i radi boljeg međusobnog prometnog povezivanja pojedinih područja unutar Dubrovačko - neretvanske županija, ali i ovog krajnjeg jugoistočnog dijela Republike Hrvatske s ostalim dijelovima zemlje, kao i sa susjednim državama (kako bi se konačno i ovaj najjužniji hrvatski prostor zaista sigurno i čvrsto integrirao u cjelinu hrvatskog državnog teritorija i približio drugim europskim korisnicima), predviđena je izgradnja **Jadranske autoceste** Ploče - Dubrovnik i dalje kroz prostor Dubrovačkog primorja, ali i izgradnja **brze ceste** dužine oko 60 km od cestovnog čvora **Ploče**, preko Opuzena - mosta preko Malostonskog zaljeva između hrvatskog dijela kopna kod naselja Komarna do u blizini naselja Brijesta na poluotoku Pelješcu (dužine oko 2.200 m), a zatim dalje brzom cestom i obilaznicom područja Ponikava i Stona (mostom preko Stonskog zaljeva dužine oko 750 m) do naselja Doli (spoj s postojećom D8) i u nastavku do cestovnog čvorišta **Rudine** u zaleđu Dubrovačkog primorja. Navedeno čvorište je središnja točka cestovne mreže na ovom području, obzirom da se preko nje povezuje mreža državnih cesta sa mrežom županijskih i lokalnih cesta koje povezuju pojedine dijelove Županije i općine Dubrovačko primorje.

Uz planiranu izgradnju novih državnih cesta, na ovom području predviđene su i rekonstrukcije postojećih javnih cesta. U prvom redu msili se na rekonstrukciju dionice državne ceste br. 8 od uvale Hodoblje do uvale Prodanče. Izgradnja autoceste iziskivat će i prelaganje dijela trase županijske ceste br. 6228 (Napoleonov put) na potezu Imotica-Stupa. Također, za istu cestu bit će potrebno izvršiti rekonstrukciju na području kamenoloma Mironja, tako da se trasa ceste izmjesti izvan obuhvata eksploatacijskog polja. Za ostale javne ceste (županijske i lokalne) predviđeno je njihovo poboljšanje rekonstrukcijom zbog loših prometno tehničkih elemenata prometnice (nedovoljna širina, mali radijusi krivina, loše rješenje križanja, pješačka komunikacija).

GRAFIČKI PRILOG, br. 8

PROMETNI SUSTAVI

3.5.1.2. Željeznički promet

Strategijom prometnog razvitka Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 139/99) predviđena je izgradnja Jadranske pruge. Pruga će postati dijelom mreže pruga velike propusne moći s brzinom prometovanja do 250 km/sat kao krajnjim rješenjem. Sukladno navedenoj Strategiji realizacija ove pruge očekuje se iza 2020. godine.

Trasa u istraživanju navedene pruge prikazana ovim Planom utvrđena je temeljem «Studije jadranske željezničke pruge» iz 1996. godine. Tom studijom su utvrđene dvije varijante trase od Stupe prema zapadu i to Stupa-Metković (sjevernija varijanta) i Stupa-Opuzen (južnija varijanta). Na dionici od Stupe prema Dubrovniku utvrđena je jedna trasa. Za potrebe smještaja trase pruge Planom je određen koridor širine 400 m. Navedene trase dužjadranske željezničke pruge predstavljaju trase u istraživanju, dok je trasa dužjadranske pruge prikazana u PPDNŽ-u kategorizirana kao planirana trasa.

3.5.1.3. Zračni promet

U mreži zračnog prometa u skladu s koncepcijom boljeg povezivanja udaljenih dijelova graničnog područja Države, odnosno zaobalnog dijela Općine, te značajnijih turističko-rekreacijskih područja (golf igralište) kao i zbog povećanja sigurnosti života u zaobalju (zdravstvene usluge, spašavanje, protupožarne aktivnosti i dr.) naznačena je na lokaciji «Lisačke rudine» površina unutar koje je moguć smještaj zračne luke kategorije 2C.

Detaljnija lokacija građevine zračne luke bit će utvrđena tek kada se završi ukupan postupak propisan za određivanje lokacija za ovakvu vrstu građevina. Tim postupkom će se odrediti točna pozicija, te eventualna mogućnost smještaja zračne luke na predmetnom području, obzirom kako na ostale planirane zahvate u prostoru (autocesta i brza cesta sa čvorištima, proizvodna zona, golf igralište, vjetroelektrana), tako i na postojeće građevine (županijska cesta) u njezinom neposrednom okruženju.

3.5.1.4. Pomorski promet

U akvatoriju i rubnom kopnenom dijelu Općine Dubrovačko primorje Palnom se osiguravaju prostorni uvjeti za organizaciju pomorskog prometa, te gospodarske (ribarstvo i turizam) i rekreacijske djelatnosti kroz uspostavu slijedećih morskih luka i privežišta.

Morske luke otvorene za javni promet lokalnog značaja utvrđene su u uvalama; Doli, Janska i Slano, a za potrebe turističke djelatnosti u akvatoriju zaljeva Slano i na području Janska-Luka predviđen je smještaj po jedne luke posebne namjene nautičkog turizma – marine županijskog značaja s najvećim dopuštenim kapacitetom do 200 vezova svaka.

3.5.1.5.

Pošta i javne telekomunikacije

Razmještaj jedinica poštanske mreže (poštanski uredi) određen je uvjetima smještaja društvenih djelatnosti, odnosno prema potrebama konzuma.

Prema planovima razvoja telekomunikacijske infrastrukture¹³ na području Općine može se očekivati:

- izgradnja svjetlovoda Rudine-Topolo-Duži koji bi osigurao alternativni pravac preko Bosne i Hercegovine prema Metkoviću, te povezao centralu «Topolo» i
- izgradnja ogranaka mjesnih mreža prema naseljima koji su trenutno riješeni samonosivim trasama kada se za to stvore preduvjeti u smislu ekonomske isplativosti.

Kod detaljnog utvrđivanja lokacija za nove bazne postaje princip je da jednu lokaciju koristi više korisnika – koncesionara mobilnih komunikacija.

Za potrebe smještaja novih objekata TV pretvarača predviđene su dvije lokacije i to: Rvač (128 m n/m) i Šipačanj (439 m n/m) s planiranim visinama stupova od 20 m.¹⁴

3.5.2.

Energetski sustav

3.5.2.1.

Elektroenergetika

Budući razvoj elektroenergetske mreže na području Općine ogleda se u izgradnji prijenosnih, transformatorskih i proizvodnih građevina od državnog značaja.

Tako je u cilju trajnog osiguranja kvalitetnog i sigurnog napajanja područja Županije i usmjeravanja viška električne energije proizvedene u HE Dubrovnik u elektroenergetski sustav Države planirana izgradnja dvosistemskog 220 kV dalekovoda na potezu Plat-Imotica-Dubravica (Metković)-Zagvozd. U krajnoj etapi ovaj dalekovod bi imao nazivni napon 400 kV.

U cilju unapređenja elektroenergetske mreže Županije planirana je izgradnja 110 kV dvosistemskog dalekovoda TS Ston-TS Imotica i u sklopu toga 220(400)/110 kV trafostanice «Imotica» kako bi se navedeni dalekovod povezao sa 220, odnosno 400 kV elektroenergetskom mrežom.

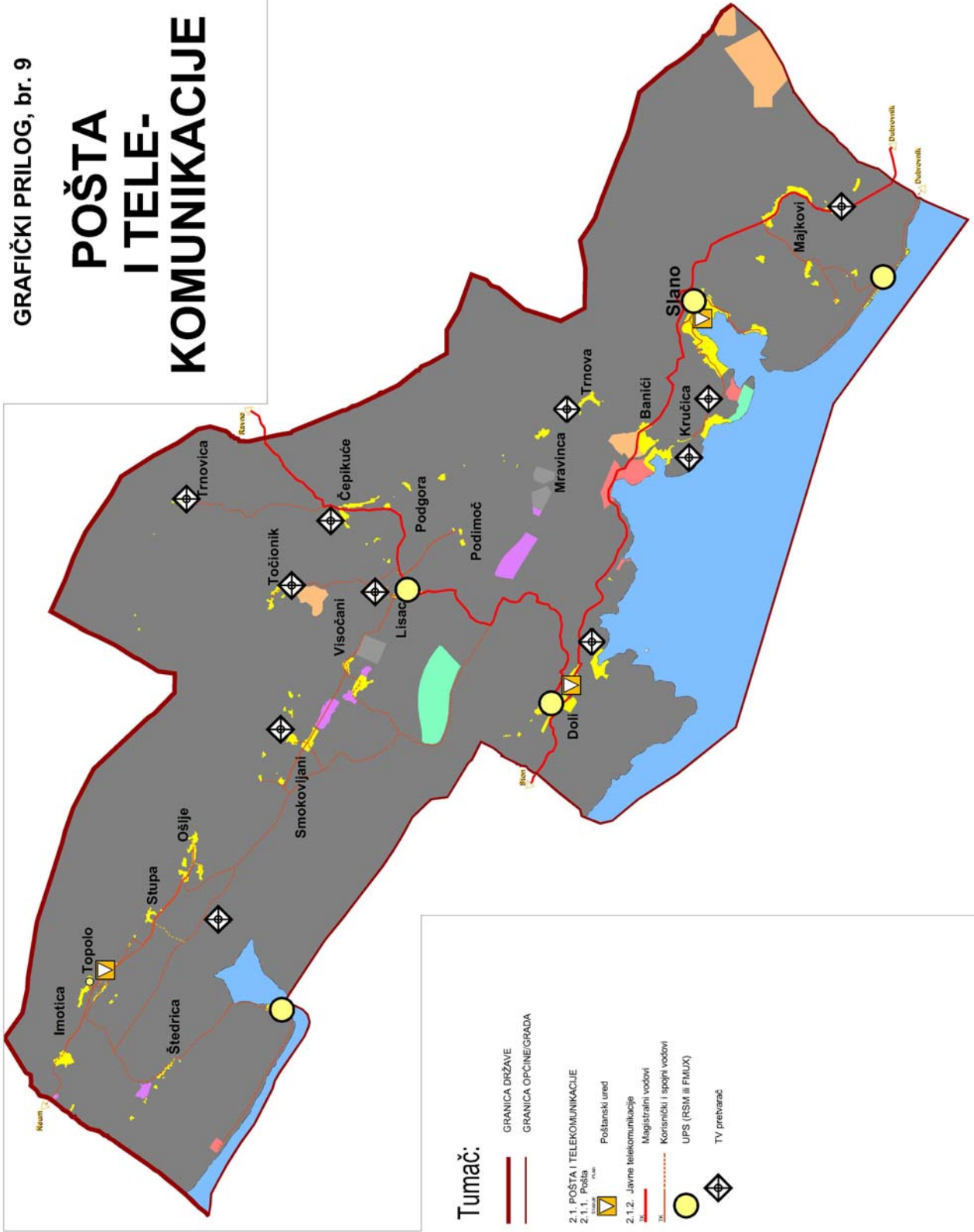
Za potrebe distribuiranja električne energije sa planirane (projektirane) vjetroelektrane na lokaciji Rudine planira se izgradnja trafostanice 20/110 kV, te rekonstrukcija postojećeg 110 kV dalekovoda TS Ston-Plat u dvosistemski na dionici od TS Rudine (vjetroelektrana) do TS Ston.

¹³ HT – Hrvatske telekomunikacije d.d., Regija2-Jug, Sektor za regionalnu mrežu, Split

¹⁴ Odašiljači i veze d.o.o., Zagreb

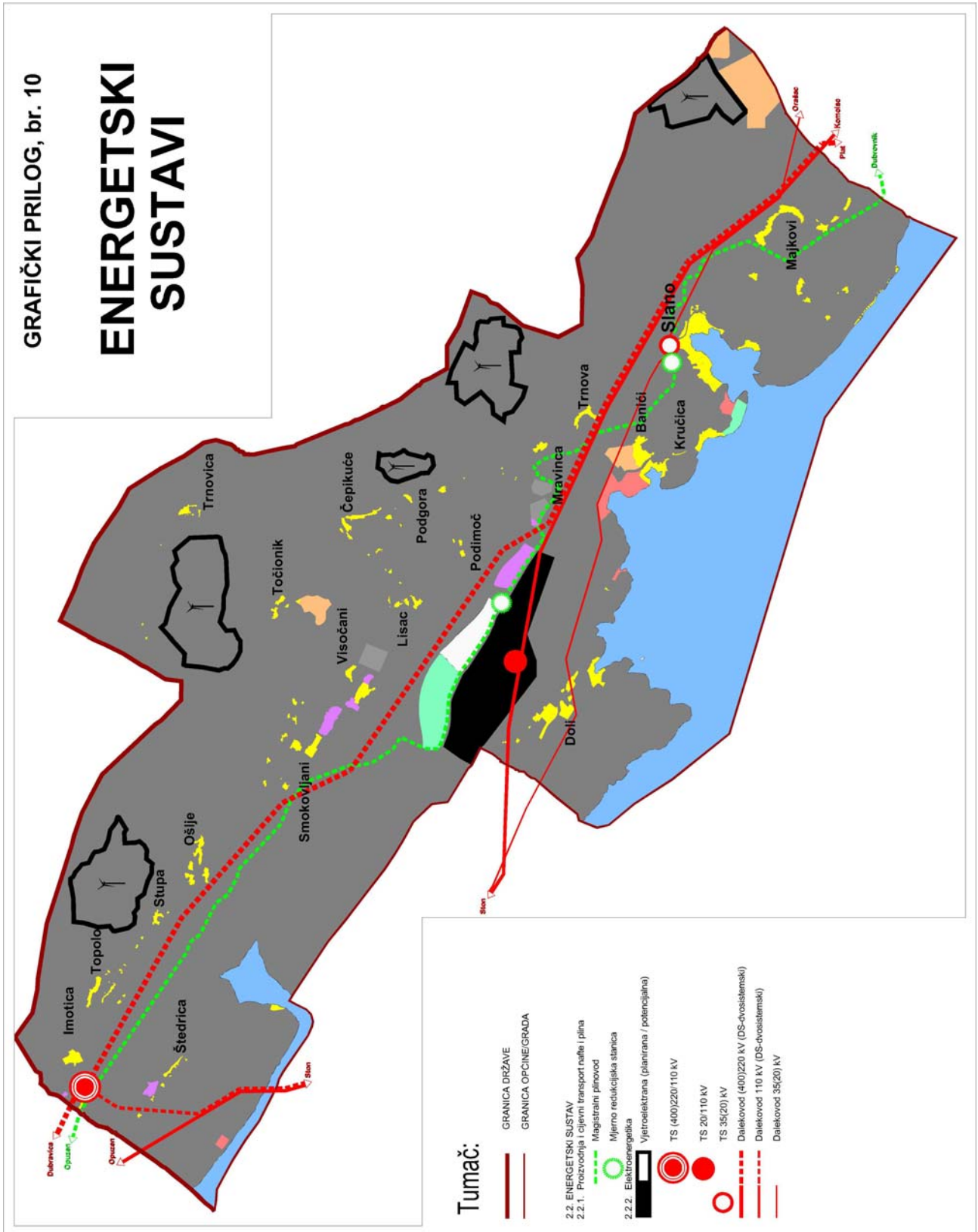
GRAFIČKI PRILOG, br. 9

POŠTA I TELE- KOMUNIKACIJE

GRAFIČKI PRILOG, br. 10

ENERGETSKI SUSTAVI

Navedena vjetroelektrana proizvodila bi godišnje oko 180 GWh električne energije. Na području Općine Dubrovačko primorje predviđena je i izgradnja drugih vjetroelektrana unutar na kartografskom prikazu, br. 1 i 2 naznačenih potencijalnih lokacija za smještaj tih proizvodnih građevina. Konačne lokacije vjetroelektrana odredit će se temeljem prethodnih istraživanja, studija podobnosti i provedbe postupka procjene utjecaja na okoliš.

3.5.2.2.

Plinoopskrba

Plinoopskrbnu mrežu na području općine Dubrovačko primorje čini distribucijski sustav sa regulacijskim stanicama, te transportni sustav sa magistralnim plinovodom. Planom se omogućuje plinifikacija područja Općine Dubrovačko primorje izgradnjom magistralnog plinovoda Opuzen-Dubrovnik u koridoru županijske ceste br. 2975 (širina koridora plinovoda je 60 m) kako je prikazano na kartografskom prikazu, br. 2 ili unutar koridora autoceste (alternativna trasa plinovoda) sa mjernoredukcijskim stanicama «Slano» i «Rudine», te u slijedećoj etapi izgradnjom distribucijskih plinovoda koji se u pravilu trebaju smjestiti unutar zajedničkog infrastrukturnog koridora prometnice.

3.5.3.

Vodnogospodarski sustavi

3.5.3.1.

Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav Općine Dubrovačko primorje temeljit će se na opskrbi putem sustava:

- s vodozahvatom na crpilištu Nereze za naselja: Slano, Banići, Gornji i Donji Majkovi
- vezanog na neumski vodovod za naselja zaleđa: Imotica, Topolo, Stupa, Ošlje, Smokovljani, Visočani, Štedrica, Lisac, Točionik, Podimoč, Trnovica, Čepikuće, Podgora, Mravinca i Trnova
- s vodozahvatom u Stonskom polju - bunar "Oko" i "Palata" (ovisno o rezultatima hidrogeoloških istraživanja) za naselje Doli

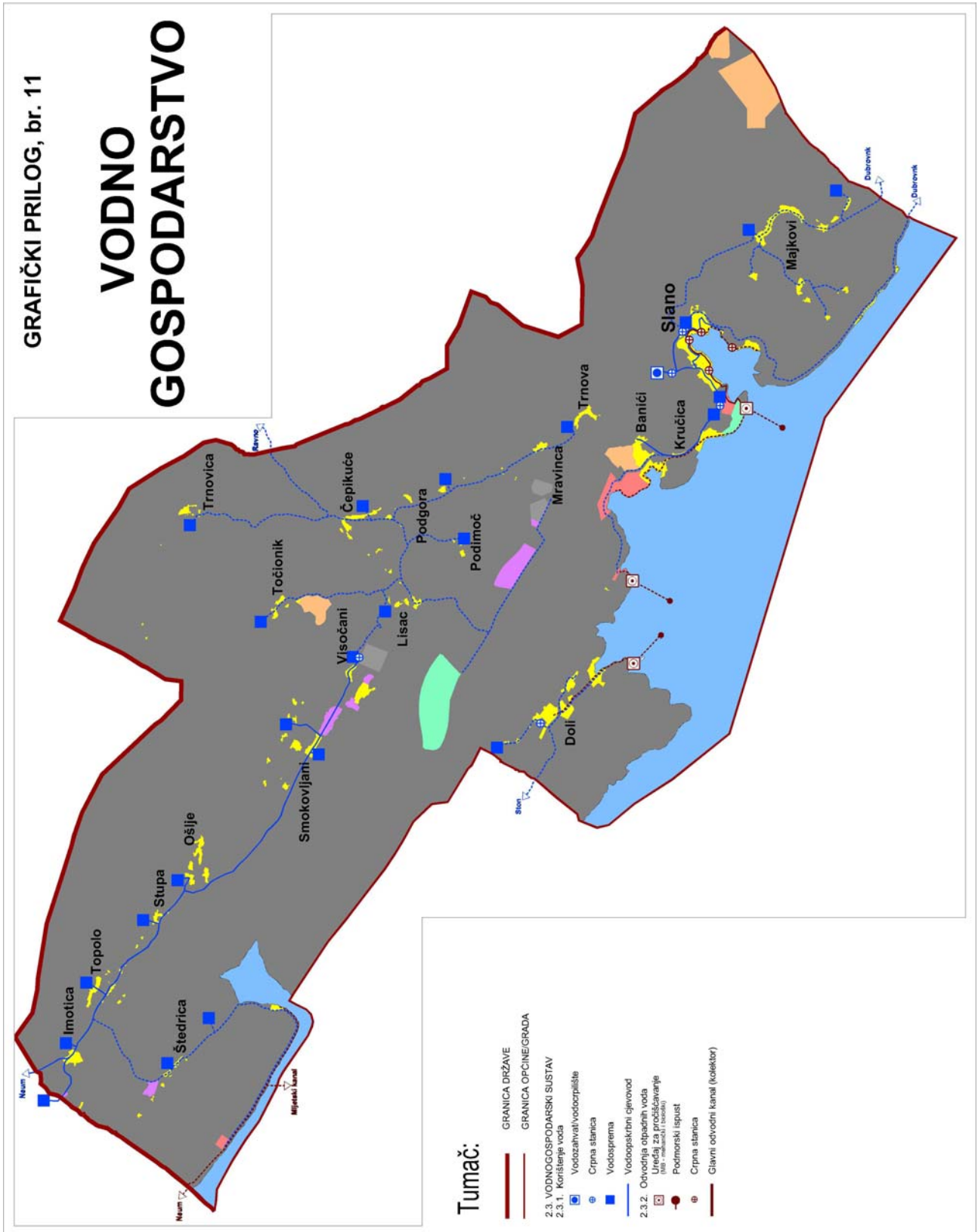
Izgradnjom HE "Ombla" bit će moguće podzemnu akumulaciju hidroelektrane uključiti ovisno o potrebama u vodoopskrbu obalnog područja zapadno od Dubrovnika do Slanoga i Stona.

Planom se utvrđuje potreba vodoopskrbe svakog građevinskog područja, te izgrađenih struktura izvan građevinskih područja. Tako je u zapadnom dijelu Općine planirana izgradnja vodoopskrbnog cjevovoda sa dvije vodospreme za potrebe snabdijevanja vodom naselja Štedrice, te planiranih sadržaja na lokacijama Bistrina i Planikovac.

U istočnom dijelu zaobalja planirana je izgradnja cjevovoda od Visočana prema ostalim naseljima tog dijela Općine, kao i nekim naseljima općine Ravno u susjednoj Bosni i Hercegovini, te za potrebe snabdijevanja vodom golf igrališta i proizvodno-poslovnih sadržaja na Rudinama. Sukladno tome predviđa se na tom području izgradnja vodosprema na lokacijama: Lisac, Točionik, Trnovica, Čepikuće, Podgora, Podimoč i Trnova.

GRAFIČKI PRILOG, br. 11

VODNO GOSPODARSTVO

U svrhu spajanja naselja Doli na vodoopskrbni sustav Stona predviđena je izgradnja vodoopskrbnog cjevovoda od Stona prema Dolima sa crpnom stanicom koja bi vodu crpila do planirane vodospreme smještene iznad naselja Doli.

Vodoopskrbni sustav koji se temelji na vodzahvatu «Nereze» planira se proširiti za potrebe snabdijevanja vodom ugostiteljsko-turističkih zona Smokvine i Budima-rat, te naselja Majkovi.

3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda predviđena je za sve izgrađene strukture unutar ZOP-a. U skladu s rečenim utvrđena su 4 odvojena sustava odvodnje otpadnih voda s ispustom u more na način da je usvojen razdjelni sustav odvodnje otpadnih voda, tako da se zasebno odvođe otpadne sanitarno-tehnološke vode od otpadnih oborinskih voda.

Tako je za građevinsko područje u zaljevu Bistrina i građevinsko područje turističkog naselja Planikovac predviđeno odvođenje otpadnih voda putem kolektora koji od Neuma sprovodi otpadne vode do uređaja za pročišćavanje, te dalje putem ispusta u Mljetski kanal.

Za najurbaniziraniji priobalni dio Općine na potezu od uvale Budima do Banje predviđen je zajednički sustav odvodnje otpadnih voda sa uređajem za pročišćavanje i ispustom na lokaciji Velika punta.

Ostala dva sustava odvodnje predstavljaju sutave za potrebe odvodnje otpadnih voda naselja Doli i kampa/autokampa u uvali Smokvina.

Na područjima zaobalnih naselja izvan ZOP-a prijemnik sanitarno tehnoloških voda može biti vodonepropusna sabirna jama bez preljeva, a u naseljima i izgrađenim strukturama izvan naselja unutar ZOP-a vodonepropusna sabirna jama bez preljeva može biti samo privremno rješenje, gdje još nije izgrađen sustav odvodnje otpadnih sanitarno tehnoloških voda.

Način predobrade, odnosno obrade sanitarno tehnoloških otpadnih voda i potencijalno onečišćenih oborinskih voda prije ispuštanja u prijemnik bit će propisan vodopravnim aktima, ovisno o sastavu i kakvoći tehnološke otpadne vode i potencijalno onečišćene oborinske vode. Predviđena je mogućnost etapne izgradnje uređaja za pročišćavanje, tako da u I. etapi bude mehaničko pročišćavanje, a u II. etapi ovisno o zahtjevanim standardima kakvoće mora dogradio bi se uređaj s primejnom bioloških i/ili fizikalno-kemijskih postupaka čišćenja.

Svi industrijski i zanatski pogoni, golf igralište, kao i gospodarske građevine za uzgoj životinja (životinjske farme) trebaju imati svoje predtretmane otpadnih voda prije upuštanja u javni sustav odvodnje ili prijemnik. Izgradnja novih gospodarskih (poslovnih, ugostiteljsko-turističkih) zona unutar ZOP-a uvjetuje se izgradnjom sustava odvodnje otpadnih voda s uređejima za pročišćavanje.

3.5.3.3.**Hidromelioracija**

U cilju poboljšanja uvjeta za stabilnu i intezivnu poljoprivrednu proizvodnju Planom se omogućuje ispitivanje kvalitetne opskrbe plodnih polja vodom, te izgradnja sustava navodnjavanja.

3.5.3.4.**Uređenje vodotoka i voda**

Na bujičnim i erozijskim površinama predviđeno je provođenje zaštite od erozije i uređenje bujica biološkim (pošumljavanje, održavanje zaštitne vegetacije, gradnja terasa i drenažnih sustava) i hidrotehničkim radovima (uzdužne građevine, zaštita pokosa od erozije, kinetiranje korita) i radovima čišćenja korita.

3.6.**Postupanje s otpadom**

Područje općine Dubrovačko primorje potrebno je uključiti u cjeloviti sustav gospodarenja otpadom ustrojenim na nivou Županije, kojim se:

- izbjegava i smanjuje nastajanje otpada,
- vrednuje neizbježivi otpad i
- kontrolirano odlažu nezbrinuti (neiskoristivi) ostaci otpada.

Obrada otpada ili sekundarna reciklaža predviđena je kao:

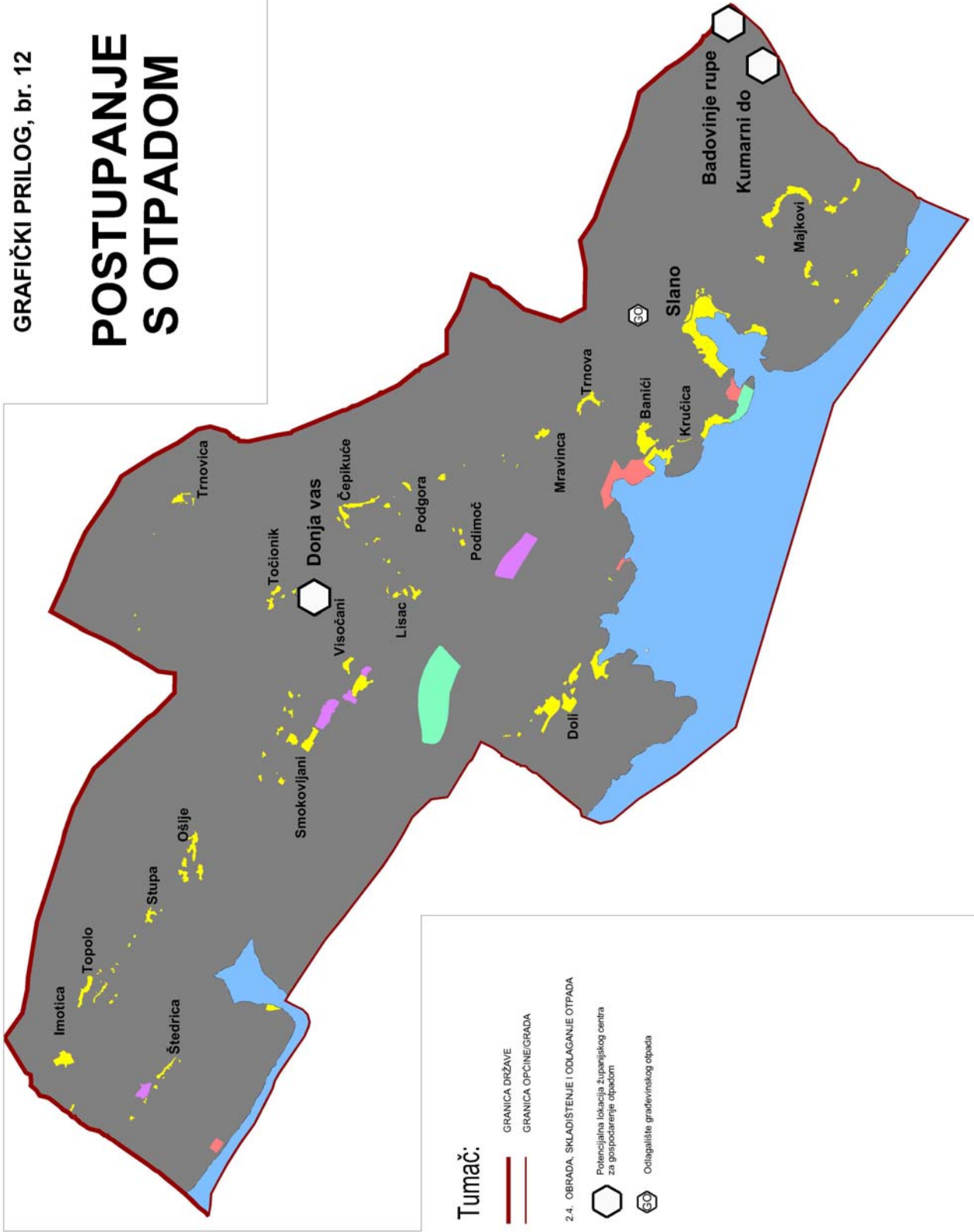
- biološka obrada otpada ili kompostiranje,
- termička obrada otpada ili spaljivanje na lokaciji na kojoj je omogućena ta vrsta obrade,
- mehaničko-biološka obrada koja podrazumijeva usitnjavanje, zbijanje, razvrstavanje (sortiranje), miješanje i obrada,
- fizikalno-kemijska obrada postupcima kojima se odvajaju, koncentriraju ili neutraliziraju toksični sastojci opasnog otpada.

Planom se predviđa izdvojeno prikupljanje ili primarna reciklaža potencijalno iskoristivih otpadnih tvari koje se mogu ponovno upotrijebiti u postojećim tehnološkim procesima (npr. papir, staklo, metali, plastika) ili se brzo mogu izgraditi postrojenja za njihovo iskorištavanje (npr. biorazgradivi otpad).

Odvojeno prikupljanje pojedinih vrsta otpada (papir, staklo, PET metalni ambalažni otpad) predviđeno je posudama, odnosno spremnicima postavljenim na javnim površinama tako da je do njih omogućen pristup komunalnom vozilu, te da ne ometaju normalno prometovanje na javnim prometnim površinama (preglednost raskrižja, nesmetani prolaz biciklista, pješaka i osoba s invaliditetom). Jedan spremnik za jednu vrstu otpada postavlja se na svakih 500 stanovnika. Odvojeno prikupljanje otpada predviđeno je putem reciklažnih dvorišta i međustanica smještenih unutar ili u blizini građevinskih područja većih naselja, odnosno u blizini područja sa najvećom koncentracijom nastajanja otpada. Odvojeno prikupljanje biootpada predviđeno je u posudama na cijelom području Općine.

GRAFIČKI PRILOG, br. 12

POSTUPANJE S OTPADOM

Na području Općine Dubrovačko primorje utvrđene su potencijalne lokacije županijskog centra za gospodarenje otpadom (građevine za skladištenje opasnog otpada, građevine za obradu otpada - biološka i termička obrada, obrada neopasnog tehnološkog otpada, odlagališta otpada - komunalni i inertni otpad) na lokacijama: **Donja vas, Badovinje rupe i Kumarni do**. Odabir konačne lokacije bit će određen provedbom hidrogeoloških i drugih istražnih radova i procjene utjecaja na okoliš. Do realizacije županijskog centra za zbrinjavanje otpada, u prijelaznom razdoblju (I i II etapa realizacije Projekta sustavnog zbrinjavanja komunalnog otpada) otpad sa dubrovačkog područja će se odlagati na regionalnom odlagalištu «Grabovica».

Planom se utvrđuje lokacija odlagališta građevinskog otpada prikazana na kartografskom prikazu, br. 2. Na području Općine Dubrovačko primorje nije predviđeno otvaranje drugih odlagališta otpada.

3.7. Sprječavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš

U skladu s propisima o zaštiti okoliša i Planom intervencija u zaštiti okoliša Općina Dubrovačko primorje je dužna izraditi svoj Plan intervencija u zaštiti okoliša. U skladu s Planom intervencija u zaštiti okoliša (Narodne novine, br. 82/99 i 12/01) pri izradi plana intervencija Općine potrebno je utvrditi količinu i svojstva opasnih tvari, prirediti scenarij tipičnog uzroka industrijske nesreće, predvidjeti težinu nastalih posljedica za ljude i okoliš, te poduzeti mjere za smanjenje vjerojatnosti proširenja štetnog djelovanja uzimajući u obzir broj rasprostranjenosti ljudi u zoni opasnosti.

U cilju sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš sukladno posebnim propisima utvrđuju se slijedeće mjere zaštite okoliša koje će se provoditi sukladno Programu zaštite okoliša:

- očuvanje i poboljšanje kvalitete vode,
- očuvanje i zaštiti kakvoće tla,
- očuvanje kakvoće zraka,
- smanjenje prekomjerne buke,
- sprječavanje negativnog utjecaja građevina i uređaja za gospodarenje otpadom na okolni prostor i
- utvrđivanjem zahvata u prostoru za koje je potrebna provedba procjene utjecaja na okoliš.

3.7.1. Očuvanje i poboljšanje kvalitete vode

Očuvanje i poboljšanje kvalitete vode predviđeno je:

- utvrđivanjem zona sanitarne zaštite vodocrpilišta Nereze,
- zaštitom svih vodotoka i stajaćih voda na području Općine s ciljem očuvanja, odnosno dovodjenja u planiranu vrstu vode/mora određene kategorije,
- izgradnjom sustava za odvodnju otpadnih voda na području Općine s uređajima za pročišćavanje prema utvrđenoj projektnoj dokumentaciji,

- zabranjivanjem, odnosno ograničavanjem ispuštanja opasnih tvari propisanih posebnim propisom,
- sanacijom zatečenog stanja u industriji i odvodnji, te sanacijom ili uklanjanjem izvora onečišćenja,
- sanacijom postojećih odlagališta otpada i izgradnjom sanitarnog odlagališta otpada za kontrolirano odlaganje otpada,
- sanacijom tla onečišćenog otpadom,
- sanacijom nelegalnih eksploatacijskih polja, te sanacijom legalnih eksploatacijskih polja prilikom i po završetku eksploatacije,
- uvođenjem mjera zaštite u poljoprivredi,
- uspostavljanjem monitoringa s proširenjem i uređenjem mjernih postaja, te osiguranjem stalnog praćenja površinskih i podzemnih voda,
- vođenjem jedinstvenog informatičkog sustava o kakvoći površinskih i podzemnih voda i
- izradom vodnog katastra.

3.7.2.

Očuvanje i zaštita kakvoće tla

Očuvanje i zaštita kakvoće tla predviđeno je:

- izgradnjom izvan građevinskog područja građevina u svrhu poljoprivredne proizvodne isključivo na većim posjedima,
- ograničenjem izgradnje izvan građevinskih područja na vrijedno obradivom poljoprivrednom zemljištu,
- sanacijom oštećenog tla sukladno planovima gospodarenja zemljištem ili na temelju ekoloških značajki područja,
- zaštitom ekoloških funkcija područja koje imaju prednost pred tehničko-industrijskim i socio-ekonomskim funkcijama,
- zabranom polaganja i unošenja tvari na tlo i/ili u tlo, gospodarskih zahvata, kao i drugih radnji kojima se smanjuju ekološke funkcije tla,
- očuvanjem raznolikost funkcija i značajki tla,
- uvažavanjem njegove ranjivosti i značajki područja,
- čuvanjem plodnosti i biološke raznolikosti tla,
- provođenjem najprimjerenijih načina korištenja i namjene zemljišta,
- provedbom načela dobre stručne prakse u poljoprivredi,
- obradom tla u skladu s reljefnim i klimatskim značajkama,
- očuvanjem i poboljšanjem strukture tla,
- izbjegavanjem zbijanja tla,
- umanjivanjem ili uklanjanjem potencijalnih i stvarnih erozijskih učinaka na tlo,
- očuvanjem vrijednih prirodnih elemenata krajobraza koji su potrebni za zaštitu tla,
- očuvanjem, odnosno unaprjeđenjem biološke aktivnosti tla odgovarajućim plodoredom,
- očuvanjem sadržaja humusa u tlu svojstveno tom tlu i karakteristikama područja,
- usklađivanjem prinosa s prirodnim proizvodnim mogućnostima tla,
- uspostavljanjem integralnog korištenja agrokemikalija,
- utvrđivanjem prihvatljivog broja grla stoke za tlo, posebice kod ranjivog tla,
- primjenom novih sredstava za zaštitu bilja, mineralnih gnojiva i drugih sredstava čija svojstva mogu biti štetna za ekološke funkcije tla uz prethodno pribavljanje

suglasnosti mjerodavnog tijela državne uprave, odnosno stručne institucije o utjecaju na tlo,

- davanjem prednosti ekološkoj ili drugim ekološki prihvatljivim načinima poljoprivredne proizvodnje,
- provedbom načela dobre stručne prakse u šumarstvu,
- očuvanjem prirodno stečene plodnosti i kakvoće tla,
- očuvanjem količine i kakvoće humusa u tlu,
- provedbom načela dobre prakse na način da se, gdje je to moguće i prikladno, izbjegava trajno prekrivanje tla i onemogućavanje obnavljanja njegovih ekoloških funkcija,

3.7.3.

Očuvanje kakvoće zraka

Očuvanje kakvoće zraka predviđeno je:

- prostornim razmještajem većih gospodarskih djelatnosti izvan naselja u građevinskim područjima proizvodnih namjena ili izvan građevinskih područja, odnosno unutar naselja na određenim udaljenostima od građevina u kojima ljudi rade i borave,
- uporabom kvalitetnije tehnologije i pročišćavaća zraka, te kontinuiranom kontrolom gospodarskih djelatnosti,
- budući da se ne raspoložuje s relevantnim pokazateljima za ocjenu kakvoće zraka treba postupati sukladno Zakonu o zaštiti zraka (Narodne novine, br. 178/04) i podzakonskim propisima proizašlim temeljem tog zakona.

3.7.4.

Smanjenje prekomjerne buke

Smanjenje prekomjerne buke predviđeno je:

- svrstavanjem površina različitih namjena po pravilu da se dopuštene razine buke susjednih površina razlikuju međusobno za najviše 5 dB, preliminarno prema posebnom propisu, što se potvrđuje mjerenjem postojećeg stanja,
- primjenom akustičnih zaštitnih mjera na mjestima emisije i imisije, te na putovima njezinog širenja,
- prostornim razmještajem većih gospodarskih djelatnosti izvan naselja u građevinskim područjima proizvodnih namjena ili izvan građevinskih područja, odnosno unutar naselja na određenim udaljenostima od građevina u kojima ljudi rade i borave,
- razvojem alternativnih prometnih pravaca pomoću kojih će se ravnomjernije distribuirati prometno opterećenje magistralnih prometnica koje prolaze kroz naselja,
- upotrebom prijevoznih sredstava, postrojenja, uređaja i strojeva koji nisu bučni,
- izradom karte buke, te
- kontinuiranim mjerenjem razina buke.

3.7.5. Smanjenje opasnosti od požara

Sprječavanje i smanjenje opasnosti od požara predviđeno je:

- održavanjem protupožarnih sustava i puteva,
- izradom potrebne dokumentacije sukladno posebnim propisima,
- educiranjem lokalnog stanovništva o opasnosti i mogućnosti zapaljenja predmeta i prirode usljed vremenskih prilika,
- organizacijom volonterskih službi (ophodnji) tijekom perioda najveće opasnosti od požara.

3.7.6. Sprječavanje negativnog utjecaja građevina i uređaja za gospodarenje otpadom na okolni prostor

Sprječavanje negativnog utjecaja građevina i uređaja za gospodarenje otpadom na okolni prostor predviđeno je:

- praćenjem stanja okoliša, posebno onečišćavanja podzemnih i površinskih voda, te drugih pojava koje su posljedica onečišćavanja okoliša,
- stalnom kontrolom vrste, količine i sastava otpada,
- ograđivanjem sanitarnog odlagališta otpada s kontrolom ulaza i izlaza,
- kontrolom stanja uređaja i opreme (reciklažni pogoni, eventualne spalionice, skladišta opasnog i neopasnog otpada, kompostane i sl.), te sustava zaštite,
- ozelenjavanjem zaštitnim zelenilom,
- kontrolom deponijskog plina,
- kontrolom flore i faune u okolici i na odlagalištu i
- provedbom sanitarnih mjera dezinfekcije i dezinfekcije prema posebnim propisima.

3.7.7. Procjena utjecaja na okoliš

Kao značajna mjera sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš je obveza provedbe procjene utjecaja na okoliš za zahvate u prostoru za koje se očekuje da bi svojim djelovanjem mogli znatno ugroziti okoliš. Obveza procjene utjecaja na okoliš utvrđena je za građevine, odnosno zahvate u prostoru koji su određeni posebnim propisom, te PPDNŽ-om.

PRILOG I.

Preslike ovlaštenja za izradu prostornih planova

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA,
PROSTORNOG UREĐENJA I
GRADITELJSTVA
10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 20
Tel: 01/37 82-444 Fax: 01/37 72-822

Uprava za prostorno uređenje

Klasa : UP/I-350-02/07-07/15
Urbr.: 531-06-06-2
Zagreb, 08. veljače 2007.

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, povodom zahtjeva URBING d.o.o. iz Zagreba, Avenija V. Holjevca 20, zastupanog po direktoru: Darko Martinec, dipl.ing.arh., za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, na temelju odredbe članka 8.a stavka 1. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), donosi

RJEŠENJE

I. **URBING d.o.o. - u iz Zagreba, Avenija V. Holjevca 20**, daje se suglasnost za obavljanje svih stručnih poslova prostornog uređenja: izrade svih prostornih planova i stručnih podloga za izdavanje lokacijskih dozvola.

II. Pravna osoba iz točke I. izreke ovoga rješenja dužna je Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva dostaviti obavijest i dokumentaciju o naknadnoj promjeni uvjeta značajnih za davanje ove suglasnosti najkasnije u roku od 30 dana od dana nastanka promjene.

III. Suglasnost iz točke I. izreke ovoga rješenja oduzet će se ako pravna osoba prestane ispunjavati uvjete propisane za davanje suglasnosti ili ako stručne poslove prostornog uređenja obavlja protivno propisima koji uređuju prostorno uređenje.

Obrazloženje

URBING d.o.o. iz Zagreba, Avenija V. Holjevca 20, podnio je ovom Ministarstvu zahtjev za davanje suglasnosti za obavljanje svih stručnih poslova prostornog uređenja: izrade svih prostornih planova i stručnih podloga za izdavanje lokacijskih dozvola.

Uz zahtjev je priložio sve dokaze propisane člankom 3. Pravilnika o davanju i oduzimanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja ("Narodne novine", br. 21/06 i br.53/06) i to za slijedeće zaposlenike:

- Ljiljana Doležal, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 78,
- Tihomir Knezić, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 79,
- Zvonimir Kufrin, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 80,
- Darko Martinec, dipl.ing.arh., ovlaštenu arhitekt, br.ovl. 81,
- Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.,
- Suzana Vujčić, dipl.ing.arh.,
- Tomislav Doležal, dipl.ing.grad.,
- John Leko, dipl.ing. prometa.

Uvidom u navedenu dokumentaciju utvrđeno je da podnositelj zahtjeva ispunjava sve uvjete za izdavanje zatražene suglasnosti, propisane odredbama članka 2. stavka 1. navedenog Pravilnika.

Slijedom izloženog, a na temelju odredbe članka 202. stavak 1. Zakona o općem upravnom postupku preuzetog Zakonom o preuzimanju Zakona o općem upravnom postupku u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 53/91 i 103/96 - Presuda Ustavnog suda), riješeno je kao u točki I. izreke ovoga rješenja.

U točki II. izreke ovoga rješenja odlučeno je u skladu s člankom 7. stavkom 3. Pravilnika o davanju i oduzimanju suglasnosti za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja.

Upozorenje iz točke III. izreke ovoga rješenja u skladu je s člankom 8.a Zakona o prostornom uređenju.

Upravna pristojba u državnim biljezima u iznosu od 70 kn po TAR. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi Zakona o upravnim pristojbama ("Narodne novine", br. 8/96 i 110/04) naljepljena je na zahtjevu i poništena je.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku, te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja i predaje se neposredno ili preporučeno poštom Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Dostaviti:

- ① URBING d.o.o., Zagreb, Avenija V. Holjevca 20,
2. Evidencija suglasnosti. ovdje
3. Spis, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

SUBJEKT UPISA

MBS:

080142045

TVRTKA/NAZIV:

1 URBING d.o.o. za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša

SKRAĆENA TVRTKA/NAZIV:

1 URBING d.o.o.

SJEDIŠTE:

1 Zagreb, Gomboševa 34

PREDMET POSLOVANJA - DJELATNOSTI:

1 51 - Trgovina na veliko i posredovanje u trgovini
1 70 - Poslovanje nekretninama
1 72 - Računalne i srodne aktivnosti
1 * - zastupanje inozemnih tvrtki
1 * - građenje, projektiranje i nadzor nad građenjem
1 * - izvođenje investicijskih radova u inozemstvu i
ustupanje investicijskih radova stranoj osobi u
Republici Hrvatskoj
1 74.2 - Arhitektonske i inženj. djel. i tehn. savjet.
2 * - stručni poslovi zaštite okoliša

ČLANOVI UPRAVE / LIKVIDATORI

1 Darko Martinec, JMBG: 1702957330116
1 - direktor
1 - zastupa pojedinačno i samostalno

1 Zvonimir Kufrin, JMBG: 2804953330228
1 - direktor
1 - zastupa pojedinačno i samostalno

TEMELJNI KAPITAL:

1 50,000.00 kuna

PRAVNI ODNOSI:

Pravni oblik

1 društvo s ograničenom odgovornošću

Osnivački akt:

1 Ugovor o osnivanju od 20.06.1994. usklađen sa ZTD 11/12.1995. i sastavljen u novom obliku kao Društveni ugovor.
2 Odlukom članova društva od 15.11.1999. god. izmijenjen je Društveni ugovor u cjelosti, a naročito odredbe koje se odnose na predmet poslovanja, te je u pročišćenom tekstu dostavljena u zbirku isprava.

D004, 2005.03.22 02:03:34

Stranica: 1

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U ZAGREBU

IZVADAK IZ SUDSKOG REGISTRA

Promjene temeljnog kapitala:

- 1 Odlukom osnivača od 11.12.1995., pvoećan temeljni kapital društva za 27.800,00 kn tako da je temeljni kapital uvećan na 50.000,00 kn.

OSTALI PODACI:

- 1 - Subjekt je bio upisan kod Trgovačkog suda u Zagrebu pod reg.ul. 1-54734

POPIS FIZIČKIH OSOBA KOD SUBJEKTA

- C1 Darko Martinec, JMBG: 1702957330116
Zagreb, Kikićeva 24
C2 Zvonimir Kufrin, JMBG: 2804953330228
Zagreb, Gomboševa 34

Upise u glavnu knjigu proveli su:

RBUS	Poslovni broj	Datum	Naziv suda
0001	95/10658-2	27.06.1997.	Trgovački sud u Zagrebu
0002	99/6627-2	17.12.1999.	Trgovački sud u Zagrebu

U Zagrebu, 22.03.2005.

Ovlaštena osoba:

REPUBLIKA HRVATSKA
HRVATSKA KOMORA ARHITEKATA
I INŽENJERA U GRADITELJSTVU

Klasa: 350-07/03-02/ 81
Urbroj: 314-01-03-1
Zagreb, 06. lipnja 2003.

Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu na temelju članka 171. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine", br. 53/91), po zahtjevu koji je podnio DARKO MARTINEC, dipl.ing.arh., ZAGREB, POLJANA D. KALEA 6/IV, izdaje

POTVRDU

1. Uvidom u službenu evidenciju koju vodi Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu razvidno je da je **DARKO MARTINEC**, dipl.ing.arh., ZAGREB, upisan u Imenik ovlaštenih arhitekata, s danom upisa **05.11.1998.** godine, pod rednim brojem **81**, te je stekao pravo na uporabu strukovnog naziva "**ovlašteni arhitekt**".
2. Ova potvrda se može koristiti samo u svrhu dokazivanja da je imenovani član Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu.

REPUBLIKA HRVATSKA

**HRVATSKA KOMORA ARHITEKATA
I INŽENJERA U GRADITELJSTVU**

Klasa: UP/I-350-07/07-01/ 3323
Urbroj: 314-01-07-1
Zagreb, 11. listopada 2007. godine

Na temelju članka 24. i članka 26. stavka 2. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 47/98), Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05), te na temelju Odluke i nacрта Rješenja Odbora za upis u Imenik ovlaštenih arhitekata od 11.10.2007. godine, koji je rješavao po Zahtjevu za upis KUJUNDŽIĆ HRVOJE, dipl.ing.arh., ZAGREB, HRVOJA MACANOVIĆA 23, predsjednik Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu donosi i potpisuje

RJEŠENJE

1. U Imenik ovlaštenih arhitekata upisuje se **KUJUNDŽIĆ HRVOJE**, dipl.ing.arh., ZAGREB, u stručni smjer za: **ovlašteni arhitekt** pod rednim brojem **3323**, s danom upisa **10.10.2007.** godine.
2. Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata, **KUJUNDŽIĆ HRVOJE**, dipl.ing.arh., stječe pravo na uporabu strukovnog naziva "**ovlašteni arhitekt**" i pravo na obavljanje stručnih poslova temeljem članka 25. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu, a u svezi s člankom 4. stavkom 1., 4. i 5. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu, te ostala prava i dužnosti sukladno posebnim propisima.
3. Ovlašteni arhitekt poslove iz točke 2. ovoga Rješenja dužan je obavljati stvarno i stalno, te sukladno temeljnim načelima i pravilima struke koje treba poštivati ovlašteni arhitekt.
4. Ovlaštenom arhitektu Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu izdaje "**arhitektonsku iskaznicu**" i "**pečat**", koji su trajno vlasništvo Komore.
5. Ovlašteni arhitekt dobiva posredstvom Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu policu osiguranja od profesionalne odgovornosti od odabranog osiguravatelja. Polica se izdaje za razdoblje od godinu dana i obnavlja svake godine. Premija osiguranja uračunata je u članarinu.
6. Ovlašteni arhitekt dužan je plaćati Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu članarinu i ostala davanja koja utvrde tijela Komore i Razreda, osim u slučaju mirovanja članstva, te pri prestanku članstva u Komori podmiriti sve dospjele financijske obveze prema istima.

Obrazloženje

KUJUNDŽIĆ HRVOJE, dipl.ing.arh., podnio je Zahtjev za upis u Imenik ovlaštenih arhitekata.

Odbor za upis u Imenik ovlaštenih arhitekata proveo je na sjednici održanoj 11.10.2007. godine postupak razmatranja dostavljenog potpunog Zahtjeva imenovanog, te je temeljem članka 24. stavka 2. i članka 26. stavka 2. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 47/98), a u svezi s člankom 5. stavkom 2. i člankom 20. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05), donio Odluku i nacrt Rješenja o upisu imenovanog u Imenik ovlaštenih arhitekata. Nacrt Rješenja dostavljen je na potpis predsjedniku Komore.

Ovlašteni arhitekt stekao je pravo na obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja prema članku 49. Zakona o gradnji ("Narodne novine", br. 175/03 i 100/04) i članku 4. stavku 1. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05), u svojstvu odgovorne osobe upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu i to pravo mu traje dok traje polica osiguranja od profesionalne odgovornosti, odnosno do izricanja stegovne kazne iz članka 30. Zakona o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 47/98), a u svezi s člankom 4. stavkom 4. i 5. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05).

Ovlašteni arhitekt, osim u slučaju mirovanja članstva, dobiva posredstvom Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu policu osiguranja od profesionalne odgovornosti od odabranog osiguravatelja. Polica se izdaje za razdoblje od godinu dana i obnavlja svake godine. Premija osiguranja uračunata je u članarinu.

Upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata imenovani je stekao pravo na "pečat" i "arhitektonsku iskaznicu" koje mu izdaje Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu, a koji su trajno vlasništvo Komore temeljem članka 4. stavka 2. i 3. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05).

Sva prethodno navedena prava obvezuju ovlaštenog arhitekata na redovno i uredno plaćanje članarine u skladu s člankom 31. Statuta Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu ("Narodne novine", br. 147/05).

Ovlašteni arhitekt može poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja prema članku 51., 52., 53. i 55. Zakona o gradnji ("Narodne novine", br. 175/03 i 100/04) obavljati samostalno u vlastitom uredu, zajedničkom uredu, projektantskom društvu, odnosno u pravnoj osobi registriranoj za tu djelatnost.

Ovlašteni arhitekt dužan je u obavljanju poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja poštivati odredbe Zakona o gradnji i posebnih zakona, te osigurati da obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora bude u skladu s načelima i pravilima struke, koja treba poštivati ovlašteni arhitekt.

Na temelju svega prethodno navedenog, riješeno je kao u dispozitivu ovoga Rješenja.

Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske, u roku od 30 dana od primitka ovog Rješenja.

PREDSJEDNIK KOMORE

DAMIR DELAČ, dipl.ing.geod.

Dostaviti:

1. HRVOJE KUJUNDŽIĆ, 10110 ZAGREB, HRVOJA MACANOVIĆA 23
2. U Zbirku isprava Komore
3. Pismohrana Komore

PRILOG II.

Preslike mišljenja i suglasnosti

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA,
PROSTORNOG UREĐENJA I
GRADITELJSTVA
10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 20
Tel: 01/37 82-444 Fax: 01/37 72-822

Uprava za prostorno uređenje

Klasa: 350-02/07-04/168
Urbr.: 531-06-07-2
Zagreb, 15. listopada 2007.

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
SLANO ✓

PREDMET: Konačni prijedlog PPUO Dubrovačko primorje
- suglasnost, daje se

VEZA / vaša klasa: 350-01/05-01/25, urbr.: 2117-05-07-119, od 17. rujna 2007.

Na temelju odredbe članka 45a. Zakona o prostornom uređenju («Narodne novine», br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), a u svezi s odredbom članka 325. Zakona o prostornom uređenju i gradnji («Narodne novine», br. 76/07), Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izdaje

SUGLASNOST

da je konačni prijedlog Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje izrađen u skladu s odredbama Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora («Narodne novine», br. 178/04).

O TOME OBAVIJEST:

- Ured državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji
Služba za prostorno uređenje, **DUBROVNIK**

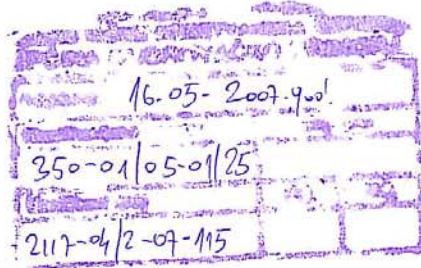
reciklirani papir

REPUBLIKA HRVATSKA
URED DRŽAVNE UPRAVE
U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

*Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša,
graditeljstvo i imovinsko pravne poslove*

KLASA: 350-01/07-01/38
URBROJ: 2117-04/2-07-4
Dubrovnik, 11.SVIBNJA 2007.

Ured državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove postupajući po zahtjevu Općine Dubrovačko primorje, Klasa:350-01/07-01/38, Ur.br:2117-05/07-1 od 20.travnja 2007, temeljem članka 24. st. 2. Zakona o prostornom uređenju („Narodne novine Republike Hrvatske“, broj 30/94,68/98,61/00,32/00 i 100/04) po prethodno pribavljenom mišljenju Dubrovačko-neretvanske županije, Županijskog zavoda za prostorno uređenje KLASA: 350-01/05-01/68, UR:BROJ: 2117/1-113-07-12 od 07. svibnja 2007. daje

S U G L A S N O S T

Da je Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje usklađen s odredbama Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije broj 6/03,3/05,3/06).

POMOĆNIK PREDSTOJNIKA

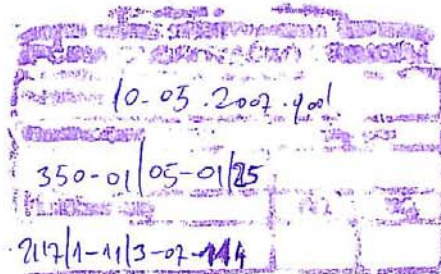
Dostaviti:

1. Općina Dubrovačko primorje
2. Evidencija
3. Pismohrana

REPUBLIKA HRVATSKA
Dubrovačko-neretvanska županija
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik
Dubrovnik, Petilovrijenci 2
Tel. 351-450, fax. 321-055
e-mail: zzpu-dubrovnik@net.hr

Klasa: 350-01/05-01/68
Urbroj: 2117/1-11/3-07-12

Dubrovnik, 7. svibnja 2007.

Ured državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji
Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i
imovinsko-pravne poslove
Vukovarska 16
20000 DUBROVNIK

**Predmet: Prostorni plan uređenja Općine Dubrovačko primorje – Konačni prijedlog -
Mišljenje - daje se**

Temeljem Vašeg zahtjeva Klasa: 350-01/07-01/38, Urbroj: 2117-04/2-07-2 od 23. travnja 2007.
te sukladno Zakonu o prostornom uređenju, članku 24. i 30. ("Narodne novine" broj 30/94,
68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, daje

MIŠLJENJE

da je Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Dubrovačko primorje usklađen s odredbama
Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije ("Službeni glasnik DNŽ" broj 6/2003,
3/2005 i 3/2006).

Obrazloženje:

Predmetno Mišljenje je izdano temeljem zahtjeva Ureda državne uprave u Dubrovačko-
neretvanskoj županiji kojem su priloženi:

1. Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje – tekstualni i grafički dio Plana,
2. Izvješće sa javne rasprave o Prijedlogu PPUO Dubrovačko primorje Klasa: 350-01/05-01/25, Urbroj: 2117-05-06-78 od 10.07.2006.
3. Zaključak Poglavarstva kojim se utvrđuje Konačni prijedlog PPUO Dubrovačko primorje Klasa: 022-01/06-01/3, Urbroj: 2117-05-06-4 od 28. srpnja 2006.
4. Mišljenja i suglasnosti nadležnih institucija:
 - Prethodno mišljenje na Konačni prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Klasa: 350-02/06-01/69, Urbroj: 525-03-06-1-RO, od 23. listopada 2006.
 - Mišljenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Klasa: 350-02/06-01/197, Urbroj: 525-09-A.B.P./06-02, od 6.11.2006.
 - Prethodna suglasnost Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode, Klasa: 612-07/05-49/111, Urbroj: 532-08-02-1/1-06-6 od 13.09.2006.
 - Prethodna suglasnost Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku, Klasa: 612-08/06-10/9014, Urbroj: 532-04-19/12AB-06-07 od 19.12.2006.
 - Očitovanje Ministarstva obrane, Uprave za materijalne resurse, službe za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Klasa: 350-02/05-01/52, Urbroj: 512M3-020202-06-10, od 20. listopada 2006.
 - Prethodno mišljenje na Konačni prijedlog Hrvatskih voda, Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova, Klasa: 310-01/06-01/0097, Urbroj: 374-24-1-06-4, od 22.12.2006.
5. Obvezna lista provjere PPUO Dubrovačko primorje te
6. Obvezna tablica provjere građevinskih područja u ZOP-u

Konstatiramo da zahtjev nije potpun jer nije priložen potreban dokument i to:

1. Prijedlog Odluke o donošenju PPU Općine Dubrovačko primorje

Pozitivno mišljenje se daje nakon što je izrađivač Plana u internoj komunikaciji sa Zavodom otklonio manje neusklađenosti sa Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije uočene u tekstualnom i grafičkom dijelu Konačnog prijedloga Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje.

Uočene neusklađenosti koje je bilo potrebno otkloniti s obzirom na Zakonsku regulativu su se odnosile na potrebu:

- tabličnog iskaza izdvojenih građevinskih područja poslovne namjene, ugostiteljsko-turističke namjene i športsko rekreacijske namjene u ZOP-u unutar odredbi za provođenje.
- izmjene termina «marina» u «luka nautičkog turizma» u svim djelovima teksta i grafičkih prikaza, te potrebu ucrtavanja zone «luke nautičkog turizma – u istraživanju» na kartografskom prikazu 1:5000 u uvali Janska (Banići) i to:

A) TEKSTUALNI DIO

II. Odredbe za provođenje

Prilog 1

Str. 179., Članak 81

- U članku 81 iza stavka (1) dodaje se stavak (2) s tabličnim iskazom izdvojenih građevinskih područja poslovne namjene, ugostiteljsko-turističke namjene i športsko rekreacijske namjene u ZOP-u.

Prilog 2

Str. 185., Članak 92.

- U stavcima (1), (2) i (3) riječ „marine“ se zamjenjuje riječima „luke nautičkog turizma“.

B) GRAFIČKI DIO

4. Građevinska područja 1:5000

Prilog 3

List 4.31

- na kartografskom prikazu u uvali Janska (Banići) ucrta se zona «luke nautičkog turizma – u istraživanju» (akvatorij luke sa pripadajućom površinom na obali za kopnene sadržaje).
- u tumaču znakovlja umjesto „Zona marine“ stavlja se „Zona luke nautičkog turizma – u istraživanju“.

Prilog 4

List 4.32

- u tumaču znakovlja umjesto „Zona marine“ stavlja se „Zona luke nautičkog turizma – u istraživanju“.

Prilog 5

List 4.33

- u tumaču znakovlja umjesto „Zona marine“ stavlja se „Zona luke nautičkog turizma“.

Sa štovanjem,

RAVNATELJ

dr.sc. Zrinka Rudež

Privitak:

1. Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje – tekstualni i grafički dio Plana,
2. Izvješće sa javne rasprave o Prijedlogu PPUO Dubrovačko primorje Klasa: 350-01/05-01/25, Urbroj: 2117-05-06-78 od 10.07.2006.
3. Zaključak Poglavarstva kojim se utvrđuje Konačni prijedlog PPUO Dubrovačko primorje Klasa: 022-01/06-01/3, Urbroj: 2117-05-06-4 od 28. srpnja 2006.

4. Mišljenja i suglasnosti nadležnih institucija:
 - Prethodno mišljenje na Konačni prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Klasa: 350-02/06-01/69, Urbroj: 525-03-06-1-RO, od 23. listopada 2006.
 - Mišljenje Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Klasa: 350-02/06-01/197, Urbroj: 525-09-A.B.P./06-02, od 6.11.2006.
 - Prethodna suglasnost Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode, Klasa: 612-07/05-49/111, Urbroj: 532-08-02-1/1-06-6 od 13.09.2006.
 - Prethodna suglasnost Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku, Klasa: 612-08/06-10/9014, Urbroj: 532-04-19/12AB-06-07 od 19.12.2006.
 - Očitovanje Ministarstva obrane, Uprave za materijalne resurse, službe za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Klasa: 350-02/05-01/52, Urbroj: 512M3-020202-06-10, od 20. listopada 2006.
 - Prethodno mišljenje na Konačni prijedlog Hrvatskih voda, Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova, Klasa: 310-01/06-01/0097, Urbroj: 374-24-1-06-4, od 22.12.2006.
5. Obvezna lista provjere PPUO Dubrovačko primorje te
6. Obvezna tablica provjere građevinskih područja u ZOP-u
7. Prilozi 1-5

Na znanje:

- Općina Dubrovačko primorje
Općinsko poglavarstvo
n/p. gosp. N. Dobroslivića, načelnika
Trg Ruđera Boškovića 1
20 232 Slano
- Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
n/p gđe. Vlatke Đurković, pomoćnice ministrice
Republike Austrije 20
10 000 Zagreb

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Dubrovniku
Cvijete Zuzorić 6, 20 000 Dubrovnik
Tel.: 413-075, 426-468, tel.-fax: 411-075

KLASA: 612-08/06-10/9014
URBROJ: 532-04-19/12AB-06-07

Dubrovnik, 19. prosinca 2006.

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
Trg Ruđera Boškovića 1
20 232 Slano

Predmet: Prostorni plan uređenja općine Dubrovačko primorje

Veza: Vaša KLASA: 350-01/05-01/25,
URBROJ: 2117-05-06-103, od 14. prosinca 2006.

Temeljem vešeg zahtjeva upućenog ovom Konzervatorskom odjelu za izdavanje suglasnosti na konačni prijedlog prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje, nakon provednog postupka, obaveštavamo vas sljedeće:

Konzervatorski odjel u Dubrovniku suglasan je s dostavljenim konačnim prijedlogom prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje, te od strane Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku nema zapreke u daljnjem postupku usvajanja spomenutog plana.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

Uprava za zaštitu prirode
klasa: 612-07/05-49/111
ur. broj: 532-08-02-1/1-06-6
Zagreb, 13. rujna 2006.

DUBROVAČKO-NERETVANSKA
ŽUPANIJA
OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
Jedinstveni upravni odjel
20232 SLANO
Trg Ruđera Boškovića 1

Predmet: Konačni prijedlog PPU Općine Dubrovačko primorje
-prethodna suglasnost

Veza vaša klasa: 350-01/05-01/25
ur. broj: 2177-05-06-81

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode zaprimila je vaš zahtjev za izdavanje prethodne suglasnosti na Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje.

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju - Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje (tekstualni i grafički dio) koji je u izradio URBING d.o.o. iz Zagreba, Av. Većeslava Holjevca 20 i dopis Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode klasa: 612-07/05-49/111, ur. broj: 532-08-02-1/1-05-4 od 16. lipnja 2005. g. i dokumentaciju koja se čuva u Ministarstvu kulture, Upravi za zaštitu prirode, obavještavamo vas slijedeće.

Na nekoliko mjesta u Konačnom prijedlogu PPUO Dubrovačko primorje treba prije usvajanja izvršiti izmjene kako slijedi:

U poglavlju 1.1.2.10. Klimatološke i biogeografske značajke, podnaslov Životinjske vrste potrebno je nadopuniti i drugim životinjskim vrstama posebice vrstama koje su zaštićene ili strogo zaštićene temeljem zakona o zaštiti prirode (Pravilnik o proglašenju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (Narodne novine 7/06), a koje obitavaju na tom području. Nema se razloga u prostornom planu osvrnuti samo na vrste koje su značajne za lovstvo.

U poglavlju 2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti kulturno-povijesnih cjelina treba nadopuniti podacima o prirodnim vrijednostima koje su zaštićene i predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode (kao u poglavlju 1.1.2.15. Značajke vrlo vrijednih dijelova prirodne baštine).

U poglavlju 3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina tablicu 9. potrebno je nadopuniti podacima o prirodnim vrijednostima koje su zaštićene ili predviđene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode.

U poglavlju 3.4.1.1. Područja posebnih uvjeta korištenja (Prirodna baština) treba u prvom odlomku umjesto riječi „posebni stanišni rezervat“ pisati „posebni rezervat – botanički“

U Odredbama za provođenje poglavlje 6.1.1. Prirodna baština treba navesti da na području posebnog rezervata Malostinski zaljev nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje

životinja, uvođenje novih bioloških svojti, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog korištenja, izgradnja građevina i sl.). Zabrana takovih djelatnosti može se odnositi i na neposrednu okolinu posebnog rezervata posebice ukoliko može imati utjecaja na zaštićeno područje.

U istom poglavlju članak 159. u prvom stavku umjesto riječi „posebni stanišni rezervat“ treba pisati „posebni rezervat – botanički“.

Iako je turistička zona „Planikovac“ predviđena Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije kao zona T2 – turističko naselje smatramo da takav sadržaj nije prihvatljiv sa stanovišta zaštite prirode na lokaciji posebnog rezervata Malostonski zaljev. Posebni rezervat je prema Zakonu o zaštiti prirode (Narodne novine 70/05) područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, ili je stanište ugrožene divlje svojte, a osobitog je znanstvenog značenja i namjene. U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških svojti, melioracijski zahvati, razni oblici gospodarskog korištenja i sl.). Zabrana takovih djelatnosti može se odnositi i na neposrednu okolinu posebnog rezervata posebice ukoliko može imati utjecaja na zaštićeno područje.

Sukladno gore navedenom smatramo da u svim poglavljima u kojima se govori o navedenoj turističkoj zoni treba navesti da takav sadržaj nije prihvatljiv sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

Odredbe za provođenje Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije poglavlje 3.4. Ugostiteljstvo i turizam točka 50. alineja 7 glasi „– ostvariti gradnju novih građevina na prirodno manje vrijednim područjima prema Provedbenim odredbama (t.54-56) i uskladiti s lokalnim oblicima gradnje“. Sukladno toj odredbi turistička zona nije trebala niti biti predviđena na lokaciji koja je zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode ili u njenoj blizini.

Na području uvale Bistrina koja se također nalazi na području posebnog rezervata Malostonski zaljev ne smije se formirati novo građevinsko područje (ne smije se dozvoliti nova gradnja već se treba zadržati postojeće stanje) iz razloga koji su navedeni i za turističku zonu „Planikovac“.

Na ostale dijelove Konačnog prijedloga Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje nemamo primjedbi te sukladno članku 124. Zakona o zaštiti prirode dajemo

prethodnu suglasnost

na navedeni konačni prijedlog. O provedenim izmjenama potrebno je obavijestiti Ministarstvo kulture, Upravu za zaštitu prirode.

Privitak: PPUO Dubrovačko primorje

Dostavlja se:

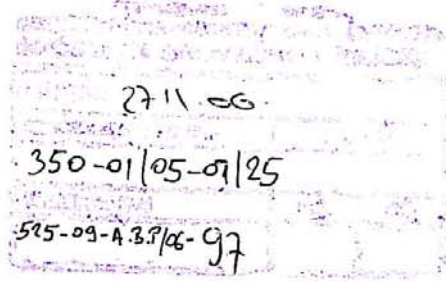
1. Naslovu
2. Evidencija
3. Pismohrana

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODNOGA GOSPODARSTVA

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 200

Klasa: 350-02/06-01/197
Ur. broj: 525-09-A.B.P./06-02
Zagreb, 6. studenog 2006.

OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
Trg Rudera Boškovića 1
Slano

Predmet: Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko Primorje
dopis - dostavlja se -

Na vaš broj:
Klasa: 350-01/05-01/25
Ur.broj: 2117-05-06-84
od Slano, 1.8.2006.

Primljeno: 525 - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva: 11.8.2006.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, temeljem članka 17. stavka 3. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ('NN' 66/01, 87/02, 48/05 i 90/05) u predmetu zahtjeva **OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE** - za izdavanje mišljenja - na **KONAČNI PRIJEDLOG PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE** daje

MIŠLJENJE

Područje Općine Dubrovačko Primorje nalazi se u sastavu Dubrovačko-neretvanske županije i u svom sastavu ima 20 naselja i to: Slano, Banići, Doli, Kručica, Majkovi, Čepikuće, Lisac, Mravnica, Podgora, Podimoč, Točionik, Trnova, Trnovica, Imotica, Ošlje, Smokovljani, Stupa, Štedrica, Topolo i Visočani.

Ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u Općini Dubrovačko Primorje je 1.267 ha prema Konačnom prijedlogu PPU Općine Dubrovačko Primorje od čega je 159 ha uvršteno u vrijedna

obrađiva tla' ili P2 kategoriju i 1108 ha u 'ostala obrađiva tla' ili P3 kategoriju. Sukladno očitovanju Općine Dubrovačko Primorje, na području Općine nema poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Konačnim prijedlogom PPU Općine Dubrovačko Primorje predviđena su građevinska područja naselja ukupne površine 337,91 ha. Planirana građevinska područja izvan naselja obuhvaćaju 1077,7 ha i to za slijedeće namjene: gospodarska proizvodna 72,08 ha, gospodarska poslovna 29,68 ha, ugostiteljsko-turistička 67,79 ha, rudarska (eksploatacija) 53,7 ha, športsko-rekreacijska 122,68 ha, groblja 2,25 ha i površine infrastrukturnih sustava 729,52.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva predlaže da se preispita potreba izgradnje golf igrališta između naselja Doli i Lisac. Ukoliko Općina Dubrovačko Primorje smatra nužnim izgradnju golf terena, ovo Ministarstvo smatra da se golf igralište ne smije graditi na visokovrijednom poljoprivrednom zemljištu P1 i P2 kategorije.

Ovo Ministarstvo ne podržava širenje građevinskog područja naselja I građevinskog područja van naselja na visokovrijednom poljoprivrednom zemljištu P1 i P2 kategorije.

U dijelovima koji se odnose na Pomorski promet potrebno je predvidjeti srazmjerni i odgovarajući broj privežišta za ribarska plovila i prateću infrastrukturu (maniopulaciju ribom, opskrbu i održavanje ribarskih plovila, ...). Smatra se da je isto potrebno regulirati obzirom na postojeće ribare i kapacitete marikulture, kao i na budući razvoj ribarstva u području mora koje gravitira Općini Dubrovačko Primorje. Posebice je isto potrebno predvidjeti radi omogućavanja nesmetanog priveza, snadbijevanja, manipulacije ribom i održavanja ribarskih plovila u vrijeme turističke sezone kada radi nautičara dolazi do otežanog pristupa ribarskih brodova privežištima. Iz prijedloga plana je razvidno da je za potrebe nautičkog turizma kao i za ostale turističke namjene predviđen dopušteni broj vezova, dok za potrebe ribarstva taj broj nije određen.

MINISTAR
Petar Čobanković

O tome obavijest:

1. Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije
Dubrovnik
2. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
Zavod za prostorno uređenje
Zagreb
Ulica Republike Austrije 20
3. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
Uprava za inspekcijske poslove
Odjel inspekcijskog nadzora prostornog uređenja
Zagreb
Ulica Republike Austrije 20
4. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva
Uprava poljoprivrede
Odjel inspekcijskih poslova u poljoprivredi - ovdje
5. Dokumentacija
6. Arhiva - ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
ZAGREB
UPRAVA ZA MATERIJALNE RESURSE
SLUŽBA ZA NEKRETNINE, GRADITELJSTVO
I ZAŠTITU OKOLIŠA

KLASA: 350-02/05-01/52
URBROJ: 512M3-020202-06-10
Zagreb, 20. listopada 2006.

26. 10. 2006. 900
350-02/05-01/25
512M3-020202-06-03

DUBROVAČKO - NERETVANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
Jedinstveni upravni odjel
Trg R. Boškovića 1, 20232 Slano

Predmet: Prostorni plan uređenja
općine Dubrovačko primorje
- očitovanje, dostavlja se

Temeljem odredbi Pravilnika o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN 175/03), a u svezi davanja očitovanja na Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje, izvještavamo vas da smo suglasni s istim.

Ovim aktom stavljamo izvan snage naš akt Klasa: 350-02/05-01/52 Urbroj: 512M3-020202-06-9 od 20. rujna 2006. godine.

DČ
c.l. s

S poštovanjem,

NAČELNIK

[Signature]
pukovnik

Tomislav Čeprić, dipl.ing.arh.

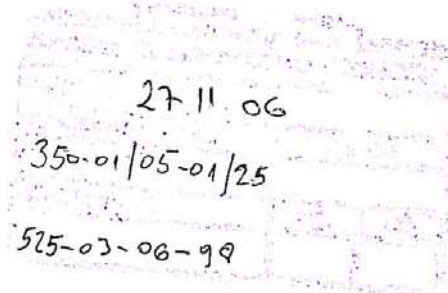
Dostaviti:
- naslovu
- pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODNOGA GOSPODARSTVA

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 200

Klasa: 350-02/06-01/69
Ur. Broj: 525-03-06-1-RO
Zagreb, 23. listopada 2006.

REPUBLIKA HRVATSKA
DUBROVAČKO - NERETVANSKA
ŽUPANIJA
OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE
n/r načelnika

Predmet: Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje
- prethodno mišljenje, daje se

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva na temelju članka 37. stavak 4. Zakona o šumama („Narodne novine“ broj: 140/05.) u predmetu Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja Općine Dubrovačko primorje, donosi

prethodno mišljenje

Općini Dubrovačko primorje izdaje se pozitivno mišljenje na dostavljeni Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja.

Pregledom dostavljene dokumentacije donijeto je gore navedeno mišljenje.

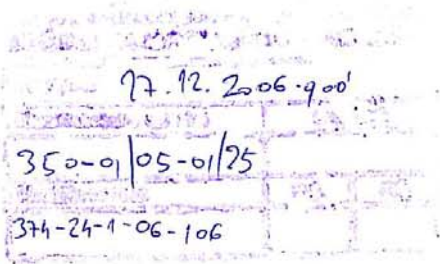

MINISTAR
Petar Čobanković

Dostaviti:

1. Naslovu,
2. Uprava šumarstva,
3. Pismohrana.

Klasa: 310-01/06-01/0097
Ur.broj: 374-24-1-06-4
Split, 22.12.2006.

Dubrovačko-neretvanska županija
Općina Dubrovačko primorje
Jedinstveni upravni odjel
Trg Ruđera Boškovića 1
20232 Slano

Predmet: Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje
- prethodno mišljenje

U dostavljenom Konačnom prijedlogu Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje, koje je izradio URBING d.o.o. - Zagreb u srpnju 2006. god., predviđena rješenja vodoopskrbe, načina zaštite od štetnog djelovanja voda i načina zaštite voda i mora od zagađivanja kroz realizaciju sustava odvodnje i objekata za pročišćavanje, kao i odredbe za provođenje plana, usklađeni su s planskim dokumentima vodnog gospodarstva, te se na Konačni prijedlog Prostornog plana uređenja općine Dubrovačko primorje može izdati **pozitivno prethodno mišljenje** Hrvatskih voda prema članku 21. Zakona o vodama (NN 107/95, 150/05).

S poštovanjem!

Direktor:

Ardelko Drnas, dipl.ing.geod.

chrijan - Slano

Na znanje:

1. Službe 24-1, 24-2, 24-3, 24-4 - ovdje
2. Arhiva